ידיעות אחרונות המוסף לשבת

דרך־המיכשולים של קיסינג'ר במסעו החמישי למזרח התיכון

תביעותיהם המדיניות של הסורים חורגות הרבה מעבר להסכם הפרדת־כוחות, שהוא הסכם צבאי ביסודו * התעקשות של דמשק בעניין זה עלולה להוביל למבוי סתום ולקיפאון המשא־ומתן * מה הן נקודות־המחלוקת העיקריות * חשוב שאם ייכשלו השיחות, לא ייווצר בעולם הרושם שהכישלון נגרם על־ידי נוקשות ישראלית, אלא שיהיה ברור שהדבר בא בעקבות קשיחות סוריה

מאת אראל גינאי

ד"ר הנרי קיסינג'ר
אין כל ודאות שהשליחות תסתיים בהצלחה

עניין הפרדת הכוחות בחזית הסורית לא היה מעולם בעייה פשוטה, בניגוד לבעייה המקבילה בחזית הסואץ, עם המצרים. עתה, בתחילת מסעו החמישי של ד"ר הנרי קיסינג'ר באיזור, כשמאמציו נכנסים לשלב מכריע, נראית בעייה זו כמסובכת בצורה בלתי־רגילה.

זאת, מפני שהיא נוגעת לא רק ליחסים שבין ישראל לסוריה, אלא גם לכלל היחסים הבין־ערביים — שבהם פינו הידידויות והחשדנות מקום לאחדות, לפני מיספר חודשים — וגם ליחסים בין שתי מעצמות־העל; ליחסים בין וושינגטון לישראל ולמצרים; למדיניות הסובייטית כלפי סוריה, כמו גם כלפי מצרים; ולבעיית חרם הנפט והדיון הכלכליים האפשריים.

על כן גם לא ניתן להכריע חד וחלק בכיוון אחד או שני — לקבל, למשל, את הרעיון של החזרת קונייטרה או לדחותו, מבלי לשקול היטב את הדיה של החלטה כזאת לגבי מיכלול שאלות, אשר למראית־עין אין להן כמעט קשר עם אותה עיר־רפאים בגולן.

אם כן, בשעה שמתחילה משימתו הקשה, אם כי לא הבלתי־אפשרית, של קיסינג'ר — אין אנו יכולים אלא למנות את רוב השאלות המתעוררות לגבי שר־החוץ האמריקני ולגבי הצדדים המשוחחים איתו, ולנסות ולצפות, במידת האפשר, את תוצאותיהן של החלטה כזאת או אחרת — או חוסר כל החלטה.

עמדה בלתי־נסבלת

נתעכב תחילה על תביעותיהם המדיניות של הסורים — תביעות החורגות במידה רבה ממסגרת של הסכם על הפרדת־כוחות, כלומר ממסגרת של הסכם צבאי ביסודו.

מובן שתביעות כאלו אין ישראל יכולה אלא לדחות, ואילו ד"ר קיסינג'ר בוודאי שאינו תומך בהן, דבר המקל על הדחייה הישראלית. יתר על כן, תביעה סורית זו אינה זוכה לתמיכה אפילו מצד מצרים, בעלת־בריתה של דמשק במלחמה האחרונה ומאז. כי יש להבין, שאילו הסכים הנשיא סאדאת לדרישות סוריות כאלו, היה הוא עצמו מוצג בעמדה בלתי־נסבלת, שכן הוא הסכים להפרדת־כוחות בתנאים שונים, מבלי שיציג ומבלי שתהיה היענות לתביעות מצריות מדיניות כלשהן.

הדרישה הסורית הראשונה במישור זה מחייבת כריכת הסכם הפרדת־כוחות בהתחייבות מצד ישראל לפינוי כל שטחי רמת־הגולן, גם אלה שנכבשו במלחמת ששת הימים, ו"התגשמות הזכויות החוקיות לעם הפלשתינאי".

זוהי גישה מיוחדת לסורים, אשר טענו תמיד, כי יהיו מוכנים לשאת ולתת רק אחרי שיקבלו התחייבות רשמית מראש, שיינתן להם כל מבוקשם. זו עמדה המנוגדת לכל תפישתו של ד"ר קיסינג'ר, כפי שהיא מנוגדת גם לתפישת המצרים על משא־ומתן, שכן קהיר קיבלה, כאמור, הסכם צבאי מובהק להפרדת־כוחות, אחרי מלחמת יום־הכיפורים. יש לדעת, שאילו הסכמנו, כי מלחמת־ההתשה ואיומי הסורים הניבו פירות. על כן, כל התעקשות סורית בעניין זה תוביל, בהכרח, רק למבוי סתום ולהקפאה מהירה של המשא־ומתן על הפרדת־הכוחות.

מותר לנו אפילו לתהות מה טעם יש לעורר, בשאלה של הפרדת־כוחות בחזית הסורית, את עניין זכויות הפלשתינאים. שכן, עצם הפרדת־הכוחות בחזית זו נועדה לאפשר את חידוש ועידת־השלום בז'נבה, שם תתעורר ותיבדק, בשעת הנכונה, שאלת הפלשתינאים.

אין ספק, כי הסורים מבקשים לסתור את כל הבעייה כולה כבר בשלב זה, או, לפחות, לעורר אותה במלואה, למען ייראו, בעיני העולם הערבי כגורם שמגלה דאגה לעניין הפלשתינאי במידה גדולה בהרבה ממה שעושה מצרים, אותה מצרים אשר לא הציגה תנאים כאלו שמציגה דמשק, בקשר לפלשתינאים...

אנו רואים פעם נוספת, שבעוד האחדות בעולם הערבי מציגה בפנינו בעיות וסכנות חמורות — כפי שנוכחנו לדעת במלחמת יום־הכיפורים — במה שהתרחש לאחר־מכן — הנה, גם המחלוקות בעולם הערבי מסבכות את הבעייה במידה רבה. הן מסבכות אותה משתי בחינות:

● מצד אחד, מפני שהן מונעות מארצות ערביות מסויימות לעלות על דרך של מתינות יחסית, כמו הדרך שעליה עלתה מצרים, למשל, לפחות כרגע;

● ומצד שני, מפני שידידינו, ובמיוחד ארצות־הברית, נוטים לוויתורים מרחיקי־לכת לארצות האלה, כדי להוכיח להן שהמתינות משתלמת.

כדי לעזור לנשיא סאדאת להחזיק בשלטון, מתכוננים הנשיא ניכסון ושר־החוץ קיסינג'ר להעניק לו סיוע כלכלי נרחב, וקרוב לוודאי שהם עוד יחליטו, בשלב מאוחר יותר, למכור לו נשק אמריקני. דבר זה כשלעצמו יציג בפני ישראל בעיות לא מעטות, שאותן כבר תבהירו נציגינו לד"ר קיסינג'ר.

אלא שיתכן כי וושינגטון עוד תרחיק־לכת, ובטיעונים של אינטרס השלום באיזור, המחייב קיום המישטרים המתונים יחסית, תדרוש מאיתנו להסכים לוויתורים כאלו למצרים, שלא יהיו מוצדקים בשום צורה בהשוואה להתחייבויות מקבילות, שמצרים תוכל לקבל מצידה.

מצב של בידוד

דבר חמור מזה: ומפני שמצרים אינה יכולה להישאר בנקל, במשך תקופת זמן ארוכה, כמדינה הערבית היחידה שחתמה על הסכם הפרדת־כוחות עם ישראל — עלולה תהיה ארצות־הברית לתבוע מישראל שתסכים לוויתורים כאלו לסוריה, שלא יהיו מוצדקים בשום אופן על־ידי עמדת דמשק, ואשר כל מטרתם תהיה בכך, שהם יאפשרו למצרים להיחלץ ממצב של בידוד, המסכן את מישטרו של הנשיא סאדאת. כלומר, אנו עלולים להיתבע לוויתורים מרחיקי־לכת בטענה שזה חשוב להבטחת השקט בסיני.

טיעון כזה קשה לקבל, אך יש להכיר בכך, שיש בו גם מידה של אמת, וכי זהו גורם שאי־אפשר להתעלם ממנו לחלוטין, הווה אומר: הבעייה המהכוונת של יחסינו עם מצרים — שבהם תלוי גורל האיזור לשלום או למלחמה — אי־אפשר לנתקה משאלת יחסינו עם סוריה. וזה מחייבנו ליתר גמישות משעמדת סוריה מחייבת אותנו לנקוט במיקרים "רגילים".

נבחון עתה בקצרה את מרבית נקודות־המחלוקת בין ישראל וסוריה:

* התחייבות מדינית בקשר לשלב השני של פינוי; לכל היותר יכולה ישראל לקבל על עצמה אותה התחייבות שהיא קיבלה כלפי מצרים, כלומר — שפינוי המובלעת, או חלק גדול ממנה, לא יהיה צעד סופי. אולם, מאחר שאין מוכנים בצעד הבא לוותר אלא לכל היותר על קונייטרה, ללא הגבעות האיסטרטגיות שבסמוך לה — הרי זה מחייב אותנו לקיים את קונייטרה בידינו בשלב הראשון.

אלא שיתכן גם — כפי שאמר ד"ר קיסינג'ר — שאם לא נחזיר את קונייטרה, לא יהיה לא שלב ראשון ולא שלב שני, כי אסד אינו יכול להרשות לעצמו להסכים להסדר הפרדת־כוחות שלא יעניק לו הצלחה סימלית לפחות, כמו החזרת קונייטרה, שהיתה עיר־מחוז סורית מרכזית בגולן.

אם כן, ויתור בעניין קונייטרה כמוהו כפתיחת הפתח לאפשרות של החלפת שבויי־המלחמה. כי ברור שאנו לא נוותר על עיר זו בטרם נתבצעו חילופי־השבויים. אבל, ויתור על עיר־הרפאים בגולן כמוה כתופחת נכונות לוויתורים נוספים בשלב מאוחר יותר — ומה הקרה אז בעניין הגבעות האיסטרטגיות שבסמוך לקונייטרה? ומה יהיה גורלם של שלושה הישובים שלנו בסביבה?

בעיית כוח־החירום

* בעיית הגבעות האיסטרטגיות ממערב לקונייטרה: מסתבר, כי לדעת אנשי צה"ל, אין להעלות כלל על הדעת אפשרות של ויתור לסורים בעניין הגבעות הללו. חשיבותן כה ניכרת להגנה על רמת־הגולן, וכן גם על עמק־הירדן, שאין כלל מקום לדון בנושא.

אבל, שמא אפשר לעיין באפשרות של הכללת הגבעות באיזור־חיץ, שייתפס, אולי, על־ידי כוח־חירום של או"ם? לשם כך דרוש, קודם־כל, שהסורים יסכימו בכלל להצבת כוח־חירום בינלאומי בין הצדדים בחזית הצפון, דבר שלפי שעה הם דוחים אותו, בהציעם במקום זאת הצבת משקיפים "רגילים" של או"ם. כוח־חירום של או"ם יקטין במידה לא מבוטלת את הסכנה של התקפת־פתע סורית, הגם שלא יבטל אותה כליל. אבל, כאמור, דוחה דמשק הצבתו של כוח כזה, ומקווה כי על־ידי הצבת משקיפים של אירגון האומות, ניתן יהיה להביא לשטח מספר אנשי־צבא סובייטיים, ומלבד זה — הרי המשקיפים אינם יכולים להפריע לסורים כלל ועיקר, וזה גם אחד השיקולים של אסד. כי אל לנו לשכוח, שמשקיפי או"ם נמצאו בחזית הצפון גם בשעה שפרצה מלחמת יום־הכיפורים...

אם נניח, איפוא, שהסורים יסכימו כי הגבעות יימצאו בידי כוח רציני של או"ם — שומה עלינו לשאול את עצמנו: ומה נקבל אנו מידי הסורים בתמורה על ויתור בעמדות כה חשובות?

כאן טמונה שאלת־השאלות. אפשר לדרוש מהם הצהרה בדבר אי־לוחמה — דבר שהם בוודאי שלא יסכימו לו; או אפשר לתבוע מהם, לפחות, הצהרה שבמסגרתה הם יתחייבו שלא לנקוט אלא באמצעים מדיניים, לשם בירור שאלות הנשארות תלויות ועומדות.

אולם הקוץ הוא בכך שאין לנו שום ערובה, כי הסורים אומנם יקיימו את דיברתם. אנו נתבע מהם גם כי ישימו קץ לחדירות המחבלים משטחם. ואילו ערבויות נוכל לקבל שהם אומנם יקיימו התחייבות כזאת, אם יסכימו להתחייב?

משמעות סימלית

* חשיבותה של בעיית הפסקת־האש: איש לא יחלוק לגבי חשיבותה של הפסקת־אש. וניתן אף לומר, שאנו לא נוכל לשאת ולתת כל עוד רועמים התותחים. אולם, ספק רב אם גישה כזאת תתקבל על דעתו של העולם, אשר התרגל לראות בקרבות "מאותרים" ומוגבלים משום חלק בלתי־נפרד של משא־ומתן להשגת הפסקת־אש מלאה ושלום.

אבל, אולי ניתן לדרוש אי־הסלמה של המצב, מבלי לעמוד על הפסקת־אש מוחלטת? והרי ניכרת כיום נטייה להסלמה מסוכנת.

* הר חרמון: הר זה הפך למעין סמל של עימותנו הצבאי עם הסורים. בזמן מסויים הודיעה ממשלתנו, שהיא תהיה מוכנה לוותר על המצודה הסורית לשעבר בהר־חרמון ולמוסרה לידי או"ם, בתנאי שהסורים ייענו לתביעה בדבר חילופי שבויים. אבל, אחרי אובדן חיי־אדם כה רבים ונזק כה רב למשאבים, ואחרי שפיסגת החרמון נתפסה סופית במחיר כה גבוה, וההחזקה במקום קיבלה משמעות סימלית כה גדולה — האם יהיה שוב טעם לוותר על מקום זה ולמוסרו לידי או"ם?

אכן, זו אינה בעייה קלה, וניתן יהיה להכריע בנדון רק במסגרת של פתרון בעיות אחרות, כגון גודלם ותפקידיהם של כוחות או"ם שיוחזקו באיזור החיץ; מידת הזיקות שתהיה לכוחות החירום הבינלאומית באיזורי הדילול הצבאי; התחייבותם האפשרית של הסורים להזדקק רק לאמצעים מדיניים וכו'.

קיימות גם בעיות רבות נוספות: החזרתם של החקלאים הסורים לכפריהם לשעבר; עתידה של הקהילה היהודית בסוריה, וכו'.

אם כן, בעוד ששאלת הפרדת־הכוחות היא ביסודה עניין צבאי מובהק, יש רושם שאם הסכם כזה יושג, בסופו של דבר, הוא לא יוכל לשאת אלא אופי של "הסכם־חבילה".

בתוך הסכם־חבילה כזה, או, ליתר דיוק, לצידו, תבוא גם שאלת יחסי ישראל עם ארצות־הברית, כי ירושלים אינה מוכנה להסכים לכך שוושינגטון לא תיקח בחשבון, בעת הצבעות באו"ם או במיקרים אחרים, את האינטרסים שלנו, ובמקום זאת תתחשב רק בתגובות ובאינטרסים של הערבים.

אין כל ודאות — רחוק מזה — כי שליחות קיסינג'ר תסתיים בהצלחה. אבל, היותר ביותר הדבר, שאם יהיה כישלון, לא ייווצר בעולם הרושם כי הכישלון נגרם על־ידי עיקשות ישראל, אלא שיהיה ברור לכל שהכישלון בא בעקבות נוקשות של דמשק.

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ

הפרסים יוגרלו בין מפרסמי מודעות מילים בלוח הכפול הלוח הנפוץ ביותר. בתקופת המבצע בחודשים מאי, יוני, יולי.

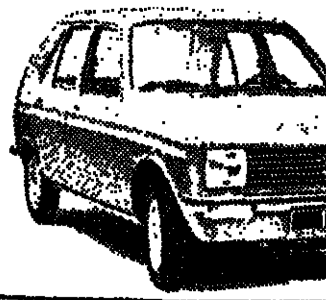

פיג'ו 104
המכונית בעלת 4 הדלתות הקצרה ביותר באירופה.
954 סמ"ק־הנעה קדמית· 4 דלתות·
אורך: 3,58 מטר־קלה לתמרון ולחניה·
בטוחה, נוחה ומהודרת·
חסכונית: 17,25 ק"מ ב־80 קמ"ש!
פיג'ו
ארי שלהבורת

דירת שיכון עובדים
בת 2 חדרים
שיכון עובדים בע"מ
חברת הבניה הגדולה והותיקה
שזכתה בתואר המוצר הנבחר לענף הבניה 1974
שיכון עובדים

מכונת כביסה

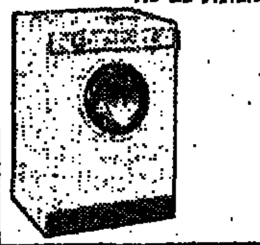

מדיח כלים

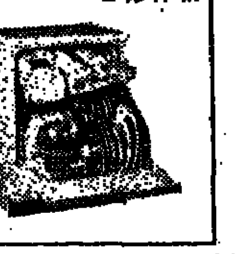

טלוויזיה

PHILIPS
פיליפס

מקרר חשמלי

מערכת סטריאו

פרס יומי — מידי יום תיערך הגרלה בין כל המפרסמים באותו יום. הפרס 150 ל"י במזומן.

פרס שבועי — מידי שבוע תיערך הגרלה בין המפרסמים באותו שבוע. **מלון בקעת הירח אילת**
הפרס: סוף־שבוע זוגי במלון "בקעת הירח" אילת. כולל טיסה הלוך ושוב וכלכלה מלאה.

פרס חודשי — הפרס יוגרל בין כל המפרסמים באותו חודש.
טיסה לרומניה. מתנת "טיולי רמה" בשיתוף עם קרפטי כולל 15 יום בכלכלה מלאה, מיסים וסיורים.
"טיולי רמה"

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

אהרן שמיר

רבין יכול לעשות היסטוריה

דבר מצחיק (וטראגי) עומד לקרות למדינת-ישראל: מדינה במצור, מדינה הנתונה ללחצים שמעולם לא היו כדוגמתם. התרופפות הרוח, חששות מפני העתיד, ומה לא? — אז למדינה שכזאת תקום ממשלה חלשה. או שיקום לה מין שעטנ"ז כזה שישלוט-לא-ישלוט עד שייער-כו בחירות חדשות.

הממשלה-לא-ממשלה הזאת תהיה חלשה לא רק בגלל מיספר-המנדאטים המועט שיחזיק אותה במקומה, אלא גם בגלל חוסר אחדות-דעות בקרב מרכיביה. כשכבר עתה — עוד לפני שהוקמה — מרמזים אחדים מתומכיה-להלכה שהם לא ילכו אתה עד סוף הדרך וייתכן שיצביעו לפי מצפונם, בעניינים שבהם יתגלו חילוקי-דעות.

למדינה הזו צפויה, איפוא, ממשלה חלשה ואופוזיציה חזקה, שתקבל עידוד ותמיכה מתוך מרכיבי הממשלה עצמה.

אין זה רק פרדוכס בלבד, זוהי צרה נוספת על כל הצרות שכבר יש לה למדינה הזאת.

צר לי. אבל אני מוכרח שוב לחזור על הפיזמון שאני שר מן היום הראשון למילחמה הנוראה, ולמחדלים הנוראים, שגרמו לאבדן האמון ב-מנהיגות העתיקה: תוקם ממשלת-חירום לאומית. וכשאני אומר „ממשלת-חירום", אני נשבע שאין לי בכך כל כוונה, גלויה או סמויה, לחזק את הליכוד או להחליש את המערך. הכוונה היחידה היא לחזק את העם הזה ואת המדינה הזאת.

• • •

מצבנו הנוכחי — שלא הכל ערים לו — הוא הרבה יותר חמור ממה שהוא נראה על פני השטח. ואינני צריך לחזור על בעיית מישחק-הכוחות בין המעצמות הגדולות, שנכנס אחרי המילחמה להילוך גבוה. ארה"ב וברית"מ מתחרות עתה בגלוי על ההגמוניה באזורנו. כשישראל היא בסך-הכל קלף במישחק אך לא אחד השחקנים.

לא נעים להודות בכך; אך נראה שאכן המצב ו-הימים הבאים עוד יוכיחו את אמיתותו.

נקלענו למצב שבו כל הסדר או משהו דמוי-הסדר יהיה כרוך בוויתורים מצדנו. יודעים זאת הן אנשי המערך והן אנשי הליכוד. כל מה שנותר הוא המיקוח. אך גם מיקוח אינו עשוי מעור אחד. קיים מיקוח מעמדת-כוח וקיים מיקוח מעמדת-חולשה.

במיקוח מעמדת-חולשה קיים תמיד החשש לוויתורים פזיזים, מהירים, במקום — אולי — הסכמה עקרונית לוויתורים, אם וכאשר יתקיימו תנאים שאנו עומדים עליהם בתוקף. וכדי שיתקיימו — חייבת לעבור תקופת-זמן לבחינת מהימנותם.

• • •

בדמה — ולוואי ונתבדה — שהנרי קיסינג'ר, ממוצא יהודי ובעל מוח יהודי חריף, שהוא יותר אמריקני מאמריקנים רבים אחרים, עשה למען אמריקה בחודשים מעטים יותר משעשו מדינאים אמריקנים אחרים בשנים רבות. „הנרי", כפי שקורא לו סאדאת ומדגיש שהוא „אחד מהמשפחה", מבקש מאנואר „אחיו" שיהיה פחות נוקשה בתביעותיו ויסמוך עליו. שכן ישראל חלשה עתה מבחינה מדינית ויש לו כל הסיכויים לרכך אותה. אם נכונות השמועות, מפי עתונאים המתלווים אל הנרי, הרי שפעולת-הריכוך נמצאת בעיצומה.

טובים ונבונים ממני סבורים שלטובת המדינה רצוי היה אילו בשעות קשות אלו היתה בעולם תחושה שאנו חזקים יותר, ושבמגעיו עם אנואר לא יוכל הנרי להסתמך על החולשה, ובמקום לומר לו „סמוך עלי" לומר לו „ראה, יא-חביבי, זה לא יילך כל כך בקלות עם הישראלים".

כדי שלא יילך בקלות, דרושה לנו עתה ממשלה חזקה. ממשלה שרוב העם עומד מאחוריה. הליכוד מוכן להצטרף לממשלה רחבה, למרות שידוע לו כי לא יהווה בה רוב; המפד"ל מוכנה לדחות את „מיהו יהודי?" אם תקום ממשלת-חירום; ברפ"י נשמעו דעות בזכות ממשלה רחבה; אפילו ב-מפא"י יש מנהיגים המצדדים בשיתוף האופוזיציה בממשלה מקיר-אל-קיר.

• • •

אחוז גדול מהעם תומך בהקמת ממשלת-חירום לאומית. האם ממשלה כזאת יכולה לקום? ייתכן שכן וייתכן שלא. אבל שום נסיון להידברות לא נעשה עדיין.

שרים בישראל מוכנים לשבת סביב שולחן אחד עם אלה שאתמול ביקשו לחסל אותנו ואין כל ביטחון שעדיין אינם רוצים; הם יהיו מוכנים לשבת עם מנהיגי המחבלים; הם יוצאים מכליהם כשכל שונא-ישראל מוכן להחליף אתם שתי מילים.

הדיפלומטיה אינה פוסלת, אומנם, מגעים כאלה כאשר יש בהם הכרח. אבל שיהודים יסרבו לשבת עם יהודים כדי ללבן אפשרות של ליכוד, אפילו זמני, אבל גורלי?

ייתכן שבאמת אין אפשרות להקים ממשלת ליכוד. ייתכן שאי-אפשר למצוא שפה משותפת בין ה-מערך והליכוד. אבל אסור לנסות, לא?

יצחק רבין יכול לקנות את עולמו, להיכנס להיסטוריה כמנהיג שעשה כל שביכולתו לאחד את העם, אפילו לא יצליח.

תבוסה בנסיון הידברות בין יהודים ליהודים, לטובת המדינה, היא משגה שלא יסולח.

ישעיהו בן-פורת

אין לקנא במועמד

יצחק רבין חותר לקיצור דראסטי של הזמן שיוקדש למעשה-המרכבה

שבוע ימים אחרי שנשיא המדינה הטיל על יצחק רבין את התפקיד להרכיב ממשלה חדשה, ניתן לומר בוודאות שלא יחלוף יותר משבוע אחד נוסף, עד שנדע אם יש או אם אין ממשלה חדשה בישראל.

שכן, מכל העצות שהשיאו, מצדדים שונים, למועמד לראשות הממשלה, נראה שהוא אימץ לעצמו לפחות את זו בדבר ההכרח לקצר בצורה דראסטית את משך הזמן של מעשה-המרכבה. רבין, שבהתאם לציפיות נוטל חלק מרכזי בניהול המו"מ עם השותפים בכוח, לא הציג להם אולטימטום, ולא קבע מועד מדוייק לסיום השיחות. אך נראה שהוא פועל על פי לוח-זמנים, הידוע לכל המעוניינים. הפעם, שלא כמו בפעמים הקודמות, לא יהפוך המו"מ הקואליציוני לסימפוזיון שאין לו סוף.

יצחק רבין
משימה בלתי אפשרית

בתנאים אלה, מצטיירות עכשיו בבהירות האפשרויות השונות לכינון ממשלה, כאשר הבעיות והמכשולים האורבים לרבין ברורים לא פחות.

*

ממשלה במתכונת הקואליציה היוצאת, תיכון רק בתנאי שהמפד"ל תאמר הן בראשית השבוע הבא. ואולם, אם תשובת המפד"ל תהיה כרוכה בדרישה לתיקון מרחיק-לכת בשאלת מיהו יהודי — ממשלה כזו לא תיכון. רבין, והרוב במפלגת-העבודה, רוצים בממשלה יציבה יחסית, בשותפות עם המפד"ל והליברלים העצמאיים. אם תימצא, עד ראשית השבוע, נוסחת-פשרה בעניין מיהו יהודי, שתספק את הרוב במפד"ל, ולא תקומם את ל"ע, המערך — כולל מפ"ם — ישלים עם ויתור מתון בשאלה זו ובלבד שתקום ממשלה.

בעיני הרוב החילוני בקרב העם, מציאות פוליטית זו, המתנה כינון ממשלה במציאת „פורמולה" הילכתית מתאימה, היא כמובן עגומה, ומהווה סתירה משוועת למצבנו ה-מדיני והבטחוני. בפגישה הראשונה של נציגי המערך והמפד"ל פנה שמעון פרס אל המחנה הדתי בדברים נרגשים ומשכנעים על הצורך הדחוף להסיר מכשולים ולכונן ממשלה חדשה במהירות, תוך מיצוי התהליך החיובי שחל בדעת-הקהל אחרי בחירת ה-מועמד לראשות הממשלה במרכז „העבודה".

נשאלת השאלה אם המפד"ל תיענה, ב-מלוכד, לציפיות, ותהיה מסוגלת להשתתף בממשלה על בסיס העקרונות שהיו מונחים ביסוד הממשלה היוצאת. כשהמבט מופנה אל הקרבות בחרמון, מצד אחד, ואל המו"מ עם קיסינג'ר, מצד שני, חייבת התשובה ההגיונית להיות חיובית. משמע — כינון ממשלה לאלתר כצו לאומי ממדרגה ראשונה. ואולם, ידוע שלא כל מבטי המפד"ל מופנים רק ליעדים הלאומיים היותר דחופים.

*

בצדק אומרים במפד"ל ומחוצה לה, כי בשם האחריות הלאומית יש צורך לא בממשלה במתכונת הקודמת, אלא בממשלת-חירום לאומית. אבל בשעה זו אין שום סימנים המעידים על שינוי גישה בנושא זה, לא אצל יצחק רבין ולא בקרב הרוב המכריע ב„עבודה".

רבין, ככל הנראה, איננו מאמין בממשלה בהשתתפות הליכוד, אפילו במקרה שאישי בגין, שרון, תמיר, הורוביץ וחבריהם יהיו מוכנים לחתום על קווי-היסוד המדיניים, שהיו מקובלים על ממשלת גב' מאיר. שכן, רבין, לא כל שכן „יונים" יותר בולטים ממנו במערך, מחייבים הסדרים מדיניים מעוגנים בפשרות טריטוריאליות הרבה מעבר למה שהליכוד מוכן לקבל, ואין המדובר רק ב-יהודה ושומרון, אלא גם בסיני ובגולן.

אפילו נצא מן ההנחה, שאין לה על מה להתבסס, שרבין יהיה מוכן לשאת ולתת עם הליכוד, צריך לשאול מה גבול סמכותו כ-מועמד לראשות הממשלה מטעם מפלגתו, ועד היכן הוא רשאי לנקוט צעדים שלא הוסמך לנקוט מטעם שולחיו. איום פרישת מפ"ם והאגף השמאלי של „העבודה", במקרה של כינון ממשלה עם הליכוד, מהווה בלי ספק קו אדום שמעבר לו רבין, גם אם היה רוצה בזה, איננו מסוגל לפעול.

אי-אפשר להתעלם גם מבעייה אחרת, פחות מהותית אבל לא פחות חשובה בעיני ראשי המערך: צירוף ליכוד, בעל 39 מנדטים בכנסת, לממשלה שבמרכזה עומד המערך, שימנה, במקרה זה, 51 קולות בכנסת מינוס קולות מפ"ם, מינוס בן-אהרן, אליאב ועוד — פירושו חלוקה כמעט שווה בשווה של התיקים ומשרדי הממשלה, כמותית ואיכותית גם יחד. מטבע הדברים יש ב„עבודה" מי שנרתעים מפני אפשרות כזו, הכרוכה, לדעתם, במה שהם מכנים סכנת „אובדן ההגמוניה".

*

נותרה האפשרות להרכיב ממשלה מצומצמת בהשתתפות המערך, הליברלים העצמאיים ור"צ (רשימת גב' שולמית אלוני), שלהלכה — אבל רק להלכה — מובטחים לה 61 קולות בכנסת.

לא מן הנמנע, שזאת הממשלה שתקום בסופו של דבר, אבל יציבותה תהיה רופפת, ואורך חייה קצר. דבר ראשון — מתקבל על הדעת, שלא ייתכן כלל לכוננה, אלא אם כן ממשלה מסוג זה מכריזה ביום כינונה, כדרישת ל"ע, על עריכת בחירות חדשות במועד סביר, נאמר — לפני סוף השנה. דבר שני — ממשלה בהרכב זה תהיה בהכרח בעלת דמות ותוכן „יוני". שלישיית ה„נצים" — גולדה מאיר, ישראל גלילי, משה דיין — לא תכהן בה. לעומתם יבואו „יונים" ממפא"י ואחה"ע, כאשר בראשה מכהנים רבין ופרס, הנחשבים — אולי בטעות? — למתונים יותר מאשר הצמד מאיר-דיין. זה יעמיד בסימן-שאלה את הצבעתם בעתיד של אחדים מבין חברי רפ"י, דבר עליו רמז כבר שלשום ח"כ מרדכי בן-פורת. אל דיבורו כי במקרה של ממשלה עם ל"ע ור"צ בלבד, 61 הקולות „אינם מונחים בכיס", כדאי להתייחס ברצינות. דבר שלישי, וגם מכך אסור להתעלם: ממשלה שהמפד"ל איננה משתתפת בה, עלולה לגרום להחרפת עמדותיו ה„נציות" של המחנה הדתי ותדחוף אותו בהכרח לנקיטת עמדה אופוזיציונית קיצונית, שתחפוף ברבות הימים את עמדת הליכוד, וגם זאת תופעה, שמבחינה ממלכתית איננה רצויה. כשם שלא רצוי קרע ב„עבודה", על רקע סירוב חלק מרפ"י לתמוך בממשלה בלי המפד"ל.

*

לכל אשר נפנה, האופק הפוליטי, כתוצאה הישירה מן הבחירות הקודמות, שנערכו בתנאים ובמועד בלתי הולמים — סתום וקודר. קל לומר: יצחק רבין הוא שקיבל על עצמו את המשימה הבלתי-אפשרית, וליצחק רבין — פתרונות.

לנוכח המצב שתואר לעיל, נכון יותר לאחל ליצחק רבין שיצליח במשימתו ולסייע בידיו. אבל בשום אופן אין לקנא בו.

איתן הבר

שלוש האפשרויות הסוריות

זו מלחמה. אין הגדרה אחרת למה שקורה בימים אלה בצפון. נכון שהגייסות עדיין אינם רוחשים, שהמאסות האוויריות של השריון אינן חוצות את קו-הגבול, אבל לא חסר הרבה. פה, בצפון, שומעים וקוראים על מאמציו של הד"ר הנרי קיסינג'ר ביותר מאשר הוטרינאות, לאש יש דינאמיקה משלה, ומשום כך אי-אפשר להאמין כאן שיכול להיות אחרת.

אם לא יעלה בידיו של שר-החוץ האמריקני לתרום להפסקת-אש מיידית, כמעט אין ספק שהאש בחזית הצפון תיגבר ותהיה לחלק מנוף חיינו בתקופה הקרובה. גם בזמן הדיונים על הפרדת-הכוחות — ולא כל שכן, אם יעלו ה-שיחות על שרטון. כפי שכבר נכתב ונאמר פעמים אחדות, נמצא הצבא הסורי כיום במצב שמאפשר לו יציאה למלחמה כמעט ללא הכנות, ומבלי שיהיה מירווח של זמן לצה"ל בין קבלת אתרעה מתאימה לבין הפתיחה במלחמה. הכוחות הישראליים כיום בגולן ערוכים כך שיוכלו לענות על הבעיה, על דעת המטה הכללי ולאור לקחי מלחמת יום הכיפורים.

הכשרת צוותים

חשוב לזכור, כי הצבא הסורי צוייד — עוד בתקופת המלחמה ובוודאי שלאחריה — בכל מה שאבד לו בקרבות וביותר מזה. אוניות סובייטיות פוקדות את נמל לאטאקיה לעתים קרובות ביותר, כשהן נושאות בבטנן ועל סיפונן טנקים, תותחים וסוללות נ.מ. חדישות ועוד כהנה וכהנה ציוד-לחימה. הסובייטים נתנו לצבא הסורי הרבה יותר משנתנו לצבא המצרי אחרי המלחמה. נשק לא חסר. הבעיה היא כרגע בכוח-האדם. במלחמה נפגעו חיילים רבים, בעיקר צוותי-טנקים. צריך להכשיר צוותים חדשים בכמות גדולה, תוך זמן קצר.

זה מה שהסורים עושים.

הצבא הסורי לא חזר, איפוא, לכושרו מלפני מלחמת יום-הכיפורים, אבל ההערכה היא, שהוא ייצא למלחמה, אפילו אם יהיה ברור לשליט דמשק שיחסי הכוחות בינם לבין ישראל הם לרעתם. במקרה זה, תהיה המטרה שלהם מוגבלת ומצומצמת יותר. מלקחי מלחמת יום-הכיפורים הם למדו, כי כל מהלך צבאי, אפילו יסתיים לרעתם, יניע מהלכים מדיניים — הן מצד ארצות-הברית והן מצד ברית-המועצות. הם מעריכים, כי בזירה המדינית טובים הסיכויים שלהם יותר מאשר בשדה-הקרב. העולם, ויתכן קיסינג'ר ילחץ עוד יותר על ישראל ומי יודע — אולי גם חוסנה הפנימי של מדינת-ישראל יחלש בעקבות מלחמה נוספת?

צריך, איפוא, להתכונן לבאות. מהן האפשרויות שצה"ל עלול להתמודד איתן?

* פעולה סורית מורחבת במיסגרת איזור ה-חרמון: הקרב על פיסגת-החרמון הוא, במידה רבה, גם קרב-של-יוקרה, מלבד היתרונות הצבאיים הנתונים בידי מי שמחזיק ב-מקום (תצפית, שליטה, מיווח). תיתכן, למשל, פעולה של כוח גדול מוטס וממוקד, אשר ינסה להשתלט על שיא-החרמון והמוצבים (מיתולים הסוריים), שבדרך אליו. תכוה תמוטס יתמוך כ-כוחות-קומאנדו רגליים, וכמובן בארטילריה וב-מטוסים.

* תקיפת יחידות צה"ל במובלעת ובתוך „הקו הסגול": זו תהיה פעולה שבאה בחשבון בזמן הקרוב מהצד הסורי, ומטרתה תהיה להסב אבידות ונזקים וליצור מתח בחזית. חייבים להביא בחשבון, אפילו זה נראה כרגע כמעט דמיוני, אפשרות של תקיפה מתוך עורפים גם בתחום „הקו הירוק", או להצטמצם לפגוע על-ידי ארטילריה או חיל-אוויר.

צה"ל ערוך

* מלחמה כוללת: מטרתה תהיה להשיג הישגים קרקעיים וליצור עובדות בשטח, גם ב„מובלעת" וגם בתחום „הקו הסגול". במקרה של השתלטות על שטח כלשהו בתחום „הקו הסגול", למשל, יכולים הסורים לתבוע החלפת שטחים, אם לא למעלה מזה.

השאלה העיקרית, במקרה של חידוש קרבות בהיקף מלא היא, באיזו מידה תצטרף מצרים למלחמה ומה תעשה ירדן. אין לוקחים סיכונים. צה"ל ערוך כך שיוכל לענות על כל הבעיות. אך ההערכה היא, שהצטרפות מצרים וירדן למלחמה כוללת תהיה תלויה במידה רבה, בהיקף הפעולה הסורית, בהצלחתה ובמימדי התגובה הישראלית.

הנה כי כן, צריך עתה להיערך, גם נפשית לאפשרות, שעוד זמן רב נחיה בצל החדשות החורמות מן הצפון על אש ועשן ונפגעים כל זמן שלא יימצא פתרון מדיני למצב.

חטיבת רפ"י מלוכדת מאחורי התביעה למסור את תיק הבטחון לשמעון פרס

מניחים, שרבין היה מוותר על שירותו של אבן, אך אי-הכללתו בממשלה החדשה עלולה להסעיר את המפלגה * גולדה חייה בתחושה של אדם שנעזב ונינטש * כשנפוצו שמועות שאלון חפץ בתיק החוץ, הוא שיגר פתק לאבן: זו רכילות * הרב הראשי לישראל, שלמה גורן, פעל נימרצות להקמת ממשלת ליכוד לאומי אך רה"מ כתבה לו במיכתב, כי לא שינתה את דעתה

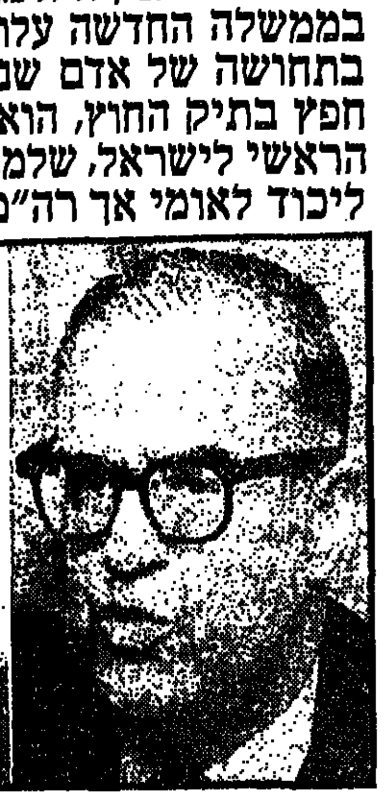

אבא אבן
מצב מעורפל

אריק שרון
תמיכה ברבין

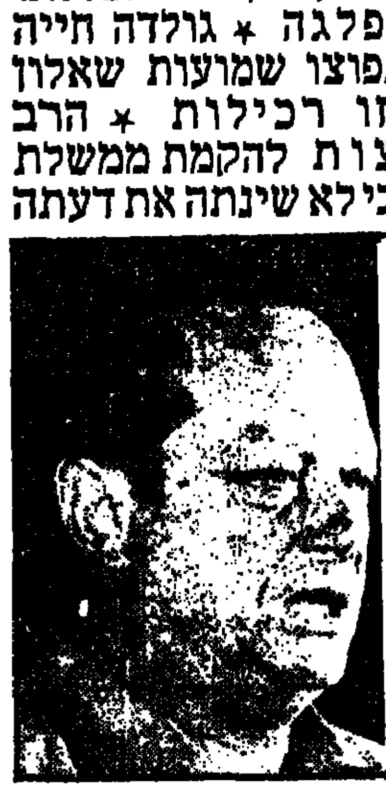

יגאל אלון
סגנות קרע

מאת
שלמה נקדימון

ידידיו הקרובים של יצחק רבין מאמינים, כי מזל-טוב מלווה אותו. ראיותיהם לכך שאובות, בין השאר, מעולם האמונות הלא-כל-כך מקובלות. פעמיים — סיפרו באחרונה — ביקש השר לשתות כוס-תה וזו נשברה בדרך מקרה. פעם אירע הדבר בטרם יצא לישיבת מרכז מפלגת-העבודה, בה נבחר כמועמד להרכבת ממשלה. ובפעם השנייה, בטרם יצא לפגישה עם הנשיא, לקבל ממנו מנדט להרכיב ממשלה.

„זהו", פסקו. „סימן-טוב ומזל-טוב".

ואכן, עם רבין מנוי וגמור להרכיב ממשלה, ובהקדם האפשרי. עם זאת, יודע המועמד היטב, כי הוא מהלך בשדה-מוקשים, וכל סטייה עלולה להכשילו. במצב כזה, מלבד שכל טוב, ניזקק בן-אדם גם למזל.

רבין, אף שנבחר על-ידי רוב במרכז מפלגת-העבודה, אינו יכול לשים מבטחו באחדים מאישי הצמרת המרכזיים שבה. יש מחזה אחד שרבין לא יוכל למחקו מזכרונו, אפילו אם ירצה בכך; מחזה חצץ לנגד עיניו לעתים מזומנות.

לפני זמן לא רב, בעודו מכהן כשגריר בוושינגטון, נישאת בתו בישראל. האב המאושר הזמין, כמובן, שרים להשתתף בשמחתו. לבד משר-האוצר, פנחס ספיר, איש משרי הממשלה שהוזמנו, לא טרח לכבד את השגריר. אחד השרים שטילפן אליו בבוקר יום החתונה להודיע כי יבוא, לא מילא אחר הבטחתו. לאחר מכן מצאו השרים המוזמנים תירוצים שונים להסביר את היעדרותם.

מהלכים מהירים

נכון הדבר שבמהלך כהונתו בוושינגטון נפלו דברים, לעתים קשים, בינו לבין השר הממונה עליו, אבא אבן; ומאוחר יותר — בינו לבין ראש-הממשלה, גולדה מאיר. אבן ראה בצעדים שונים של ה-שגריר הופעות של חוסר לויאליות מובהקת כלפיו, דבר החורג מסידרי מימשל מתוקנים.

גברת מאיר התייחסה אליו כמורה אל תלמיד שסרח בדרכיו, ופעם אף הפגינה זאת במעמד הנשיא ניכסון. לפני כשלושה שבועות „נזפה" ברבין, ובשרים ואישים נוספים, במעמד עם ועדה, על שהעדיפו לשבת במזנון-הכנסת, כאשר חבר-כנסת מהליכוד תקף בחריפות את הממשלה, כשגברת מאיר יושבת בגפה ליד שולחן הממשלה. בנאום בו הודיעה על התפטרותה מראשות הממשלה, הובן מדברי גולדה, כי כוונתה היא שהממשלה בראשותה תיפעל כממשלת-מעבר עד לבחירות.

לעומתה, נוקט רבין במהלכים מהירים להקמת ממשלה חדשה, צעד שיש בו משום נקיטת עמדת עצמאות מחד, והפרת רצון הכוח של גולדה מאידך, אם בינתיים לא שינתה דעתה. ראש-הממשלה — שלא השתתפה באותה ישיבת מרכז, בה נבחר המועמד לרשת אותה — הגיבה השבוע בסארקזם על שמועות, לפיהן היא ופנחס ספיר עשו יד אחת כדי להכשיל הקמת ממשלה בראשות רבין; אדרבא, היא אפילו דיברה בשידור רדיו בשבחו. אבל „גולדה-לוגים" טוענים, כי מתוך מתן שלה ניתן לשמוע גם צלילים אחרים.

לאמיתו של דבר, יכול רבין להתעלם מראש-הממשלה. המגמה בקרב חוגים נרחבים ב„עבודה" היא למנוע, שההיסטוריה תחזור על עצמה כמו, למשל, מה שאירע בתקופת בן-גוריון, כאשר לאחר פרישתו היו ראשי המפלגה באים לשדה-בוקר לשאול בעצתו.

גברת מאיר עצמה חיה עתה בתחושה של אדם הנעזב והולך, שחבריו לא מעטים נטשו אותה. הטלפונים ה„חבריים" אינם מצלצלים בביתה כבימים ימימה. אלא, שעתיים, תעמקים הם כרגיל. המתח דבק בה. ד"ר הנרי קיסינג'ר נע באיזור. הדים היודעים או מניחים, כי לא יכללו בממשלה חדשה העומדת על סף הקמתה, חלים בנושאים כועים ביותר והורצים עשה את עתיד המדינה.

בלון נסיוני

בתוך מסלול זה, של סימני-שאלה, נמצא גם יגאל אלון, המיועד לראשות-ממשלה מוקיר, ומעריך את סגן ראש-ממשלה. כשאלון היה מפקד הפלמ"ח, כיהן רבין כאיש-המיבצעים במטה. בימי מצוקה [illegible], בהיותו שגריר בוושינגטון, עמד [illegible] לימינו. יש להניח, כי מעולם לא [illegible] אלון שיווצר מצב בו תלמידו יעלה [illegible] אלון, שכהונות בכירות הוצאו ממש-ידו בעבר, לא היה מוכן מכבר [illegible] בכהונת סגן ראש-ממשלה [illegible], ובוודאי שאינו חפץ להמשיך [illegible] כשר-חינוך. [illegible] אבל את עיקר פעילותו רואה אלון [illegible] המדיני והבטחוני.

[illegible] ראה אלון עצמו — ונדמה, כי [illegible] לא נטש רעיון זה — כמועמד לראשות [illegible] ממשלה. ואם לא זה — אז, שתי [illegible] הנמצאות במוקד סדר-היום; חוץ ובטחון. בראשית השבוע נפוצו שמועות כאילו חפץ אלון בתיק-החוץ. שמועות אלה חוזרות על עצמן מעת לעת. אבל עם שר-החוץ, אבא אבן, שמור פתק שכתב לו אלון באחרונה, כאשר שמועות אלה גאו מחדש, ובו נאמר, כי כלל אינו חושב לבוא תחתיו, ויש להתייחס לכל הנושא כאל רכילות...".

ברי הדבר, כי מסירת תיק-הבטחון לידי אלון פירושו קרע מוחלט עם רפ"י, וסטירת-לחי לשר-הבטחון היוצא, משה דיין. חטיבת רפ"י מלוכדת כולה מאחורי התביעה למסור את תיק-הבטחון לשמעון פרס, שהתמודד עם רבין על מועמדות „העבודה" לכהונת ראש-הממשלה, וזכה להישג לא מבוטל.

השבוע, כאשר הציע חבר-הכנסת יוסף שריר בחוג פרטי למנות את חבר-הכנסת מ„הליכוד", אריאל שרון, כשר בטחון, עורר הדבר סערה ברפ"י. שריר מקורב לפנחס ספיר, ולכן רווחה הנחה, כי הצעתו היתה בבחינת „בלון נסיוני", כדי לבדוק תגובות להצעה שמשמעותה העיקרית היא: שתיק-הבטחון לא יימסר לידי איש רפ"י.

חשש מסערה

יצויין, כי בין רבין לבין שרון שוררים יחסי ידידות ואפילו למעלה מכך. כשמונה רבין לרמטכ"ל, „שלף" את שרון מתקופת-הקפאה, בה נימצא בצבא, וקידמו במעלות הקריירה הצבאית. כאשר פירסם חברו של שרון ל„ליכוד", עזר וייצמן, את המיסמך על אירועי מאי 1967, גמל שרון לרבין טובה תחת טובה, ותקף בחריפות רבה את מפקד חיל-האוויר לשעבר. שרון אף חלק שבחים לרמטכ"ל לשעבר, אף שזה זכה בעמדה הבכירה ביותר במפלגה היריבה.

ניתן להניח, שאילמלא הרכבה המסובך של „העבודה" מבית, היה רבין עושה צעד נועז ומזמין את שרון לכהן כשר-בטחון — צעד שללא ספק היה מקנה לו אהדה ציבורית רחבה, ושרון היה נעתר לכך באורח מיידי. סביר להניח, כי שריר אמר את „שאמר", מתוך שידע את רחשי ליבו של רבין כלפי שרון. יש לדעת, כי שריר היה במטה המצומצם שטרח להשיג לרבין את הרוב במרכז המפלגה. אין מוציאים מכלל אפשרות, שרבין היה עושה ככל יכולתו למינוי שרון כרמטכ"ל, אילו היתה משרה זו פנוייה בעת תחילת כהונתו כראש ממשלה.

אין ספק, שבעייתו הגדולה של רבין, כראש-ממשלה מיועד, היא המשך כהונתו של אבא אבן בממשלה חדשה. את היחסים ביניהם יש המגדירים כקונקטיים: למעשה אין יחסים. התהומות פעורים ביניהם. ניתן להניח, כי רבין אינו רוצה בשירותו של אבן בממשלתו. לאבן אין כל סיבה, מנקודת מבטו הוא, „להירוקן" מהממשלה, או להיות מודח ממנה, להשקפתו, הוא גם אינו שייך לאותו חלק של „המבטח" הנושא באחריות למחדל מלחמת יום-הכיפורים; מה עוד שבתקופה הקריטית היה בשליחות המדינה בארצות-הברית וניזון רק מידיעות ששוגרו אליו מהארץ.

כמרכיב ממשלה, יש לו, לרבין, סיבה לקבוע את שריה. אי-הכללת אבן עלולה לקומם חוגים שונים במפלגה ולעורר סערת-רוחות פנימית. שר-החוץ עצמו הוכיח באחרונה, כי בלבשו מחלצות של אופוזיציונר, הופכת לשונו להיות סכין חדה החותכת בבשר החי. עד כה לא גילו רבין ואבן את דעתם ברבים בנושאים אלה, אבל מדובר בכך מאחורי הקלעים. אין מוציאים מכלל אפשרות שאי-הכללת שר-החוץ בממשלה החדשה עלולה להביא לכך, שהוא לא יצביע בעד ממשלה חדשה, ואז עלול קולו להיגרע ממנין הקולות המצומצם שיעמוד לרשות ממשלה, אם המפד"ל לא תצטרף אליה.

רבין בתחילה רוצה בהמשך שירותו של פנחס ספיר בממשלה. שר האוצר עצמו מתלבט. עדות להתלבטותו ניתן להסיק משיחה שהיתה לו ביום שישי לפני שבוע, באחד מבתי המלון בתל-אביב, עם יושב-ראש בפועל של הנהלת הסוכנות, אריה דולצין.

דולצין, שהוא איש צמרת המפלגה ה-ליברלית, ממלא בהצלחה רבתי את תפקיד היושב-ראש בפועל. מפלגת-העבודה איננה רוצה לשמוט מרשותה כהונה בכירה זו, ויעדה לכך את שגריר ישראל לשעבר בארצות-הברית, אברהם הרמן. ואז הודיע דולצין, כי יציג את מועמדותו נגד זו של הרמן, בישיבת הוועד-הפועל הציוני, העומדת להיערך ב-16 ביוני.

„חוסר-חברות"

בשיחתו עם דולצין, אמר ספיר: „שמעתי שאתה הולך להתמודד עם הרמן, ויהיה לך רוב".

דולצין: „תפקיד היושב-ראש איננו מפלגתי. הרמן איננו מועמד מוסכם. אני חושב, שיש לי יסוד להאמין שזה נכון מה שאתה אומר על אפשרות שיהיה לי רוב".

ספיר: „ואם אציע את מועמדותי? אתה יודע עד כמה אני אוהב את העם היהודי, אוהב לעמוד עמו במגע; זהו חלום שלי לעבור לסוכנות היהודית, לטפל במישרין בבעיות העם היהודי".

דולצין: „אם אתה תציג מועמדותך — אני לא אציג את מועמדותי. אפס! אתה חבר ממשלה, ואיך תוכל להיות יושב-ראש הנהלת הסוכנות?" (לפי אופי פעילות הסוכנות בעולם, לא יוכל שר לכהן כיושב-ראש הנהלת הסוכנות).

ספיר: „אני יכול להיבחר ביוני להנהלת הסוכנות, ובינואר 1975, לאחר הבחירות החדשות לכנסת, לא להיכנס לממשלה. היום אני לא יכול להתפטר...".

דולצין: „זה דבר שיש לבדקו. אך מבחינה אישית אני מוכן שלא להציג מועמדותי נגדך...".

ספיר: „ואם נציג את המועמדות של אלון או אבן?"

דולצין: „קודם כל החליטו על המועמד, לאחר-מכן אשקול...".

ספיר נמצא, איפוא, בהתלבטות. ומאידך, בצמרת „העבודה" נשקלת אפשרות המועמדות של אלון ואבן (לפי הסדר שהציג ספיר) לכהונה זו. אין, איפוא, ספק, כי צמרת „העבודה" רואה בכהונת ראשות הנהלת הסוכנות גם מקום לפתרון בעיה אישית, שעלולה להתעורר עקב הרכבת הממשלה החדשה.

התלבטותו של ספיר אינה עניין של מה בכך. כשהחלה מפלגת-העבודה לדון בבחירת מועמד להרכבת ממשלה, נקרע שר-האוצר בין שתי נאמנויות: לגולדה (שרצתה כי ממשלת-המעבר תמשיך לכהן עד לבחירות); ולמפלגה (שהרוב בה חתר להחלפה מהירה של ההנהגה). ספיר נוכח לדעת, כי הוא ניצב למעשה בפני רוב — במפלגתו ככלל, ובחטיבת מפא"י כפרט — הסבור אחרת.

אותו רוב, שעיקרו מורכב מחטיבת מפא"י, רצה בכל מאודו בספיר כמועמד לראשות הממשלה. ראשי מפא"י הגיעו למסקנה, שלו פונה גברת מאיר לספיר להתייצב כמועמד להרכבת ממשלה, היה נענה לפנייה.

השבוע אמר איש מרכזי ב„גוש" דברים אלה: „חברים חושבים שגולדה לא נהגה כשורה בספיר. אין בסיס לדבריה, שלא פנתה לספיר משום שלא רצתה שיקרה בגורלו מה שעוללו לה. היא גילתה כלפי ספיר חוסר-חברות. בעוד שהוא היה ג'נטלמן עד הסוף למענה, ולעיתים עשה דברים בניגוד לרצונו רק משום שהיא חפצה בכך, היא לא הושיטה לו אפילו אצבע קטנה".

כך היה גם עכשיו, כאשר הגיע ספיר כי ראש-הממשלה רוצה להמשיך כראש ממשלת-מעבר עד לבחירות, ניסה להלך בין תביעות הרוב במפלגה לבחירת מועמד, לבין רצונה שלה. סוף-של-דבר, שנוכח לדעת כי אין מנוס מלהיענות לתביעת הרוב במפלגה, מאחר שחלה אייום ממש להתפרד בהנהגה ובסיסו של ספיר היה נשמט תחתיו.

מי שזוכה היום להאזנה קשובה בהסיבת מפא"י, הוא אברהם עופר. עוד בליל ספירת הקולות, אור ל-ג' בניסן, התנבא עופר, שהיה ראש מטה-הבחירות של ה-מערך, כי תוצאות-הבחירות יקשו על הרכבת ממשלה ולא יהיה מנוס מבחירות חדשות. גולדה זעמה עליו, ואף ביקשה את מזכיר המפלגה, אהרון ידלין, להוציאו מתפקיד; במלחמותיו לימים התברר, כי תחזיתו של עופר היתה מדוייקת להפליא. מאוחר יותר, בטרם פירסמה ועדת-אגרנט את דו"ח-הביניים שלה, הציע עופר לבצע רוטאציה בין התפקידים המרכזיים בממשלה — הצעה שנדחתה. היום מעריכים, כי אילו נתקבלה עצתו, היתה המפלגה חוסכת מעצמה את המשברים האחרונים.

הרעיון של גורן

החלופה שרבין ניצב עתה בפניה אינה פשוטה. הוא חפץ בהקמת ממשלה במתכונת היוצאת. המרכיב העיקרי שלה, מבין שותפותיה — המפד"ל — אומנם הציגה שני תנאים להצטרפותה — הקמת ממשלת אחדות לאומית, ותיקון חוק השבות („מיהו יהודי"). הצמרת הוותיקה של ה-מפד"ל — בגיבוי לצעירים — תהיה מוכנה לסגת מעניין ממשלה לאומית ולהסתפק בתיקון החוק.

לפי מקורות מוסמכים ניתן לגבש קונצנזוס במפלגת-העבודה בעד תיקון החוק. מפ"ם היא שהטילה וטו על הנושא. אילו נאותה מפ"ם — והל"ע היו ממשיכים לעמוד בסירובם — היתה „העבודה" מוכנה לוותר על המשך השותפות עם מפלגה קטנה זו.

מיספר מאישי „העבודה" והמפד"ל שהו בימים האחרונים, בנפרד, בביתו ובלישכתו של הרב הראשי לישראל, שלמה גורן, בראותם בו איש-מפתח לקירוב קצוות. הרב גורן, הצמוד בעקביות להחלטת מועצת הרבנות הראשית — המצדדת בתיקון חוק-השבות אך ורק על-ידי הכללת המונח „כהלכה" — מאמין, כי תיקון בחוק „המרת דת", שיקבע כי המרת דת (וכלפי יהודים: גיור) היא בסמכות ראש העדה הדתית (קרי: הרב הראשי לישראל) יכול להוות מוצא נאות. רעיון זה נמצא עתה בשלב של הידברויות בדרג בכיר במשולש „העבודה"-מפד"ל-מפ"ם.

אי-צירוף המפד"ל לממשלה עלול לגרום משבר פנימי ב„עבודה" — לאחר שחברים ברפ"י הודיעו, כי יתנגדו להקמת קואליציה בלי המפד"ל — כאשר היא תישא אופי „יוני" ותיאלץ להיזקק לתמיכת „מוקד", ר"צ ו„רק"ח — כולן „יונים" קיצוניות. חברים אלה עלולים שלא להעניק את קולותיהם לממשלה חדשה, בעת הצגתה בכנסת.

יצויין, כי ביום בו בחר מרכז „העבודה" ביצחק רבין כמועמד להרכיב ממשלה — נועדו הרב הראשי לישראל, שלמה גורן, ושר-האוצר, פנחס ספיר, לפגישה בבית ח"כ „העבודה", הרב מנחם הכהן. בפגישה זו יעץ הרב לשר-האוצר, לנקוט שלושה צעדים: להתייצב בראש ממשלת ליכוד לאומי; לתקן את חוק-השבות; להבטיח את אי-החזרת יהודה ושומרון. הרב אמר לאיש-שיחו, כי למיטב הכרתו יש בכוחו להוציא אל הפועל שלושה אלה. „את הבטחת שלושה דברים אלה", אמר הרב, „תוכל להביא לידי הצלת העם". אבל ספיר הכריז גם פה, כי אינו מועמד לראשות הממשלה.

שתיקתו של רבין

עניין הקמת ממשלת-ליכוד-לאומי מהווה אצל הרב הראשי אבן-יסוד לפתרון המשבר בו נתון עתה העם ועירעור אמונו בהנהגה. עוד בנובמבר אשתקד, שוחח על-כך הרב עם השר שמעון פרס וחברי-הכנסת מנחם בגין ואהרון ידלין. משלושתם התרשם, כי יש מקום לדון בנושא זה, אך השלושה יעצו לו לשוחח על-כך עם ראש-הממשלה. ואכן, הרב גורן נהג לפי עצתם, אך שיחתו עם גברת מאיר, התנהלה למחרת דיון סוער בכנסת, בו הטיחו ראשי הליכוד אשמות כבדות בראש הממשלה והבריח להנהגה.

„ממשלה כזאת", אמר לה הרב הראשי, „תרים את המוראל ותפיח בלבבות העם בארץ ובתפוצות בטחון, תקווה, עוז והעצמות לקראת הבאות".

גברת מאיר אטמה אוזניה משמוע, והרב חזר והעלה את הדברים במכתב אישי לראש-הממשלה. תשובתה היתה מסקנית: „לא שיניתי דעתי...".

גם עתה לא חדל הרב הראשי ממאמציו בנידון. וביום-העצמאות קיים בביתו שיחה ממושכת עם ראש הליכוד, חבר-הכנסת מנחם בגין. הרב גם יצא מתוך הנחה, שאם יצטרף הליכוד לממשלה, יווצר רוב בעד שינוי חוק-השבות.

בפני מרכז מפלגת-העבודה, עומדת עתה להצבעה הצעה של ח"כ לשעבר, מרדכי סורקיס, בעד הקמת ממשלת-ליכוד לאומי.

ייתכן גם, שרבין עצמו לא היה מטיל וטו על הצעה להקמת ממשלת ליכוד לאומי, עובדה היא, שכאשר שאל אותו ראש רשימת המפד"ל, ד"ר יוסף בורג, לתגובתו להקמת ממשלה כזו, נתקל — לדברי שר-הפנים — בשתיקה...

מזכיר המפד"ל, צבי ברנשטיין, דיווח בישיבת סיעת מפלגתו בכנסת על שיחות שקיים עם מזכיר העבודה, אהרון ידלין, בעניין זה, ומסר, כי תלה את העמדה השלילית של „העבודה" להקמת ממשלת ליכוד לאומי, בסירובה של גולדה. לפי דיווחו של ברנשטיין, אמר ידלין: „אנו חיים בצילה של גולדה" — גירסה שמזכיר העבודה מכחישה מכל-וכל.

ברנשטיין, המצדד בכל לב בהקמת ממשלת-ליכוד-לאומי, אף אמר בפגישה אצל הנשיא, כי אם המערך לא יצליח להרכיב ממשלה, הוא מציע כי הנשיא יטיל את תפקיד הרכבת ממשלה על נציג הסיעה השנייה בגודלה. ברור הוא, כי כוונתו היא למנחם בגין. על כך „זכה" ברנשטיין להערות עוקצניות מפי אישי צמרת במפלגתו. ד"ר בורג, השיב באוזני מזכיר מפלגתו: „מדוע לא הצעת להטיל הרכבת ממשלה על נציג המפד"ל?" (ד"ר בורג, כראש רשימת המפד"ל). השיב ברנשטיין: „מטבע הדברים, מגיע הדבר לליכוד; המפלגה השניה בגודלה".

שר־האוצר פנחס ספיר:

„גם אילו ציוותה עלי גולדה – הייתי מסרב להציג מועמדותי לראשות הממשלה"

„אישים הממלאים כיום תפקיד מרכזי בחיינו הציבוריים — מה הם עוללו לבן־גוריון, לשרת, לאשכול ז"ל ולגולדה תבדל"א ✶ כבר ב־1970 הצעתי שרבין ייכנס לממשלה ✶ איזה מוח עקום מסוגל להמציא את הרעיון שלא תמכתי ברצינות ברבין? ✶ אם יציע לי רבין כהונת שר בממשלתו — אחשוב בשקט, בשלווה, בנחת וללא התחייבויות מוקדמות, ואחליט ✶ אם תשאל אותי במה באמת הייתי רוצה לעסוק, אשיב לך: בעלייה ✶ את הטיפות האחרונות לכוס־המרורים של גולדה הכניס משה דיין"

רפאל בשן מראיין

שר־האוצר, פנחס ספיר, היה שרוי במצב־רוח מצוין, זה עתה נסתיימה בלישכתו מסיבה צנועה עם ראשי המשק במדינה, בה הושקו כוסיות לסיכום תוצאות מילווה־המלחמה מרצון. השר, שעמד לצאת למחרת היום לאירופה, ענב עניבה אופנתית נאה, הסיר את הז'קט, והשיב לשאלות בתקיפות, בגילוי לב, לעיתים בדיפלומאטיה, פה ושם עם קורטוב של מרירות.

אני: מדוע סירבת להציג את מועמדותך לראשות הממשלה?

ספיר (לאט־לאט ובשקט): עוד בימי דוד בן־גוריון הגנוז הוזכר שמי כמועמד לראשות־הממשלה. ומאז הובאה אלי הצעה זו בצורות שונות. (בתקיפות חד־משמעית) ואמרתי תמיד: לא באל"ף רבתי! אינני רוצה בכך.

שאלה: מדוע?

ספיר (מושך בכתפיו): מה חשובות הסיבות?

אני: מה קרה בשבועות האחרונים?

ספיר: באו בודדים, הגיעו משלחות, שלחו לי כמה תריסרי טלגראמות, היו צילצולי טלפון. (מפסיק) בחלק מההפצרות היה גם מן התנופה, ואני יודע להבחין בין קומפלימנטים סתם ובין אמת. (בהתרגשות) אבל היו גם דיבורים שנבעו מן הלב, ונגעו לי ללב. כמה אנשים דיברו אפילו בדמעות, והביאו אולי להתרגשות. (מרים קולו), אבל אני בדקתי את עצמי, ואני חייב לומר, כי מעולם לא התחבטתי בשאלה: שמא כן תציג את מועמדותך לראשות הממשלה? אלמנט זה אפילו לא נכנס למעגל השיקולים שלי! (בחיוך קל) שמעתי, כי אחרי הסירוב התקיף שלי, אמרו אנשים: כמה נבון היה ספיר, שלא הסכים לקבל את המועמדות לראשות הממשלה, בטעם הזאת הסכמתי כי הייתי גבנון, ואני מקבל את המחמאה. (בזעף) אבל מה שלא תעשה, תמיד יהיו אנשים שמחפשים, שמחטטים, שחופלים באצבע: מדוע? למה? למה, בעצם, התכוון ספיר?

מי הם בוחני הכליות והלב?

שאלה: למה בדיוק אתה מתכוון?

ספיר (בסערה): אגיד לך בדיוק: יש עיתון, פרו־בינציאלי לדעתי, ששואל: אז מדוע לא ביקשה ראש־הממשלה, הגב' גולדה מאיר, מפנחס ספיר לכהן כ־ראש־הממשלה? (חד־משמעי) גם אילו ראש־הממשלה היתה מבקשת ממני, ואפילו היתה גולדה מאיר מצווה אלי להציג את מועמדותי כראש ממשלה, הייתי אומר: לא ולא!

שאלה: מדוע אתה חושש כל־כך מתפקיד ראש־הממשלה?

ספיר (צוחק): מי אמר שאני חושש? החלטתי לא, ודי. לשם זה, לא צריך לחפש נימוקים. (בליגלוג חד) וכל הכישורים האלה אם יש לי כישורים או אין לי. באמת, מי הם אלה בוחני הכליות והלב? ומה כישוריהם? (בסערה) והאישים הממלאים כיום תפקיד מרכזי בחיינו הציבוריים, והושבים שיש להם את הכישורים המתאי־מים, מה הם עוללו למשה שרת ז"ל? מה הם עוללו לאשכול ז"ל המנוח? כיצד התנהגו עם דוד בן־גוריון ז"ל? ואיך מירדו את החיים לגולדה מאיר, תבדל"א? (באירוניה קלה) לפעמים צודקים גם אנשים. אני הולך על דעתם, כמו משה דיין, שאמר פעם בצדק, „אנחנו הורדנו את כל ראשי הממשלה, שהיו לנו עד עכשיו, ביגון שאולה!"

אני: באיזו מידה אתה ניצב מאחורי מועמדותו של יצחק רבין לכהונת ראש־הממשלה?

ספיר (בתקיפות): אני הצעתי במרכז המיפלגה את מועמדותו של יצחק רבין — ולא את מועמדותי. (מניח ידו על לוח לבו) היה זה פנחס ספיר, שאמר לפני הרבה ימים, כי כאשר ישתחרר חיים בר־לב מהצבא, מן הראוי שיצטרף לממשלה, וב־1970 הצעתי שיצחק רבין יכהן כשר בממשלת־ישראל, ואומנם כבר נקבע מועד לשובו, אך מתוך חוש־אחריות נשאר רבין על משמרתו בארה"ב. (נזכר) הצעה שלי נתקבלה בזמנו על דעת הרבה חב־רים, כולל ראש־הממשלה גולדה מאיר, והחברים ידעו את דעתה החיובית. (נזכר) והנה פרץ המשבר הנוכחי. שאלו: נקים ממשלה או לא? משה דיין יצטרף או לא? והנה מופיע יצחק רבין בבאום בפני מרכז המפלגה וקונה את עולמו! (ספק בצחוק ספק ברצינות) ואפיקורסים אומרים כי הופעתו זו של רבין ומחיאות־הכפים שגילו לה הביאו לשיבתו של משה דיין לממשלה. מכל מקום, המועמד שנראה לי כמתאים לראשות הממשלה בקי בסוגיות חוץ ובטחון, על כך אין חולקים.

אני: אמרת באחרונה כי היו לך שבעה־שמונה מועמ־דים לכהונת ראש־הממשלה. מה בקשר אליהם?

ספיר (בלי היסוס): אחד היה מסוגל בקושי לאסוף [illegible] קולות. השני: או שלא רצה, או שלא היה בטוח, או שלא רצה לסכן את עצמו. גם השלישי והרביעי [illegible] להתכנס למירוץ, וכו' וכו'.

שאלה: ומה עמדתך לגבי כניסתו של השר שמעון פרס למירוץ על כהונת ראש־הממשלה?

ספיר (בלי מינה): על העובדה, ששמעון פרס מציג את מועמדותו נודע לי שלושה־ארבעה ימים אחרי [illegible] עשה „חריש עמוק" בין אלה שצריכים להצביע. [illegible] תמכתי ביצחק רבין. [illegible] מעט ידעתי שפרס מציג את מועמדותו. (מהורהר) [illegible] פרס הולך להצביע. אם לרוץ או לא. (חוזר [illegible]

פנחס ספיר

„אני מבחין בין סתם קומפלימנטים לבין האמת"

משמעי) לפי אופיי אני אדם כזה, שאם אני תומך ב־מועמד, אני עומד מאחוריו — וכך היה! (מנמיך קולו) בהזדמנות זאת ברצוני לומר, כי אינני יכול לתפוס מדוע חבר ממשלה מסויים ממפלגתי יש לו תרעומת עלי שתמכתי ביצחק רבין — ולא בו.

אני: מה באמת קרה בינך לבין השר אבא אבן?

ספיר (בניחותא): קודם כל, לא האמנתי שיאסוף מספיק קולות במרכז. שנית, יעצתי לאותו חבר בצורה הידידותית ביותר, שלא יציג את מועמדותו לכהונת ראש הממשלה, כי לא רציתי לראות בעלבונו. כמו שנאמר: „המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק בעולם הבא". שלישית, בדרך־כלל יש מועמדים רבים לכל כהונה ציבורית רמה, וניתן לתמוך רק באחד. בתנאים הקיימים, ולאחר מה שקרה במלחמת יום־הכיפורים, נפל אצלי החור על יצחק רבין.

שאלה: אמרת זאת לשר אבא אבן?

ספיר: דמותי לאותו חבר ממשלה על גישתי, ואפילו בנוכחות חברים אחרים. אולי לא שמע. לפעמים קורה שאנשים אינם שומעים מה שלא נוח להם לשמוע. (בכלות) אני מצטער על תקרית זאת, ומקווה כי תחלוף ותעבור. (בכעס) אני חייב להתעכב על עוד דיבור אחד, שאין בו אמת. אמרו עלי: אתה הצעת את רבין, אבל לא התכוונת לכך ברצינות. שטויות! למה הדבר דומה? לאותו יהודי היושב ברכבת במולין, ושואל יהודי אחר בקרון: להיכן אתה נוסע? וההוא עונה: לווילנה. חושב לו היהודי הראשון: בטח הוא נוסע לביאליסטוק, ואומר לי כי הוא נוסע לווילנה, כדי להטעות אותי. (בזעף) איזה מוח עקום מסוגל להמ־ציא מחשבה כזאת?! (בהחלטיות נחרצת) אני שמח, ו־אפילו גאה שתרמתי למועמדות רבין כראש ממשלה, ואם נלך לבחירות, צריך רבין, לדעתי, לעמוד בראש הרשימה שלנו.

כאשר נגיע לגשר — נדון

אני: נחזור אליך. כיצד אתה רואה את עתידך?

ספיר: למען האמת, לא רציתי לכהן כשר האוצר לא ב־1965 בראשותו של לוי אשכול ז"ל, ולא ב־1969 בראשותה של גולדה.

שאלה: מדוע?

ספיר (צוחק במרירות): האם צריך להסביר מדוע אדם לא רוצה להיות שר־אוצר ומדוע אדם אינו רוצה להיות שר־האוצר במיוחד בישראל? שרי האוצר שיבואו אחרי בוודאי יאשרו. מדוע לא צריך לרצות. שר־האוצר נושא בעול של העניינים הכי כבדים, ובאופן טבעי הוא השנוא, מספר אחד של כל תושבי ישראל. כי הוא הרי לוקח אצלם את הכסף. אדם בישראל איננו אומר „אני משלם מס־הכנסת למדינת־ישראל", אלא מתלונן: „אני משלם לספיר!"

אני: האם תסכים לכהן כשר בממשלה בראשות יצחק רבין?

ספיר (בניחותא): כאשר נגיע לגשר — נדון אם לעבור אותו ואיך לעבור אותו. אם רבין יציע לי כהונת שר בממשלה, אשקול בעניין בשקט, בשלווה, בנחת וללא התחייבויות קודמות — ואז אחליט.

שאלה: ומה עם „קבלת דין התנועה"?

ספיר (בכעס): מה זה דין התנועה? או שאמשיך לכהן, או שלא. אני בעד רוטאציה. מספיק שתי קדנ־ציות לאיש ציבור. אומנם, יש כאלה המופיעים כאילו הם אנשים חדשים, ואני מכיר אותם בזירה הפוליטית זה־ מומסד עשרים־ושתיים שנה. כיהנתי כשר קרוב ל־19 שנה. האם זה לא מספיק? (בחיוך מושחז) לכהונת ראש הממשלה היו לי שמונה מועמדים. לכהונת שר־האוצר אני אתן לך רשימה של עשרים שמות. ולכהונת שרים אחרים יש לי עוד יותר מועמדים. כאשר הורכבה הממשלה הנוכחית, הסכמתי מגולדה לעמוד בראשה.

ולכן הייתי חייב לה לכהן כשר־אוצר. לאחרים אינני חייב.

שאלה: האם נכונה השמועה שאתה מעוניין לכהן כ־נשיא ההסתדרות הציונית?

ספיר (באנחה): לכל אחד יש בחיים מישאלה. גם לי יש. אם תשאל אותי במה באמת הייתי רוצה לעסוק — הרי זה עניין העלייה. אני חושב, בניגוד למיספר צעירים בישראל, כי העלייה חשובה לנו כמו אוויר לנשימה. (בהתלהבות) בימים עצובים אלה, כא־שר אני רוצה לחפש נקודת־אור ולתיות קצת אופטי־מי, אני חושב שהנה אנו קרבים לשלושה מיליוני יהודים בארץ. (לפתע) אתה יודע שעסקתי בעלייה בלתי ליגא־לית עוד לפני 45 שנה, בהיותי במולין? אולי אתה מכיר את בני מהרשק. אני, במו ידי, העברתי אותו את הגבול. כמו שלוקחים ילד העברתי אותו לפנות־ערב, וכשבני צועק עלי לפעמים, אני אומר לו: „בני, בני, אל תשכח שלולא אני, היית שוכב עד היום בבית־סוהר פולני". אבל נחזור לעניין. הייתי רוצה להביא כמה מאות אלפי יהודים ממקומות, שהם יכולים לצאת ולא רוצים.

יש לי סימפאטיה לעייזר

שאלה: איך אתה רואה את „מיסמך ויצמן"?

ספיר: להפתעתי, קראתי בעתון אחד מאמר ראשי, האומר: מילא, רבין הוא כזה וכזה, אבל איזה אדם בלתי־אחראי הוא ספיר, שראה את המיסמך, ובכלל הסתיר את זאת. כאשר שמעו, כי גולדה מסכימה ש־רבין יהיה מועמד לראשות הממשלה, היה הכל בסדר. כאשר קיבל צדוק את המיסמך, היה הכל בסדר. ועכשיו, פתאום ספיר עליך ישראל! מה יש, למה לא להגיד עוד כמה דברים על ספיר? (הרישית) אני רק שואל את עצמי לפעמים עד כמה השינאה מעבירה אנשים על דעתם.

אני: אבל איך אתה רואה את מיסמך ויצמן מ־בחינה ציבורית?

ספיר: ראיתי את המיסמך ביום חמישי, לאחר ש־פרס כבר עבד חמישה ימים, חרש חריש עמוק ודיבר באלגנציה עם 400 חברי המרכז. הייתי במלון „סמואל". עייזר טילפן אלי, ואמרתי לו: בוא מייד! יש לי סימפאטיה אליו, וגם אם עשה דבר לא טוב, אני חושב שעוד נועדו לו תפקידים במדינה. אחרי שיצא, אמרתי לעצמי: ספיר, אתה צריך להתייצב מאחורי יצחק רבין. המיסמך של עייזר נתן לי את הדחיפה הא־אחרונה להתייצב לצידו של רבין. ואל נא נלך לדבר על עצבים חזקים בשעות קשות. אני מכיר אנשים שאיבדו את עשתונותיהם ואת תחתוניהם במלחמת ה־זאת. (מהורהר) שורשי המשבר של היום נעוצים, לדעתי, במה שקרה ב־1967.

אני: למה בדיוק אתה מתכוון?

ספיר (בזעם): למשל, למה שקוראים „הסגנת נשי וינדזור", שם נעוצה ראשית המשבר. מלחמת ששת הימים פינקה אותנו. הנה, במלחמת יום־הכיפורים ניצח־נו. זו האמת. כואב רק הלב על הקורבנות שנפלו. לפני מלחמת יום־הכיפורים חשבנו כולנו: „אין כאלוהינו, אין כמלכנו, אין כצבא הגנה לישראל" הוא הולך תוך יום אחד, משמיד את כל צבאות ערב. עובדה: קיבלתי ביום הראשון והשני של המלחמה טלפון מחו"ל מ־אנשים רציניים, ששאלו: מתי אתם מגרשים כבר את המצרים מקהיר? מתי תגיעו לדמשק? הפינוק שלנו התחיל במלחמת ששת הימים, ומאז הולכת כל. תשר־שרת. ואל תמשוך אותי יותר מדי בלשון.

שאלה: יש טבורים, כי אחוז תקולות הגבוה, שקיבל שמעון פרס בעת ההצבעה במרכז, מעיד על התרופפות המנגנון של פנחס ספיר. מה דעתך?

ספיר (מושך בכתפיו): יש דברים שאני צוחק עליהם. לספיר יש מנגנון? איזה מנגנון? יש בעתון „ידיעות אחרונות" עיתונאי אחד, שאני נהנה לקרוא את האינ־פורמציה שלו, היא מדוייקת מאוד, והנה, הוא תיאר את המנגנון ואת המאמץ, שתשקיע בבחירות אלה ה־מועמד השני, רק לספיר יש מנגנון? האחרים הם כבשים תמימים? (בתקיפות) אני גיליתי ברבים את תמיכתי ברבין רק במוצאי־שבת, 40 שעות לפני ההצ־בעה. אז מה הדיבורים האלה על מנגנון של ספיר?

שאלה: לנוער של עניין, אתה מאוכזב מן העובדה ששמעון פרס קיבל מיספר כזה של קולות במרכז?

ספיר (מאוכזב): לא. מדוע להיות מאוכזב? אני רואה זאת אפילו כטבעי, לאחר שהאדם עבד על כך קשה במשך ימים, ולא עמדו מולו הרבה מועמדים אח־רים. מה אתה חושב, שאני בגלל זה אקפוץ מתקופה השמינית?

שאלה: האם אמרת להבר־הכנסת מיכה חריש „אני אדרוס אותך"?

ספיר (בכעס): תשמע בדיוק מה היה: האדם הזה שולח לי מכתב, ומבקש שלא אציג מועמדותי לראשות ממשלה. עוד לפני שהמכתב מגיע לידי, אני שומע את תוכנו ברדיו. זו התנהגות? לא היה לי שום מגע עם האיש הזה, דיברתי איתו ודאי פעם־פעמיים בשהייתי מוכיל המפלגה. פעם בא להזמין אותי לאזור אליותיו, אני לא כליכך רק לארוחות. מספיק לי הארו־חות שיש לי, אחרי זה הוא עולה על הבמה במרכז, ומציג את שמעון פרס, לביטוי יפה! ואז הוא מוסיף ומגדיר אותו ב„תומת כבוד" שניצב מאחורי רבין. אחרי כך פגשתי אותו ואמרתי לו: חבר יקר מיכה חריש,

אני פצם. בבירור שיחה. ארבין לך ואדרוס אותך! כל הענין לקח רק רגע, וכבר ידעו העיתונאים על כך. לו הייתי מחשיב את עצמי, הייתי אומר זה למטה מכבו־די להתעסק איתו בכלל. הוא רוצה להיבנות מזה שיש לו ויכוח עם ספיר, בבקשה.

אני: אתה באמת הולך לדרוס אותו?

ספיר (צוחק): בעד זה שרודסים הולכים לבית־הסוהר.

שאלה: מה אמרה לך ראש־הממשלה בחודשים האח־רונים בקשר למועמדותך לראשות־הממשלה? האם הפצירה בך?

ספיר: אענה לך בגילוי לב. יש לי נוהג בשנים האחרונות, שאחת לשלושה שבועות אני יושב עם ראש־הממשלה לארוחת־צהריים, מביא לה סדר־יום עם עש־רות סעיפים לדיון. כל דבר נרשם בקדוייק, כתוצאת מהמצב הכללי ישבתי איתה מאז נובמבר רק פעמיים, ודנו בעניינים שאני עוסק בהם בתוקף תפקידי. בסוף אחת הפגישות, כבר בעמידה, אולי שוחחנו על העניין, כשהכל יחד מצטרף לשיחה של חמש דקות. אבל זאת אני יכול לומר לך בהחלטיות: גם אילו ראש־הממשלה היתה מבקשת, ואפילו מצווה, דורשת ותובעת, כי אציג את מועמדותי לראשות הממשלה, הייתי עונה לה: „לא" — ולא הייתי רואה בכך שום פגם ביחסים שבינינו.

שאלה: מה היתה הסיבה האמיתית להתפטרותה של גולדה מאיר?

ספיר: גולדה אמרה לי לפני ישיבת הממשלה בה התפטרה, כי היא הולכת להתפטר לאחר ששר פלוני ושר אלמוני וחבר שלישי השמיעו נאומים, בהם אמרו בין השאר, כי בושה להם לשבת בממשלה. אתה יודע שבזמנו דיברתי איתה, תבעתי ממנה, לחצתי עליה שתסכים להמשיך בכהונתה. שמעתי אפילו כי מישהו מבני משפחתה שהיה נוכח אמר: כי ספיר דיבר עם גולדה דברים כבדים וכנים. זה היה אז. לגבי הת־פטרותה עכשיו, הרי גם אם איננה אומרת זאת, אני סבור שאת הטיפות האחרונות בכוס המרורים של גולדה הכניס משה דיין, כאשר לא התפטר, אחרי דו"ח אגרנט והתפטרות הרמטכ"ל.

„סולחה" עם משה זנבר

שאלה: אתה סבור שיצחק רבין יצליח להרכיב ממשלה במתכונת הקודמת?

ספיר (בתקווה): אני רוצה לקוות, ובאמת רוצה בכך. לאנשי המפד"ל זה יהיה קשה ומסובך. בעצם, הם ארבע קבוצות. אך אם למפד"ל יהיה אומץ־לב, ניתן יהיה להרכיב ממשלה אחנו. אני חייב לומר, כי אנשי מפ"ם הראו הרבה אורך־רוח ותוש־אחריות ב־סוגייה זו.

שאלה: האם תיתכן ממשלה על בסיס „המערך", ל"ע ור"צ?

ספיר (מחייך): מי שיודע לספור עד 120, יודע לספור עד 61. אני מצידי חושב, ואת זאת אמרנו גם לאנשי המפד"ל, כי אם תוקם ממשלה, היא צריכה להיות לזמן ארוך ולהכין את כל הקדנציה שמגיעה לה. דהיינו כשלוש וחצי שנים. זו לא צריכה להיות ממשלה ל־בחירות, אלא ממשלה שתסיים את כל הקדנציה שלה.

שאלה: האם צריך, לדעתך, משה דיין לכהן בממ־שלה הבאה?

ספיר: מעולם לא אמרתי שיש להדיח את משה דיין. התכוונתי שיעזוב את הבטחון, ואפילו הצעתי לו את האוצר. וגם רמזתי לו את מי הוא צריך, לדעתי, לקחת כסגן.

שאלה: את מי?

ספיר: את החבר שלה, שהוא מאמין בו.

אני: מי זה?

ספיר: גד יעקובי.

שאלה: האם נכון, כי היתה „סולחה" בינך לבין נגיד בנק־ישראל, משה זנבר?

ספיר: אין לי שום דבר נגד זנבר, ואתה יכול לשאול אותו. אם זנבר מציע דברים שנראים לי לא טובים, אני מתנגד. אני מעולם לא השתייכתי לתלמידי ישו, שמקבלים סטירה בלחי אחת ומושיטים את השניה. אני נותן סטירת־לחי בחזרה. [illegible] הוא ויכוח ענייני וחשוב, ואין לי שום דבר נגד זנבר.

שאלה: היתה „סולחה" או לא?

ספיר: כן, היתה פגישה בביתו של התעשיין שטיינר, שהוא רודף שלום. והיתה לנו שיחה טובה, אבל כל הוי־כוח על הריבית הוא, בעצם, לגבי חצי מיליארד לירות של הון חוזר, כלום זה יפתור את מכאובינו ואת מצוקותינו, שהם רבים ועמוקים, ואת הוצאותינו העצומות? אתה מכיר את הסיפור עם הרבי, הגבאי והאשה? (מספר בהנאה) אשה באה לרבי ומבכה לו באמצעות הגבאי, וכך היא אומרת לו: בעלי נסע לאמריקה כבר חודשים ארוכים, אינו שולח לא כסף ולא מכתבים, ואינו חוזר. אני עגונה בחיים. רבי, היא אשה צעירה, צריך עם טמפרמנט. אומר לה הרבי: אין דבר, לכי לשלום הביתה, בעוד שנה יחזור. כשיוצאת האשה, אומר לה הגבאי: ואני אומר לך שהוא לא יחזור. בשנה הבאה היא יוצאת מאצל הרבי עם לב שבור עוד והיא (שוב), אומר לה הגבאי: הוא לא יחזור. בשנה השלי־שית חוזר אותו דבר. [illegible] הגבאי ואומר לו: [illegible] אתה אומר לה שבעלה לא יחזור? [illegible] ואשה. (אני [illegible]

שר־החוץ האמריקני: „אנו צריכים להיות מעוניינים שהסובייטים יהיו שקטים, הערבים מרוצים וישראל תצא נשכרת" ✶ לדיין ולדיניץ נמסר לראשונה בוושינגטון על המענק הכספי האמריקני למצרים ✶ דיניץ: אין לדבר על מפולת ביחסי ישראל־ארה"ב

מה אמר קיסינג'ר למנהיגים יהודיים

בחלונות הגבוהים

מאת אריה צימוקי

ד"ר הנרי קיסינג'ר רגיש למה שנכתב עליו בארה"ב ובישראל, ובמיוחד לחשש, שמעלים סנאטורים אמריקניים ומנהיגים יהודיים בארה"ב, כאילו הוא מוכן להביא אינטרסים בטחוניים חיוניים של ישראל כ־קורבן על מזבח ה„דטאנט" בין בריה"מ וארה"ב.

נראה כי לאוזני קיסינג'ר הגיעו פרטי השיחה, שניהל הסנאטור הנרי ג'קסון עם אינטלקטואלים יהודיים, בה טען כי ה־מימשל האמריקני מגלה רגישות מוגזמת לעתיד ה„דטאנט" עם בריה"מ, ומוכן אף להפקיר צרכים חיוניים של מדינות בעלות־ברית. קיסינג'ר חזר והדגיש בפגישה ש־קיים עם מנהיגים יהודיים, כי לא כן הדבר. הוא הבהיר לאנשי שיחו, כי ממשלתו לוקחת בחשבון, במיסגרת מדיניותה האס־טרטגית הגלובאלית, את דאגתה הכנה ל־מען בטחונה ושלומה של ישראל. הוא הב־היר, כי ממשלת ארה"ב תמשיך לדאוג לעוצמתה הצבאית של ישראל, ותקפיד על שמירת עקרון מאזן־הכוחות כבסיס למדי־ניותה באיזור.

ישראל חזקה

קיסינג'ר אף הרחיק לכת ואמר, כי למעשה אין חילוקי־דעות מהותיים בין וושינגטון לישראל לגבי קווי האסטרטגיה הכוללת בשאלת האיזור. אם כי טבעי הד־בר שמתגלים מדי פעם בפעם הבדלי־גישה בנושאים, שניתן להגדירם כטאק־טיים, כשם שאין תמימות־דעים בין שתי הבירות בהערכת פעולות מדיניות שונות, הקשורות עם האיזור.

קיסינג'ר סיכם את דבריו בסעיף זה באומרו: וושינגטון רואה כאינטרס אמרי־קני ראשוני את קיומה של ישראל חזקה, ואין להעלות על הדעת, שייעשה צעד מש־מעותי על־ידי ארה"ב, העלול להחליש את ישראל. בשיחה זו ביקש קיסינג'ר פעמים מיספר לתת אמון במדיניותו בשאלות ה־איזור, ובמיוחד בדאגתו לבטחונה של יש־ראל. קיסינג'ר מצא לנכון להדגיש נקודה זו, לאחר שהגיעו אליו השמועות, שהפצו על־ידי מקורות הפנטגון, כי לא הוא היה זה שהחיש את שיגור רכבת־האוויר ל־ישראל במלחמה, אלא שר ההגנה, ג'יימס שלזינגר, שעשה זאת אף בניגוד לדעתו של שר־החוץ.

אשר לחששות, שהביעו באחרונה מנ־היגים יהודיים וכן חוגים ישראליים בדבר כוונות ארה"ב לספק נשק למצרים ולמדי־נות ערב אחרות, ניסה קיסינג'ר להרגיע את אנשי־שיחו, ואמר להם כי עד כה לא ביקשו המצרים נשק ואם גם יבקשו, הרי המדובר ברכישת פריטים מסויימים, ובצו־רה מוגבלת. שר החוץ האמריקני הדגיש, כי זהו עניין היפותטי, והוסיף שאם אכן תספק ארה"ב נשק לארצות־ערב, הרי הת־מחות זו עשויות להיות גם לטובת האינ־טרסים של ישראל, באשר ניתן יהיה לפקח על איזון־הכוחות בצורה היעילה ביותר...

מענק זעום

קיסינג'ר הבהיר גם את פרשת המענק, שניתן למצרים ואת הכוונות לאשר מילווה בתנאים נוחים לסוריה. מדבריו הסתבר קודם כל, כי על כוונות ארה"ב להעניק סכום כסף נכבד למצרים לצורכי שיקום התעלה ועריה ולפיתוח ארצה, נמסר בעוד־מועד לנציגים ישראליים מוסמכים. הוא מסר על כך בשיחתו האחרונה עם שר הבטחון, מר משה דיין, עת ביקר בוושינג־טון, וכן לשגרירנו שמחה דיניץ. קיסינג'ר ביקש להדגיש, כי מתן סיוע כספי לשיקום התעלה ולצורכי פיתוח של מצרים, חייב לעלות בקנה אחד עם המדיניות הישראלית, באשר יש בכך ערובה יעילה לריסון שאי־פות המלחמה של מצרים. בתשובה לשא־לה, מדוע ניתן מענק כה זעום לישראל לצורכי פיתוח (בשיעור של 50 מיליון דולר) העיר קיסינג'ר, ספק בצחוק ספק ברצינות: „אני סומך על השגרירות הי־שראלית, שתדע לגייס את החסר"...

בשיחתו זו עם המנהיגים היהודיים הרחיב קיסינג'ר את הדיבור על ההתפת־חות החיובית, המסתמנת במערכת היחסים בין וושינגטון לקהיר, דבר שחייב להשפיע בצורה חיובית על מהלך העניינים באיזור. הוא הבהיר כי גוברת המגמה ב־מצרים להינתק מהסובייטים, וכמובן יש לברך על כך, אך גם לנהוג בזהירות.

בהמשך שיחתו, עמד קיסינג'ר על ניגודי האינטרסים בין בריה"מ לבין ארה"ב במזרח־התיכון, אך ציין שמאידך נמשכים המאמצים מצד שתי המעצמות לנהוג ב־מדיניות התפשרה, שהוא לברכת שתיהן. הוא רמז, כי גם סוריה מעוניינת במידה מסויימת להשתחרר מתלות הבלעדית ב־בריה"מ. לדעתו, יש לראות כהישג מדיני רב־משמעות את עצם הסכמת הסורים להיכנס למו"מ בעניין הפרדת־הכוחות ב־אמצעותו. קיסינג'ר ניסה להסביר לאנשי־שיחו, כי הסובייטים אינם רואים בעין יפה את החלטת אסד לנהל מ"מ באמצעותו, בצורה ישירה, כשהסובייטים משמשים משקיפים בלבד. שר־החוץ האמריקני ניסה לסכם את מדיניותו כלפי הסובייטים והער־בים במלים אלו: „אנו צריכים להיות מעוניינים שהסובייטים יהיו שקטים, הער־בים מרוצים וישראל יוצאת נשכרת".

מלה אחרונה

בהתייחסו להסכם הפרדת הכוחות עם סוריה הסביר, כי קיים אומנם פער גדול בין העמדה הישראלית לסורית. אך יש, לדעתו, יסוד להאמין שניתן יהיה להתגבר עליו ולהגיע להסדר. לדעתו, סלע־המחלו־קת העיקרי יהיה מסביב לשאלת קוניטרה. הוא גורס, כי הסורים רוצים בכל מחיר לזכות בהישג סמלי ויוקרתי, והוא קבלת איזור כלשהו מעבר לקו הסגול. קיסינג'ר הסביר, כי התביעות הסוריות הן קיצוניות למדי, אך אין לראות בהן מלה אחרונה. הוא רמז, שייתכן שלא יושג הסכמה עם הסורים. אך השוב יהיה שלא ישראל תכ־שיל את המו"מ על־ידי נקיטת עמדה קשו־חה, אלא סוריה, דבר שמעניק לירושלים מעמד מועדף, ומאידך מונע יצירת חזית ערבית אחידה, שתתייצב לימין דמשק.

אין קיסינג'ר מוציא מכלל אפשרות, שהסורים עלולים, במיקרה של כישלון ה־שיחות, לאחוז בנשק ולפתוח במלחמה על־מנת לזכות במה שלא השיגו ליד שולחן הד־יונים; אך אז לא תהיה ישראל בודדה.

□ □ □

דיניץ מדווח על יחסי ישראל—ארה"ב

לא רק הגב' גולדה מאיר הפיקה קורת־רוח מהופעתו של שגריר ישראל בוושינג־טון, מר שמחה דיניץ, בפני הממשלה ו־ועדת־החוץ־והבטחון. גם השרים וחה"כים ששמעו את סקירתו ציינו את הצורה הנאה והמרתקת, בה הגיש את הדו"ח שלו.

אין זה סוד כי במשרד ראש־הממשלה מורגש חסרונו של מר דיניץ, ובמיוחד חיוכו, מלת־עידוד שלו ובדיחות עממית שבפיו.

בהופעותיו בפני חברי הממשלה ביקש מר דיניץ להעמיד על דיוקו את מצב העניינים הקיים במערכת היחסים שבין ישראל לארה"ב, שהעיבו עליה גילויים מדאיגים במקצת.

קשה להתעלם מן התופעה, שנתגלתה בהצטרפות ארה"ב להחלטת הגינוי החד־צדדית נגד ישראל במועצת־הבטחון, וכן רבים הסימנים שהאמריקנים מבקשים לנ־קוט מחוות כלפי הערבים, כדי לתפוס את דעתם ולמצוא חן בעיניהם, אף אם הדברים אלה הם למורת־רוחה של ישראל.

מר דיניץ הדגיש, כי נכון שישנם גי־לויים מדאיגים כאלה, אך מכאן ועד לדב־רים על „מפולת" או „משבר" — רחוקה הדרך, ויש לראות את המצב בצורה מפו־כחת, מאוזנת, ולא היסטרית. אגב, ציין מר דיניץ, כי הוא עצמו התריע בפני קי־סינג'ר ואנשי מימשל אמריקניים אחרים על התנהגותם במועצת־הבטחון, ודחה כל נסיון שנעשה על־ידם להצדיק מעשה זה.

פתרונות חלקיים

מעניין הדבר, כי שגריר ארה"ב, קנת קיטינג, בא להתלונן באוזני שר־החוץ, אבא אבן, על התגובות הנזעמות שהושמעו בישראל בקשר להצבעה האמריקנית. הוא העיר, כי קיסינג'ר רוגז על הודעות הגז־מה? [illegible] מפי דוברים ישראליים רשמיים בעניין ההצבעה במועצת־הבטחון.

מר אבן, אשר דחה טענה זו, אמר כי האמריקנים נוהגים במיקרה זה כאותו אדם המבקש לכסות בשמיכה קצרה את פניו ואת רגליו, דהיינו — נהגו בצורה מוגזמת כלפי ישראל, ועוד מבקשים שנעבור על זה לסדר־היום.

כאמור, ביקש דיניץ בהופעותיו להדגיש את משמעות המהלכים הבסיסיים שביחסי ישראל־ארה"ב. הוא הדגיש, כי האמריקנים כישראלים גורסים, שאין עוברים ממלחמה טוטאלית לשלום טוטאלי, אלא ניתן להת־קדם על־ידי פתרונות חלקיים, ובכך לצמ־צם את ממדי הסיכסוך עד כדי ביטולו.

הם גם מדגישים שיש להבדיל בין ביעור הסיכסוך לבין השגת שלום. במלים אחרות, יש לדעתם בסיס סביר להגיע למצב של היניתקות ממלחמה. בהתאם לתפישה אסט־רטגית זו, רואים האמריקנים כשלב ראשון את הסכם הפרדת־הכוחות עם מצרים; שלב שני הפרדת כוחות עם סוריה; שלב שלישי הסכם נוסף עם מצרים במסגרת הפרדת כוחות, כשעדיין ירדן מחוץ לתמונה.

האיזון העדין

אין ספק, כי מורגשת בארה"ב מגמה להעמיק את חדירתה והשפעתה באיזור, כשבד־בבד מצטמצמת ממילא ההשפעה ה־סובייטית. האמריקנים הגיעו להישג מדיני בעצם ההכרה, המתגבשת בקרב המדינאים הערבים, שבמידה שהם מבקשים לקדם הסדר מדיני, הרי ניתן לעשות זאת באמ־צעות האמריקנים בלבד, ואם פניהם מו־עדות למלחמה, הרי הכתובת המתאימה לך היא מוסקבה. האמריקנים גם גורסים, כי אסור להשאיר חלל ריק באיזור, אלא יש להבטיח פעילות מדינית בלתי־פוסקת.

מר דיניץ הבהיר בהופעותיו, כי יש לעשות הכל, כדי שאם המשא־ומתן להפ־רדת־כוחות עם הסורים ייכשל — נוכל לומר שאנו הלכנו לקראתם עד הגבול ה־אפשרי, תוך הבנה עם האמריקנים.

אשר לעניין הסיוע הכלכלי, שניתן על־ידי האמריקנים למצרים, הבהיר מר דיניץ, כי אין לישראל אינטרס שארה"ב לא תח־זק במזרח־התיכון. הבעיה היא, לדעתו, שבתהליך התחזקות מעמדה של ארה"ב במזרח־התיכון, כל עוד קיים מצב מלחמה, יהיה הסיוע שניתן על־ידה לערבים מכוון. הוא גם הסביר שחיזוקן הכלכלי של מצ־רים עלול להפר את האיזון העדין הקיים בין ישראל לבינן. לכן עלינו לגלות ערנות מירבית בנדון.

שגרירנו עמד גם על מידת החמימות לה זוכה ישראל בקרב מדינאים אמריקניים משתי המפלגות בקונגרס, בסינאט והצ־בוריות האמריקנית בכלל. הוא הצביע על גילויים רבים של הזדהות עם ישראל, שבא לידי ביטוי בכנסים ובישיבות ועדות שונות של הקונגרס והסינאט. מר דיניץ מצא לנכון, להצביע על מידה רבה של דאגה הקיימת בקרב היהדות האמריקנית לנוכח ההתפתחויות בחזית הפנימית בישראל. הוא סיפר, כי המנהיגים היהודים מודאגים עד כדי דיכאון מחוסר היציבות, שמסתמן מסביב להקמת הממשלה.

□ □ □

התורם העמיד את הממשלה במצב עדין

הממשלה הועמדה במצב עדין, כשנתבקשה לאשר את פנייתו של תורם יהודי, אשר מסר לידיה סכום של 10 מיליון דולר להקמת קרן לתרבות ואמנות.

התורם ביקש לתת הקלות מסויימות למנהל המיפעל, אשר יבוא לכאן מחוץ־לארץ. הוטל על ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, לשוחח עם תורם זה, ולמצוא את הדרך הנאותה לתת את ההקלות למנהל המיפעל של הקרן, באופן שלא יהיה בכך משום אסמכתא.

מסתבר, כי התורם היה בצעירותו חבר סוציאליסטי, אשר הצליח בעסקיו וצבר הון רב. תורם זה, השומר על עילום שמו, מקווה [illegible] סים ומילגות, לאנשי תרבות. אשר יפעלו למען קידום האמנות והתרבות בארץ ובעולם.

□ □ □

דאגה ומועקה בקרב יהודי אמריקה

בקרב יהדות אמריקה הצפונית והדרומית גוברת הדאגה, המלווה מועקה, ביחס למצב הפוליטי בישראל — מסר שר התיירות, משה קול, אשר עשה כשתי שבועות בשליחות המדינה.

השר סיפר כי יהודי אמריקה הצפונית והדרומית חוששים מפני [illegible] הפנימית והשתלטות יצרים שלטוניים של עסקנים ממפלגות שונות.

מר קול ציין, כי קשה כיום לבקש מה־תפוצות הזדהות עם ישראל כאשר התמונה המצטיירת על ההתפתחויות בארצנו [illegible] ביותר.

שר־התיירות סיפר עם שובו משליחותו [illegible] המשבר הפנימי [illegible] ישראל [illegible] יום־כיפור נתגלו בקרב יהודים רבים [illegible] לגבי כושר יציבותנו ויכולת [illegible] נגד אויבינו.

לדעתו של מר קול, יש להגביר [illegible] עם יהודי התפוצות [illegible] הרגישים.

חוג במפלגת־העבודה גורס: „להקים ממשלת אחדות לאומית"

ד"ר אבא גפן, ראש „החוג הרעיוני ע"ש דוד בן־גוריון" בירושלים, קובע: „יש להזרים דם חדש למפלגת־העבודה על־ידי בחירות פנימיות" ✶ „יש לנקוט מדיניות של אקטיביזם בטחוני יחד עם ריאליזם מדיני ברוח ב.ג."

מאת מנחם ברש

כאשר הוקם לפני כשלושה חודשים במפלגת־העבודה בירושלים „החוג הרעיוני על־שם דוד בן־גוריון", שהפריח על סביביו סיסמאות מתסכנויות, אשר תבעו הקמת ממשלה של אחדות לאומית, מלחמה ב„יונים", קץ לתבוסתנות בצמרת המפלגה והמדינה וכדומה — ניסו רבים לנחש ולזהות את טיבו של „העובר החדש": אולי זו שלוחה מוסווית של רפ"י? אולי „סוכנים" של התנועה לארץ־ישראל השלמה? ואולי, חלילה, גייס חמישי של „הליכוד" עצמו, שנשלח לפעול בתוככי מפלגת־העבודה?

כל הניחושים התבדו.

ביקור קצר בשתיים או שלוש הפגישות הראשונות של החוג — דיו היה כדי לשכנע, שחבריו והעומדים בראשו הם מפא"יניקים „צרופים", חברים נאמנים ומסורים למפלגת־העבודה, הדואבים את מצבה כיום, והחרדים להבטיח את שלטונה לימים יבואו.

אלא מאי? כיצד מתיישבות סיסמאות החוג עם מדיניותה המוצהרת של המפלגה? לשם הבהרת שאלות אלה הלכנו השבוע אל ד"ר אבא גפן, יוזמו של החוג והעומד בראשו. שאלנוהו: מי אתם? ומה בעצם אתם רוצים?

חיסול החטיבות

ד"ר גפן: כולנו חברים במפלגת־העבודה. איננו מזדהים עם חטיבה כלשהי ותמאחד אותנו: השאיפה לחולל תמורה יסודית בתוך מפלגת־העבודה, שבידיה היום גורל המדינה. אין הכרח להיות חבר ברפ"י כדי להעריץ את דוד בן־גוריון ולהכיר באמת שבמשנתו. ואין חובה להימנות על התנועה לארץ־ישראל שלמה כדי להתנגד לוויתורים בירושלים או בגוש־עציון. אנו גורסים: חזרה אל דוד בן־גוריון ואל תורתו; חזרה אל מפא"י ההיסטורית ואל ערכיה הלאומיים והחלוציים; הקץ להתפוררות החטיבתית ולתבוסנות הרעיונית; חזרה לאקטיביזם הממלכתי, כפי שלימדנו דוד בן־גוריון המנוח. לשם השגת התמורה במפלגה, אין להירתע אפילו מהפיכה מבפנים.

— לאיזו תמורה אתה מתכוון?

ד"ר גפן: תחילה יש לטפל בנגעים שבבית. הגיעה השעה לקיים בחירות פנימיות במפלגה, בחירות אישיות, ישירות וחשאיות. בתדהמה קראתי בעתונים שבצמרת מפלגת־העבודה רווחת הדעה, שאם לא תקום ממשלה חדשה בתום שלושת השבועות הקרובים, יש להיערך מייד לקראת בחירות חדשות לכנסת. אנו מזהירים שאם ייעשה כדבר הזה, ימצאו את עצמם חברים רבים מחוץ לשורות מפלגת־העבודה.

— האם אתם רוצים הנהגה חדשה למפלגה?

ד"ר גפן: המפלגה משוועת לריענון ולהתחדשות. יש לחדש את פני המפלגה ולהזרים דם חדש להנהגתה על־ידי חילופי־גברי בכל מוסדות המפלגה ובכל העמדות הייצוגיות. בחירות פנימיות, דמוקרטיות, על בסיס של תפישות רעיוניות, יביאו חיסול מוחלט של החטיבות, ויעניקו למפלגה מה שחסר לה היום: דרך רעיונית ברורה, כפי שהיתה לה בימי מפא"י ההיסטורית, במנהיגותו של בן־גוריון.

לתפוס את הרסן

— וכי היום אין למפלגת העבודה דרך רעיונית משלה?

ד"ר גפן: בהחלט לא. כיום מתנהל בתוך המפלגה מאבק בין תפישות מנוגדות ניגוד־קוטבי. בראש וראשונה בתחום הבטחוני־מדיני, שהוא הנושא הדומיננטי בחיינו הממלכתיים. כנגד התפישה הממלכתית־אקטיביסטית ניצבת גם תפישה אחרת, מסוכנת: כיתתית־תבוסנית. ישנם עוד הרבה תחומים אחרים, שבהם מתבלטים הניגודים הרעיוניים בין חלקי המפלגה השונים. עד לפני מלחמת יום־כיפור היתה הבחנה ברורה: רפ"י, חלק מחטיבת מפא"י לשעבר ואחדות־העבודה מצד אחד, וקבוצת „חוגי ניס" שבתוך מפא"י מן הצד השני. אחרי המלחמה השתנה המצב. מחדלי יום־הכיפורים נתנו לצעירנו ורפ"י, ל„יונים" ולתבוסנים את ההזדמנות להגביר את פעילותם ולנסות ולהכתיב לממשלה מדיניות כרוחם וכרצונם. הם מנסים עכשיו לתפוס את הרסן, ולקבל לידיהם את מנהיגות המפלגה והמדינה. אנו מתאמצים ליצור „חזית ממלכתית" רחבה בתוך המפלגה, שתכלול בתוכה את כל הגורמים הנאמנים לדרך המסורתית של מפא"י ההיסטורית ולמדיניות האקטיביסטית של בן־גוריון.

— כנגד מצמרת המפלגה אתם רואים

ד"ר אבא גפן
„אין לזהות אותנו עם רפ"י"

את יורשי בן־גוריון? גולדה? דיין? פרס ואלמוגי?

ד"ר גפן: אין ספק, שכל אלה שהוזכרו שייכים למחנה הדוגל בתפישה האקטיביסטית של ב.ג. והם קרובים ללבנו. עם זאת, אין לזהות אותנו עם רפ"י. בעניינים רבים קיימת אחדות־דעות בינינו לבין רפ"י. אך לא מעטים הנושאים, שבהם דרכינו מצטלבות. בשאלת כינון ממשלה של אחדות לאומית, לדוגמה, עמדתנו תקיפה יותר, עקבית יותר מעמדתה של רפ"י.

ד"ר אבא גפן איננו עסקן מפלגתי במובן השיגרתי של המושג. הוא דיפלומט מקצועי, אך יותר מזה מדען וחוקר, דוקטור למדעי המדינה, המקדיש כל שעה פנויה למחקר וללימודים. במשרד־החוץ הוא עומד בראש המחלקה לקשרי תרבות ומדע. נולד בליטא, ובתקופת הכיבוש הנאצי עבר את כל מדורי הגיהנום של השואה, הסתתר ביערות, לחם כפרטיזן והצליח להימלט מידי מבקשי נפשו. עם סיום המלחמה התמסר כל כולו להצלת שארית הפליטה ולאירגון „הבריחה", אירגון שהעביר את ניצולי השואה לארץ־ישראל. עם קום המדינה הגיע גם הוא לישראל, הצטרף לסגל עובדי משרד־החוץ ומילא תפקידים דיפלומטיים רבים בנציגויות ישראל בחו"ל.

בכייה לדורות

— איך אתה מגדיר מדיניות אקטיביסטית?

ד"ר גפן: לדעת החוג שלנו, חייבת מפלגת־העבודה לנקוט עמדה של אקטיביזם בטחוני יחד עם ריאליזם מדיני, שמטרת שניהם להשיג שלום־אמת עם שכנינו על בסיס של פשרה בתוך גבולות־בטחון, שניתן להגן עליהם. חלילה לנו להסכים לוויתורים שיהיו בבחינת „בכייה לדורות".

— לדוגמה?

ד"ר גפן: שלא לדבר על ירושלים ועל רמת־הגולן, אסור לדעתנו לוותר על גוש־עציון, כי ויתור כזה יעמיד בסכנה את ירושלים ואת הדרכים המובילות אליה. בתגובה על הדיבורים „שלא איכפת אם ניכנס לגוש־עציון עם אשרת תייר" שאל מי ששאל, אם גם המילים והסגנים, שהאויב ירצה להסתיר על ירושלים, יבקשו תחילה אשרת־מעבר. אין כל הכרח להיות חבר בליכוד או בתנועת ארץ ישראל השלמה כדי לשאול שאלה מעין זו.

— אתם בעד ארץ־ישראל השלמה?

ד"ר גפן: לא אימצנו לנו את הסיסמה של ארץ־ישראל השלמה. אנו מסכימים לפשרה טריטוריאלית, אך בתנאי שיושג שלום ושיהיו לנו גבולות בטוחים, שניתן להגן עליהם. לא שירטטנו עדיין מפות, וטרם הגענו לדיון מפורט על עתיד יהודה ושומרון, הקטנה ... ועדה ... בעיית השטחים. היא תביא את מסקנותיה והמלצותיה לאחד הכינוסים הקרובים של החוג. איש אינו מעורר שיהיה שלום השלמה תישאר בירת ישראל לנצח נצחים. ואני אישית איני מעלה על הדעת כיצד ניתן לוותר על הגולן. אנו ניאבק בעמדות התבוסניות של „היונים" אשר בתוכנו. ונעשה במיטב יכולתנו כדי שמפלגת־העבודה תראה את חבר...

...יות הבטחוניות של המדינה כפי שהתווה אותן דוד בן־גוריון בשעתו.

סמל לממלכתיות

— אתם נושאים את שמו של ב.ג. האם אתה סבור שאילו חי ב.ג. היתה עמדתו דומה לזו שלכם?

ד"ר גפן: בוודאות אי־אפשר לומר זאת, כי ב.ג. איננו, אולם הוא היה בחייו ונשאר עד היום סמל לתקומת ישראל וממלכתיותו. אישית אני מאמין שחברי החוג הולכים בדרך, שהתווה בשעתו ב.ג.

— יש רואים במשה דיין ממשיך דרכו של ב.ג., מה דעתך?

ד"ר גפן: משה דיין ושמעון פרס הם, ללא ספק, מתלמידיו המובהקים של בן־גוריון. הגורמים התבוסניים במפלגה המתנגדים לדרך האקטיביסטית של ב.ג. משוכנעים שבלי דיין בממשלה יהיה מאבקם קל יותר. ומשום כך הם מכוונים את כל חיציהם לעבר דיין.

— המועמד לראשות הממשלה, יצחק רבין, נתמך כיום האתרים על־ידי לובה אליאב וחבריו. מה אתם מצפים ממנו ומממדיניותו?

ד"ר גפן: לדעתנו, יש להקים ממשלת אחדות לאומית, בהשתתפות כל המפלגות הציוניות במדינה, שתתן ביטוי לרצונו של רוב העם. אם יתברר שהדבר אינו אפשרי, יש לקיים בחירות חדשות לכנסת, אך לא לפני שייערכו בחירות פנימיות במפלגה, אשר למיטב תקוותנו המבוססת יביאו ניצחון לדרך הרעיונית של ממלכתיות אקטיביסטית. ואם אכן זאת תהיה הדרך הרעיונית הברורה והחד־משמעית של המפלגה, אין זה משנה מי המועמד שיבצע אותה. אנו נאבקים על רעיונות ועל אידיאולוגיה ולא על אישים או שמות.

— מנהיגי המפלגה הדגישו בכמה הזדמנויות שאין להם התנגדות עקרונית לממשלת אחדות לאומית, אך שאין „הליכוד" בממשלה יפריע, לדעתם, לדיון המו"מ על הסדר עם המדינות השכנות. האם אתה מסכים לזה?

ד"ר גפן: בהחלט לא! הרי גם המפד"ל הסכימה מפלגת ... שלא תהיה הכרעה על עתיד יהודה והשומרון כי אם בבחירות. ואנו שואלים: מדוע לא ייענו לליכוד אותם התנאים שניתנו למפד"ל?

— אם כך, מה תתן ומה תוסיף תפיסת הליכוד בממשלה?

ד"ר גפן: עוברת עלינו שעה חמורה, ודרושה לנו ממשלה רחבה שתתבסס על רוב גדול ככל האפשר בעם. זאת ועוד: אילו הקמנו ממשלת אחדות לאומית אחרי הבחירות, נראה לא היה דו"ח אגרנט מביא למצב שבו אנו שרויים כיום. הליכוד לא היה רואה בממשלת האחדות ... את האחריות למחדלי יום־כיפור. הממשלה הנוכחית או ממשלה במתכונת היוצאת — כמוה כממשלה, יום כיפור, שהציבור אינו רוצה בה.

מדיניות ברורה

— מה דעתך על פרסומי עזר ויצמן נגד רבין?

ד"ר גפן: מבלי להיכנס לפרטי ... עזר וייצמן, אני בדעה שכל ... מין, כי הציבור מעוניין בפרסום ... רים מסויימים אשר בידיעתו ... לעשות זאת. כל אדם המיועד למלא ... רה רמה בשירות המדינה חייב ... לציבור כל אשר הוא נדרש ... גם בעניין טוהר המידות והמוסר ... בורי לא ייתכן להסכים לפשרות ... שהתפקיד רב יותר, כן חובה ... יותר כלפי האיש הממלא אותו ... בראש הפירמידה חייבים דוגמה ... בור כולו. מרענן היה לקרוא ... של משה שרת המנוח, שסירב ... מדמי־המפתח שקיבל תמורת דירתו ... נתפלל כולנו שהמנהיגים העומדים ... בראש המפלגה והמדינה יצטיינו ... טוהר מידות ומוסר ציבורי ... מים אצל בני דור המייסדים.

— האם אתם פוסלים את ... שלת יום־כיפור מלכהן בממשלה ...?

ד"ר אבא גפן: איננו פוסלים ... על ממשלת יום־כיפור רובצת ... פרלמנטרית־קולקטיבית. הממשלה ... היתה אחראית. לעתיד אנו בעד ... אחדות לאומית ואם מפלגת ... תטיל את התפקיד על גולדה ... להרכיב ממשלה רחבה של אחדות ... מית — נקבל אותה בחיוב. הבר ... נאלי של הממשלה אינו חשוב ... לנו חשוב שהממשלה החדשה ... מדיניות ברורה, אקטיביסטית. אשר ... מש ערובה שישראל ישנה ממ...

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!
מבצע החודש בהנחות גדולות
נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב
מודיעה בזאת על
מכירה ישירה מהיצרן לצרכן
של ציפויים למושבי רכב
מבד מגבת סטרץ'
לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל
✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✶ ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים
✶ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות
„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"
המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל
תל־אביב, נשיונל אטלנטיק.
רח' מטלון (קודם רח' מרכז מסחרי) 61
(5 בניינים מזרחה מרח' העליה 21). בימים א'—ה', בין השעות 9.00—19.00. בימי ששי עד 13.00.

הודעה חשובה!
לרגל פתיחת תערוכת הפרחים
ב„פארק הלאומי" ברמת־גן
יהיה ה־"סאפארי פארק" רמת־גן
סגור מחר שבת 4.5
בימי חול פתוח ה„סאפארי פארק" כרגיל
(בין השעות: 9 לפנה"צ — 4.30 אחה"צ)

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
ועדת המכרזים הכוללנית — איזור תל־אביב
מכרז מכירות מס' 16/74־תא, מכוניות
הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות מטעם המעוניינים לקנות ממנה את הרכב המפורט להלן:
1 נוסעים פורד
1 נוסעים קומט פורד
1 נוסעים וולוו 144
2 נוסעים סאאב
1 נוסעים פורד טאונוס 20
2 נוסעים פורד קורטינה
2 נוסעים רנו־4
2 נוסעים ג'יפ וויליס
1 מסחרי טרנזיט פורד טיימס
1 טנדר פיג'ו
1 מסחרית טנדרה פורד 300
1 משאית דיזל ליילנד אלביון.
את הרכב המוצע אפשר לראות במחסן הסוכנות בצריפין החל מיום א', 5.5.74 ועד יום ד', 15.5.74, בין השעות 08.00—13.00.
על כל מציע יהיה למלא את אותם התנאים שנקבעו על ידי הסוכנות לגבי מכרז זה. את תנאי המכרז וטופסי ההצעה לגבי המכרז אפשר לקבל החל מיום א', 5.5.74, במחסן הנ"ל, וכן במשרדנו, רח' קפלן 17, חדר 438 וחדר 124.
את ההצעות יש להגיש לתיבת המכרזים הנמצאת ברחוב קפלן 17, בחדר 438, לא יאוחר מיום ה', 16.5.74, שעה 12.00.
אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא, והיא רשאית לפעול לפי שיקול דעתה הבלעדי והמוחלט.

מחפשים
זמרים וזמרות
צעירים — יוצאי להקות צבאיות, עם רקע ספרדי למחזמר. ✶ לפנות ביום א' בגורשום 60 בבוקר מ־6־5

נישבר לי!
ארבע שנים אני מנהל מונון־מסעדה ברמה גבוהה והמקום נהיה לי צר.
אולי יש לך הצעת עבודה?
לכתוב ת.ד. 744 פ"ת עבור מנהל מסעדה

המלחמה על שיא החרמון

● ב„זולדה" אל פיסגת החרמון: „תנאי השטח לא יאפשרו לסורים לפתח אופנסיבה נרחבת"

מהמוצב הגבוה ביותר ברמת הגולן, אליו מרכזים הסורים אש־תופת כמעט 24 שעות ביממה, ניתן לראות את דמשק ואת חיפה ✶ במציאות הנוכחית, כדי לשמור על חיפה — צריך לראות את דמשק ✶ „זה לא תענוג גדול לשבת למעלה, אבל מישהו צריך לעשות את זה", אומר חייל במוצב המכונה „העיניים של המדינה"

חיילי החרמון מבקשים:

„שבעורף יחשבו קצת עלינו"

מאת אילן כפיר

המראה הראשון שנגלה לעיניו של דוקטור בנימין, בדרכו לשיא החרמון, היתה קבוצה קטנה של לוחמים, אשר עמדה בצד הדרך ונופפה לשלום לנוסעי ה„זולדה". כעבור שעה אחר־כך הוזעק הדוקטור לטפל בהם. פגז סורי קטל שניים מהם.

הדוקטור הצעיר שסיים לא מכבר את לימודי הרפואה, לא ישכח לעולם את המראה שנגלה לעיניו. את הלוחמים הצעירים חסרי רוח חיים — ואת שעון־היד של אחד מהם, שנזרק לשולי הדרך. השרשרת היתה קרועה מפגיעת רסיס. המחוגים המשיכו ללכת...

בדרכו חזרה לשיא החרמון הירהר הדוקטור, כי בימים הקרובים יזדקק להרבה מזל.

ואומנם, המלה ששמעתי בכניסה למערה, המשמשת כביתם של לוחמי פיסגת החרמון, היתה: מזל. לוחם צעיר סיפר לחבריו: „היה לי מזל לא נורמאלי. הפגז התפוצץ חמישה מטרים ממני. איזה מזל!"

הדרך המוליכה אל הפיסגה רצופה במכתשים שנוצרו מפגזים. מכנים אותה „דרך המזל". מי שעובר בה בשלום נחשב לבר־מזל. בקטעים מסויימים חשופה הדרך לארטילריה הסורית, וזו מנחיתה פגזים כמעט על כל „זולדה" המטפסת אל השיא או יורדת ממנו. ואז, אתה נצמד לדופן־הזולדה, מאזין לשריקות הפגזים החולפים מעליך ומצידיך — ומתפלל כי לא תיספוג פגיעה ישירה.

הפגזים אינם מספיקים לשרוך בשיא החרמון. כמעט כמו חרות הצוונות. קיים גם הכפור, עליו מתגברים במעילים אלפיניסטיים ובמגפיים מחוממות.

סכנת הקומנדו

בפיסגת החרמון משרתים לוחמים שהם צעירים בגיל, אך ותיקים בנסיון הקרב. כשלרשותם תנאי־מחיה מינימאליים. אין להם ביצורים כמו שהיו בשעתו ללוחמי התעלה, בשיא ההתשה המצרית. הם הקימו בשטח, החשוף לחלוטין, עמדות ארעיות, המשמשות להם כמחסה ולתצפית.

ביום — הם צופים לעומק שטחה של סוריה, הפרוש כעל כף יד. מישטחים ירוקים־חומים, בתוכם כפרים עם גגות אדומים. בלילה — הם מנסים לצפות מבעד לחשיכה, כדי לגלות פעילות סורית אפשרית. הם ערים לסכנת הקומנדו הסורי, המנסה לפשוט עליהם, כדי לשנות את העובדות שניקבעו בשטח על־ידי צה"ל.

בלילות־השמירה הארוכים בעמדות בתצפית, שנדמה כי לעולם לא יהיה להן סוף, הם מבחינים בכדורי־האש המתרוממים מעומק השטח הסורי — ויודעים: קטיושות!

באחד הלילות האחרונים הורידו עליהם הסורים מאות טילים. „זה היה לילה מטורף", אומר אלי ולנר, לוחם בחיל־ההנדסה. „חפשנו מחסות וחיכינו שהשיגעון הזה יגמר. הקטיושות הפכו את הלילה ליום. כשחלף הסיוט — המשכנו בעבודה כרגיל".

וכשאנשי חיל־ההנדסה מדברים על „עבודה כרגיל", כוונתם למיבצעים של פריצת דרכים באדמת־הבזלת ובקרחונים: גידור המוצב; הקמת עמדות; ביצורים ומוקשים, והכל — תחת אש.

הלוחמים המחזיקים את הקו, אינם מפסיקים להתפעל מעבודתם של „המהנדסים", כפי שהם מכנים את חיילי ההנדסה. „בקצב הזה הם יבנו לנו כאן היאחזות תוך חודש", הם מתלוצצים.

שריון אנושי

ללוחמי שיא החרמון מכוונים פניות, בגלל הריחוק הרב מריכוזים אחרים של צה"ל, אך לא מבחינה נפשית. אולי יותר מבכל תקופה אחרת בת שירותו ולחמו יחדיו, הם הפכו לחבורה מגובשת, בה הוסרו כמעט כל המחיצות. הלוחמים מיתחו לעצמם שריון אנושי ומאמינים, כי למרות הכל יצאו בשלום מן התופת בה הם חיים. חלק מאותו שריון מעניקה להם המערה, ביתם שעל הגולן.

הם מרבים להאזין לרדיו ולערוך „טוטו", אם הידיעות עליהם ישודרו בראש החדשות, וכשאומנם, הדבר כך — הם מרוצים שבעורף יודעים עליהם, וחשים גאווה על התפקיד שהם ממלאים.

בכלל, חשוב להם שהעורף יחיה מאחוריהם. לפני שעזבתי אותם ביקשו: „תספר שם, למטה, כי כאן בפיסגה יש מלחמה. כל יום, כל שעה. כדאי שבלכתם לבלות ולאכול סטייקים, יחשבו גם קצת עלינו".

ובין מהדורת־חדשות אחת לשנייה, תוך כדי משחקי שש־בש על רקע תאור החיוור, החוזר מן הפתח, והשיחות האינטימיות על החברה והבית שבעורף, הם מאלתרים שירים, שתוכנם קשור לנסיבות, לזמן ולמקום. במקום „הכוכב שלי נפל..." שירה של אילניה, הרון: „הפגז שלי נפל..."

אנשי המערה מרבים, כמובן, לחשוב על היום הראשון אחרי הירידה מן החרמון. מה יעשו באותו יום?

„אולי אלך לבדוק בדיסקוטק או באיזו מיסעדה טובה", אומר קצין צעיר. „אך ברור לי כי אקח איתי טרנזיסטור, כדי לשמוע בחדשות מה קורה בשיא החרמון...".

מאת אהרון בכר

אנשים יורדים מפיסגת הר־חרמון ופניהם מספרות על המלחמה למעלה. במקומות שהיא מתרחשת בעוצמה כזאת, איש אינו נושא את שמה, ואיש לא יעטה לה לבוש של מלים, אבל השתיקה. הוא לסרגלות הר־חרמון, פורך למטה, אחרי שהכל כבר הופך לשיברי זכרונות — אומרת כי קשה מיור המלחמה למעלה, בפיסגת ההר, אולי הקשה והאכזרית מכל מלחמותיה הקטנות של המלחמה־שלאחר־המלחמה.

כשהתורף היה בעיצומו, התנשא ההר מון כמו צוק אדיר של תקווה טובה, מלבינה לכל מלוא העין. למטה, במובלעת, רעמו תותחי מלחמת־ההתשה. סמריות עשן התמרו על פני האדמה השחורה והקודרת — והוא עמד מנגד, טובל רגליו במלחמה, ופיסגותיו הצחורות מצויות הרחק משאון הקרב. היתה בהם דממה לבנה ואוטנטית, משהו קריר וצלול, ומשב של אויר פסגות מפיח תקווה. מי שלא נשא מכאן את עיניו למטה, והיישר אל המובלעת, יכול היה פשוט להתעלם מן המלחמה המשתוללת שם.

אי־שם במרחקים, כמעט בקצה האופק, מבעד למעטה צלול של אויר כחלחל, הוריק חשבין ענק של חיים ואדמה טובה: עמק החולה, שדמות הגליל. עכשיו הפשירו השלגים והמלחמה טיפסה במעלה ההר. המורדות הפונים לצפון־מזרח עדיין מכוסים אי־פה אי־שם מעטה לבן. אבל פיח המלחמה כבר מותיר בו עקבות שחורים, וזהו אחד המראות העצובים של המלחמה הזאת.

עובדות חדשות

דיוקנה של מפלצת־רבת־פנים זו ששמה חרמון, מקפל בתוכו את סיפור ההסלמה במלחמה על השליטה בפסגותיו. בראשית היה החרמון הישראלי, שפיסגתו נפלה בידי צה"ל בששת הימים והפכה מאז ל„עיניים" של המדינה בזכות השליטה שהעניקה לצה"ל על־פני משטחים נרחבים משני עברי קו הפסקת־האש. בצהרי יום הכיפורים נפלה הפיסגה הישראלית בידי הסורים. ורק לקראת תום המערכה חזרה לידי צה"ל באחד הקרבות האכזריים של המלחמה הזאת, ודווקא אז, כאילו דרך אגב, נתגלה שכנה, החרמון הסורי.

היה זה מיתחם מתנשא, עזוב, מופקר לסופות חורף, שהישיבה בו כמעט בלתי אפשרית ברוב ימות השנה. אבל צה"ל נאחז בו ב„עיני המדינה" נגעצר מכאן היטב בצידה האחורי של סוריה, זה הפונה לעבר גבול הלבנון, ובכל ארץ „הפתח" כולה. ובעוד צה"ל מכשיר את המקום לישיבה של קבע גם בימי החורף הקשים, כשסופות שלג הופכות אותו לארץ קפואה, שוב זרחה השמש במרומי הצוק, הרוי השלג החלו להפשיר, „דרכי־הגישה נפתחו אט־אט — ובמרומי החרמון עלה גורם חדש על־גבי המפה: מוצב הפיתולים, חולש על אמר הדרך. הוא היה המקום הגבוה ביותר במרומי החרמון. ששלחי החורף הניחו אליו גישה, הסורים ישבו עדיין בשקט ותותחיהם הרועמים מוטווחים רק לאורך המובלעת.

האביב היה הגורם הדומיננטי בהסלמה על החרמון. בעוד האדמה השחורה למטה נתכסתה במעטה ירוק ופרחוני, חזרה ובצצה מבעד למעטה השלג פיסגת השיא. על־גבי המפה, היתה פיסגת השיא, מאז המלחמה, בתחום הנתון לשליטה ישראלית. אבל בימי החורף לא דרכה בה רגלו של אדם. הצוק החשוף לסערות שלגים, קופא בימי החורף ומקפיא בתוכו את החיים. עם בוא האביב, ערב פסח, נתאר עליך פתאום אחות חיים: חיילים סוריים, שמילטו להם דרך למעלה ומיהרו לקבוע שם עובדות חדשות.

וכך, כשריחות אביב עומדים באוויר, כשהכל יושבים בארץ אל שולחן החג, העפיל כוח של חי"ר אל פיסגת השיא, להוריד משם את הסורים שפלשו בחסות החשיכה. צה"ל שוב שלט בשיא החרמון — הפעם לא רק על־גבי המפה — אבל מאז לא פסקה אף לא ליום אחד המלחמה על הצוק הזה. יום אחרי יום, שעה אחרי שעה, 24 שעות ביממה עם הפוגות קצרות לפרקים. המלחמה בתוך המלחמה־שלאחר־המלחמה.

להישאר בחיים

למטה, במובלעת, עדיין רועמים תותחי ההתשה וסמריות־עשן אפור מתאבכות מתוך מעטה הירק. אבל השיגרה כבר מכרסמת את התחושה הזאת, אף שמחירה כבד. אפשר כבר להתחיל לסווג אותה על־פי חוקים, כללים ונוהלים, לקבוע כמעט בוודאות מתי זה מתחיל ובאיזו שעה זה עומד להיפסק, עם רדת החשיכה, על כל פגיש, משתרר למטה שקט. ברום ההר אין, לפי שעה, כללים. המלחמה שרוייה על החרמון כמו ענן כבד שמסרב לחלוף ומטפטף מרומים. בעוצמה משתנית אבל בתדירות קבועה. גשם של עופרת, שעה אחרי שעה, 24 שעות ביממה. באינטנסיביות שמטשטשת את התחומים בין יום לבין לילה.

תחילה, קלה המיטפטוף הזה לאיטו. בשבוע שעבר קרבו הסורים לזירה את הקאטיושות שלהם והן יורקות לעבר המיתחם הצר הזה צרורות של טילים, והופכות את האדמה החותה. יום אחרי לילה, לילה אחרי יום, כמעט בלי הפוגה. גם מבלי להביא בחשבון את המשחק של חיים ומוות, קשה מאוד לאוזן להסתגל ליבבות הרוח ולשריקות הפגזים ולמיטפטוף העופרת, שדומה כי מעולם לא פסק ולעולם לא יחדל.

אפשר לתאר את החיים על החרמון, תחת מזעקת המלחמה, במלים הגיגיות וכל ביטויי השיגרה מאוצר המלחמה והגבורה. אפשר לתאר את חרוי־הפנים, מגיהם של האנשים, את לילות השמירה הקפואים, את קטעי השיחות, את הנגמ"שים המטפסים במעלה השביל, את לועי התותחים היורקים אש, את סירטור מכשירי־הקשר — וכל אלה לא יהיו אלא כסות של מלים. מלים כמו „לחימת עוז", „גבורה", „קולו גוסר החסכות של המפקדים", נשמעות בחרמון כמו קישקוש מצחיק ולא רלבאנטי. בחרמון דרבן, כרגיל, האדם הקטן שמתפלל לשיאים בגלל המצב שבו הוא תקוע, ובעשותו את המוטל עליו הוא מנסה להישאר איכשהו בחיים. נקודה. כל השאר זה מיטמוט.

יעדים ברורים

מכל אחד מכל מקום שהוא במרומי החרמון מעניק לאדם את האפשרות לחזות: מצד אחד — רואים את צלליות דמשק, את נמלי־התעופה שלה, את המטוסים ההמריאים והנוחתים משם, את ליבלובה של סוריה, את עמדות התותחים הסוריים, שלועיהם פתוחים כנגד המובלעת. מצד שני — רואים את צלליות חיפה, את ישובי עמק החולה, את בקעת הירדן, את כל הגליל כולו. זאת התורה כולה על רגל אחת. במציאות הנוכחית, כשחיים עם סוריה הם כפי שהינם, מי שרוצה לשמור על חיפה — צריך לראות את דמשק, על כל השאר אפשר להתווכח.

עובדה זו היא המעניקה למלחמה על החרמון את המימד האכזרי שלה. שני הצדדים יודעים היטב מה כל אחד מהם רוצה. כפי שכל אחד יודע מה הצד השני רוצה. הסורים רוצים לראות את חיפה — הישראלים רוצים לראות את דמשק. על כן הפכה הפיסגה לגיהנום. על כן ממטירים שני הצדדים איש על רעהו אש תופת, מטח אחרי מטח, באינטנסיביות מבהילה, בריכוז שלא היה עוד דוגמתו בכל רמת־הגולן. זוהי מלחמה שיעדיה ברורים מאוד, מוגדרים מאוד. ובראייה פסימית לעבר העתיד, ניתן להגדירה כמלחמה על דיוקנה של המלחמה הבאה.

איש אחד ממרומי החרמון: „מי שיושב למעלה — יושב מפני שמישהו צריך לשבת. אין פה הרבה חוכמות. זה לא תענוג גדול, יש בעולם תענוגות קצת יותר גדולים. אבל מישהו צריך לעשות את זה. אם יבואו מחר בבוקר ויגידו לי: אתה עובר למקום אחר, פתות פרובלמאטי — אני לוקח את הדברים שלי ועובר בלי להגיד מלה, שאף אחד לא יבלבל את המוח עם מלים גדולות. כל אחד עושה את המוטל עליו, כי מישהו צריך לעשות. זה הכל".

איש אחד ממרומי החרמון: „בלילה, בחושך, כשהפגזים שורקים וכל רגע נדמה לך שהם נוחתים עליך מהשמיים, וצלליות דמיוניות משוטטות לך בין העיניים. אתה חושב פתאום על הבית, על החיים שם. איפה אתה — ואיפה הם. פעם, כשזה יעבור, כל העסק יראה כמו משהו מוזר ורחוק, אולי אפילו משהו יפה, מי יודע? אבל עכשיו — — —".

הרס וחורבן

איש אחד ממרומי החרמון: „לפעמים, קשה לי לספר מה בדיוק הולך כאן. אפשר לומר זאת בשתיים או בשלוש מלים: יורים, יש נפילות, הפגזים שורקים. מה עוד? האנשים מתכנסים בתוך המערה, מחכים שיעבור כבר, יוצאים לעמדות־התצפית, מקווים לא להיפגע. זה, בעצם, הכל. אבל כשאני חושב על המיכלול כולו, על כל ההרגשות, על כל המחשבות שעוברות בראש, על כל הדברים שיוצאים פתאום מתוך ההקשר הטבעי ומנקרים לך בראש — אני מתקשה למצוא את המלים. בעצם, אינני רוצה למצוא את המלים, מפני שמלים נועדו להעברה למישהו אחר — ואת המחשבות אני רוצה לשמור לעצמי".

מראות מן החרמון: בימי רגיעה, המראה יכול היה להיות נפלא. כשהראות טובה, נשקף מן הפסגות פסיפס ענק של אדמה וחיים, של צורות וצבעים, של גושים ומרחקים. היו ימים שאפילו למלחמת ההתשה למטה, במובלעת, היה ממוצבי החרמון מימד משעשע: סמריות העשן נראו משם מכוניות ועשרוניות — ורק כעבור שבריר של שניה הביאה עימה הרוח הד עמום של נפץ. סטריה, המסקה — והד עמום. לעתים, נשא המראה הזה אופי של תחרות־ספורט, כשהחרמון מהווה מעין נקודת־שיפוט, שממנה אפשר היה לראות מי פגע, ואיפה. אין סודות מהחרמון.

מכל המראות נשאר על החרמון רק מראה אחד, שהכל תולים בו עתה עיניים מיוחלות: כנפי־הכסף של חיל־האוויר, היוצאות מתוך השמש וצוללות לעבר המיתחמים הסוריים וקני־הארטילריה שלהם — להוריד להם שם את הראש ולהעניק למעלה הפוגה קצרה ואוויר לנשימה. אולי מוזר לחשוב על מטוסים זורעים הרס וחורבן כעל מראה יפה. אבל כל המלחמה כולה היא משהו מוזר, שמעוות את כל הפרופורציות בין יפה ללא־יפה.

כך או אחרת, הסורים לא ויתרו בגלל העמדה הזאת, הם מנסים להסריד אותה מכיוונים שונים. תותחיהם יורקים אש מ־לסנים, אבל קציני־התצפית שלהם מוצאים, כנראה, מיסתור בתחום לבנון, מאגפו של ההר. הם מנסים להביא ציוד מכאני כבד, כדי לסלול לעצמם נתיב תקיפות — ומסוקי חיל האוויר מנסים לשבש להם שם את העבודות.

בימיה הראשונים של ההיאחזות הישראלית במרומי הפיסגה, היה שם כוח מבודד, מנותק מן העולם החיצוני, שרוי על גג העולם. בינתיים, פרץ חיל־ההנדסה של צה"ל את הדרך; ובמעלה ההר טיפסו, בעקבות הטראקטורים, טנקים ורכב זחלילי. עוצמת האש של צה"ל בשיא החרמון קיבלה, איפוא, סוג אחר. המקום שוב אינו מטרה לתקיפה סורית חד־סטרית. הסורים יורים — והטנקים של צה"ל משיבים להם מנת־אש. גם חייו של הצד שכנגד אינם קלים.

חוגים צבאיים העריכו השבוע, כי גם אם ינסו הסורים אופנסיבה במרומי החרמון — תהיה זו, בכל מקרה, פעולה מוגבלת. תנאי השטח אינם מאפשרים להם, לדעת חוגים מומחים, לפתח בגזרה זו את מלוא עוצמתם הצבאית ולהפעיל מאסות של רכבים ושריון. מתקפה רבתי — אם אומנם תבוא — צפויה רק מן המובלעת, וזה אולי מימד סאראווקאלי נוסף בכל המלחמה הקטנה והקשה הזאת, המתנהלת על שטח קטן, מעין ראש־סיכה, במוצב שאפילו פעולה כה פשוטה כמו רחצה שם קשה ומסובכת.

גם ערך לחרמון שירי־זמר חביבים על ארמונות בראשו ועל שלג ורוח. אבל בשביל החייל שמטפס בו באישון לילה, במאמץ משותף של אדם ומכונה, בשביל המוליך אל הפיסגה רק לרכב משוריין, מפני שהוא חשוף לאש האויב, כמו מתנגנות בו מלים של שיר אחר: בית־אחד משיר ישן של יונתן רטוש: ואיש ואיש — ישלם בדמיה. / ואיש ואיש — יטמה על אחיו. / ואיש ואיש, חללם גיבורים על פי אכזרן / ואיש ואיש, ירגוד בעצמו. / אם הדרך הזולה בארגמן.

מיכרות־הזהב של ההלוואות הבלתי־צמודות

השיטה הקיימת של אשראי מסובסד ובלתי־צמוד – ובתנאים הקיימים של אינפלציה – גורמת לביזבוז של משאבים והשקעות

מאת
ישראל תומר

מי שחושב שבישראל אין מיכרות־זהב — טועה. אולם, כדי לגלות מיכרות אלה אין צריך להיות גאולוג. מספיק להיות איש־עסקים, אפילו לא־כל־כך מפולפל. מיכרות הזהב של ישראל הן ההלוואות הזו־לות והבלתי־צמודות שהממשלה מעניקה. ההלוואות האלה משולות לזהב טהור. אדם המצליח להשיג הלוואה גדולה כזאת, עתידו מובטח.

העניין אינו חדש. אולם הוא החריף בייחוד השנה. כאשר המחירים עולים בקצב של 40 ויותר אחוזים לשנה. כאשר הממשלה מגייסת כספים מן הציבור באמצעות איג־רות־חוב צמודות ומחלקת הלוואות לא צמו־דות בהון העתק הזה. נוצר "מיכרות־זהב" למאושרים.

על הבעיה הזאת הצביע מחדש ובמלוא החומרה מבקר־המדינה, ד"ר י. א. נבנצאל, בדו"ח השנתי שלו אותו פירסם השבוע. בנקודה זאת הוא אף חרג מן הכלל שלא להתייחס למדיניות הממשלה, אלא רק לדר־כיים המתחילים בביצוע. בהתייחסו למדי־ניות משרד האוצר הוא. כתב ש„זה מספר שנים הצביע מבקר־המדינה על ההתחיי־בויות הגדולות לאוצר המדינה המתהוות כתוצאה מגיוס כספים באמצעות מלוות צמודים למדד ולשער המטבע, לצורך מתן הלוואות במכוונות הממשלה ללא הצמדה וברבית נמוכה. התחייבויות אלה עלולות להוות נטל כבד על התקציב, שילך ויגדל כל עוד יימשכו עליית המדד וירידת כוח הקניה של הכסף בשיעור גבוה.

לעג לרש

מבקר־המדינה מצביע על שתי בעיות חשובות ביותר בעניין זה: הכספים האלה מחולקים בדרך־כלל על־פי הסדרים המבו־ססים על ההחלטות בדרג מינהלי, בלא הנחיות עקרוניות מחייבות ולעתים קרובות באופן גם מבלי שקיים פיקוח נאות על ביצוע ההלוואות.

נקודה אחרת היא, שמאחר שהממשלה מחלקת כסף זול הרבה מן המקובל בשוק, ממילא נוצר מנגנון המרחיב את הביקוש להלוואות בלתי־צמודות וממילא הולך וגדל היקפן של ההלוואות המכוונות ומתרחב חוג הנהנים מהן בענפי המשק השונים. בסופו־של־דבר יצטרך הציבור, בתור משלם המיסים, לשלם את מחירו של „התרגיל" הזה.

ברור שהאוצר איננו יכול להתעלם כליל מן הטיעונים הכבדים האלה. כך פירסם בימים האחרונים, כי שר האוצר נוטה להס־כים להעלות את הריבית על חלק מן האש־ראי המכוון, כאשר נשאל פנחס ספיר האם הוא מקבל על־ידי כך את הביצוע של נגיד בנק ישראל, אשר זה מזמן תובע לעלות את הריבית הזולה על ההלוואות פיתוח ואש־ראי מכוון, הוא אמר, כי אין לייחס חשיבות גדולה מדי לכל הפרשה.

מסתבר כי שר האוצר הסכים להעלות את הריבית מ־11 אחוז ל־13 אחוז רק לגבי קרן להון חוזר. יתרת ההלוואות מקרן זו מגיעה ל־800 מיליון לירות. כך שהע־לאת הריבית בשני אחוזים תעלה רק 16 מיליון לירות בחשבון שנתי.

„הסיכומים בין ספיר לגבתי להעלות את הריבית על אשראי מכוון ב־2 אחוזים הוא דבר לא רציני, בבחינת לעג לרש. שכן, רק בחודש מרץ עלו המחירים בשיעור של שלושה אחוזים בקירוב" — אמר לי פרופ' חיים ברקאי מן האוניברסיטה העברית. פרופ' ברקאי, חבר בוועדות שונות שעסקו בבעיות האשראי המכוון, נימנה עם המב־קרים החריפים ביותר של המצב הקיים בתחום זה.

„בתנאי האינפלציה הקיימים, כאשר האשראי המסובסד על־ידי הממשלה מגיע לכמחציתו של כלל האשראי במדינה, יש לכך השלכות שליליות מרחיקות־לכת לפחות בשלושה תחומים: על היעילות של שימוש במקורות, על עומס מימון הוצאות הממשלה, ועל חלוקת הכנסות בין השכבות השונות במדינה. בארץ נוצר מצב מוזר: מיליונרים הם אלה שיש להם זיכוי (בלתי־צמודות ובריבית נמוכה) של מיליונרים" — אומר פרופ' ברקאי.

שני צינורות

מהו היקף הבעיה?

למעשה, קיימים שני צינורות שדרכם זורם כסף זול מקופת המדינה. הצינור האחד הוא מה שמכונה האשראי המכוון, הזורם באמצעות בנקים מסחריים מתוך קרנות מיוחדות כגון קרנות להון חוזר, קר־נות למימון היצוא וכו'. בראשית מרץ 1974 הגיע סך האשראי המכוון הניתן בריבית מסובסדת וכלי הצמדה לסכום של 4.8 מי־ליארד לירות, שעה שהאשראי הבנקאי החופשי הניתן בריבית בנקאית רגילה היקפו היה אף הוא 4.9 מיליארד לירות.

בשנים האחרונות קיימת נטיה ברורה של עליית חלקו של האשראי המכוון בכלל האשראי במשק. אפשר להניח, כי במשך 1974 תגיע יתרת האשראי המכוון להיקף של 5 מיליארד לירות ומעלה.

פרופ' חיים ברקאי
„חלוקה בלתי־צודקת של ההכנסות"

צינור אחר דרכו זורמות הלוואות מסוב־סדות ובלתי צמודות הוא אשראי הפיתוח. הניתן באמצעות בנקים ציבוריים כגון בנק לפיתוח התעשיה, בנק החקלאות או טפחות.

אשראי זה ניתן למשקיעים בתעשיה, בחקלאות, בתיירות, או כמשכנתא ל־רוכשי־דירות. היקף של אשראי־הפיתוח לסוגיו יסתכם השנה בסדר־גודל של 8—9 מיליארד לירות.

לסיכום, הסכום הכולל של אשראי מכוון ואשראי פיתוח יגיע השנה, לפי הערכתו של פרופ' ח. ברקאי, ל־12—15 מיליארד לירות.

בהנחה זהירה, כי עלות הכסף שהממשלה צריכה לגייס מגיעה השנה ל־25 אחוז, וכי הריבית הממוצעת שמקבלי אשראים אלה משלמים היא 10 אחוז, הרי שהסובסידיה שהם מקבלים מגיעה ל־15 אחוזים, לפחות. במלים אחרות, הסובסידיה לכל אלה המק־בלים אשראים מסוג זה מגיעה בחשבון שנתי לסכום עצום של כ־2 מיליארד לירות.

„כדי להבין כיצד הדבר משפיע על חלו־קת ההכנסה, מן הראוי לדעת שתקבולי מס־הכנסה של האוצר הם השנה 6.3 מיליארד לירות. פרושו־של־דבר, שביסוד האשראי שבשליטת הממשלה מגיע לכדי שליש ממס־הכנסה, הנחשב כידוע למס שנועד לחלק מחדש את ההכנסות לפי עיקרון של פרו־גרסיביות..." — אומר פרופ' ברקאי.

על רקע זה יש לפרופ' ברקאי, שהוא, אגב, חבר־הסתדרות נאמן, טענות קשות נגד ראשי ההסתדרות, כולל אנשי מפ"ם: לדעתו, היתה ההסתדרות צריכה לחוות את הגורם העיקרי הנאבק למען שערי־ריבית ריאליים על אשראי זה הבא ממקורות צי־בוריים. אולם, למעשה ההסתדרות, יחד עם התעשיינים ואחרים הנהנים מן האשראי המסובסד, לוחמים בכל תוקף נגד התיקון של העיוות הזה.

ניצולת נמוכה

„אנשים המשמיעים נאומים חוצבי לה־בות למען חלוקה צודקת יותר של ההכנסה הלאומית, אינם שמים לב שבאמצעות אש־ראים מסוג זה מחלקים סכומים ניכרים לאו־דווקא לנזקקים ביותר. מוזר שאנשי ההס־תדרות אינם רואים שזהו אחד המנגנונים החשובים לחלוקה בלתי־צודקת של ההכנ־סות בחברה הישראלית", אומר פרופ' ברקאי.

דבר לא פחות חמור הוא, שהשיטה הקיימת של אשראי מסובסד ובלתי־צמוד, ובתנאים הקיימים של האינפלציה. גורמת לבזבוז משווע של משאבים והשקעות, תוך מתן פרס לאו־דווקא להשקעות היעילות.

פרופ' ברקאי נותן מספר דוגמאות כדי להמחיש טענתו זו.

● יתרת האשראי המכוון לציוד יצ־ מסתכמת ב־2.2 מיליארד לירות, בתוך ז מקופלת סובסידיה ליצואנים בסך של כ־ מיליון לירות. זאת נוסף על הפרמיות הנ־ יות ליצואנים. אלא שלמעשה, הסובסידיה הסמויה הניתנת ליצואנים באמצעות אש־ ראי מכוון היא גדולה יותר ככל ש הוא נזקק לאשראי רב יותר — לעומת המשתמש בפחות אשראי לדולר ערך ולכן הוא יעיל יותר.

● בתעשיה הישראלית עובדים רק מועט של מפעלים בשתי משמרות. פירושו של־דבר, שניצולות הציוד היא נמוכה יח־ סית לעומת המקובל בעולם; וכן — היחס בין ציוד ומבנה או ההון לבין הוא גבוה מאוד.

שכן כאשר ההשקעה עולה למשקיע קרוב לאפס, בשל האשראי המסובסד, כדאי למש־ קיע להשקיע כסף במכונה נוספת, במקום להעסיק משמרת עובדים נוספת על מכונה.

פרופ' ברקאי מפקפק מאוד ביעילות הפי־ קוח הממשלתי על שימוש באשראי: „ישנה שאלה גדולה, אם כסף זה הולך באמת ליעדים שלהם נועד או שהוא מוצא דרכו למימון עיסקות אחרות להתעשרות קלה כגון רכישת איגרות ממשלתיות צמודות. סוף־סוף, אפילו צובעים בצבע ורוד בנזין לשימוש קשה מאוד למנוע שימוש בו בידי על אחת־כמה־וכמה אמורים הדברים כסף שאין לו לא צבע ולא ריח..."

סיבסוד העבודה

אשר לצורך בעידוד השקעות, ב באיזורי הפיתוח. סבור פרופ' ברקאי ש השיטה הנוכחית של סיבסוד ההון על־ידי אש־ ראי זול ובריבית שלילית מחטיאה את מט־ רה. לדעתו, באיזורים כמו קרית־שמונה ירוחם צריך לא לסבסד את ההון, א לסבסד את העבודה. זה גם יועיל האוכלוסיה ולחיזוק איזורי־הפיתוח.

לדעתו, יש ליצור מצב שהוצאות העבו־ דה של היזמים באיזורי־פיתוח יהיו נמוכות ב־20 עד 30 אחוז מאשר במרכז הארץ, עם זאת — שהעובדים עצמם יקבלו יותר. אפשר לעשות זאת על־ידי שיטה משולבת של הנחות מיוחדות במס־הכנסה לעובדים באיזורי־הפיתוח יחד עם מענקים ישירים לשכר־עבודה ממקורות המדינה.

„אינני רואה שום הגיון, לא כלכלי ולא חברתי, בשיטה הקיימת של סיבסוד ה שיטת העידוד להתיישבות החדשה ולמש־ קיעים באיזורי־הפיתוח ובענפים חייבת להיות מבוססת על מענקים ישירים ולא על־ידי הלוואות בלתי־צמודות בריבית פיקטיבית.

„אינני מבין מדוע נחלל או ,עלית' צריכים לקבל אשראי מכוון אשראי פיתוח להם זקוקים מושבים חדשים או, מפעלים באיזורי הפיתוח?" — אומר פרופ' חיים ברקאי.

קנה דירתך בדירות
גינדי

רחובות רח' הרצל 187 (מול המשטרה)
ראשון־לציון רח' הרצל 59 (מול התחנה המרכזית)
פתח־תקוה רח' חיים־עוזר 28 (מול העיריה)

בואו לגור ברחובות (כ־25 דקות מת"א)
עיר ההדרים - המדע והתרבות

ב־1948 מנתה רחובות כ־9000 נפש, כיום מתגוררים בה כ־45.000 נפש.

ברחובות של היום — תכנון עירוני חדשני ומודרני הכולל מרווחי דשא וגנים המפרידים בין מגוון הבתים והוילות. בעיר ההדרים יש כ־12.000 דונם פרדסים, 10 גנים צבוריים, 50 גני משחקים ושעשועים לילדים, מתקני מתנאות וספורט עירוניים.

בעיר התרבות והמדע — רשת חינוך ענפה הכוללת בין היתה 50 גני ילדים ממלכתיים, בתי ספר מקצועיים מעולים לבנים ולבנות. ברחובות שוכן כידוע מכון ויצמן למדע, המעסיק כ־1500 מדענים ועובדים וכן בנייני תרבות המרכזים פעולות תרבות שונות. ברחובות — מוסדות בריאות משוכללים: בית החולים „קפלן", בית יולדות ומרפאה מקצועית.

החשבתם להחליף את דירתכם בדירה מרווחת יותר, או לשלוח את בניכם לגור באזור מגורים תרבותי, מרכזי, חדשני ושקט — בקרו בדירות גינדי ברחובות.

אצל גינדי קנית בבטחון זכית

חשיפתו באחרונה של הסוכן המזרח־גרמני גונטר גיום דחתה, לכאורה, את כינון הקשרים הדיפלומטיים בין גרמניה־המערבית למזרחית ✡ למעשה נודעה מהותו של המרגל, מעובדי לישכתו של הקנצלר וילי בראנדט, כבר לפני כשנה ✡ ההד הציבורי, שנלווה לפרשה, הוא שדחה את קשירת היחסים בין שתי המדינות הגרמניות ✡ התופעה של גילוי מרגל שבא מגרמניה המיזרחית אינה חידוש מהפכני ואינה תופעה חד־סיטרית —

הריגול הדו־סיטרי בין שתי הגרמניות

מאת
יעקב ברוז

ב־24 באפריל נעצר גונטר גיום, מעובדי לישכתו של קנצלר גרמניה המערבית וילי ברנדט, באשמת ריגול לטובת גרמניה המ־זרחית. יחד אתו נעצרו אנשים נוספים, בכללם אשתו של גיום. בחקירתו הודה האיש, כי הוא סרן בצבא המזרח־גרמני וכי פעל בשליחות הס.ס.ד., הוא השירות החשאי של ארצו.

גיום הוחדר לגרמניה המערבית ב־1956 בכיסוי של פליט מהמישטר הקומוניסטי של פאנקוב. לפי ידיעות אחת, התחזה תחילה כסוכן למכירת נייר וכצלם בפרנקפורט. מקצוע־הצילום הנו, כידוע, מועיל מאד בעיסוקי־מודיעין. מקץ שנה הצטרף למפלגה הסוציאל־דמוקרטית. עד מהרה חשף לעובד המנגנון המפלגתי ובמרוצת הזמן נתמנה מזכיר הסניף בפרנקפורט. הוא נמנה עם האגף הימני שבו והתבלט כאחד מתומכיו של גיאורג לבר — כיום שר־ההגנה בממשלה הפדראלית בבון — במאבקו נגד צעירי המפלגה. לא ייפלא, איפוא, כי לבר היה בין הממליצים עליו כאשר נקרא גיום ב־1970 לעבוד במחלקה הכלכלית של מש־רד הקנצלר.

חזיון נפרץ

כעבור שנתיים הועבר ללשכתו של ברנדט ומאז פברואר 1973 שימש קצין־קישור בינו לבין מפלגת־השלטון הסוציאל־דמוקרטית. אפשר להניח בוודאות, כי ב־תפקידו זה הגיעו לידיו ידיעות ומיסמכים רבים, אשר מפעיליו בגרמניה המזרחית ידעו להעריכם כראוי. הוא ליווה בדרך־כלל את הקנצלר במסעותיו מטעם המפלגה ונראה לעתים קרובות בחברתו. יתרה מזו, הוא ובני־משפחתו נילוו אל וילי ברנדט לבילוי חופשה בנורבגיה, ביולי 1973. בהו־דעה שמסר בשבוע שעבר בפרלמנט הסביר הקנצלר, כי אותה שעה היה כבר גיום בחזקת חשוד וכי הוא הוזמן לנסיעה ל־נורבגיה לפי הצעת שירות־הבטחון הגרמני.

האמון בגיום נתערער איפוא. לפני כשנה. עתה הודה שר־הפנים הפדראלי גנשר, כי יתכן שבדיקת המיתמגות של גיום לא נעשתה בשעתה באורח יסודי, משום שהשתייכותו המפלגתית וממטעכת הכשירה אותו מראש בעיני השירות ל־הגנת החוקה — כפי שנקרא שירות־הבטחון של ממשלת בון. משנתגלה פרצופו האמיתי, נוטרל גיום והולעט במידע כוזב.

מעצרו של גונטר גיום בוצע שעה שחלה התקרבות בין שתי הגרמניות, ב־מסגרת ה„אוסטפוליטיק" של ברנדט. ראש המשלחת המזרח־גרמנית, ד"ר מיכאל קוהל — מעין שגריר — אמור היה להגיש בימים אלה את כתב־האמנתו לנשיא גוסטב היינ־מן. נראה, שעתה יידחה מעמד זה, עד שי־ירגעו הרוחות בעקבות ההדהמה שבה הוכה הציבור בגרמניה המערבית — וזמן המחם גם בעלי בריתה בארגון נאט"ו — עם גילויו של מרגל בלישכתו של הקנצלר.

לאמיתו של דבר, אין חידוש מהפכני בחשיפתו של מרגל שבא ממזרח־גרמניה למערבה. זהו חזיון נפרץ מאז חולקה מדי־נה זו אחרי מלחמת העולם השניה. אף אין הוא כלל וכלל חזיון חד־סיטרי בלבד. כי כלות הכל, מדובר בעם אחד שחולק ל־שניים — באשמתו, אך לא מרצונו — והריגול של צד אחד אצל משנהו הוא ביסודו עניין „משפחתי", שאלת הנאמנות הלאומית, במשמעותה המקובלת אינה מתעוררת כאן. משני עברי הגבול יושבים בני אותה האומה, אשר כל אחד מהם מעוניין, לפי דרכו, בשיגשוגה — וביום מן הימים באיחודה מחדש — של ארצם.

מסע השמצה

ההבדל בין שתי המדינות נובע בראש וראשונה מאופי המישטר הנוהג בהן. מכאן גם ההבדל באפשרויותיהן בעניני מודיעין. אין ספק, שהרבה יותר קל לשליח מזרח־גרמני לבצע פעילות חשאית בתחומי המי־שטר הדמוקרטי בבון מאשר לסוכן מערב־גרמני בברלין המזרחית, שבה ה־שלטון הוא טוטליטרי. עם זאת, יש לשער כי רב מספר האנשים הנכונים לעשות מאמצים — ואף להסתכן — כדי להחליש את המישטר הדיקטטורי שבו הם חיים בגרמניה המזרחית.

וילי ברנדט
חופשה בנורבגיה — עם המרגל

שירות־המודיעין הפדראלי הוקם בידי הגנרל ריינהרד גהלן בסיוע הפעיל של סוכנות־המודיעין האמריקנית (סי.איי.אי.). השירות החשאי של גרמניה המזרחית (ס.ס.ד.) נבנה בהדרכה רוסית. המאבק בין שני גופים אלה החל ביום הראשון להקמתם והצטיין בחריפות מיוחדת בחמש השנים — מ־1953 עד 1957 — שבהן עמד ארנסט וולוויבר בראש הס.ס.ד. גהלן רכש את נסיונו בשדה המודיעין בעת שירותו ב־צבא הרייך השלישי. וולוויבר, קומוניסט ותיק, למד את תורת הפעילות החשאית בברית־המועצות. הוא פעל כסוכן סובייטי בין שתי מלחמות־העולם והתמחה בעיקר בחבלה בציי־הסוחר של בריטניה, צרפת, ארצות־הברית וגרמניה.

חילופי מרגלים שנחשפו

עם התמנותו לתפקיד ראש השירות החשאי פתח וולוויבר במערכה נרחבת נגד פעולות אירגונו של גהלן. רבים מהסוכנים המערב־גרמניים שנשלחו לגר־מניה המזרחית או גוייסו במקום, נתפסו ושילמו בחייהם על מעשיהם. מערכה זו נתלוותה במסע־השמצה אדיר נגד גהלן. בזכרונותיו טוען האחרון, כי בגלל מסע זה נדחתה בשלוש שנים הפיכת אירגונו ממוסד בלתי־רישמי וממומן בידי הסי.אי. אי. לשירות ממלכתי מערב־גרמני. בשלב מסויים הכריז וולוויבר על פרס בסך מיל־יון מרק למי שיסגיר לידיו — חי או מת — את גהלן.

גם רבים מסוכני הס.ס.ד. ששוגרו למערב־גרמניה או נרכשו במקום, נעצרו. שלא כבגרמניה המזרחית בשנות החמישים, הם לא הוצאו להורג, אלא נדונו לעונשי־מאסר. עם התחלת העידן של חילופי מרגלים שנחשפו — בראשית שנות השישים — צומצם בדרך־כלל זמן ישיבתם בכלא. אחרים, מערביים ומזרחיים כאחד, הגיעו — במיוחד לפני שהוקמה החומה בליבה של ברלין בקיץ 1961 — למקום־מבטחים בטרם נתפסו.

כך, למשל, הצליח להימלט למערב־ברלין בנובמבר 1953, אחד ממקורביו של וולוויבר עצמו, וולטר גראש, שפעל שנים מיספר כסוכן חשאי של גהלן. מקור־ידי־עות חשוב אחר היה סגן ראש ממשלת גרמניה המזרחית, פרופסור הרמן קסטנר. גם הוא עבר, בעוד מועד, לגרמניה המע־רבית. שניהם נחשדו, כנראה, עקב הידי־עות שמסר לס.ס.ד. האנס יואכים גייר, שהוחדר לסניף של אירגון גהלן בברלין המערבית, וברח למזרח־גרמניה מחשש ש־נתגלה. הוא לא ידע — כשם שעריקים אחרים לא ידעו — על כל אלה שעבדו בשבילו של גהלן במזרח־גרמניה.

סוכנת אלה היתה, לדוגמה, אלה בארצא־פים, המזכירה האישית של אוטו גרוטוהל, ראש־ממשלת גרמניה המזרחית. היא סיפ־קה ידיעות חשאיות ממשרדו של זה, ממש כשם שעשה, בכיוון ההפוך, גונטר גיום מלישכתו של הקנצלר ברנדט בימים אלה. לבטח, נתפסה אף היא והוצאה להורג.

מאות אלפי הפליטים שנהרו ממזרח־גרמניה למערבה פתחו בפני הס.ס.ד. אפ־שרויות הרבה יותר גדולות להחדרת סוכ־נים משנודעו לאנשי גהלן. כך, למשל, נשלח לבון היינץ סוטרלין — שהופעל במשותף בידי המודיעין המזרחי והק.ג.ב. הרוסי — במטרה ברורה לשאת לאשה מזכירה במשרד־החוץ המערב־גרמני. עד מהרה עלה בידו „לכבוש" את לבה של פקידה באותו משרד, רווקה בת 39 ושמה ליאונורה היינץ. בדצמבר 1960 התחתנו השניים. לא חלף זמן רב, ומתוך אהבה לבעלה ומפחד לאבדו, היא החלה מוציאה מדי יום ביומו מיסמכים סודיים ממקום־עבודתה.

עסק פורח

בני הזוג נתגלו מקץ שמונה שנים של פעילות חשאית. האשה ניסתה לחפות על בעלה והכחישה בתוקף את כל ההאשמות שהוטחו נגדו. רוחה נשברה כאשר הראו לה חוקרים את הוראת סוטרלין, שבה הוא סיפר, כי נשא אותה לא מתוך אהבה, אלא לפי הוראות הממונים עליו. היא תלתה עצמה בתאה בכלא.

בני הזוג סוטרלין נחשפו בידי המפעיל שלהם, הרוסי ייבגני רונגה, שערק ב־1968 וגילה את כל אשר ידע לסוכנות־המודיעין המרכזית האמריקנית. רונגה ידע לספר, בין השאר, על אזרח מערב־גרמני נוסף שפעל בשירות הס.ס.ד. היה זה וילהלם להמן, ששירת במשטרת גר־מניה מאז ימי הרפובליקה של ויימר. זמן מה אחרי מלחמת־העולם השניה הועבר, בשל גילו הגבוה, למירשם התושבים ב־שרלוטנבורג, מקום שם עסק בהנפקת תעודות־זיהוי. ב־1954 התקשר אתו וילי שולץ, אחד מעמיתיו משכבר הימים, ש־שירת אותה שעה במשטרת מזרח־ברלין. שולץ הציע, כי להמן יספק תעודות־זיהוי, תמורת תשלום, לבאים מגרמניה המז־רחית.

14 שנה התנהל הכל כשורה. גם אחרי שיצא להמן לגימלאות, ב־1961, הוא נטל עימו כמות גדולה של טפסי תעודות־זיהוי וגם את החותמת הדרושה, כך ש־יכול היה להמשיך בלא הפרעה בייצור המיסמכים, שבה שיפרו את מצבו הכל־כלי. עריקתו של רונגה שמה קץ לעסק פורח זה. בית־המשפט התחשב בגילו ודן אותו לארבע שנות־מאסר בלבד.

כשלונות אלה לא הרתיעו את השירות החשאי המזרח־גרמני. אשתקד נתגלה, כי גרדה שרוטר, פקידה במשרד־החוץ — שעבדה בעבר במחלקת־הצופן בבון ולי־אחר מכן כמזכירה בשגרירות גרמניה המערבית בוורשה — סיפקה משך שמונה שנים ידיעות מתחומי עבודתה לס.ס.ד. היא נאסרה ואילו בעלה, הרברט, נמלט למזרח.

סוכן כפול

פרשה מיוחדת במינה נחשפה ביוני 1973. נתברר, כי יוליוס שטיינר — אחד משני חברי הפרלמנט המערב־גרמני מה־מפלגה הנוצרית־דמוקרטית, שהואשמו ב־מכירת קולם למען הצלת ממשלת וילי ברנדט ממפלה בהצבעת אי־אמון באפריל 1972 — קיים מגע עם הס.ס.ד. המזרח־גרמני ועם הק.ג.ב. הסובייטי גם יחד. אותה הצבעה נסבה על אישרור האמנות לאי־התקפה שנחתמו עם ברית־המועצות ועם פולין. הדעת נותנת, כי במקרה זה גם מפעיליו המזרחיים של שטיינר עודדוהו להצביע בעד מדיניותו של ברנדט. מדיניות זו שיפרה גם את היחסים בין שתי הגרמניות והביאתן עד סף כינון קשרים דיפלומטיים ביניהן.

קשרים אלה, שאמורים היו לקום בעצם הימים הללו, נדחו, לכאורה, על־ידי חשי־פתו של הסוכן המזרח־גרמני גונטר גיום. לאמתו של דבר, הם לא נדחו בשל גילויו — שכן מהותו האמיתית נודעה לפני כ־שנה — אלא משל ההד הציבורי שלו זכה מעצרו, ולמרך, כי בעניינים סודיים אין זה המיר המעשה, כי אם פירסומו ברבים שקובע.

הסוכן שחדר ללישכתו של הקנצלר

מאת אלפרד וולפנון, כתבנו בבון

בגרמניה המערבית פרצה בשבוע שעבר שערוריית־הריגול הגדולה ביותר מאז תום מלחמת־העולם השניה. שלישו האישי של הקנצלר הגרמני וילי ברנדט, גינטר גיום, נתגלה כמרגל מזרח־גרמני.

כולם שואלים, איפוא, את עצמם כיצד יכול היה מרגל קומוניסטי ממזרח־גרמניה להגיע לדרגת כה גבוהה בסביבתו, וכיצד איפשר לו הקנצלר לראות את כל המיסמכים הסודיים ביותר של ממשלת גרמניה.

שמו האמיתי של גיום היה פטר לונפס. הוא בן של עסקן נאצי, שאיבד את עצמו לדעת בתום מלחמת־העולם השניה. גונטר גיום — זה היה השם החדש שלו — התנדב לצבא העממי של מזרח־גרמניה שם עלה לדרגת של קפיטן. יחד עם זה צורף למיניסטריון־הבטחון של מזרח־גרמניה, אותו משרד האחראי גם לריגול. הוא קיבל אימון ממושך ומוכן בשביל תפקידו במערב־גרמניה. מערב־גרמניה, לפי דבריו של שר־הפנים המערב־גרמני, הנס דיטריך גנשר, היא המטרה העיקרית של רשת־הריגול המזרח־גרמנית.

לפני 18 שנה „ברח", כביכול, גיום עם אשתו ממזרח־גרמניה למערבה. התכסיס העיקרי של גיום היה לא להתבלט במערב־גרמניה ולעבוד בסבלנות רבה. הוא הצטרף בפרנקפורט למפלגה הסוציאל־דמוקרטית ולא הפריז בתחילת בפעילות מיוחדת. הוא התפרנס במכירת נקניקיות וסוכריות, אחרי זמן־מה התחיל לעבוד כצלם בעיתונות המקומית.

שירותי־הבטחון הביעו חשש

בסניף של המפלגה הסוציאל־דמוקרטית הופיע גיום כ„ימני" ואנטי־קומוניסטי. הסניף של המפלגה בפרנקפורט, שהוא שמאלי קיצוני, לא ראה בגיום בן־ברית, אך ההנהגה של המפלגה ראתה באיש זה אדם חרוץ, שהיה מוכן לפעול למען המפלגה.

אחרי כמה שנים הפך גיום לעסקן של המפלגה בפרנקפורט ומונה כמנהל הסניף במשכורת חודשית. אחד העסקנים הראשיים של המפלגה הסוציאל־דמוקרטית בפרנקפורט, בשם ארנבורג, נתן אמון בגיום. כאשר, ב־1970, מינה הקנצלר הסוציאל־דמוקראטי החדש וילי ברנדט את ארנבורג למזכיר־מדינה והביאו לבון, לקח ארנבורג גם את איש־אמונו גיום. גיום נבדק בידי שרות־הבטחון המערב־גרמני. אבל למרות ששרותי־הבטחון של מערב־ברלין הביעו חששות לגביו נתקבל גיום ללישכתו של הקנצלר בבון, שם קיבל תוך זמן קצר משרה גבוהה, כשלישו האישי של וילי ברנדט ואיש־קשר בין לישכת הקנצלר למפלגה הסוציאל־דמוקרטית.

הוא היה רשאי לבדוק את המיסמכים הסודיים ויכול היה לשמוע מדי יום ביומו את דעותיו של וילי ברנדט. על הכל דיווח לממוניו האמיתיים במזרח־ברלין. גיום נהג לנסוע מדי פעם בפעם לפאריז, שם נפגש עם עסקן בכיר של מזרח־גרמניה ומסר לו על הכל שידע.

לא הקנצלר ולא אנשי־הבטחון המערב־גרמניים לא חשדו בגיום לאורך כל הזמן. כאשר נתפס לפני כשנה וחצי כמרגל מזרח־גרמני בשם וילהלם גרונאו, קמה סערה במפלגות במערב־גרמניה. גרונאו היה מנהל המחלקה לעניני מזרח־גרמניה בארגון האיגודים המקצועיים של מערב־גרמניה. הוא הוחלף ללא משפט תמורת אסיר פול־טי במזרח־גרמניה. זה שנים ידעו מרגלים מזרח־גרמניים, כי אין הם מסתכנים הרבה בפעולתם — כי כאשר ניתפס מרגל קומוניסטי, הוא הוחלף בדרך־כלל מיד תמורת אסירים פוליטיים במזרח־גרמניה.

שרותי־הבטחון המערב־גרמניים גילו בפינקסו האישי של המרגל גרונאו, בין היתר, גם את השם גיום, אך לא שמו לב לכך ועדיין לא חשדו בו.

הקנצלר שיחק את „המשחק של לא יודע"

גיום השתכר בלישכת הקנצלר 4.500 מארק לחודש. כאשר השליחים של מערב־גרמניה ניהלו משא־ומתן עם השליחים המזרח־גרמניים, נכחו הנציגים המערב־גרמניים לראות, מיספר פעמים, כי הנציגים המזרח־גרמניים אינם מופתעים מן ההצעות המערביות השונות. היום מניחים, כי העסקנים המזרח־גרמניים ידעו לרוב, כבר לפני היפגשם עם הנציגים המערב־גרמניים, את כל הפרטים של העמדה המערב־גרמנית, שהרי גיום גילה להם את כל הפרטים לפני־כן.

ביוני אשתקד כבר פרכזי־הריגול המערב־גרמני מ„תקרי" קטן ומיד התחילו אנשי שרותי הבטחון המערב גרמניים לחשוד בגיום. הם הודיעו על החשד שלהם מיד לוילי ברנדט. יחד עם זה שאלו את הקנצלר אם הוא מוכן לשחק את „המשחק של לא יודע", כי שרותי־הבטחון המערב־גרמניים רצו לעקוב אחרי גיום ולגלות על־ידיו כך את כל רשת הריגול סביבו. הקנצלר ברנדט הסכים לכך והמשיך תשעה חודשים להחזיק את גיום סביבו ואף לקחו למקום־חופשתו לנורבגיה. ברנדט עצמו גילה זאת בבונדסטאג.

אך דווקא עובדה זו עוררה סערה גדולה בגרמניה. הרבה שואלים כיצד יכול היה הקנצלר ברנדט להמשיך ולהעסיק את גיום מאז יוני 73' ובד־בבד להסתיר ממנו מיסמכים חשובים. כאשר ברנדט חזר לפני מיספר ימים לבון מנסיעתו לאלג'יר ולמצרים, הודיעו לו כי גיום נעצר. עוד בתחילת החודש שעבר שהה גיום בצרפת. אך על כל צעדיו של גיום בעיר ליון עקבו אנשי־הבטחון הצרפתיים, שנתבקשו בידי שרותי־הבטחון המערב־גרמניים לעקוב אחריו בצרפת. בכל זאת הרגיש המרגל גיום בליון שהוא תחת משמר צרפתי. הוא התחיל לחשוש שעיקבותיו נתגלו בידי אנשי שרות־הבטחון המערב־גרמני.

האשה פתחה את פיה

כאשר חזר גיום לגרמניה־המערבית, החליט לברוח למזרח־ברלין. אך לפני שהצליח לארוז את חפציו נאסר בבון. גיום לא ניסה כלל להכחיש כי הוא מרגל. כאשר נעצר אמר רק לאנשי שרות הבטחון: „אני קצין בצבא העממי. מלאכתי את, הוכחתי. יותר איני מוכן לומר", ואומנם עד היום מסרב גיום לדבר. גם אשתו נעצרה. אך היא לא החזיקה מעמד כמו בעלה ופתחה את פיה בפני אנשי שרות־הבטחון המערב־גרמניים. ממה שסיפרה עד כה אפשר להסיק, כי גיום היה המרגל המוכשר והמוצלח ביותר שמזרח־גרמניה הצליחה לשלוח עד כה למערב־גרמניה.

פרשת גיום אינה פרשת־הריגול הראשונה של סוכן קומוניסטי במערב־גרמניה. אך אף פעם בעבר לא היתה לפרשת־ריגול כזו. כלים פוליטיים כה חזקים כמו הפעם. ברנדט עצמו הביע בפני הבונדסטאג את „אכזבתו" העמוקה מכך שמנהיגי מזרח־גרמניה שלחו לו מרגל ממש לתוך משרדו.

הרבה גרמנים רואים בביטוי זה של הקנצלר ברנדט תמימות מסויימת. הם שואלים מה בעצם ציפה ברנדט מן המנהיגים הקומוניסטיים במזרח־גרמניה? והם אומנם חושב שמשטר מזרח־גרמני יוותר נרתעים מהזדמנות זו להחדיר מרגל מוסמך בתוך לישכתו של הקנצלר?

בס"ד

התמורה

ההצלה האפשרית מהמצב המסוכן: התשובה לחיי התורה והחוקה הישראלית

גורמי השנאה למדינת ישראל ● מדיניותנו נטולה אחיזה שורשית בארץ ● לימוד גורמי השנאה להבנת מצבנו ● ההצלה והגאולה עדיין אפשריות!

— מאת אברהם שיינר —

שרינו בכירי העם, מפקדי הצבא וחייליו, העם כולו בארץ ובתפוצות, הנוער — מה רבה מסירות נפשם, תחושת אחריותם, נכונותם לצוו עלה רש. ועל הכל, מה גדולה אהבתם לארץ, אהבה היונקת את שרשיה מאהבת ה' מודעת או בלתי מודעת, אולם אמתית, טהורה, שמכריזה על חידוש הברית עם נצח ישראל.

האמת שכל העולם מכיר בה היא, ששיבת ציון, מפעלי ההתישבות, בנין הארץ, תקומת המדינה, התפתחותה וקיומה — כל אשר לנו — יסודם בנאמנותו של עם ישראל ובזיקתו ליעודו, בכיסופיו לציון ולגאולתו השלמה, בכל הדורות, מאז גלינו מארצנו ועד עתה.

והנה, האם יתכן שבדור ה' תקומה שוב יקומו עלינו אויבים לכלותנו בארצנו? היתכן? ו' הנה, לפי עדויות מפקדי פיקו' דים, לא היינו רחוקים מן ה' אסון הזה ביום הכיפורים ש' עבר...

הרי לא הוכנסו בשדה הקרב. מלחמת אחים לא פרצה. אין זל' זול בסכנה. הנאמנות הטהורה אף לא נפגמה. מניין, אם כן, הסיבה למצב נורא זה? כיצד אפשרית סתירה זו?

*

להבנת המצב נאמנה עלינו עדותו של ד"ר הרצל רוזנבלום במאמרו „משאלה צנועה" (ידי' אחר', אייר תשל"א) לפיה רוב רובם של „הרעיונות המרגיזים אותנו ומעוררים את סלידתנו" באים מ א ת נ ו, והגויים רק מ א מ צ י ם אותם. בהמשך מר' גה ד"ר רוזנבלום שורה ארוכה, אך לא מלאה, של רעיונות אנ' טי יהודיים של מדינאינו. החל בדרישתם להוספת קטע בהצה' רת בלפור, להבטחת „זכויו' תיהם הלאומיות החוקיות של ה' ערבים", לקריעת עבר הירדן מן המנדט, לוויתורים ממינים שו' נים על עצמאות מדינית, ועד לאיסור התישבות יהודים בשט' חים, לאיסורי „סיפוחים", לתוכ' ניות נסיגה בלתי פוסקות, לתכ' ניות לפרוזדורים, לישות פלש' תינאית, לדילול כוחותינו ולזיס' שות הנמשכות עד היום.

*

טרם נתנו את דעתנו למצב הבלתי נורמלי, שבו הקנאות של התוקפן להשמידנו עולה שבע' תיים על תגובתנו המדינית ל' הגנה על קיומנו. טרם נתנו את דעתנו לגורמי העיכוב של על' יית מיליוני ישראל וצימצום ה' ילודה (בו בזמן שאין אנו מסו' גלים לעמוד בקיום בשעת חרום מחוסר כוח אדם). לגורמי עידוד הרצוי התמוני ע"י כ־50.000 הע' לות מלאכותיות לשנה (!), ל' גורמי צימצום הבניה בארץ, ל' גורמי הנישול והתחיקורות וה' תוהו ובהו הכלכלי. לגורמי ה' ניתוק של הנוער והעם מאמו' נתו. לגורמי האיסור של הת' ישבות יהודית (בלבד) בלב אר' צנו, עד להתערבות המפלגות בכל תחומי החיים של התורה. זו היא מדיניות מחרידה, ו' יק בריחוי שמים לא באנו על גמו' לנו בגלות.

*

הערבים מכריזים בכל אמצעי התעמולה שלהם, מאות פעמים בכל יום, כי גזלנו מהם את ארצם וכיו"ב. ואעפ"י שכל כלי התקשורת שלנו חוזרים על הכ' רזות אלה, לא שמענו מעודנו הכחשה לדבריהם. כאילו אמרנו שהערבים אמנם צודקים, ש' אנחנו באמת אימיגרנטים זרים בארצם, כובשים חולפים.

סיבת המצב הקיים, המסוכן, היא פשוטה מאוד: אין למדיניות החילונית־מפלגתית כל אחיזה בארץ ישראל, אין לה שרשים קיומיים, לא יחוד יעודי, לא רוח ולא נשמה.

לא מקרה הוא שעתה, כבימי קדם, באים אנו אל ארצנו כש' היא מיושבת נכרים. כי רק ב' אמונת ה' נוכל להשיבה לנו, ועל היסודות הנעלים של חוקתנו ה' נצחית בלבד יגאל בית ישראל.

ואמנם המפלגתיות (הסוציא' ליסטית, הלאומית והדתית) פש' טה את הרגל, באשר יסודה חומרנות, חילוניות, דמגוגיה, הונאת הציבור, רדיפת בצע ו' שוחד. אין חירות הפרט זקוקה למנגנון מפלגתי, היא נחלת יש' ראל מעולם.

עפ"י המדיניות החילונית הכל מקרי. אפילו הרג עשרות חיי' לינו בשעה אחת. כל הטוב בא מ„כוחי ועוצם ידי", וכל הרע — מגורמים „שאין לנו שליטה עליהם". ומטת הזעם, שבט אפו, אזהרתו, אינם מוכרים.

לא די להחליף אישים בממש' לה, אם ישארו שבויים למדיניות חילונית, אף לא די בהבנה ש' המדיניות החילונית גרמה ל' יצירת ההתנגדות של הערבים לקיומנו. שמדיניות זו גרמה ל' איחודם ולהתעצמותם הצבאית והכלכלית, למחדל מאז מלשה"י, ולברית המזימה קיסינג'ר־ברז' נייב — לפתרון „הבעיה" היש' ראלית. עלינו ללמוד את המחדל של אבותינו, שגרם להשתלטות ההשכלה וללדות החילוניים על יהודי אירופה, את גורמי השנאה של הגויים לישראל, שהחילוניות עוררה, עד לברית המזימה היט' לר־סטלין — לפתרון „הבעיה" היהודית שם. על רקע ידיעת האמת הזאת נדע להעריך את מצבנו הנוכחי נכונה, ולהשיג את התמורה המיוחלת.

*

הצלתנו אפשרית על ידי הח' לפת המדיניות החילונית, שהיא נכרית, ודוחה את קיומנו, במ' דיניות שיסודה בחוקה הישרא' לית הנצחית. אף כי יעד זה נראה עתה בלתי אפשרי, פשוט הוא, ולא קשה להשיגו. כאשר יימצאו אלה אשר יראו בפעילות להסברת היעד ולהשגתו את תפקיד חייהם. אין ספק שעזרת הי"ת מובטחת לנו.

אולם, עד אז, יכול וגם חייב כל יהודי, תהא זיקתו לתורה ולמצוותיה אשר תהא, לעשות כיכולתו, ולתמוך בהשבת המ' דיניות הישראלית השורשית־ קיומית למדינתנו, בהסברה שי' טתית־ארגונית.

עם התשובה לקביעת המדי' ניות עפ"י תורתנו לא יעלה עוד על דעת גוי כלשהו לטעון נגד זיקתנו הנצחית לארצנו, כפי שהכירו בכך אומה"ע בכל תקו' פות היעדרותנו ממנה, מעולם. ביסוד המדיניות המקורית יושב בית ישראל כולו, מכל תפוצו' תיו, לארץ כיסופיו, יפרח בנח' לתו, ונזכה לגאולה השלמה.

יום תשובת בית ישראל הוא יום גאולה, יום חרות, יום עצמ' אות אמתית, יום שפותח תקופת שלום ובטחון וחדוות חיים לעם ישראל ולכל עמי העולם.

השורש הפסיכולוגי של המצוות המעשיות

— מאת הרב חיים ישראל שפלר —

המציאות בה חי האדם היא מציאות מעשית. קיים עבור האדם רק מה שיש לו ביטוי כלשהו בתחום המעשי. על כן חייב האדם לבטא את הכרתו במציאות הבורא ואת יחסו אליו במצוות מעשיות. אדם אשר אינו מקיים שום מצוה מעשית, כופר מבחינה פסיכולוגית במציאות הבורא. גם כאשר נדמה לו, שהוא מאמין, כי אמונתו זאת היא בגדר דמיון בלבד. לעומת זאת האדם, המקיים את המצוות כולן, כל חייו הם ביטוי אחד גדול של אמונה בהקב"ה.

המצוות מתחלקות לחוקים. ש' אין האדם יכול להבין את טע' מיהם, ולמשפטים. שאת נימו' קיהם אפשר להבין. הראשונים באים כדי להשריש אצל האדם הרגשה של יראה, של התבטלות מלפני הבורא, אשר את מצוותיו חייבים לשמור גם כאשר אלה אינן מובנות. והאחרונים מט' רתם היא ליצור אצל האדם רגש של אהבה וקרבה לבורא העו' לם, אשר נתן לנו משפטים נבונים וצודקים. המצוות מתוכ' ננות כך, שלא רק המצוה עצמה מקרבת את האדם אל בוראו, אלא גם פעולות החולין, שהאדם עושה נהפכות לפעולות קודש. אם אדם אוכל למשל רק מה שהתורה התירה לאכול, הרי ה' אכילה עצמה מקבלת אופי של מצוה. והיא יוצרת קירבה בין האדם ובין אביו שבשמים. כ' אשר אדם מניח תפילין על ראשו, הוא מבטא בכך, שהוא משעבד את כל מעשיו למטרה הגבוהה של התקרבות אל אלו—ה. וע"י התפילה של ראש מוח על הכוונה מחשבותיו לאותה מטרה. המתעטף בציצית כמו מכסה ומלביש את כל גופו במצוות והקובע מזוזה בפתח ביתו מחדיר ללבו את ההכרה, שהוא כאילו מוקף עולם שכולו זיו השכינה.

השפעת המצוות היא הגופנית ותת־ההכרתית והיא קיימת גם במקרים של חוסר כוונה מצד האדם. אם כי לא באותה מידה כמו במקרה של כוונה. כל מצוה ומצוה מקדשת תחום אחד של החיים, והמצוות בכללותן מרוממות את האדם מתוך העולם החומרי ויוצרות עבורו עולם יותר נעלה ויותר אמיתי.

האדם, אשר אין בידו מצוות התורה, והרוצה להתקרב אל בוראו. אין לו דרך אחרת מאשר לפרוש ככל האפשר מהעולם החומרי. ובדרך זו הלכו אלה מבין אומות העולם, שחששו בקרבת האלו—הים. לא כן ישראל. העם אשר בו נתן את תורתו. לנו אין צורך לברוח מהחומר, כי בידינו הכלים להעלות את החומר עצמו ולקדש למהות רוחנית. אפילו המעשים החומריים ביותר לא רק מפרידים בינינו ובין אבינו שבשמים, אלא הם משמשים... כל המציאות החומרית, כמו למילוי המסגרת הרוחנית... שנוצרה עי' התורה... מצוות. על ידי כך גם... הופכות לאמצעי לעליה רוחנית ולהתקרבות אל ה'. היכולת לקדש את כל תחומי החיים... ולהעלות את המציאות החומרית כולה היא אחד הסימנים המעידים על מקורה האלו־י של התורה. והיא מבדילה את תורת ישראל מדתותיהם של אומות העולם, שהן כולן יצירות אנו' שיות.

מערכת התמורה
דו־שבועון
גליון ג', י"א אייר, תשל"ד
ת"ד 2842, רמת־גן

ראשי פרקים לתכנית הצלה

עם ישראל נתון בסכנה כללית נוראה עקב מדיניות חילונית בארץ־ישראל, אשר, בין השאר, מכירה בבעלות נכרית על שטחיה, מונעת התישבות ישראלית בתוכם, על מנת להפקירם לנכרים, למרות שנגאלו במחיר חיי יקירינו הי"ד.

התמורה להצלה, המיוחלת ע"י העם כולו, אפשרית לפי העקרונות הבאים:

א. הממשלה והמוסדות המייצגים את המדינה ישתיתו את מדיניותם על העיקרון, שארץ־ישראל שייכת לעם ישראל באמונתו עפ"י התורה, חוקתנו הנצחית;

ב. הממשלה תכין ללא דיחוי את המדינה למצב חרום ממושך, שיווצר בקרוב עם התנגדותנו הראשונה לעיתוי שלבי כניעתנו המתוכננים; תפעיל משק חרום מתוכנן, יבוטלו המותרות, ותעודד אורח חיים של השקט ובטחה, עד שיחלוף מן הסכנה;

ג. תגייס את עמנו בתפוצות לשיבת מאות אלפים, ותיצור כל התנאים הדרושים לשובם של מליונים, לקליטתם בזמן הקצר ביותר;

ד. תיישב את כל השטחים ששוחררו, ושישוחררו בעתיד, ותגייס את דעת הקהל בעולם לתמיכה בביטולנו את כל התחייבויותינו לכניעה בעבר;

ה. תגרש מן הארץ את כל הזוממים לפגוע בעמנו וב' מדינתנו;

ו. אם יכפה עלינו האויב מלחמה, תנהג בהתאם לכלל „הבא להרגך השכם להרגו" — אחרת ישוב האויב ויגשה לכלותינו, עד שהדבר יעלה ח"ו בידו;

ז. תחזיר את החינוך לתורה בכל בתי הספר בארץ, ותשתית את חיי העם על התורה. תתכנן מעבר מן המשפט והממשל הנכרי אל המשפט והמשפט הנעלים, השורשיים של ישראל.

המרכז למיכון משרדי — י.ב.מ. ישראל בע"מ
מודיעים
על עריכת סמינר וסדנא בנושא
שיתוף זמנים
(T.S.O.)
הסמינר יערך ביום 14.5.74.
הסדנא תערך בימים 15־23.5.74
(7 ימי סדנא בסה"כ)
מקום הקורס: מלון תרמור, ירושלים
הסמינר והסדנא יערכו בשפה האנגלית ע"י מדריך ממרכז ההדרכה של י.ב.מ. בשיקגו, ארה"ב.
דמי ההשתתפות: —.50 ל"י לסמינר
—.1,500 ל"י לסדנא
פרטים: מחלקת ההדרכה, המרכז למיכון משרדי, הקריה, ירושלים. טל. 02/525111
או: מרכז ההדרכה, י.ב.מ., תל־אביב. טל. 03/36061

מכרז למכירת מכוניות
מוצעות בזה למכירת המכוניות דלהלן:
1. מכונית נוסעים פיג'ו 401 — מס' 927—218 שנת ייצור 1968
2. מכונית נוסעים פיג'ו 504 אוטומטית — מס' 671—276 שנת ייצור 1970
3. מכונית נוסעים פולקסוואגן חיפושית 1300 — מס' 027—283 שנת ייצור 1969
4. מכונית נוסעים פולקסוואגן חיפושית 1300 — מס' 182—264 שנת ייצור 1969
5. מכונית נוסעים אסקורט 1100 — מס' 410—745 שנת ייצור 1969
6. משאית רנולט שברולט משקל כולל 4,550 ק"ג — מס' 020—113 שנת ייצור...
את המכוניות אפשר לראות ב„חניון המרכזי" שד' שאול המלך 8, תל־אביב בימים 2 עד 9 במאי, 1974, בין השעות 8.00 עד 14.00. ...
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
מרכז תנובה בע"מ, מחלקת התחבורה

פצצה ב„גורן"
מחירים ללא תקדים, יעוץ מקצועי מעבדה משוכללת
● מכונות כביסה
● תנורי בישול
● מקלטי טלויזיה
● מערכות סטריאו
כל קניה מקנה זכות חניה חינם בחניון המשביר לצרכן.
סלון גורן בע"מ
פסג' תמר אלנבי 111
טל. 615946

עירית עפולה — מרכז הפועל — בית אשכול עפולה
מטה צעדת גבעת המורה
צעדת גבעת המורה ה־5
תתקיים ביום שבת, 11.5.74
פרטים והרשמה:
עירית עפולה טל. 065־23761
בית אשכול 065־23656
מרכז הפועל, עפולה 260181
החבורה מאורגנת מאזור ת"א וחיפה.

ח.א.ל.
חב' להשקעות בע"מ
בככר המדינה בתל־אביב
טלפון 233131
מציעה להשכרה מיידית
1. חנות פינתית גדולה
2. דירה 4 חדרים מרוהטת קומפלט
3. פנטהאוז 6 חדרים
רח' ח' באייר 20, פינת רח' וייצמן 36, תל־אביב

למכירה
2 טרקטורים D9 חדישים
במצב מצויין
טלפון: 03־857055

ביום א', 5.5.74, מתחיל באולפן גרג (בריקמא) קורס ערב חדש ל־
קצרנות
עברית ו/או אנגלית. הצלחה מובטחת!
פרטים: ת"א: גורדון 5, טל. 224512. חיפה: „כרמליה" טל. 664912

מגרש 18 דונם
אדמה חקלאית
(סיכוי לבניה)
על כביש עפולה
בסביבות כרכור
לתתקשר 471430 ת"א

אנטנות ג"ל
הרכבת אנטנות פרטיות, מרכזיות
טלפון 886234
יפו, שד' ירושלים 157

קרן קיימת לישראל
מכרז מס' 2/74
למכירת כלי רכב וציוד אחר
אנו מציעים למכירה:
א. מכוניות
1 נוסעים דודג' סטיליט, שנת יצור 1960
1 טנדר פג'ו 404, שנת יצור 1969
1 טנדר דודג' 100 ד', שנת יצור 1965
1 טנדר אינטרנשיונל 1110, שנת יצור 1971
8 טנדר אינטרנשיונל 1100, שנת יצור 1970, 1971
6 טנדר סקאוט 800, שנת יצור 1970
1 ספיישן ווליס, שנת יצור 1964
ב. ציוד אחר
1 מדחס אויר אינגרסול 865, שנת יצור 1971
על המעונינים להגיש את הצעותיהם במעטפה סגורה אך ורק על גבי טפסים מיוחדים שאפשר לקבלם במשרדנו בפס־הירק ובירושלים בצירוף פקדון בהמחאה בנקאית לפקודת קרן קיימת לישראל בשיעור של 10% מערך ההצעה לא יאוחר מיום 17.5.1974 שעה 12.00 לפי הכתובת: קרן קיימת לישראל ועדת המכירות ת.ד. 283 ירושלים. את הציוד אפשר לראות במגרש של משרדי הקק"ל בפס־הירק (מול משטרת קרית־חיים).
אין הקרן הקיימת לישראל מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה אחרת כלשהי.

המשביר לצרכן — מרכז
מכרז
למכירת מכוניות
מוצע בזה למכירה
1. מכונית קורטינה, שנת ייצור 1970 מספר רישוי 393—273.
2. מכונית כרמל, שנת ייצור 1970 מספר רישוי 369—271
את המכוניות ניתן לראות בחצר בית המשביר לצרכן רח' סלמה 58 תל־אביב, בין השעות 9.00—15.00, מיום א' 5.5.74 עד יום ה' 9.5.74.
הצעות יש להגיש במעטפה סגורה לא יאוחר מיום א' 12.5.74 שעה 12.00 לאגף משק ובינוי, רח' סלמה 58 תל־אביב.
אין האגודה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.
הנהלת המשביר לצרכן

דרושה רפורמה במטכ"ל

הגוף העליון בצה"ל חייב להיות רב־זרועי ולא להיות נשלט על־ידי קציני יבשה בלבד, תוך קיפוחם של אנשי הים והאוויר

מאת בנימין עמידרור

הדרישה הנוכחית לריפורמות במערכת הבטחון שלנו מתרכזת בעיקר בדרג המדיני. אבל ליקויי עוצמתנו הצבאית חשובים יותר, כי הפעילות המדינית נשענת עליה, לא להיפך. עתה שרוי הצבא בתקופת התעצמות גדולה ודחוסה ללא תקדים. מעשה רב זה מתוכנן ומבוקר על־ידי המטכ"ל. לכן, קודם לכל מרכיב אחר בצה"ל, יש לבחון גוף זה, במגמה לאתר את מיגרעותיו ולתקנן. מבין מיגרעות אלה נראה, כי הבולטת והמפריעה היא, שאין המטכ"ל מוסד על־זרועי, באופיו ובמנטאליות שלו; ואיננו רב־זרועי, כנדרש, בהרכבו ובתפיסותיו. לפי המקובלות והנסיונות שבעולם הצבאי, אין לצפות מגוף כזה שיהיה מסוגל להבין וליישם כיאות את הדרישות המודרניות בדבר מיבנה הצבא, אירגונו, אורח־לחימתו וניהול מלחמתו.

את המכשלה העיקרית להקמה ולפעולת מיפקדות וכוחות רב־זרועיים, מצאו הצבאות באוטונומיה ההיס־טורית הנוקשה של כל זרוע, אשר תכופות הפכה מאמצעי למטרה. השינוי הממשי נולד רק בעיצומה של המלחמה העולמית השנייה. לכן השגת אחדות אירגונית ומיבצעית של הזרועות, נחשבה משאת נפש לכל הנאורים שבמקצוע הצבאי ומקור־גאווה לכל מי שעלה הדבר בידו.

מכאן יובן למה מצא יגאל אלון לציין, בישיבת הפרידה של הממשלה מן האלוף מוטי הוד, את „ההישג שמדינות ותיקות ממנו... לא הגיעו אליו, היינו: אחדות החיילות (כוונתו, „הזרועות") תחת פיקוד של רמטכ"ל אחד, בלי הסיבוכים של „מלחמת חיילות" („דבר", 6.5.73); וא את דברי חיים הרצוג: „מבחינות רבות סללה ישראל את הדרך בעולם לרעיון של כוח משולב של חיל־האוויר והצי, תחת פיקוד הישיר של מטה כללי, הפועל גם כמטה כללי של כוחות־היבשה" („הארץ", 6.5.73).

רב־אלוף (מיל.) מרדכי מקלף קובע גם הוא: „המטכ"ל עוצב בתפקיד כפול: כמטכ"ל של כלל הכוחות — חיל־היבשה, חיל־האוויר וחיל־הים — ובאותו הזמן כמטכ"ל הישיר של כוחות־היבשה... מידה רבה של עצמאות ניתנה לחילות האוויר והים... בקביעת תורת לחימתם... בשטח ההדרכה... ובתחום ההספקה... אולם בכל השטחים המשותפים ובכל הנהלת המלחמה בכללותה, קבע, כאינטגרציה סופית, המטה הכללי של צה"ל" (מערכות קי"ח, מאי 1959).

קבוצת לחץ

מן הדברים המוסמכים הללו עולה, כי תפיסות־היסוד בנושא „אחדות הזרועות", לפיהן ניבנה מטכ"ל צה"ל, הן:

● התחרות הבין־זרועית תסולק מעיקרה, ואין לעו־דדה אלא לחסלה;

● מיפקדה ראשית מיוחדת דרושה רק לזרועות הים והאוויר, אך לא לזרוע היבשה;

● המטכ"ל העליון יכול לשמש, בעת ובעונה אחת, כמטכ"ל הכל־זהעל־זרועי וגם, כמות שהוא, כמטכ"ל חד־זרועי מובהק (של כוחות־היבשה) — ומצב זה איננו אבסורד הגיוני ומקצועי, אלא פיסגת ההישג העולמי כאחדות הזרועות.

כל תפיסות־היסוד הללו מיוחדות לצה"ל לבדו וסותרות לחלוטין את לקחיה הבדוקים והמקובלים של ההיסטוריה הצבאית בנושא זה. ייחוד מקורי, אך בלתי מחמיא. זה מספק חלק מן ההסבר לכמה כישלונות ומיגרעות בסיסיים ביותר של צה"ל, מ־1948 ועד 1973.

צה"ל רגיל היה, בסיגנון ההשתבחות העצמית שהיה כה נפוץ לפני יום־הכיפורים, לצייר את מערכת שיקוליו הבין־זרועיים באורח אידילי, כגון זה שמביא חיים הרצוג, בהמשך מאמרו הנזכר: „סולם העדיפויות (בצה"ל) ניקבע על בסיס אובייקטיבי ולא הושפע — כבארצות אחרות — מן התחרות הפנימית שבין זרו־עות הצבא. בזכות זו ידעה ישראל להעריך נכונה את חשיבותו של כוח אווירי: לא מפני שקבוצת־לחץ למען חיל־האוויר לחצה בכיוון זה, אלא מפני שמסקנה זו נתבקשה מהערכת בעיותיה האיסטרטגיות של ישראל. הצי מעולם לא זכה ברמת עדיפות גבוהה, בגלל שהערכת שעדיפות ימית תשפיע רק במעט. או לא תש־פיע כלל על תוצאותיו של מאבק כלשהו. הואיל ומאבק זה יתנהל ביבשה וחיל־האוויר ימלא בו תפקיד ראשון במעלה".

אך התמונה האמיתית שונה לחלוטין.

מראיונות עתונאיים של האלופים ויצמן והוד ומכל מספרים בנושא „חיל־האוויר", שפורסמו בארץ ובחו"ל, עולה תיאור מאבק מר של שנים, אשר ניהלה צמרת חיל־האוויר, כקבוצת־לחץ מובהקת, נגד בורותו והת־נגדותו — המדהימות לעיתים — של המטכ"ל, המנוהל והמאוייש על טהרת זרוע היבשה. אילמלא מלחמת־זרועית עיקשת זו, בו ודאי שלא היה חיל־האוויר זוכה להכרה ולמעמד נאותים, על כל המשמע מכך לעם ישראל ולבטחונו.

נראה, כי צרתו של חיל־הים, שעד עתה לא עלה בידו לגבש ולהפעיל קבוצת־לחץ זרועית חזקה דיה. לכן נקלע למעגל קסמים: המטכ"ל ה„יבשתי" מאוייש, וכן אנשי האוויר, לא הבינו — או שמא גם לא התאמצו כדי להבין — כי על המים מצויה לנו אופציה איסטר־טגית חיונית ופרת־סיכוי; או כי בנסיבותינו — ובוודאי מאז ששת הימים — וכן מפני אופיו, מאפשר לנו המימד הימי מיצוי עדיפותנו האיכותית לא פחות מבאוויר ואולי יותר מביבשה.

מיבצעים משולבים

כך נימצנו מן חצי האמצעים והתודמגויות להוכיח עצמנו ומשפרצת מלחמה, מילאה בה עוצמת־הים תפקיד שולי או מישני — ובזאת נמצאת ה„הוכחה" להנצחת נחיתות מעמדה. אילמלא שגיאה זו, יכול היה חיל־הים למלא במלחמה האחרונה תפקיד משמעותי במערכה לטובתנו, במיוחד בשלבי־הפתיחה של הבלימה.

● בחינת הנסיון הצבאי הכללי תעלה, כי הבעיה איננה כיצד לבטל את המאבק והתחרות שבין הזרו־עות, אלא דווקא איך לעודדם מירבית.

● כבר בעת מלחמת העולם השנייה הופיע בצבאות המתקדמים המודל שייצג את פתרונה העיקרי של הבעיה, על כל האלמנטים העקרוניים שבו. הראשון בה הוא הפרדת התחום המקצועי — בו קיימות הזרועות ופועלות תחת המיפקדות־הראשיות. או המטכ"לים, שלהן — מן התחום המיבצעי, המנוהל על־ידי מערכת ניפרדת, של מיפקדות מיבצעיות (חלק מן המיפקדות, כמו „פיקוד האוויר האיסטרטגי" בארה"ב, הינן חד־זרועיות בהרכבן המיבצעי. לכן הן מיקצועיות־מיבצעיות משולבות, ומוסיפות ופו־עלות בכל אחד משני התחומים. אך בנפרד).

האלמנט השני במודל העקרוני שהזכרנו מתבטא באיוש כל התפקידים (שאינם זרועיים־מקצועיים מוב־הקים), בכל מוסדות הצבא שהם כל או על־זרועיים באופיים — המטכ"ל העליון, ה„פיקודים" הגיאוגרפיים הזורתיים. או אלה המיועדים להפעיל „מיבצעים משו־לבים" — בלא כל התייחסות הכרחית לשיוך הזרועי, ולעתים על בסיס של רוטציה מכוונת, בעיקר בצמרת. כך ראינו את האדמירל מאונטבטן ואת פילדמרשל הלופטוואפה קסלרינג מנהלים מערכות יבשה גדולות וממושכות בבורמה ובאיטליה; או את גנרלי היבשה מקארתור ואייזנהאור מפעילים כוחות ימיים ניכרים.

מאז אותה מלחמה נתפשטה התופעה וגם מוסדה היטב. האיוש הרב־זרועי בולט במיוחד במטכ"ל העליון. ב„יו"ר המטות המשולבים" (הוא המטכ"ל העליון של ארה"ב) משמש כעת האדמירל מורר. קודמו היה גנרל היבשה וילר, ויורשו יבוא מזרוע האוויר. תחלופה דומה מקיימים בראשות כל גופי המישנה של „המטות המשולבים", המקבילים ל„אגפים" במטכ"ל שלנו.

האלמנט השלישי הוא הרכב המטכ"ל העליון, ה„יו"ר" — שהוא הרמטכ"ל העליון, העל־זרועי — מראשי המטות של כל הזרועות, שכולם שווים במע־מדם, בלא כל קשר למשקלה הקונקרטי (והנתון לשי־נוי) של זרועם. רק כך יכול המטכ"ל העליון לאחד ולהפעיל את עצמו ואת כל הזרועות הניפרדות, כמרכיביו של שלמות אורגנית אחת, תוך צימצום מירבי של הפרעות התחרות הבין־זרועית ובלא ניטרול יתרו־נותיה.

האלמנט הרביעי במודל המתואר קובע, כי הפורום העליון — הוא „ראשי המטות המשולבים" — איננו מתפרק גם בעת מלחמה ואיננו מנהל ישירות את המיבצעים. בארצות זה מובטח, כי ניהול המאמץ הצבאי הכולל יימצא כל העת בידי גוף שבו נמצאים כל ממלאי התפקידים הראשיים, אשר אופיו כל־זרועי ושביכולתו לרכז את כל תשומת־ליבו בתיכנון וניהול ברמה האיסטרטגית, תוך גזירת המיבצעים האופרטי־ביים ממנה. פורום זה גם מצטיין במידת הצימצום, לכן בכוחו לשקול וגם להכריע במהירות וביעילות.

האלמנט החמישי קובע את היעדרה ההכרחי — והמובן מאליו — של כל זיקה ישירה בין המטכ"ל העליון כגוף ובין זרוע מסויימת אחת.

מכה קשה

השוואת המודל העקרוני הזה, על כל מרכיביו, לנעשה ולמקובל בצה"ל, תראה כי אצלנו לא קיים אף אחד מן האלמנטים אשר מנינו, אלא כולם טופרים: זרוע־היבשה חסרה מיפקדה ראשית ייחודית משלה — למרות שכאלו נמצאות לזרועות האוויר והים — אבל המטכ"ל העליון הוא גם המטכ"ל הזרועי שלה. יש להבין מכך שהרמטכ"ל העל־זרועי הוא גם רמטכ"ל זרוע־היבשה, או מפקדה, כמו שהאלופים פלד ותלם הם מפקדי האוויר והצי. מכאן דומה, כי זרוע־היבשה נחשבת לעיקרית ולמועדפת, על אף שאין הדבר משת־קף כך בתקציב או בהצהרותיו הפומביות, של שר הבטחון („האלמנט היסודי בכוחנו הוא, בראש ובראשונה, חיל־האוויר", ב־8.6.72; „בחיל־האוויר... מרוכזת שיא העוצמה של צה"ל וזו גם גולת־הכותרת של עם ישראל", כנאומו לרגל יום חיל־האוויר, 9.5.73).

אכן, המטכ"ל העליון של צה"ל הינו יבשתי באופיו ובכל התפקידים הכל־צבאיים בו, ובוודאי כל הראשיים מאויישים על־ידי קציני יבשה בלבד, להוציא החריג המיקרי של עזר ויצמן. לפי כל הפירסומים, מוטל נטל המלחמה כולו על הרמטכ"ל לבדו ואין כל פורום רם וכל־צבאי, דוגמת „ראשי המטות", לסייעו. עתונאים זרים ידעו לדווח על „מטכ"לים שהגיעו בתהליך מלחמה או אף קודם לכן, למצב של התמוטטות. איני יודע אם דייקו. אבל בו ודאי שאין הדבר צריך להפליא. במלחמה האחרונה בלט מאד היעדרה של הכוונה חזקה וברורה מלמעלה, ושיתוף הפעולה אוויר־קרקע רחוק היה מלהבריק, בעיקר מפני חוסר הכנה מספקת ומפני שכל זרוע לחמה, פחות או יותר, את מלחמתה שלה.

מיבצעי הים נוהלו כאילו על כוכב־לכת אחר לכן הצלחתם הטאקטית היתה, למעשה, משוללת כל משמעות למיבצעי היבשה והאוויר. מיבצעים משולבים לא ראינו כלל, מפני שצה"ל לא היה בנוי לחשוב עליהם, להתכונן ולמילא גם לבצעם.

באחרונה הירבו לדון בציבור בבעיית התדלדלות מאגר המועמדים לצמרת צה"ל. אבל כל העת נושרים מצה"ל כל אותם קצינים בכירים, אשר הגיעו לצמרת זרועות האוויר והים, אך לא נעשו מפקדיהן; מכל מאות ממלאי תפקידי אלוף בתולדות צה"ל נמצא רק אחד שמילא תפקיד על־זרועי, למרות שאיננו קצין יבשה. מקובל, כי ממוצע קציני האוויר עולה בהכללה, על זה של קציני היבשה. ולמה, אם כן, אין מנצל צה"ל את כל אלה שהגיעו לפיסגה? לפחות מבחינה זו, יש לראות את עזיבת עזר ויצמן כמכה הקשה מצויבות אחרות.

פורום עליון

כל הליקויים אשר מנינו נוחנים, לפחות בעיקרם, לתיקון מהיר. הצעדים הנחוצים הם:

● הקמת „מיפקדת זרוע־היבשה", כך יחדל המטכ"ל מהיות זרועי אבסורדי ויוכל להיעשות על־זרועי ממש וזרוע־היבשה תזכה סוף־סוף במיפקדה מקצועית עליונה ייחודית, לשאר שתי רעותיה וכמו בכל העולם. מיפקדה זו ניתן להקים מהר, על בסיס „מיפ־קדת גייסות השריון", שהיא ממילא כל־יבשתית באופיה ובעיסוקיה (וכיום, כאשר כל כוחות־היבשה בעולם וגם בישראל הסבו למעשה „שריון", קיומה איננו אלא אנאכרוניזם מפריע). בראש יעמוד „מפקד זרוע־היבשה", אבל המפקדה עצמה תתקיים רק בתחום המיקצועי. מיבצעי היבשה ינוהלו, כמו עד עתה, באמצעות ה„פיקודים" הגיאוגרפיים. כך מכתיב אופי לוחמת־היבשה וכך נוהגים כל הצבאות המסודרים בעולם.

● יישומו בתנאינו מוטר „ראשי המטות", כפורום המיקצועי והמיבצעי, הראשי של המטכ"ל העליון. בעייתנו הקונקרטית היא, שבניגוד לארה"ב או ברי־טניה, הרי המטכ"ל העליון שלנו הינו, במידה רבה, גם מעין „מיפקדת זירה" (במישגים האנגלו־אמריקניים) ולכן איננו יכול להיות מנותק כליל מניהולם הישיר של המיבצעים האופרטיביים, כמו „ראשי המטות" של שתי המדינות הללו. נראה לי, כי הפתרון הנכון יימצא בהשארת כל המיבנה הנוכחי של המטכ"ל בעינו (מחוץ לשינויים העניניים המתחייבים גם בו) ובצירוף שני ראשי אגפים — אג"ם ואמ"ן — לפורום שלושת „ראשי המטות".

פורום זה — בן חמישה אנשים, היריד — יהיה עדיין מצומצם דיו לצורך קבלת החלטות מהירות ובוודאי שישקף, בהרכבו המוצע, את כל האספקטים החשובים שנחוץ להעלותם בעת שיקולים או הכ־רעות ברמה הכל־צבאית. בעת מלחמה ישאר הגוף בשלמותו. ראש זרוע־היבשה הינו, כזכור, מיקצועי בלבד ובוודאי שיכול להישאר.

לא כן מפקדת זרוע־האוויר שהיא כאמור, גם „מנהלת הקרב" הזרועי, ויש להניח שגם מפקדת הים, בתנאינו, כך. הפתרון הנראה הוא, ששני מפקדי הזרו־עות הללו ישארו במטכ"ל ואת המערכת הזרועית ינהלו — לפי הנחיות „ראשי המטות" — סגניהם, שגם ייבחרו ויוכשרו מראש בהתאם לכך. רק באורח זה נבטיח כי מתכנני המלחמה יהיו גם מנהליה; כי תישמר רציפות עקיבית ומלאה בין תקופת הרגיעה לכוננות ולמלחמה; כי לא רק בניין צה"ל והכנתו למלחמה, אלא גם לחימתו־בפועל, יצטיינו בניצול ובשילוב מירביים של כל המימדים והזרועות; וכי לא יהיה הרמטכ"ל בודד בראש, דווקא בתקופה הקשה והקריטית ביותר, אלא ייהנה אז בייעוצם ובסיועם הצמודים והתמידיים של חמשת בריה־הצבא והבכירים שבצה"ל.

● שיבוץ מיידי של קצינים בכירים מזרועות האוויר והים בכל התפקידים הכל־צבאיים או הרב־זרועיים במטכ"ל, כולל ראשות כל ה„אגפים" (מחוץ לאג"כ, שהוא בהכרח ה„יבשתי" ביותר ולכן יעבור את הגיל־גול באורח הדרגתי יותר).

● מינוי קציני ים או אוויר גם כראשי „פיקודים" יבשתיים מסויימים, כגון: הג"א או מרחב שלמה.

● הקמת צוותים רב־זרועיים, כפופים ישירות ל„ראשי המטות", אשר יעסקו בבעיות ספציפיות. כגון שיתוף־פעולה קרקע־אוויר, ויגבשו דוקטרינות רב־זרועיות משולבות ומאוזנות. כך, למשל, היה עיון משותף בשאלה זו עשוי להביא דווקא את אנשי חיל־האוויר, שיתמכו מאד בחיזוק מאסיבי של הארטילריה, הנ"מ הקרקעי ובעוצמת הנ.ט. של כוחות היבשה, גם על חשבונות הישיר של ההתעצמות במטוסים. נקל להווכח כי לו היו גורמים יבשתיים אלה חזקים דיים במלחמה האחרונה — היה חיל־האוויר חוסך מעצמו הרבה מן הקושי והאבידות, אשר נפלו בחלקו בשלבי הפתיחה של המלחמה, בעת שנאלץ לשמש ארטילריה ארוכת־טווח, מפצח־טנקים ונ"מ מעופף צמוד ליחידות־היבשה — ולא יכול היה להיתפנות. במלוא עוצמתו ותשומת־ליבו. לייעודיו האופייניים.

התנאי המוקדם לכל התיקונים הללו, או לכל שיפור אחר בנושא „אחדות החילות" בצה"ל, הוא שנבחין כי בשטח זה איננו „סוללי דרך" או „דוגמא לארצות אחרות", אלא מפגרים ב־35 שנים; וכי גם בתחום הצבאי, החכם הוא זה הלומד מנסיונם של האחרים.

ספינת „דבור" של חיל הים בעת פיטרול
הצי מעולם לא זכה ברמת עדיפות גבוהה

דירות־רווחה
בקרית ביאליסטוק
(יהוד)
כל הדירות בשלב א' נמכרו
עתה, שלב חדש של דירות־רווחה
3 ו־3½ חדרים.
פרטים והרשמה:
„רסקו", תל־אביב, רחוב הר־סיני 1,
טלפון 622211
RASSCO רסקו
על רסקו אפשר לסמוך!

הנהלת הליכוד מזהירה

הנהלת הליכוד מזהירה את הממשלה שהתפטרה לבל תכנע לתכתיביו של מזכיר המדינה האמריקני המובילים לנסיגה מסוכנת מן הקו הסגול ברמת הגולן.

ויתור לסוריה על חלק מרמת הגולן, על אף הסכנה הכרוכה בכך לבטחון המדינה, לקיום ישובינו ולחיי אזרחינו – פירושו יהיה:

- ✡ גילוי נכונות להכנע, בעתיד, ללחץ לנסיגה מחלקים נוספים של הרמה;
- ✡ הענקת פרס לתוקפן הסורי שהובס במלחמת יום הכיפורים על אשר פתח במלחמת התשה בחזית הצפון;
- ✡ מתן הוכחה לאויבים ולידידים כי, בניגוד להודעותיה והחלטותיה, מוסרת ממשלת ישראל הכרעות גורליות בידי הממשל האמריקני.

הנהלת הליכוד קוראת לממשלה להמנע מצעדים העלולים להביא לתוצאות הרות אסון.

העם לא הסמיך את ממשלת המעבר לכך

הליכוד

גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החפשי, תנועת העבודה למען ארץ ישראל השלמה

„אחים בוגרים" ליתומי המלחמה

מלחמת יום־הכיפורים הותירה מאחוריה רשימה ארוכה של יתומים ✱ לשווא מנסה האם למלא את החלל הריק ✱ הנער המתבגר זקוק לדמות גברית כדי להזדהות עימה וכדי שתשמש לו מודל לתיקוני ליצירת הדימוי העצמי ✱ בראשית השבוע הבא יוכרז בחיפה על הקמת אגודה ארצית, שחבריה יציבו להם כמטרה לשמש אחים בוגרים ליתומים אלה

מאת
אריה אבנרי

רחל מרקובסקי
בטחון עצמי לנער הצעיר

עדיין לא נערכו הסיכומים הרשמיים הסופיים כדבר מספרם של יתומי מלחמת יום־הכיפורים. והכיצד אפשר לסכם, אם בכל שבוע נופלים בחזית הצפון כמה חיילי־מילואים, מהם בעלי משפחות ואבות לילדים? — ובכך גדלה הרשימה הארוכה של היתומים, הכוללת כבר מאות רבות.

אבל, למרבה הצער ניתן לבחון את ההשפעה המשמעותית שיש לנפילתו של האב על נערים בגילאי החינוך היסודי והתיכוני. מיעדרו של האב שול. מהם בראש ובראשונה את הדמות שאותה הם חפצים לחקות ואליה הם נוטים מטבעם להידמות. לשווא מנסה האם למלא את החלל הריק שנותר, ע"י נטילת חלק מהתפקידים שהיו בידי בעלה המנוח. ביסודו של דבר בניה רואים בה דמות נשית, שאינה מקנה להם את הבטחון העצמי, אותו הספידו. לשווא משתדלים לעיתים קרובי־משפחה וידידים להסית את הנערים באמצעות מתנות ומילות־עידוד מהמצב העדין שאליו נקלעו. מבלי שציפו והיו מוכנים לכך. אלה אינם יכולים להיות תחליף לאב שחסרונו מורגש על כל צעד ושעל.

„לך אין אבא"

אכזוריים לעיתים הם נערי השכונה וחבריו לספסל־הלימודים. הבוגרים שביניהם אומנם משתתפים בצער ומנסים להפגין זאת, אך הצעירים יותר מתייחסים בחלקם אל היתומים כאל נערים נחותים מהם. ולא אחת ולא שתים שומע היתום את המשפט הבא: „לך אין אבא", הנאמר לצורך העלבה ופגיעה מכוונת.

פסיכולוגים, סוציולוגים ומחנכים מתייחסים במלוא כובד־הראש לבעיה זו.

אמר השבוע פסיכולוג ידוע: „היתום מגיב בדרך משלו על הבעיה הכאובה עמה הוא צריך להתמודד. יש נערים החופכים לרגישים ופגיעים והם נוטים לחזיל דמעות ללא הרף; אחרים מגיבים באגרסיביות, בהתפרצויות על דברים של מה בכך. מצויים כאלה הנוהגים להסתגר ולהתבודד עם עצמם. המשותף להמרבית היתומים הללו, שבתוקף הנסיבות הם מתקרבים אל האם ועל־ידי כך יחסם כלפי הנשים הוא יחס מורכב".

אלמנת־מלחמה או כל אלמנה אחרת הנישאת בשנית. גם אם היא עושה זאת, כפי שהיא מכריזה חשכם והערב — „למען הילדים", הרי בסופו של דבר היא בונה את חייה שלה מחדש כאשה נשואה ומפסיקה להיות אלמנה. הילדים, לעומת זאת, ממשיכים להיות יתומים גם כאשר „מתחופפ" גבר בבית הנושא את התואר: „ראש המשפחה". רק לעיתים רחוקות מוכן הנער לראות בו אב לכל דבר. לא אחת נוצרים קונפליקטים כאשר האם מבקשת להעתיק לבנה את שם־משפחת החדש והוא מסרב.

בראיון ששודר באחרונה ב„שידורי ישראל" עם אחד היתומים הללו, נער כבן 8, הוא אמר בין היתר: „אם אמא תרצה להינשא, בבקשה, אני לא אתנגד. אבל לעולם לא אסכים לראות בבעלה את האבא שלי ולעולם לא אבקש ממנו את אותם הדברים שביקשתי מאבא ולא ארצה ללכת עמו לאותם המקומות שאהבתי ללכת עם אבא".

האם זו שאלה של גיל? — לאו דווקא.

על רקע הבעיות הכרוכות בגידול נערים יתומים כדאי יהיה לעקוב בראשית השבוע הבא אחר דיוני יום העיון שמארגנת באוניברסיטת חיפה „אגודת אחים בוגרים". באותו יום־עיון יושמעו שתי הרצאות על נושאים המשמשים כנקודות־מפתח של התופעה המעציבה: „הילד החסר דמות אב" — הרצאתו של ד"ר שלמה גלר מאוניברסיטת חיפה, ו„דמות להזדהות כבסיס להתנהגות" — הרצאתו של פרופ' שלמה שוהם מאוניברסיטת תל־אביב. בו אותו מעמד יוכרז על הקמת אגודה ארצית, שתציב לה כמטרה לאמץ את היתומים הללו ולדאוג לחינוכם.

עצה טובה והדרכה

על הרקע להקמת האגודה ומטרותיה ניתן היה לשמוע השבוע מפיה של עו"ד רחל מרקובסקי, המנהלת עם צוות עוזרים של פרופ' שוהם. „בארה"ב נעשה כבר לפני 65 שנים נסיון לעזור לילדים הגדלים ללא דמות גברית בקירבתם. וכך נולד ארגון „האח הבוגר", שתפקידו למעשה להיות הגבר בסביבה", אומרת גב' מרקובסקי. „בפירוש אין כוונה ליצור תחליף לאב המת ועל כך רומז גם שם הארגון. אלא להעמיד לרשותו של הילד גבר היכול לסעוד אותו קודם כל בחברתו ואחר־כך בעצה טובה, הדרכה, שיחה גלויה על בעיות המטרידות אותו ובמידת האפשר לסייע בקידומו בתחומים שונים".

לפני לשנה תוחל בנסיון דומה גם בתל־אביב. צוות־מומחים מהפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל־אביב, בראשותו של פרופ' שוהם ובשיתוף עם ארגונים סוציאליים, החל לחפש מתנדבים לשמש כ„אחים בוגרים" לקבוצת נערים בני 9—13. המתנדבים הגיעו בסיוע „בני־ברית", לישכת המתנדבים הממשלתית וגורמים ציבוריים אחרים והוצמדו לנערים היתומים.

אומרת גב' מרקובסקי, המרכזת את פעולת הצוות: „בשלב הראשון נפגשתי עם העובדת הסוציאלית ועם הנער ואמו. רק לאחר שקיבלתי את ההסכמה הדרושה גייסתי את המתנדב. פעלתי לפי העיקרון של גבר בגיל מבוגר יותר לנער צעיר יותר, על מנת שיראה בו דמות של סב וגבר צעיר יחסית לנער בגיל מתקדם יותר, על מנת שיראה בו דמות של אח בוגר. הצמדת השנים נעשית על־ידי התאמה אישית. תשומת־לב מיוחדת ניתנת לרמה תרבותית, דת, מוצא וגורמים סוציאליים. נושאי־התעניינות משותפים כמוסיקה, טבע, ספורט וכדומה יכולים לשמש קרקע פוריה לשיתוף־פעולה הדדי".

דמות גברית חיובית

הסניף התל־אביבי של „אגודת האח הבוגר", אשר היווה את הגרעין לאגודה הארצית, ערך כבר סיכום־ביניים של חודשי פעולתו הראשונים ומתוכו מתברר, כי הנסיון עלה יפה. היה, אומנם, מעשה חריג בלתי־נעים, כאשר מתנדב מסויים, עולה חדש מארה"ב, גילה ל־יטות יתירה להיר־מצא בחברתו של „האח הצעיר" בן הי"ב ובשלב מסויים ביקש להחליפו. בדיקה קצרה העלתה, שנוצרו ביניהם יחסים אסורים ואותו מתנדב סולק בבושת־פנים.

היה זה אות־אזהרה לראשי האגודה, שהחלו להקפיד על קבלת המתנדבים. „אנו מעדיפים לקבל מתנדבים חדשים על פי המלצותיהם. האישיות של המתנדבים הוותיקים ועל יסוד היכרות אישית", אומרת גב' מרקובסקי ומוסיפה: „כמובן שאנו משתדלים להקל על „האחים הבוגרים" ככל האפשר ולהצמיד אליהם „אחים צעירים" המתגוררים בקירבת מקום".

כיצד נוצר הקשר בין שני „האחים" ועל מה הוא מבוסס?

המומחים למיניהם טוענים, כי רוב חינוכו של הנער בחברה המודרנית נתון בידי גורמי סוציאליזציה נשית. החל משנות ילדותו הראשונות בחברת האם, דרך גן הילדים ובית־הספר שבהם הדמויות החינוכיות הן של נשים. הנער המתבגר זקוק, איפוא, לדמות גברית כדי להזדהות עמה וכדי שזו תשמש מודל לתיקוני ליצירת הדימוי העצמי. סוף גלוי הוא, שהתנהגותו של האדם היא תוצאה של תהליך־למידה הנובע ממגע שלו עם סביבתו, באמצעות למידה, קניית נורמות וערכים. יוצא, איפוא, האדם את והוהו העצמי, ולשם כך הוא זקוק לידו כל עת לדמות גברית על מנת שיוכל להזדהות עמה. נער חסר אב, או שלידו אב המצטייר לנגד עיניו כאיש ללא דמות גברית חיובית, סובל ממרשקע עמוק ומנסה לחפש דמות זו בחוץ, מכאן ועד הקשיות המוזנחות, היאלימות לשמה וה„גבריות" המלאכותית קצרה הדרך.

בקרב נערים שהידרדרו לעולם הפשע

(סוף בעמוד 18)

מעתה להשיג גם בארץ את התכשיר הצרפתי המקורי היעיל ביותר נגד קשקשים ונשירת שערות.
„פטרול האן" מכשיר מספר 1 בכל ארצות אירופה

לאנשים בעלי שיער מבסיס־ „פטרול האן" באריזה הכחולה

להשיג בכל בתי המרקחת בארץ.

פטרול האן

pétrole hahn

המכון לאמצעי הוראה

מכרז 2/74

הוצאה לאור

המכון לאמצעי הוראה מזמין בזה הצעות מחיר להוצאה לאור של הספר אנגלית ט' של הטלוויזיה הלימודית.

את המפרט הטכני ודוגמת ההסכם שייחתם בין המכון לזוכה במכרז ניתן לקבל במשרדי המכון לאמצעי הוראה, רח' ברודצקי 43, רמת־אביב, ת"א.

המועד האחרון להגשת ההצעות 12.5.74 שעה 15.00.

אין המכון מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה אחרת כל שהיא.

גזבר המכון

חייל טרמפיסט

שנפגע ביום 10.4.1974 אחרי הצהרים, בכניסות קורטינה מירושלים לתל־אביב

אשר נוכח בתאונת דרכים
בצומת רמלה לוד,
מתבקש להתקשר לבעל הרכב, טלפון 03-262808

המועצה האזורית מרחבים

מפגש מרחבים ד.נ. הנגב טל. 057—83051 057—83014

מכרז מס' 50/198/74
הקמת שבעה מעונות יום בישובים:
פטיש, מסלול, רנן, בטחה, גילת, פעמי־תש"ז, קלחים

מכרז מס' 50/196/74
הקמת מלתחות ובנין שירותים במרכז ספורט האזורי מרחבים

מכרז מס' 50/189/74
הקמת צרכניה במושב פטיש

1. המועצה האזורית מרחבים מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים לבצוע העבודות הנ"ל.
2. רשאים להשתתף במכרז זה „קבלנים רשומים", לעבודות נושא המכרז בהתאם לחוק רשום הקבלנים, לעבודות הנדסה בנאית — תשכ"ט ותקנותיה.
3. תוכניות הפרטים, תנאי מכרז וטפסי הצעות מחירים אפשר לקבל במקום כל יום בשעות העבודה הרגילות, בקופת המועצה, תמורת תשלום:
   א. למכרז מס' 50/198/74 140 לירות
   ב. למכרז מס' 50/196/74 40 לירות
   ג. למכרז מס' 50/189/74 70 לירות
   התשלומים הנ"ל אינם מוחזרים.
4. תנאי התשלום: 70% במזומנים בשלבי העבודה ו־30% בגמר מסירת כל העבודה, בשטרות למשך 10 חודשים ללא ריבית.
5. הצעת המחירים תבוסס ליום 16.5.74.
6. א. קבלן הרשום כנ"ל ומעונין להשתתף במכרז זה, יגיש למזכיר המועצה הצעת מחירים בשני עותקים על גבי הטפסים שהומצאו לו וישלח אותם בדואר רשום במעטפת ההצעה שהומצאה לו לפי הכתובת הנ"ל, או לשלשל לתיבת המכתבים במזכירות המועצה.
   ב. מועד אחרון להגשת ההצעות הוא: 28.5.74.
7. להצעות יש לצרף 10% ערבות בנקאית למשך 3 חודשים להבטחת ולקיום המכרז, בתוספת אישור מתאים על רישומו וסוגו כקבלן מורשה לנושא על פי החוק.
8. למועד פתיחת המכרז תתפרסם מודעה כחוק על לוח המודעות בבנין המועצה.
9. א. מכרז מס' 50/198/74 חייב להסתיים תוך 360 יום מיום חתימת החוזה.
   ב. מכרז מס' 50/196/74 חייב להסתיים תוך 180 יום מיום חתימת החוזה.
   ג. מכרז מס' 50/189/74 חייב להסתיים תוך 300 יום מיום חתימת החוזה.
10. הרשות בידי המועצה לקבל ההצעה כולה או חלק ממנה.
11. המועצה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

בכבוד רב,
חביב שרבף, יו"ר המועצה

בהרצליה פיתוח
◄ מול חוף זבולון

נותרו מספר וילות בתכנון מיוחד
בשכונת האקסקלוסיבית.

„צל אלונים"

תל־אביב, שד' דוד המלך 30, טל. 26 52 86

טמפרה TEMPERA

מזגן אויר נייד

- •נייד מחדר לחדר.
- •פעולה שקטה.
- •חימום בחורף.

סוכני טמפרה:

תל־אביב	„געש", אבן גבירול 52,	03-269381
ירושלים	י. וולף, בן־סירא 10,	02-226519
חיפה	טמפרא, מוריה 60,	04-252100
חיפה	סלון „שביט", חטגינים 54	04-528666
חדרה	פרידמן־גביש, שד' פלטריץ	063-22716
זכרון יעקב	טוקר שלמה	063-99102
נהריה	אחים פולק, ככר העיריה	04-921139
נתניה	פוזנר, אליהו קראוזה 8־6	053-24595
רחובות	לחט תצוגה, בית הפועלים 6	03-958001
באר־שבע	קרונמן גרשון, פסג' פאר הנגב	057-77910
ערד	אקלים ערד, אזור התעשיה	057-90105

TEMPERA יותר טובה!

מרכז ההסברה — האגוד לשיתוף יהודי—ערבי

סמינר סטודנטים יהודי־ערבי

הסמינר מיועד לפעילי סטודנטים מכל האוניברסיטאות

ויתקיים בכפר המכביה בימים ששי שבת 3-4.5.74

פתיחת הסמינר בשעה 14.00

המוזמנים מתבקשים לדייק.

הודעה

בדבר קיום אסיפה כללית של קופת הפנסיה למורי בתי־הספר התיכוניים בישראל.
הנהלת הקופה מודיעה בזה לחבריה כי ביום 9.5.74 בשעה 3.30 אחה"צ תתקיים בגימנסיה העברית „הרצליה" ברחוב ז'בוטינסקי 106, ת"א, בהתאם לסעיפים 7 ו־10 מתקנות הקופה, אסיפה כללית יוצאת מהכלל אשר על סדר יומה, הוספת מטרה למטרות המפורטות בסעיף 4 מתקנות הקופה כדלקמן:
4 (ד) לתת במישרין או באמצעות ושיתוף תאגיד אחר מענקי מחקר בשדה החינוך.

ההנהלה

דירות פאר ברמת־הדר בחיפה

אופיר השקעות בע"מ קבלני בנין

אנו גאים על התכנון המעולה

דירות לוקסוס עם כל השכלולים: שרותים כפולים, 2 מעליות, הסקה מרכזית

5 חדרים 141 מ"ר
4 חדרים 121 מ"ר

טלפון 664859
משרד: חיפה, רח' נורדוי 37

עירית רמת־גן

מכרז מס' 12/74
להסעת תלמידי בתי־הספר לחווה החקלאית שבפארק הלאומי

עירית רמת־גן מכריזה בזה על קבלת הצעות להסעת תלמידי בתי הספר לחווה החקלאית שבפארק הלאומי.
פרטים בכתב כנדון אפשר לקבל במחלקת החינוך, רח' המעגל 8, בחדר מס' 15 בכל ימות השבוע בשעות העבודה הרגילות.
את ההצעות יש להגיש במעטפות סגורות ולהכניסן לתיבת ההצעות בחדר מס' 31 שבבניין העיריה רח' ביאליק 35, עד יום ששי — כ"ה באייר תשל"ד — 17.5.74, שעה 12.00 בצהריים.
על המעטפה יש לציין: „הצעה להסעת תלמידי בתי־הספר לחווה החקלאית".
את ההצעות יש להגיש בהתאם לתנאי המכרז וכל שינוי בהם עלול לגרום לביטולה.
על המציע לצרף סכום בסך של —1000 ל"י במזומנים או בערבות בנקאית, שתוכנס למעטפה נפרדת מצורפת למעטפה נוספת והעם ועליה יש לציין „ערבות למכרז מס' 12/74".
כערבויות בשירות החשבנה:
1. הפקדת מזומנים בקופת העיריה;
2. ערבות בנקאית מבנק מוכר;
3. התחייבות כספית של עירית רמת־גן.
אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

ד"ר ישראל פלד, ראש העיריה

למכירה:

1. **פורד טרנזיט** עם קבינה כפולה שנת ייצור 72 במצב טוב מאוד
2. **ג'יפ ארוך** שנת ייצור 68 לאחר שיפוץ כללי

מעונינים לרכוש
טרקטור 25/ 20 כחיסוס
(פיאט 250 או האקו)

המעונינים יפנו לקבוץ צרעה (ליד בית שמש). טלפון 911334
ניתן לראות את המכוניות במוסך המשק.

הנדסת התובלה לישראל (התליד ורחיו) בע"מ
ת. ד. 16041, תל־אביב

מכרז מס' 487
למכירה
מכונית פולקסוואגן מסחרית „קבינה כפולה"
שנת ייצור 1972, מס' 189—959

את המכונית אפשר לראות בכל יום בין השעות 8.00—15.00 במשרדי החברה בתל־ברוך, ליד שפת הים. תאריך אחרון למסירת ההצעות בצרוף המחאה ע"ס 10%, מועד ההצעה הוא 16.5.74, שעה 12.00.
החברה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
בדבר פרטים נוספים, נא לפנות לאברהם גזל, טלפון 411332

רהוט מפלסטיק מוקצף

שיטת רהוט המשלבת עצוב מקורי, מודולריות מירבית ומחירים נמוכים ביותר

לדוגמה מספר אפשרויות:

ספריה	3.00 × 1.80 מ'	255 ל"י
מזנון	2.00×0.60 מ'	120 ל"י
ארון לילד	1.00 × 1.20 מ'	100 ל"י
מיטה	לא כולל מזרון	60 ל"י
שולחן	1.20 × 0.50 מ'	70 ל"י
בר	0.60 × 6.50 מ'	30 ל"י

„מודלר" — ת"א, גורדון 28, טלפון 222280
פתוח בשעות 1 — 10 לפנה"צ, 4 — 7 אחה"צ.

מבנה תעשייתי
500 ממ"ר
להשכרה בשכ"ח
באזור התעשיה ברחובות
טלפון: 951988

למכירה מלגזה
קלרק 50 — D.C.Y.
שנת ייצור 1966
כושר הרמה 2500 ק"ג.
על המעוניינים לפנות ל„קפריאור" בע"מ רח' אבן גבירול 30, ת"א, טלפון 251261.

נגנבה סוברו
לבנה + גגון
מספרה: 349-433
המשמשת לבחור (נכה צה"ל)
המוצא הישר יבוא על שכרו
טלפון 846476

חבל בכל הכוח

בלוח הכבול

בשכ"ח
אולם
60 מ"ר
במרכז תל־אביב
טלפון + כח
טלפון: 823996

בהרצליה פתוח
אבד קולי זכר חום
צווארו לבן
וקצת שחור
המוצא יבוא על שכרו
טלפון 446407
או בבית 938006

און ארוח ונופש בע"מ

מודיעה על תכנית מיוחדת לבילוי חופש ונופש במלונות מ.נ.י. (מלונות ונופש בישראל)

- ✱ מלון השרון — הרצליה, על שפת הים התיכון
- ✱ מלון גלי כינרת — טבריה, על שפת ים כינרת
- ✱ מלון נפטון — אילת, על שפת ים סוף
- ✱ מלון רימונים — צפת, קרית האמנים

בדבר פרטים והזמנות נא לפנות למשרדי און ארוח ונופש בחיפה: רח' הרצל 22, תל־אביב: רח' אלנבי 113, הנינס 4 (ככר דיזנגוף), נתניה: רח' הרצל 4, רחובות: רחוב יעקב 2.

התנצלות

ללקוחותי
עובדיה ומשה — רח' 9, מרכז וולובלסקי, ת"א,
מביא בזה את התנצלותי על אי ההבנה שקרתה מצד ידידנו
על התנהגותו במעשיכם.
לאות זאת אני מעלה תרומה ע"ס —100 ל"י ל„אלה"
מרצוני הטוב.
משה, רח' ארבנאל 24, תל־אביב

הלוח הכפול · ידיעות אחרונות · הארץ

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.40 ל"י לשורה / יום ו': 3.10 ל"י לשורה

עיריית תל־אביב־יפו

מודיעה על משרות פנויות:

1. מכרזים פומביים מס' מח/1626 ומס' מח/1651 — למשרת
מהנדס מודד או מודד
(2 משרות) במינהל התנדסה / מח' המדידות.
הדרגה: 4—5 של דירוג המהנדסים, ההנדסאים והטכנאים.
התאריך האחרון להגשת הצעות הוא: כ"ג אייר תשל"ד, 15.5.1974.

2. מכרז פומבי מס' מח/1627 — למשרת
טכנאי־מודד
(2 משרות) במינהל ההנדסה / מח' המדידות.
הדרגה: 2—4 של דירוג ההנדסאים והטכנאים.
התאריך האחרון להגשת הצעות הוא: כ"ג אייר תשל"ד, 15.5.1974.

3. מכרז פומבי מס' מח/1646 — למשרת
טכנאי אחזקה
באגף החינוך.
הדרגה: 1—3 של דירוג ההנדסאים והטכנאים.
התאריך האחרון להגשת הצעות הוא: כ"ג אייר תשל"ד, 15.5.1974.

פרטים נוספים על המכרזים הנ"ל פורסמו על לוחות המודעות במחלקת המנגנון של העיריה — בנין העיריה בככר מלכי ישראל ובלשכות המודיעין העירוניות.
את ההצעות בצירוף תיאור תולדות החיים והתעודות המעידות על הכשרת המועמד, יש להגיש במעטפה סגורה למחלקת המנגנון, על גבי „שאלון של מועמד למשרה פנויה", ולציין על המעטפה את מספר המכרז.
שאלונים אפשר לקבל במחלקת המנגנון באופן אישי או על ידי הדואר ובלשכות המודיעין העירוניות.
בקשות שתגענה ללא תעודות כאמור, לא תובאנה בחשבון.

שלמה להט
ראש העיריה

המועצה האזורית באר־טוביה
מכרז חוזר מספר 3/74

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שרות עובדים) תשכ"ב 1962 מכריזה בזאת המועצה האזורית באר־טוביה על משרה פנויה כדלקמן: —
1. תואר המשרה:
מנהל מפת"ן
2. דרוג המשרה: דרוג עובדי הוראה.
3. שעור המשרה: משרה מלאה.
4. תאור התפקיד: ניהול מפעל העסוקה לשקום נוער קשה הסתגלות מבחינה חנוכית, מינהלית ומשקית מעקב אחר תהליך שיקומם הכללי של החניכים ואחר התקדמותם בתחום הרגלי — חברתי, מקצועי והשכלתי. מיון חניכים חדשים לפי עקרונות השרות לסיוע בקליטתם. ניהול שיחות אינדיבידואליות וקבוצתיות. ארגון עבודת המפעל פיקוח והדרכה על עבודתם של העובדים. הנחיות צוות ואחריות לענייני היצור והשיווק של המפעל.
5. דרישות למילוי המשרה: מורה מוסמך בעל נסיון של שלש שנים בהוראה בתוספת הכשרה ונסיון בחינוך מיוחד. או עובד סוציאלי בעל השכלה אקדמאית עם נסיון בעבודה עם נוער. רצוי עם נוער עזוב ועבריין.
טפסים להגשת הבקשות ניתן להשיג במזכירות המועצה האזורית או במשרדים הנפתיים של משרד הפנים.
הבקשות למכרז יש לשלוח בדואר רשום אל המועצה האזורית באר־טוביה בשתי מעטפות בציון מספר המכרז במעטפה הפנימית עד יום 6.5.74.
אין המועצה האזורית באר־טוביה מתחייבת לקבל כל הצעה שהיא.

אברהם חלפון
ראש המועצה האזורית באר־טוביה

המועצה האזורית באר־טוביה
מכרז חוזר מספר 2/74

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שרות עובדים) תשכ"ב 1962 מכריזה בזאת המועצה האזורית באר־טוביה על משרות פנויות כדלקמן: —
1. תואר המשרה:
מדריכים מקצועיים (למסגרות ולנגרות)
2. דרוג המשרה: דרוג מדריכים מקצועיים.
3. שעור המשרה: שתי משרות מלאות.
4. תאור התפקידים: הדרכת חניכים והכשרתם הבסיסית במקצוע, הקניית הרגלי עבודה וגישה חיובית לעבודת כפיים. אחריות ותחזוקה התקינה של בית המלאכה וכלי העבודה.
5. דרישות למילוי המשרה: השכלה של 10 שנות לימוד בצרוף הכשרה מקצועית מתאימה ונסיון של שנתיים לפחות בעבודה חינוכית או הדרכה מקצועית.
טפסים להגשת הבקשות ניתן להשיג במזכירות המועצה האזורית באר־טוביה.
הבקשות למכרז יש לשלוח בדואר אל המועצה האזורית באר־טוביה בשתי מעטפות, בציון מספר המכרז במעטפה הפנימית, עד יום 6.5.74.
אין המועצה האזורית באר־טוביה מתחייבת לקבל כל הצעה שהיא.

אברהם חלפון
ראש המועצה האזורית באר־טוביה

עירית חיפה
האגף לתרבות, נוער חברה וספורט
המחלקה לנוער ולספורט
דרושים
מדריכים לחבורות נוער

דרישות התפקיד: השכלה תיכונית והכשרה פדגוגית ברמה של מדריך/מורה מוסמך או השכלה אקדמאית מלאה או חלקית בסוציולוגיה או חינוך או עבודה סוציאלית.
עדיפות לבעלי נסיון בעבודה עם נוער ובמיוחד עם נוער בעייתי.
תנאי העבודה: העובד יועסק בחלקי משרה או לפי שעות לפי דרוג עובדי ההוראה ובהתאם לכישוריו.
פרטים והרשמה במשרדי המחלקה לנוער ולספורט ברח' הרצליה 24, חיפה טל: 524807
בימים א'—ו' בין השעות 09.00—12.00 פרט ליום ד'.

עירית חיפה
הודעה עירונית מס' 38/74
לעירית חיפה דרוש:
עוזר כספי למנהל האגף לחינוך

התפקיד כולל:
ניהול כספי של האגף על כל שלוחותיו. טיפול כספי במפעלים חינוכיים הקשורים לעיריה. קשר עם גורמי חוץ כגון: משרד החינוך והתרבות, מנהלי בתי הספר וכו'.
הכשירויות הדרושות: השכלה כללית של 12 שנות לימוד לפחות, בתוספת לימודים מקצועיים. עדיפות תנתן לרואה חשבון ו/או לכלכלן מדופלם. ידיעה בהנהלת חשבונות בדרג גבוה. שליטה מלאה בעברית וידיעה באנגלית. נסיון מקצועי של 5 שנים לפחות בתפקיד ניהולי. נסיון במשא ומתן עם גורמי חוץ. נסיון בהדרכת גופים בניהול כספים. הדרגה תקבע בהתאם לכשירויות המועמד.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב למנהל המנגנון עד 10.5.74.

י. צביזה,
סגן ראש העיר

אחים גולדשטיין
בע"מ
חברה לשכון ופתוח

דרושים
לאתרי בניה גדולים:
* מנהל עבודה לעבודת גמר
באזור תל־אביב
* מנהל עבודה כללי
לאזור רחובות
* טפסן ראשי
לאזור רחובות
בעלי כשורים ונסיון מתאים
יפנו לשם קביעת ראיון לטל. 03־725137
בין השעות 1600—1800 (מלבד יום ג')

NCR
למרכז חברתנו בתל־אביב
דרושים
צעירים
אשר יוכשרו על ידינו לתפקיד
תכנון והדרכת שיטות מיכון משרדי
הכישורים הדרושים:
— השכלה תיכונית
— ידיעה טובה בשפה האנגלית
— גיל עד 27 לאחר שרות צבאי
אם הנך רוצה להשתלב במקצוע בעל אתגרים ואפשרויות קידום
פנה אלינו בכתב יד תוך ציון קורות חיים לפי הכתובת: י. א. מיטוך וגנזו בע"מ ת.ד. 1069 תל־אביב 61000 נא לציין: „עבור משרת 11־3".
— סודיות מובטחת —

דרושים יוצאי צבא
למפעל מבוסס ומתפתח
העוסק בפיתוח וייצור אבזרי טיפוס ומערכות מכניות מתוחכמות
בחיפה:
1. מסגר מכני
מעולה ומנוסה בכרסום וחריטה
2. מכונאי
מעולה ומנוסה לעבודות במערכות מנועי בנזין, הידראוליקה ופנאומטיקה
3. מסגר
מעולה ומנוסה לעבודות במבני אלומיניום, פלדה ופייברגלס מתוחכמים
4. טכנאי אלקטרוניקה או חשמלאי
מעולה ומנוסה לעבודות ייצור ושיוע כללי למהנדס אלקטרוניקה מנהל פרויקט ועבודות בזרם ישר
5. הנדסאי, טכנאי, שרטט
מעולים ובעלי נסיון באחד או יותר מן התחומים: חלקי מכונות ומכונות, צנרת, זווד אלקטרוני, כלי שיט.
6. מזכירה
לניהול משרד
והדפסה בעברית ואנגלית לחצי יום או יום שלם
מובטחים: עבודה מאד מענינת ומגוונת, התקדמות מקצועית ברמה גבוהה, תנאים טובים וקידום, עבודת צוות באוירה חברית.
המעונינים יפנו בכתב לת.ד. 8071 — חיפה או טלפונית ל־04־535245 לקביעת ראיון.

תמנע בע"מ
למכרות נחושת
תמנע בע"מ
דרושים
הנדסאי מכונות
חשמלאים
— בעלי רשיון חשמל
מכשירן
— עם ידע באלקטרוניקה
מסגרים מכניים
מסגרים רתכים
מועמדים מתאימים יפנו לראיון אישית בכל יום ד' בין השעות 1000—1300 ו־1600—1800 למזכירות משרדי החברה בתל־אביב, הקריה, רח' ט' (מול קול ישראל) מצויידים בפנקס מלואים ותעודת שחרור מצה"ל.
המועמדים שייבחרו יידרשו להתיישב באילת ועזרה בדיור תנתן.

לחברת השמירה
דרושים
שומרים ואנשי אבטחה
לעבודות יום ולילה
באזורי: חיפה, הקריות והמפרץ
תנאים טובים
לפנות אישית לסניפנו בחיפה, רח' הנמל 33, בין השעות: 08.00 — 18.00, ולאחר שעות העבודה — טלפונים: 232449, 512443, 719631
*
סניפים בכל רחבי הארץ
שמירה · אבטחה · חקירות · מערכות אזעקה

מוכרת
מעולת נסיון, מעונה הלבשה דרושה לבוטיק „ריאו"
* תנאים טובים *
לפנות בוטיק „ריאו", רח' אלנבי 82, ת"א, בשעות 11.00 עד 13.00

דרוש/ה
נער/ה
לשליחויות
נא לפנות
לאביק בע"מ
רח' היהלום 5 (ליד ככר עליה) רמת־גן טלפון 721261

עמידר, החברה הלאומית לשיכון עולים בישראל בע"מ
דרוש
מהנדס
ליחידת הבקורת הפנימית
הכישורים הדרושים:
1. מהנדס בנין מדופלם.
2. נסיון של 5 שנים לפחות בפיקוח על ביצוע עבודות הנדסה אזרחית.
3. כושר עריכת ביקורת וכושר קיום מגע נאות עם המבוקרים ועם קהל.
4. כושר הבעה בע"פ ובכתב.
5. ידיעת השפה העברית על בוריה.
מקום העבודה הוא בתל־אביב, אם כי מלוי התפקיד כרוך בנסיעות לכל חלקי הארץ.
השכר ותנאי העסקה אחרים יקבעו לפי כשורי המועמד.
המועמדים יגישו את הצעותיהם בכתב יד בתוך למח' כח אדם של החברה, ת.ד. 7045 תל־אביב, עד התאריך 14.5.74.
מועמד הגר מחוץ למקום העבודה ומוצע יציין כיצד הוא מציע לפתור את שאלת הדיור בי מקום.

דרושים
* מונטזיר
* דפס אופסט
ועוזר
דפוס מליץ
טל: 56674—55457

לחברה קבלנית
בפתח־תקוה דרוש
מנהל
חשבונות
לחצי משרה
לפנות בטלפון:
911017 907208

דרוש
נגר
לעבודה לפי שעות,
בבית־ספר בת"א,
לפנות
טל. 289724

דרוש
בחור אחרי צבא
לעבודות מעניינות
ביבוא.
רצוי ידע בשפות
אפשרויות להתקדמות
ת.ד. 1051 תל־אביב

כיתן דימונה בע"מ
דרוש עבור מפעלנו בתל־אביב (חולון יפו)
מדריך מתפרות
עבור מתפרות החוץ של החברה
הכישורים הדרושים:
* בעל נסיון רב בנהול מתפרות
* בעל רכב
המועמדים יפנו אישית ליחידת הייצור של מח' ההלבשה בהדר יוסף (אוטובוס 23 מתחנה מרכזית) או להתקשר בטלפון 473132 לקביעת ראיון

לחברה צבורית לבנין
בצפון הארץ
דרושים
1. מהנדס מחוזי (בנין)
בעל נסיון בעבודות ביצוע ופיקוח על פרויקטים. רשיון נהיגה הכרחי.
2. הנדסאי או טכנאי (בנין)
בעל נסיון בעבודות ביצוע.
מועמדים העונים לדרישות אלה מתבקשים להתקשר בכתב לקביעת ראיון עם הבי דיור לעולה בית מחוז הגליל, רח' הפלמ"ח 99, צפת.
סודיות מובטחת

דרוש(ה) לחברה בתל־אביב
מנהל(ת) חשבונות
לפנות טלפון 51431

למפעל מתכת חניתה
דרוש
טכנאי ייצור
מנוסה במדידות עבודה
בעל רקע בעיבוד שבבי
המתגורר בסביבות חיפה
בדבר פרטים נא לפנות בציון קורות חיים ונסיון: למפעל מתכת חניתה, טל' 5־04־968271 קבוץ חניתה

יהושע בר־יוסף

הכשר בינלאומי לטבח

הנה נגסה להתבונן מן הצד: בוקר אחד מצליחים שלושה מחבלים לעבור מלבנון לישראל, להגיע לקרית שמונה הסמוכה לגבול, להיכנס לבית הקרוב ולשחוט בדם־קר נשים וילדים. המסיבים לארוחת־הבוקר. טבח אכזרי, מן המאוסים והבהמיים ביותר. תושבי ישראל מוכים הלם שקשה לתאר כמותו אך אינם יוצאים לנקום את דם 18 הטבוחים. כל שחושרלים עושים הוא, פיצוץ כעשרים בתים של אנשים שסייעו למחבלים הערבים במעשי רצח דומים, בכפרים לבנוניים שעל הגבול, כשהם מקפידים שלא להרוג אף לבנוני אחד.

בישראל חיים ערבים. איש מהם אינו מודגזע. ראש עיריית שכם מנמק את הרצח בסיבלם הגדול של הפלשתינאים־הפליטים, ומטיל, למעשה, את האשמה על הישראלים. ראש עיריית חברון, הפיקח והמתולה, ממלא־פיו־מים על עצם המעשה, אולם תובע מן הישראלים שיתנו למסיחים ערבים לחזור מגלותם בירדן, ובעיקר דורש שישפרו את מצבם של מחבלים־רוצחים, המצויים בכלא שכם.

ובעולם הערבי ששון ושמחה. תהילה וכבוד ללוחמים הגיבורים, שחיסלו 18 ישראלים ושמצאו את מותם לאחר מעשה. עיתונאים ישראלים, העורכים מישאל ברחוב הערבי, אינם שומעים מפי איש מלה של גנאי והזדעזעות על הרצח המתועב (ראה מאמרו של דני רובינשטיין ב„דבר" ימים אחדים לאחר הרצח).

עד כאן הסיפור מבחינתו הלוקאלית.

*

עתה נעבור אל הבמה הבינלאומית.

ממשלת לבנון תובעת ממועצת־הבטחון הטלת סנקציות על ישראל בעוון שליחת חיילים לכפרים הלבנוניים והריסת עשרים בתים. העיתונות הבינלאומית מטפלת בעניין. שום עיתון, על־כל־פנים לא מאלה שכלי־התיקשורת נוהגים לצטט, לא ציין את תשובתה המאופקת של ישראל נגד הרצח המתועב. זה מובן מאליו שעל ישראל לספוג מהלומות מעין אלה מידי הלוחמים הערביים „האצילים" ולא להגיב עליהן מידה כנגד מידה. ואף־על־פי שאפשר להבין את זעמה של ישראל על הרצח השפל, הרי היתה מיטיבה לעשות אילו נמנעה גם מלתקוף את הלבנונים, שהם בעצם חסרי־אונים נגד המחבלים (כך ב„דעת העתונות" בבי.בי.סי.).

אך לשיא הגיעו דברים במו"מ שהתנהל מאחורי הקלעים של מועצת־הבטחון, על ניסוח ההחלטה. הכל היו בטוחים בכך, שיש לגנות את ישראל על שהרסה עשרים בתים בלבנון, ואיש לא הטיל ספק שלישראל אסור להגיב על רצח מעין זה. עליה לקבל מעשים כגון אלה כתגובה ערבית־טבעית על גירוש הפלשתינאים ב־1948, ולמלא פיה מים. אם כן, על מה חולקים במועצת־הביטחון? חולקים אם יש להזכיר בנוסח הגינוי איזה רמז של גנאי על מעשה המחבלים בקרית־שמונה, אם לאו. ועל־כך יושבים נציגי המעצמות ישיבות ארוכות ומייגעות. ובסופו של דבר נכנעת, כמובן, גם ארצות־הברית האדירה, ובהחלטה המתקבלת אין כל גינוי לרצח 18 היהודים. נציג בריה"מ המועצות משווה את תשובת־ישראל ללבנון למעשי פלוגות־העונשין של הצבא ההיטלריסטי, ואילו המחבלים הערביים הם טלית שכולה תכלת, לוחמים טהורים, הנלחמים על עניין צודק.

זהו סיכום בינלאומי, שיש בו הכשר מפורש לטבח יהודים ואיסור מפורש ליהודים להשיב למרצחיהם אפילו תשובה מאופקת ביותר. פעם היה דמם של היהודים הפקר מפני שצלבו, או עזרו לצליבת ישו; היום דמם הפקר מפני שעשו עוול איום ונורא לפלשתינאים ב־1948. ואומנם התינוקות והנשים של קרית־שמונה גירשו את הפלשתינאים, כשם שהיהודים צלבו את ישו במשך אלפיים שנה.

ומי שאינו מבין את הסיכום הפשוט והגלוי הזה שבהחלטת מועצת הבטחון, שנתקבלה פה אחד, שוב איני יודע מה הוא מבין.

*

לנוכח ההחלטה הנ"ל אני חוזר ותוהה ביני לבין עצמי: מה נבון ויעיל ומוסרי יותר — האשלייה המקובלת עלינו, שאם ננהג בהתאפקות יתירה נהיה מוסריים וצדוקים יותר בעיני עצמנו ובעיני העולם, או שמא התגובה הטבעית הפרימיטיבית של אנשי קרית־שמונה שדרשו דם תחת דם? ועדיין איני בטוח כל עיקר בכך, שלו היינו מגיבים תגובה אכזרית, מוחצת, לא היה העולם מקבל את תגובתינו ביתר הבנה ואהדה, ועיתונות העולם לא היתה מגיבה בפחות חד־צדדיות, ואפילו מועצת הבטחון לא היתה מנסחת החלטה חוגנת יותר.

ד"ר ישראל אלדד

מי מחכה לרבין

אמר לי חבר: אתה ודאי רוגז על רבין ה„זוהר" על גוש־עציון, או בגלל הסכנה שבממשלה „היונית" בראשותו, ואני פילח לו על אלה. אני כתרתח לשמע... לשונו.

ראה איזו שמחה קצצה פה על רבים. שסוף סוף זכינו לראש ממשלה „צבר", יליד הארץ, לא עוד יהודי גלותי מתוסבך. והנה. ראה נא, ראה! או ליתר־דיוק: שמע נא, שמע: עברית איומה כזאת טרם נשמעה מפי שר בישראל. אתה כועס על שהוא מוכן להחזיר את רמאללה ושכם, כשהוא בשורוק, ואני יוצא מדעתי על שהוא מוכן להחזיר את ראמאללה ושכם, כשהחיבור שלו מנוקדת בשווא. ואני מבין למה גבי מרעה פרידמן מ„ארגון כוויין האשה" מוכנה לתמוך בו; הרי הוא אינו מבחין בין זכר ונקבה בלשון, והוא, „צבר", יליד־הארץ, העברי החדש! וכמנו ישמעו אחרים וידברו?

למען האמת, עניין זה של צבר כראש־ממשלה לא עורר בי תגובות מיוחדות. ייתכן שמבחינה ציונית היה רצוי וטוב אילו נעשה צבר ראש ההסתדרות הציונית ועולה חדש מבריה"מ ראש ממשלת ישראל. אך על הצד הלשוני לא חשבתי, אם כי גם אני נרעד כמעט לכל משפט „עברי" מפיו של יצחק רבין יליד הארץ, וייתכן שאין הדבר מחריד אותי כל־כך משום שמכיר אני שני שרי־חוץ ישראליים (האחד כבר אינו בחיים), ודווקא מנעימי־לשון ומקפידי־דיקדוק למהדרין, ושניהם אינם לרוחי, אם לנקוט לשון המעטה. אך אם נכון ש„החיים והמוות ביד הלשון", אבוי לנו מרבין.

*

לעומת זאת, אומר לי ידיד אחר: אני דווקא מחכה לרבין, ואני שמח שהוא המועמד לראשות הממשלה, ולא פרס.

ידיד זה הוא נץ שבניצים. ואני משתמש בדימוי זה בכוונת תחילה, כדי להביע דרך־אגב את המחאתי על יהודי תלמיד־חכם כפרופ' אפרים אורבך, שהתריע נגד השימוש בדימוי זה של עוף טמא, בנאומו בחג העצמאות בבית הכנסת „ישורון" (שודר גם בשידורי־ישראל). הוא העלה, כמובן, את השלום כאידיאל עליון של היהדות (יש פסוקים ומידרשים) וכמו נשכח ממנו שכל יעודי השלום ביהדות קשורים בימים שלאחר הגאולה (או שכוונתם לשלום בין אדם לחברו, בין איש לאשתו) ולא רק שאין שלום לרשעים (גם זה פסוק), אלא שגם לצדיקים אין שלום לפני שנכון יהיה בית ה' בראש ההרים. אלא שלא על כך המחתי. דעותיו מוכרות. ואי החשבתו את ישיבת ישראל בכל ארץ־ישראל ידועה. מתמיה יותר ש„נשכח" מתלמיד־חכם כמותו, שאין במסורת שלנו רתיעה מדימויים מעופות ובעלי־חיים טמאים. ומי לנו גדול מ„הנשר הגדול" — הרמב"ם? ומה פגם ב„גור אריה יהודה", ובנימין „זאב יטרף"? הלוא גם אלה בעלי־חיים שאינם בתכלית הכשרות.

זהירות, איפוא, תלמידי־חכמים ופרופסורים: אהבת השלום בכל מחיר מעבירה לפעמים אדם על דעתו וגם על ידיעתו.

*

עתה נשוב אל אותו ידיד המחכה לרבין.

כל כך למה? הרעיון דיאלקטי וגם פשוט: ה„דיינ"ים חנצו והשילו. יונים עטורים בנוצות של ניצים. למעשה המחדל שעל התעלה לא היה מ ס ב ת נטישת התעלה והמשך נטישת סיני, הצפויה לנו להוותנו, כי אם ת ו צ א ת של „החמור החלקי" שדיין דיבר עליו זמן רב לפני כן, בימים שדיבר (ב א ר ה " ב, ולא בפני „איחוד הקבוצות") על נכונותנו להחזיר „הרבה־הרבה".

אלא מאי? יהודים טובים ותמימים היו קורצים בעין השנייה לאמור: סתם דיבורים. גם הוא וגם ה י א אינם מתכוונים ואינם מוכנים לסגת, אך הם פוליטיקאים. בעוד שתובעי הסיפוח הגלוי הם „אידיאולוגים" ולעולם לא ישיגו את מה שישיג הפוליטיקאי הפראגמאטי. התוצאות ברורות. הרי הן מונחות בכל שדות „ההפרדות" של אתמול ושל מחר איי"ק (אם ירצה קיסינג'ר). משום כך מוטב שהקלפים יהיו גלויים. רבין, המדבר על החזרת רמאללה וגוש־עציון, אינו מסוכן. אדרבה: הוא יעזור לקומם את רוב העם נגד המישטר המבולבל המובס...

מחשבה דיאלקטית זאת אולי נכונה היא תיאורטית. אולי נכונה היא אצל אומות העולם, בעמים שיש להם מרחבים של ארץ ומרחבים של זמן, ומילואים של מיליונים. רוסיה וצרפת יכלו להרשות לעצמן נסיגות גדולות. אבל „סיכונים מחושבים", כפי שבלשוני הפוליטיקה שלנו החלו לכנות את הנסיגות והתכניעות לפי מירע המסורת הציונית והישראלית, למצוא מוגה נוח למעשה רע — סיכונים כאלה אצלנו — הם הימור על קיום. וגם זאת: אצל הגויים היו הנסיגות פרי מפלות וכורח צבאי ולא פרי „מדיניות".

לנו אין לא מרחבי־ארץ ולא מרחבי־זמן ולא מילואים די הצורך והכוננות. הגרמנים היו בצרפת וברוסיה צבא־כיבוש. הערבים בסיני וביהודה ובשומרון ובגילן לא יהיו כצבא כיבוש, כי אם כצבא „משחרר" בעל רצון אדיר להכשיל ולהחזיר, עד השלכתנו לים. לא את כולנו, כמובן, רק את אלה אשר לא יישחטו תחילה בנוסח קרית־שמונה וחברון תרפ"ט. אדרבה. אנחנו התנהגנו בארץ־ישראל כצבא כיבוש. ומשה דיין היה למעשה שר־התיישבות, וגם זאת ליברלי לבדי, הדואג לפיתוח „הכוסבות" שבסיני שביהודה ובשומרון, תוך כיסוח מתמיד של תודעת התושבים שאין אנו עם אלא שלטון צבאי־כיבושי־זמני.

על כן כשאמר היום „המועמד": מה יש אם רמאללה תוחזר אף־על־פי שהיא רחוקה 500 מטר מנווה־יעקב, ובהיאבקות אם צריך יהיה אפרת כדי להגיע לגוש־עציון — אין בכך חידוש עקרוני, כי אם קילומטראז' שונה קצת. אם כי תמיה ביותר שגם גוש־עציון האומלל נדון להחזרה לפי כפתו של רבין. גוש־עציון שניקנה לא בכיבוש צבאי. חלילה. כי אם על טהרת הקק"ל. „אדמת הלאום" ולא „אדמת אבות", חלילה. גוש־עציון שספג דם בנים קדוש כל־כך. גם גוש־עציון לא איכפת לו „למועמד" לראשות ממשלת ישראל. הוא מניח, כמובן, שמתנחלי גוש־עציון יאותו לחיות אזרחי פלשתין שלא בידי ישראל ולחיות תחת דגל בעברי או חוסיין או ערפאת וד"ר חבש.

לשונו העברית של יצחק רבין! מה יש? לא איכפת.

*

על כן, ידידי הדיאלקטיקן היקר, לא רק לרבין אצה הדרך, כי אם גם לקיסינג'ר. על כן, אם לא יצילונו הרומים, עלולה ההידרדרות להיות מהירה מאוד, ועד שהעם יתאושש מה„הפרדה" בצפון יתכסו השלבים הבאים עלינו לאימה בדרום ובמרכז.

דיין נרתע מאפשרות הריאלית להקים ממשלת ימין, על בסיס רוב מוצק של 61 מתנגדי הנסיגות הנוספות. רבין לא יירתע מרוב של בסיס השמאל והמשך־הנסיגה עד הנצמת הזונו הנועז: ויזה לישראלי הרוצה לבקר בגוש־עציון...

או שמא תאמר: בהכרזתו זו ישנה חוכמה מדינית רבה? שהרי עכשיו יתרככו הערבים. עכשיו כבר יודעים כולם לא רק האויבים הטובים, כי אם גם הערפאתים הרעים, מה מובטח להם כי יקבלו ללא יריה. הכרזה כזאת כנראה שמחזקת לדעת רבין, את כוח־המיקוח הישראלי ואין צריך לומר מה עידוד שואבים ממנה רוצחי אבו־ג'יל ומתכנני מצצות־התופת. או שמא סבור רבין שהודעה שכזאת על החזרת רמאללה וגוש־עציון מייאשת אותם ומטילה מידיהם נשק ומצצה? ילמדנו ר ב י נ ו...

בכל עם נורמאלי די היה בהכרזה כזאת, כדי שחששניים בדעתם שבמערך יירתעו ברגע האחרון ממסירת השלטון לאחד כזה. ואין צריך לומר מה היו עושים בעם נורמאלי המוני־עם. אך קציני־מחאה, המפגינים על כל דבר אחר ורק לא לנוכח הודעה כזאת.

גם בממשלה הקודמת היהב לא פעם אור ירוק לאויבים. הפעם הוא אינו מהבהב עוד ולא מתחלף עוד, כי אם ידלוק בהתמדה בנוסח דברי רבין.

*

הרוחות אצלנו סוערות על שיג ראשתקד, על המטוטלות ליגב שעות לפני שבע שנים, בשקום לסער ולזעוק, ויותר מזה, על מכנה זו בשעה זו, ועל רקע זה של ה ת מ ו ט ט ו ת ק ב ע של כל שכל ישר ותכונה מדינית ואחריות צבאית. ואל יעז איש מחר או מחרתיים לשאול: ל מ ה ה ו פ ת ע נ ו ? שום הפתעה. המועמד כבר הודיע על המחדל, שיעלה בחומרתו על כל מחדל.

לא, ידידי הדיאלקטיקאי. במצב שלנו אין מרחב ואין זמן לתת למתמוטטים ולממוטטים לשחק את מישחק ה ת י ו ה הנפסדת, כדי שהעם הבריא יניב מתוך א נ ת י ט י ז ה ארפוציונות ומתוכנית להצלתנו. אין מרחב ואין זמן. על כן, יש גם בינתיים זמן ומרץ במישחקים הפרלמנטריים והאישיים שבתוך המערך ובהתגעשויות־מחאה המפגינות על עניינים צדדיים ואישיים, ואף לא בהחרפת הגיסוחים על „מוחו יהודי", יש הרבה ה ס ח ת דעת בכל אלה.

*

מי, איפוא, מחכה לרבין?
לא נאצר עוד.

הנאצרים יודע שבחזית צבאית לא ישוטטנו. ברור לכל שהערבים היו מובסים אילמלא קמו להם ריווח והצלה ממקומות אחרים. הצלה על־ידי קיסינג'ר, ריווח מידי ישראל. עתה הם מחכים ל י ת ר ר ו ו ח י ם מידי ישראל. רבין מבטיח להם זאת בפה מלא.

דידי מנוסי

תולדות הציונות

ההולך בעקבות מנהיגות ציונית
קבלת התפתחות (כן או לא הגיונית):
ראשונים. אנשי רוח חולמים והוגים
כמו הרצל או נורדאו — שמם רק להרגים.

שניים: חלוצים בעלי נשמה
כמו אוסישקין או רופין — ושוב רק דגמא.
ושלישים: סוציאליסטים אנשי אידיאל
נסח גורדון וברל — גם הם למשל...

אחרונים: בני מצפון, תושיה ומעוף,
בן־גוריון ושרת ואשכול... ובסוף
תשורה ארכה גב' גולדה מאיר — — —
אלא מה, דווקא כאן תחלתו של השיר:

מסתבר שעשרים ושש שנות מלחמה
מכריחות להטביע חותם על אמה
ולשנות את הרכב מנהיגות צמרתה...
— אם תרצו ואם לא — זו דמותה מעתה:

נגרל מיל. לכור מקבל פקידה
במטכ"ל מיל. מפא"י הנקראת „עבודה"
בחסות האלוף תשולש במטכ"ל
(הלא הוא הרב גרן שליט"א — ונ"ל).

ותנועות־מחאה ההופכות לארגון
מוקרות אדמירל מיל. (מר יוחאי בן נון)
ולשמאל הנאור שהוא גם ציוני
יש אלוף־ד"ר (פלד) חוקר רציני.

בהומור, אפשרי גם לשלח מבט
על „מוקד" — קולונל, ועל מרי — רב"ט,
ואפילו בר־"ן: הרביעי למרוץ
הוא גם מיל. וגם ניס נאמן וחרוץ.

בקצור, כל מוסד וכל גוף מאדיר
את עצמו באלוף (אם איננו ראש־עיר)
מדברי גלילון (תקון קל): „כל חיל
נושא בתרמילו שרביט שר או מנכ"ל"

*

לכאורה הגדרה (אם קלעת אי לאו)
למציאות עכשוית — שגם היא רק שלב
בשנוי הרכב של ראשי האמה
— — — — — —
ובכל־זאת: עצוב לי מעט משום מה.

חיים חפר

השותפות ההיסטורית

חמשים שנות שתפות הסטורית: היה נעים. היה יפה • חיינו זה עם זה כזוג יונים. או כמו „דבר" ו„הצפה" • בנינו יחד את הארץ בחשק ובאהבה • פה ושם עברה קטנה. אבל גם פה ושם מצוה • עשינו משהו בהתישבות. עשינו משהו בצבא • ויש עדיות לכך ברחבי ארצנו הטובה • ודי אם נזכיר את הקונגרסים בשנות השלשים והארבעים • ודי אם נזכיר את כפר־עציון ורבדים ואת טירת־צבי ומעוז־חיים • שתפות הסטורית — חלב כמו חרד • אבל נדמה לי כי הגיע הזמן להפרד ••

אף־כי תאמרו לי, אולי: מה ענין שמיטה • אבל בשנים האחרונות נכנס לשתפות הזאת, תסלחו לי, גם אלמנט של סחיטה • (ובמקרים כאלה, כידוע, נפרדים אפלו שתפים למטה) • ואתם כבדים עלינו. כבדים ממה שאפשר לצפות • ואף כי אתם בסך־הכל לשון־המאזנים. אתם מתנהגים כמו הכפות • אתם מטילים את משקלכם הקטן שמאלה וימינה — וימינה • ומדוע אתם עושים כך סהדי במרומים. לא אבינה • מה מושך אתכם לשם? תנופת ההתנחלות של גוש־אמונים? יושבי הספר של תמיר? • או אולי ערבי הגדה יבנו לכם בית נעיר? • על שלמות ארץ כזאת אתם רצים אחרי תמר ובן־מאיר? • לא, רבותי, הרשו לי לאמר לכם באפן חברי־ידידותי • לא זאת היתה השתפות ההסטורית עם בני־עקיבא והפועל המזרחי והקבוץ הדתי ••

בעצם, הלא ידענו כי יום הפרידה יבוא • ידענו זאת מיום שסטטוס אחר סטטוס נהרס מסטטוס קוו • מן הרגע בו נסיתם באלף ואחת דרכים: להיות לשרי האשות שלנו, ולשרי המטבחים • מן הרגע בו התחלתם להציץ דרך חרי המנעולים • אל חדרי המטות שלנו בעיני שועלים • ולבלש עם מי אנו מתחתנים ומה אנחנו מבשלים • מן היום בו אכפתם חקים מיושנים על ארצנו העתיקה • מן היום בו הפכתם את היכל־שלמה לתחיקן • מן היום בו שללתם מאתנו את המציצה של החרות • ובצלכם היינו צריכים להולד ולהוליד ולמות • עתה באה העת, עת הקרע והמשבר • ועד כמה שהענין אולי לא נעים ומצער • אבל הגיעה העת בה השתפות הזאת צריכה סוף־סוף להגמר ••

הגיעה העת, רבותי, לעשות שנוי בבתי • ואם אין זרם עובדים בחנוך, אין סבה שיהיה זרם דתי • הגיעה עת לתת לארץ הזאת חקה • אשר בה ירגיש עצמו בן־חורין כל אזרח (בלי הבדל גזע, מין ודת) הנמצא במצוקה • הגיעה עת להראות כי אינכם הגוף היחידי • אשר מחליט בארץ הזאת מי הוא יהודי • הגיעה עת בה יהיו לכל אזרח אותם זכות ואותה חובה • ואשר בה נגמרות פריבילגיות ההשתמטות של בחורי הישיבה • הגיעה עת אשר בה שר־הפנים החדש יוציא הנחיות • שגם היהודים הקונסרבטיבים והרפורמיסטים, הם יהודים שוי־זכיות • (ובזאת להסיר מכשול מפני קבוץ ומזוג גלויות) • הגיעה עת לתת גם לעניים לנסע באוטובוס אל ענג השבת • כן, הגיעה עת להפריד סוף־סוף בין המדינה ופרנסי הדת • הגיעה עת לפרוק השתפות ההסטורית ההיא — ומיד • וזה אולי אחד מתפקידיו הגדולים, של ראש־הממשלה המיעד ••

הגיעה העת — וראשי כבר מהלך בין עננים • הגיעה העת — אבל אני חושש שאתם שוב תהיו בפנים ••

„אבל זה בריא לדו"

בועז עברון

תמורה כפויה מבחוץ

יש לשער שאומנם נפתחת תקופה חדשה בתכלית בהיסטוריה הישראלית. אולם, שלא כדעת רבים, תבוא זו לאו דווקא בלחץ המחאה והתביעה לשינוי מתוך המדינה, אלא בלחץ גורמים חיצוניים.

אינני מאמין גדול בתהליכי המחאה והשינוי הפנימיים. הושפטי שור־הפרחים המפורסם, שהגיש אסא קדמוני לי גב' מאיר, כמו גם הפגנות תנועות המחאה נגד כל מי ש„ממנה" ספיר, חיינו, למעשה, נגד יצחק רבין — מעידים באיזו מידה תהליכים אלה עודם רופסים, חסרי תודעה פוליטית אמיתית, ובתור שכאלה ניתנים בנקל למאניפולציה של השועלים הפוליטיים הוותיקים. יתר־על־כן: חרדתן של אחדות מתנועות אלה מפני כל מה שריח של „רדיקאליות" או „אי־נחמדות", חס־וחלילה, נודף ממנה, מעוררת אירוניה כלפי רצונן או יכולתן לשנות משהו, על אף יומרתן לשינוי. שהרי מי קובע מיהו „יוצא דופן" או „לא נחמד" אם לא המסגרת השלטונית ואמצעי־התיקשורת המונחים על ידה? כלומר, מלכתחילה מתיישרות אחדות מתנועות אלו לפי המסגרות שקמו כביכול לנתצן, ואווירה בעלי־בתית מדושנת־עונג, התפעלות מגבורת עצמן יחד עם סיפוק ונחת על כך שחלק להן בזה ובבא כאחד, שורה עליהן.

אולם יש תהליכים שהם אפילו מעבר לכוח השפעתן של המסגרות השלטוניות שלנו. תהליכים אלה יאלצו אותנו לחשוב מחדש את מקומנו בעולם, וכתוצאה מכך יהיו להם, בלי ספק, השפעות מרחיקות־לכת בכל המערך הפנימי הישראלי, לטוב ולרע. וסימן ראשון לכך היא ההצבעה האמריקנית האחרונה במועצת־הבטחון. הצבעה זו איננה מיקרית. כמובן, אלא השתקפות ראשונה של הדירתה־מחדש של ארצות־הברית לארצות הערביות. ובראש וראשונה מצרים.

*

ראוי לזכור את שביעות־הרצון ששררה במדינה מהעובדה שאנו מהווים הקלף הראשי של ארצות־הברית באיזור (עד כדי דיבורי רהב על כך שהאמריקנים „נמצאים בכיסנו"), בעוד ברית־המועצות היא אלופתם של הערבים. התקווה הלאו־כל־כך כמוסה היתה להמשכתה האינסופית של המלחמה הקרה ביניהן באיזור. וזכור היטב כיצד יצרו סובליציסטים תיאוריה שלמה, לפיה ניכסון היה „טוב ליהודים" דווקא משום שהוא ריאקציונר בן־סקויה שכזה, וכיוצא באלה עיונים פוליטיים עמוקים של בית המדרש.

שביעות־רצון זו התעלמה מהעובדה, שארצות־הברית לא היתה שבעת־רצון כלל ועיקר ממצב זה, בו התקרבו ה־מדינות המחזיקות במקורות „הנפט" העיקריים של העולם המערבי יותר ויותר אל יריבתו העיקרית של עולם זה, ובו התמוטטה והלכה השפעתן של מעצמות המערב באיזור ענקי, בעל חשיבות אסטרטגית עצומה ואוכלוסיה גדולה.

מצב זה, שאנו ראינוהו כרצוי ביותר, נראה בעיני האמריקנים כבלתי־נסבל, והם לא חדלו אף לרגע ממאמציהם לשנותו לשקם את עמדתם בארצות הערביות. מה תועלת לאמריקנים אם אנו בעלי־בריתם היחידים באיזור, ואפילו אם תעלת־סואץ חסומה? קיום יחסים טובים עם הארצות הערביות חשוב לארה"ב פי אלף מאשר חסימת התעלה. גם זו עדות לעומק הבנתם ה„אסטרטגית" של „מומחים" שונים, שבנו על עניין זה של תעלה חסומה בניין „אסטרטגי" שלם, שאת הבל ורעות־רוח מלכתחילה.

הכלל הוא, שאם מוצבת הברירה: ישראל או הערבים — תעדיף כל מדינה, מטעמים של אינטרס מעשי פשוט, את הערבים על ישראל. כך היינו נוהגים גם אנו, אילו היינו במקום האמריקנים, הצרפתים או האנגלים. כל מי שבונה את עתידנו על איבת־נצח בינינו לבין הערבים, ועל תמיכה מעצמתית בנו — בונה אותו על חול. רק מדינה הנמצאת זמנית ביחסים רעים עם הערבים תתמוך בישראל. ובלבד שנשקפים לה סיכויים לשפור יחסים מייד היא נחפזת לקפוץ אל המגש. השני, ההוכחה המשונה ביותר לכך היא שלא מצרים היא שחזרה אחרי האמריקנים.

לשוב אליה. אלא האמריקנים הם שחזרו אחרי מצרים, והעובדה שנקסון חידש יחסים דיפלומטיים מלאים ארצות־הברית למצרים נחשבה לניצחון דיפלומטי ממדרגה ראשונה, שרובו ככולו של הקרדיט דוגמני שאפילו הסינאטור ג'קסון זה) בירך עליו. המצרים גם עצמאות שאנו לא היינו מעיזים לותה בדעתנו בגרשם כוסנו את סים, ולעומת זאת רואים אנו שאין רוסים טורחים ביותר לחזר אחריו חידוש היחסים איתם, שנותקו לא ידינו אלא עליידם. אלה הם פשוטים וברורים לדרגה החשיבות מייחסות המעצמות לנו בהשוואה בם, ובעיקר מצרים ומדינות הנפט.

*

יתר על כן: אנו ניסינו לבנות חשיבותנו על כך שהננו „משרתים בים" של האינטרס האמריקני. סחיטות־הכבוד הלאומית שבכך, אין משרת זוכה בכבוד ובמעמד אדם עצמאי. כל זה מעורר זכרונות גים על הטיעונים הציוניים המסורתיים מזמן המנדט, לפיהם אנו המשרתים טובים ביותר של האינטרס הבריטי, לכן מהאינטרס הזה הוא לתמוך נגד הערבים. חשבון עלוב, פחות־כמו זה הופרך שוב ושוב — על־ידי הבריטים, על־ידי הצרפתים, ועכשיו יוצא כנראה גם על־ידי האמריקנים. אלה כדרכם של אווילים, אין אנו לומדים הנסיון, ועגום ומבדח הוא כאחד לראות את יורשי אצ"ל, המעלים יומם ולילה את זכר מלחמת־החירות נגד הבריטים, משתמשים באותם נימוקים גופם, לגבי אמריקה, שלטני שלושים שנה שמו תם ללעג ולקלס אצל יריביהם. אז „הישוב המאורגן".

גם יכולתנו להתנגד להחלטה מדינית אמריקנית מוגבלת מאוד. אנו תלות גמורה באספקת הנשק האמריקנית. הייצור העצמי שלנו, כפי ש הוכח במלחמה האחרונה, מסוגל לכסות רק חלק קטן מהתיצרוכת המאסיבית של צבא כצבאנו בשעת מלחמה. כלומר: הננו „מעצמה" רק בתנאי שמעצמה אמיתית תומכת בנו. העוצמה הצבאית שפיתחנו רק מגדילה פאראדוקסאלית בשיעור עצום את תלותנו, חוסר עצמאותנו. הגרעון המיסחרי שלנו כה ענקי, עד שהוא מתקרב במספרים אבסולוטיים לגרעון המיסחרי של מדינות גדולות ועשירות כמו בריטניה או צרפת, שבהן גרמו גרעונות גודל זה לסיכון מעמדן הכלכלי. כיסוי של גרעון זה תלוי שוב בארצות־הברית — בממשלתה ולא ביהודיה. לציבור היהודי דהתם אין די כסף לכך.

העצה שיועצים לנו אנשי „הליכוד" ועתונאים הקרובים להם ברוחם, לבלימת התהליך של התקרבות אמריקנית־ערבית והתפתחות גישה אמריקנית „מאוזנת" יותר אל האיזור, היא להפעיל את יהדות ארצות־הברית. ואם בחוגים התומכים בנו בתוך ארצות־הברית, כגון אותו סינאטור ג'קסון, כמו־מר, לא מישקלה הפוליטי הסגולי של ישראל צריך להשפיע כאן, אלא גורמים חוץ־פוליטיים, „אידיאליסטיים". תמה כיצד מתיישב הדבר עם דברי אהבתם שלהם על „גדולת" ו„עוצמת" ישראל־יות, אם לישראל גופה, בלי יהודי ארה"ב, אין מישקל פוליטי מספיק להטות את הכף. מכל מקום, הדבר מחזיר שוב את תקופת המנדט, בה השליכה המנהיגות הציונית את יהבה על לחץ של יהדות בריטניה, מפלגת הלייבור וקבוצות של „חסידי אומות העולם" באנגליה ובארצות־הברית. וגם זכור סב מה היה ערכו של לחץ זה. יהדות בריטניה, בסופו של דבר, העדיפה את הנאמנות לממשלתה על פני ניתוק כן מכלל הציבור הבריטי; ומפלגת הלייבור, בעלותה לשלטון, פיתחה כמו־גו את מדיניות אטלי־בווין. אף כי הצהרותיה הפרו־ציוניות לפני הבחירות הרחיקות לכת יותר מכל גוף ציוני הציעה לפנות את ארץ־ישראל מערביה ולמסרה ליהודים.

*

דברים אלה אירעים לעמוד עינינו כשמזכירים לנו אותו הסיו מות העולם. הסינאטור ג'קסון, היה „ציוני", ומסתבר שרק באחרונה אאום, גילה את „העניין היהודי" התגלות־שכינה. כגון מה ש־פאולוס בדרכו לדמשק. מניעיו ראליים שקופים באור. אם יפעם לשלטון, ינהג גם הוא הרציפות במדיניות האמריק־ יתואר שיסכים כנשיא להפסיד צורות שכבשה ארצות־הברית ב־שוב בעמל ובכסף רב לטובת ראל השלמה.

צור: צורת מחשבה זו איננה מדינית אמיתית, אלא גירסה של השתדלנות היהודית־ציו־ סורתית. הערבים זוכים בתמיכה שיקולים פוליטיים וכלכליים אילו אנו נאלצים „לקרוא לרח־ מים", כביטוין האכזרי של ביאליק. ציאים אותנו נביאי ה„הדר", ה־ ו„חזון הארץ השלימה". הם אותנו לגיטו. ואנו נדחסים ל־ שאיננו כנהלים מדיניות רי־ עצמאית אמיתית. מדיניות של לאומית אמיתית ועוצמה אמי־ עוצמה וריבונית אמיתיות אלו להשיג רק בתנאי שנגיע להסדר שכנינו. אחרת אנו נידונים להמשיך במדיניות העלובה של „הוועד הי־ והסוכנות היהודית ובשנור הי־ מאורגן של המגבית, שכל ישרא־ חברה עצמית. שנתקל אי־פעם תיה, חש כיצד הכליוה מכסה מדינה כזו עדיין איננה מדינת ת. המאבק לשיחרור עודו לפני־

*

האמריקנים לא ינהגו בנו שנהגו הצרפתים. וגם זאת מסי־ ליטיות, ולא שתדלניות או כתור „הלחץ היהודית". מאחר שהם חזקים ועשירים לאין שיעור מ־ אין הם צריכים לקפוץ מעורם למצוא חן בעיני הערבים, ואין סים להתרצות אליהם בראשינה שו הצרפתים. לא רק הם מעוניי־ תקשר עם הערבים אלא שהער־ עוניינים גם להתקשר איתם. גם אי להם לוותר כליל על משרתת התלויה בהם בידיה וברגליה. ראל. אולם ישראל תהיה אנוסה להם, אפילו בעניינים שתראה שיבות חיונית. כל עוד היינו מא־ יקני רציני יחיד באיזור, היו הם להתחשב בדעתנו. אולם מרגע חוזרים וכובשים את עמדותיהם שאר הודות לנו), יכולים הם ל־ בנו פחות, אף כי לא יתעלמו כליל. ואנו מה נעשה? נאיים לקראת הרוסים? לאיום כזה משקל רב יותר בעוד אנו היינו יחידים כאן. ומכל מקום, הרו־ לא יהיו מוכנים להפסיד את עמ־ אצל הערבים ולא יבואו עמנו אלא אם כן יושג קודם לכן הס־ בינינו לבין הערבים. מכאן שגם התימרון לנו בתחום הפוליטיקה אלית תלוי בהסדר עם הערבים.

תמורה תיכפה עלינו — והבל. חיי־ לים לתולה בעצמנו, לפי הבנת־ את האינטרסים שלנו. עתה נהיה לעשות זאת בהתאם לתמישתי־ רסים האמריקנית — וזו, כידוע, זהה בכל הנקודות עם שלנו.

עמוס קינן

איזה מין „אתגר" זה?

החוג הרעיוני „אתגר" במפלגת העבודה אינו חוג רעיוני, אלא קבוצה מיגזרית. בחוג חברים כמה אלופים (מיל.), כמה תתי אלופים, אלופי משנה ואולי אפילו כמה סגני אלופים. כידוע, כיכר המחשבה והגיית הדיעות, ובמיוחד כאשר הדבר נוגע במחשבה פוליטית, אינו צמוד דווקא אל דרגה צבאית. קרל מרכס לא היה אפילו טוראי, ומרקוזה השפיע על המחשבה הפוליטית של אמריקה יותר מהגנרל אייזנהאואר. אפילו אם נקבל חוג רעיוני בתוך מפלגה המורכב מ־יוצאי צבא, קשה להניח שבכל צה"ל אין אפילו רס"ר אחד, למשל, המסוגל למחשבה, ושאין בו אפילו רב"ט אחד שהוא הוגה דעות פוליטי. מוזר מאד כאשר כושר המחשבה של יוצא צבא מתחיל רק בהיותו אלוף משנה. ומה עשה אותו אל"מ כאשר התחיל את שירותו והיה טוראי. האם אז לא ידע עדיין כיצד משתמשים בראש?

למזלנו, דומה שאפילו אנשי חוג „אתגר" אינם סבורים כך. יש להניח שמטעמי נוחות הם קוראים לעצמם חוג רעיוני, הואיל ומפלגת העבודה אינה סובלת חטיבות חדשות מחוץ לחטיבות ההיסטוריות שהקימו אותה. וכך. במסווה תמים של חוג רעיוני, התקבצה לה קבוצה מעמדית מובהקת בעלת אינטרסים מעמדיים מוגדרים מאד, בכשרה להיות קבוצת לחץ שלטונית. באחת הפגישות האחרונות של חוג „אתגר" נכח גם מנהל בנק. מתברר, איפוא, שכאשר אדם מגיע לדרגת מנהל בנק, ואפילו אם הוא טוראי, הריהו כשר לחשוב מחשבות רעיוניות בחברתם של אלופי משנה, וברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם, ואפילו הוא מנהל בנק.

*

החוג הזה מונה בקרבו מנהלי קונצרנים כלכליים אדירים יותר או פחות, מנהלים בכירים של מרבית החטיבות המשקיות במדינה, וסתם מנכ"לים של כל מוסד תחת שימשה של ארץ ישראל. מובן מאליו שמנהלי הקונצרנים לא נולדו בתוך הקונצרנים. הם היו חלק מהשיטה המקפיצה אנשים מן העמדות הבכירות בצה"ל אל העמדות הבכירות במדינה. ובמיוחד במשק המדינה. שיטה זו יכלה לצמוח רק באותה תקופה בין 1967—1973. תקופה שהצמיחה אגדות לא מעטות. החל באגדה על מסע צה"ל ביום אחד לבנגאזי, וכלה באגדה שגנרל עברי מסוגל מטבע ברייתו לעשות כל דבר שבעולם. בין שהוכשר לקראתו ובין אם לא. עד היום אני תמה מדוע לא התמנה אחד האלופים בדימוס לנצח בשרביטו על הפילהרמונית. ובאמת מדוע לא?

מערכת הבטחון אינה יכולה לפעול על בסיס ריווחי, אולם אצלנו היה מקובל, שמי שהוציא כספים ללא שיעור וללא ביקורת תחת חסותה של מטריית הבטחון, הריהו איש ביצוע למופת. וכך עברו קצינים גבוהים לניהול חברות ממשלתיות והשקיעו אותן בהונאה יד בהפסדים של מאות מיליונים.

אבל צריך לומר את האמת: לא בגלל חוסר הידע שלהם בכלכלה, מונו אותם קצינים בכירים למשרותיהם. אפילו בישראל, חוסר ידע בלבד אינו כרטיס כניסה לשום מקום. בישראל, בה מערכת הבטחון היא השליט העיקרי בכלכלה, טוב מאד להעמיד בראש מפעל החי על הזמנות של משרד הבט־חון, איש שיש לו חברים במשרד הבטחון ודלתם פתוחה בפניו. ומכיוון שמדינה בכלל ומדינת ישראל בפרט אינם עיסוק ריווחי אלא שיסוע לטוני, התבצר בשלטון אותו מעמד שהתרגל לשלטון עד פימי משרות הצבאי.

*

לכל מעמד בעל פריבילגיות יש אינטרס, והאינטרס הזה כמובן לשמור על הפריבילגיות. אנשי חוג „אתגר" מגלמים בדיוק נמרץ את דמותו של המעמד החדש בעל הפריבילגיות בישראל. צריך לזכור על אילו הנחות יסוד נשענות פריבילגיות אלה. ונזכיר רק בקצרה שאלה בדיוק אותן הנחות יסוד שקדמו ליום ח"ט 6 באוקטובר 1973. ובכל השטחים: החל מבעיית הגבולות, דרך כל בעיות המשטר למיניהן, עכשיו אנו עדים להתחלת התמוטטותן של ההנחות, אולם מעמדם של בעלי הפריבילגיות עדיין איתן כשהיה. עתה, כאשר כל המדינה זעה ורועדת ומוחה, הם מתעוררים כדי לתבוע חלק מהעוגה השלטונית החדשה. הם אינם רוצים לעמוד מחצר, חלילה, הם רוצים להמשיך להיות קרובים לשמנת. ואם זה לא דיין ולא ספיר, לא חשוב מניין תבוא השמנת העיקר להיות קרוב אליה. ואם לכם כך צריך להיקרא חוג רעיוני, לוא יהא זה חוג רעיוני.

אין עיני צרה בשמנת האישית של אנשים אלה, ויבושם להם. אבל אני יודע היטב שלמרבית אנשי השמנת יש גם אידיאולוגיה שמנה, והם בטוחים שסדר העולם הטוב הוא הסדר הקיים אותו הם מייצגים. עובדה שהסדר הקיים הוא סדר טוב, כי היה לו מספיק שכל לבחור בהם. מי שאינו בטוח שהסדר הקיים הוכיח את עצמו לאחרונה, יכול לספקפק גם בתושייתם הרעיונית של נציגיו, וכמובן; שיא השיאים הרעיוני הוא כאשר אנשים אלה מתייצבים בראש כל מיני תנועות לשינוי שיטת הבחירות וכדומה. קשה לי להאמין בלב שלם שכל מה שטוב להם. טוב גם לי.

*

עד עתה דיברנו באינטרסים של שיכבת יוצאי צבא, אשר הוסו במסווה רעיוני. לעומת זאת אני סבור שכאשר המדובר בדיעות ממש, גם אם אין מותר האלוף מן האדם, הרי גם לא להיפך. אני יודע על אלופים שכושר המחשבה שלהם, מחשבה פוליטית, חבר־תית, לאומית, עולה על כושרו הממו־צע של מקצוען אקדמאי או פרלמנטרי. הצמחנו כמה אלופים לשעבר שקנו להם שם בינלאומי דווקא בכישוריהם האינטלקטואליים. ויש לעומתם אלה שכושר חשיבתם אינו עולה אפילו ברמת ההתבטאות על זה של בעל דוכן הפלאפל. הגיע הזמן להפריד בין הח־בר והחווה של אנשי ציבור, כמו שאמר חלקוה במסעדה: מרק לחוד, שערות לחוד.

מן הראוי היה לפזר מיד את חוג „אתגר", כי ריח של קרטל נודף ממנו. יתערבבו אנשי הצבא בכל החטיבות, ואל נא יחשבו כולם ביחד בשורה ישרה.

סילבי קשת

כך הם מדברים

מה זה פה, אפריקה המרכזית של בוקאסה? רוכל נידון לתשע שנות מאסר על עבירת בסחורים ללא רשיון ביתנה המרכזית.

— נורא.

— אף כלב לא היה יודע מזה, אלמלא הגיש פרקליטו בקשת חנינה לנשיא־המדינה.

— גם אחרי פרסום הידיעה. עושה רושם שזה לא מרגש אף אחד.

— אילו היה הנאסר על רקע פוליטי, כבר היית רואה את בעלי המצ־פון המקצוענים כותבים על זה מאמרים. בסך־הכל זה סתם רוכל עלוב ומסכן; מי שם עליו, בכלל?

— נקוה שהנשיא יחון אותו.

— לא זו הבעיה. העניין הוא שבארץ המתיימרת להיות נאורה, קורה בכלל דבר כזה. מעניין מי היה השופט.

— לא כתוב.

*

— ואיך אתה מסביר את רעיונו הגאוני של יוסי שריד למנות את אריק שרון לשר בטחון?

— אז הוא אמר, ביג דיל. מה אתה מייחס לו חשיבות כזאת?

— כי הוא, בדרך כלל, מדבר תחת מטריית אוורית של מישהו. פעם זה היה ספיר. עכשיו זה, כנראה, רבין. אתה חושב שרבין חושב כך?

— לא עולה על דעתי.

— הרי אומרים שיש רומן בין רבין לשרון, שדיבר עליו כל כך יפה. אמר שכאשר היה רמטכ"ל היה הצבא פנ־טאסטי. ועם פירסום מיסמך וייצמן יצא להגנתו הטוטאלית. אולי רבין באמת רוצה לעשות כמו קנדי, שמינה שני שרים רפובליקאים. את מקנמארה ודילון?

— שטויות. עם ידיד כמו שריד, רבין לא זקוק לאוייב. תפסיק לייחס לו חשיבות כזאת. היא פשוט תופס יוזמות, נערך לאפשרויות חדשות. אולי הוא החליט לא להשאר עם הסוס ספיר, שרוצה שאולי לא יהיה בממשלה הבאה, והוא רוצה להיות פופולארי על שכבות חדשות.

— יכול להיות. בהתחשבה שנייה, שהוא מנסה להפגין עצמאות. הוא כבר לא ילד־השעשועים של ספיר. יחסיו עם תנועת מדורדרים נגברי, רבינוביץ בכעסם לא מדבר איתו.

— ותגוש גם הוא לא יה יהיה.

— נהוא חושב לעצמו, אולי, שה־רעיון יתקבל יפה במפד"ל שייכנס לקואליציה, יתקבל יפה בציבור. יתקבל יפה בליכוד. ואולי אפילו גם יפוצץ את הליכוד.

— די, עזוב אותי עם יוסי שריד. אתה חושב שרבין יצליח להרכיב ממשלה?

— נורא הייתי רוצה שיצליח. אפילו אם תהיה ממשלה קצרת־ימים, כדי לסלק את ממשלת־המעבר הזאת.

— נקוה שלא יוותר למפד"ל.

— עושה רושם שלא.

— אבל כמה חבר'ה ברפ"י כבר עושים קונצים וטוענים שאי־אפשר ללכת בלי המפד"ל. ושהממשלה תהיה יונית מדי. אתה חושב שפרס מאחורי זה?

— אני לא יודע. אבל נדמה לי, שברפ"י הם חלוקים בעניין הזה. פרס, בעצם, כשדיבר בפני המשמרת הצעירה, לפני בחירתו, אמר שצריך להת־קרב אל הדתיים בעניין מיהו יהודי, ושצריך לתת לצעירים עם קידום. וסיפר כמה שזבולון המר הוא בחור נהדר ואיך הוא אוהב אותו.

— והוא הקסים אותם כשאמר אמי־תות גדולות כמו: שהסוציאליזם שלו זה ספר עמוס, ובכלכלה לא קיינס הוא הגורו שלו, כי אם גלבריית.

דב גנחובסקי

קרן אלמונית

בשבוע שעבר הימים ישבו פרנסיה של תל־אביב ודנו מה שם יותן לה לסימטה נידחת, ספק מבוי ספק חצר מפולשת, שהסכה לרשות הרבים. עם ממש אי־אפשר, שכן יהיה הדבר עלבון לבעל השם; ולהותיר אותה ללא שם — גם כן אי־אפשר. גימנו נגמרו לצאת ידי חובה הכל, ולקרוא לאותה סימטה בשם „סימטה אלמונית" — וכך, כבדור־מה, שמה עד היום.

מעשה דומה עשתה באחרונה ממ־שלת־ישראל, אלא שלא בסימטה נידחת שכונות־אדם, כי אם בקרן של ממש, בת עשרה מיליון דולר, ובכבוד כולנו. אותה קרן מיסתורית, תשאית, שכנראה רק בשל שיכחה אושרה הצעת החוק שלה במליאת הממשלה ולא בוועדת שרים לענייני בטחון.

*

בקפוץ קמצה על פני הימים, ולה־שנים, ונגיע על כנפי הדמיון ליום בו מחליטים נאמני „קרן וולף" לחלק לראשונה את הפרס עבור „הישגים למען האנושות ולמען יחסי ידידות בין עמים". ונתאר לעצמנו כי חתן הפרס הראשון אינו, אלא מיודענו הנרי קיסינג'ר. שאחרי הכל תרם יותר מכל מישהו אחר לטיפוח יחסי הידי־דות בין מצרים לבין ארצות־הברית. כיוון שהמדובר ב„פרס נובל הישרא־לי", נוהגים בו באותו פרס כבנוהגו של פרס נובל, ושגרירנו בוושינגטון מטריח עצמו אל ה„סטייט דפרטמנט".

— אני שמח מאוד, אדוני מזכיר־המדינה, לבשר לך כי זכית להיות המקבל הראשון של „פרס וולף" עבור הישגים והידידות וכו'. קבל נא ברכותיו, וכן את ברכות הגברת ראש־הממשלה, ראש־הממשלה המיועד וכל העם היושב בציון.

— באמת באה בזמן; אדוני השגריר, באנסי התלוננה לא מכבר כי בבית אין אפילו סיכות־בטחון. אבל אמור לי, איזה פרס זה?

— כן, אדוני המזכיר, הפרס כולו שלך, ושל הגברת קיסינג'ר, לה־דרך. הוא אינו שותף לו כלל וכלל.

— זה משמח את לבי, כמובן. אבל מיהו אותו וולף?

— סתם שם מההסטוריה, אדוני מז־כיר־המדינה. מזכיר־הממשלה שלנו טרח להודיע ולהדגיש כי „השם וולף, שניתן להצעת החוק ולקרן, אין לו כל קשר לשמם של התורמים".

— אז למה וולף, ולא, נניח, קיסינ־גר?

— זה באמת רעיון, אדוני המזכיר. ואולי אחרי שתגמור את פרשת הפ־רדת הכוחות, תסכים ממשלתי לדון בנושא. אולם בינתיים, היחיד היודע למה דווקא וולף הוא נשיא־המדינה שלנו, ואצלנו אין פרוצדורה לחייבו לתת פרטי־טיים או העתקים לאיש, כך שאיש, בכנות, אינו יודע למה וולף.

— לו יהי כן, אדוני השגריר. אגב, כמה הפרס?

— פרס באמת נכבד. מאה אלף דולר, או רבע מיליון לירות עם הצמדה למדד במילוות־פיתוח, כבחירתך.

— את הצמודים, כמובן. מה אני, גוי?

וכדי בזיון וקצף.

*

מה נסכם, אם יש ברצוננו לכבד פלוני ואלמוני על הישגים לטובת האנושות (זו היורקת בפרצופנו מדי שבוע במועצת־הבטחון, חששת לאידנו ומבקרת על הרג ילדינו) ולקירוב בין עמים (ומה מקרב עמים יותר משינאת היהודים וישראל?), תבח ונעשה זאת מכספנו שלנו, בשמנו, בעצמנו ובכבודנו. אם אין ברצוננו לעשות זאת, אלא פלוני ואלמוני „התורמים" רוצים בכך בהסתר, באלמוניות, מאחורי גבה של ממשלת ישראל ונשיא מדינת ישראל — מוטב כי ירשמו כדת וכדין איזה „גולדשטיין" בליכטנשטיין, ויע־ניקו פרסים משם. שם אין צורך בחוק מיוחד כדי לקבל פטור ממסים.

ולוויון שהתחלנו בסיפור, נסיים בסי־פור. מעשה בנדיב שתרם בית־ספר ב־ישראל, והתנה כי תרומתו תהיה בעילום־שם מוחלט. חוף לו, בעיקר עם מס־הכנסה בארצו. אם לא עו־שים למען החינוך: בנו בית־ספר, בלי „על־שם", בלי אבן־שיש ובלי חנוכת־הבית. אולם לא נקפו ימים רבים. והסלוגות של אותו תורם החי־חילו להציק לו: למה לחברתה זו יש שלט על גן ציבורי, לידידתה האחרת שלט על ספסל, לעייתה ה־טובה הוא ובעלה שלט על שער בחומת־ירושלים? ואילו לשונאתה ה־גדולה ביותר יש לא פחות מבית לאומי שלם, עם „ישראל". ולה, נעבעך, אין כלום? שמע הנדיב ולא ידע איך להיחלץ מן המיצר. אוי לו מאשת חיקו, ואבוי לו מסקירת־קהונת שלה. אבל לא אבויה הרשות מבויאאהם... כיצ־בוין ימים לא רבים הוצב של אותו בית־הספר שלט [illegible] הספר המקים [illegible] אלמוני.

„חדל, חדל, זה אני, הנרי!"

פרשת השבוע
אחרי—קדושים
מאת מנחם בקר

„וידבר ה' אל משה, אחרי מות שני בני־אהרן..." (ט"ז, א')

על חטאם של „שני בני אהרן" שנינו במסכת סנהדרין (נ"ב, ע"א): „היו משה ואהרן מהלכים בדרך, ונדב ואביהוא מהלכים אחריהם, וכל ישראל אחריהם. „אמר לו נדב לאביהוא: אימתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור? אמר להם הקדוש־ברוך־הוא: נראה מי קובר את מי?"

על מדרש ציורי זה יש מקום לשאול: אם חטא נדב בהשמעת דברי בלע על משה ואהרן, מה חטא אביהוא? מכאן נמצאנו למדים, שהשומע דבר מגונה על הזולת ואינו מוחה על כך, מעלים עליו כאילו אמר את הדברים הפסולים ומענישים אותו בכל חומר הדין. בכך ניתנת אזהרה נמרצת לכל אדם, שלא זו בלבד שאין להשמיע לשון־הרע ודברי־רכילות, אלא אסור גם לשמוע דברים מגונים על הזולת ולהחריש. ועל כך כבר אמרו חכמים: „שתיקה — כהודאה דמיא" (יבמות פ"ז. ע"ב).

„כי בענן אראה על הכפורת" (ט"ז, ב')

על פסוק זה העיר פעם רבי מאיר שפירא, ראש ישיבת לובלין: מצויים מאמינים בני־מאמינים, המגלים לעיתים רפיון־אמונה בשעות קשות המתרגשות עליהם. כלפי אנשים אלה קורא כאן הכתוב: „כי ב ע נ ן אראה על הכפורת": אסור לו לאדם להתייאש, אפילו בשעת שפוקדים אותו זמנים קשים; לכן פעמים הרבה, כאשר החושך מכסה ארץ, נראה לו לאדם כאילו אפסה כל תקוה וכלו כל הקיצין; ולפתע זורחת לו שמש־התקוה ואור־הישועה מתגלה לו במלוא זהרו. על היהודי להתחנך לקראת ימים קשים הפוקדים אותו בחיים, ועליו לזכור שאחרי סערות קשות עולה וזורחת שמש יקרות...

„איש אמו ואביו תיראו" (י"ט, ג')

מעיר כאן בעל „כתב סופר": התורה מדייקת כאן ואומרת: „א י ש אמו ואביו תיראו". בכך היא באה ללמדנו, שמצוות כיבוד אב ואם אינה חלה רק בשעה שהבן סמוך אל שולחן ההורים. אלא אפילו לאחר שבגר ועזב את בית־הוריו והוא בבחינת „א י ש", העושה לעצמו ולביתו — גם אז חלה עליו מצוות כיבוד אב ואם ועליו לקיים: „אמו ואביו תיראו".

ממדרשי חז"ל

„בזאת יבוא אהרן אל הקודש... כתונת־בד קודש ילבש, ומכנסי־בד יהיו על בשרו, ובאבנט בד יחגור ובמצנפת בד יצנוף..." (ט"ז, ג'־ד')

רבי סימון בשם רבי יהושע אומר: מפני מה אין כוהן־גדול נכנס לקודש־הקדשים בבגדי־זהב? אלא אין קטיגור נעשה סניגור. כדי שלא ליתן פתחון־פה לשטן לקטרג ולומר: אתמול עשו להם אלוהי זהב (בחטא העגל), והיום הם מבקשים לשמש (= לשרת במקדש) בבגדי זהב!

„ולפני עוור לא תתן מכשול" (י"ט, י"ד)

לפני סומא בדבר (= אין הכתוב מדבר דווקא בשימת מכשול לפני עיוור, שאינו רואה בעיניו, אלא גם במטעה את הזולת). בא ואמר לך: בת פלוני מה היא לכהונה (= האם היא כשרה להינשא לכוהן)? אל תאמר לו: כשרה, והיא אינה אלא פסולה. היה נוטל בך עצה, אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו. אל תאמר לו: „צא בהשכמה" (= מוקדם בבוקר) שיקפחוהו ליסטים (=שיפגעו בו שודדים). „צא בצהריים", בשביל שישתרב (=שיכהו השרב); ואל תאמר לו: „מכור שדך וקח (= וקנה) לך חמור" — ואתה עוקף עליו (= בא עליו בעקיפין ובדרכי־ערמה) ונוטלה ממנו. שמא תאמר: עצה יפה אני נותן לו, והרי הדבר מסור ללב. שנאמר: „ויראת מאלהיך אני ה'" (שם, שם) — כל דבר המסור ללב נאמר בו „ויראת מאלהיך".

„הוכח תוכיח את עמיתך, ולא תישא עליו חטא" (י"ט, י"ז)

מניין לרואה דבר מגונה בחברו, שחייב להוכיחו? תלמוד לומר: „הוכח". הוכיחו, ולא קיבל (מוסר) — מניין שיחזור להוכיחו? תלמוד לומר: „תוכיח" (=בכפל לשון) — אפילו מאה פעמים.

יכול אפילו פניו משתנים (= שמא תאמר: יש להוכיח את הזולת עד שפניו מסמיקים מבושה)? תלמוד לומר: „לא תשא עליו חטא" (בכך מלמדנו הכתוב, שעל המוכיח להיזהר שלא לבייש את חברו ברבים).

חסידים משפרים

על מה אין אנשים מבקשים היתר של מאה רבנים?

רבי נפתלי מאמסטרדאם, מחכמי המוסר, היה מדקדק מאוד במוצא פיו, וביותר היה נזהר שלא להיכשל, חלילה, באבק של לשון־הרע.

פעם בפעם היה ר' נפתלי מעורר את בני־עמו לכך שרבים מתירים לעצמם לזלזל באיסור חמור זה, ובין השאר היה אומר: ראיתי אנשים המבקשים להם היתר של מאה רבנים כדי לשאת אשה שניה במקום שאין צורך — שאין זה אלא חרם דרבנו גרשום, ואין אנשים אלה מבקשים להם היתר של מאה רבנים כדי להשמיע דברי־רכילות ולשון־הרע, שזה איסור גמור מתורה ואחת העבירות החמורות ביותר?

על איזה לאו היה עובר השוחט בסלונים?

בעיר סלונים היה שוחט בהמות, שנתפרסם כשוחט מופלג, שקשה לעמוד במחיצתו.

פעם אמר עליו ר' אייזיל חריף, רבה של סלונים, בשעה של בדיחות הדעת: שוחט זה, בשעה שאינו עוסק במלאכת השחיטה של בהמות, עובר ככל הנראה על לאו מפורש בתורה: „לא תעמוד על דם רעך" (י"ט, ט"ז).

„אחים בוגרים" ליתומי המלחמה

(סוף מעמוד 13)

מקורבים היתומים או הנערים שאבותיהם לא נמצאו לידם (אם משום שהיו אסורים בבתי־כלא במשך שנים ארוכות ואם משום שנטשו את הבית לבלי שוב).

יש, איפוא, להציב דמות גברית חיובית ליד הילד והנער ותפקיד זה נועד ל„אח הבוגר". אנשי האגודה טוענים, כי הגבר המבוגר יכול להקנות ערכים, תחושות, עניין, מצב־רוח ומעל הכל בטחון עצמי לנער הצעיר.

סיפר השבוע אחד „האחים הבוגרים", אשר ביקש להיות עלום שם: „תחילה לא הרשים אותי הנער בן ה־10 שלקחתי לטיפולי. אחר־כך הרבינו למיפגש. הוא היה בא לביתי ואני לביתו. שוחחתי עימו ארוכות על כל מיני נושאים כלליים ואישיים, מעולם לא ניסיתי לקנות אותו באמצעות מתנות, אלא באמצעות קיום הבטחות — ומי אינו יודע עד כמה רגישים הילדים לקיום הבטחותיו של האב? כיום היחסים שבינינו הם כבין שני חברים למרות הפרשי הגילים".

בסבלנות ובהבנה

— עד מתי תישארו „אחים"?

„כל עוד יהיה זקוק לי", היתה התשובה.

מלחמת יום־הכיפורים יצרה מצב חמור יותר. אומרת גב' מרקובסקי: „לצער הרב אין לנו מחסור ביתומים אלא במתנדבים המוכנים להתמסר לנערים לתקופה ממושכת. הנסיון מלמד אותנו, ככל שהתקופה ארוכה יותר, משתפרות התוצאות הטובות.

„איננו מחפשים סתם מתנדבים, אלא כאלה המוכנים להקדיש בסבלנות ובהבנה את עיתותיהם ליתומים הללו. חיוני [...] לנערים חסרי משען אלה [...]. אם לא נשכיל להתאים להם ,אחים בוגרים', נחטא כלפיהם חטא כבד".

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
באר־שבע

מודיעה על הרשמה מאוחרת של מועמדים חדשים לשנת הלימודים תשל"ה (1974/75) לחוגים/מחלקות:

הפקולטה למדעי הרוח והחברה (בחסות האוניברסיטה העברית): מקרא, ספרות עברית, לשון עברית, צרוף בין חוגי לשון עברית וספרות עברית, מחשבת עם ישראל, היסטוריה של עם ישראל, מגמה לארכיאולוגיה של המזרח הקדום, היסטוריה, גיאוגרפיה, חינוך מסלול משולב חינוך ומדעי ההתנהגות, תעודת הוראה, הלשון האנגלית וספרותה, הלשון הצרפתית וספרותה, פילוסופיה, מדעי ההתנהגות, כלכלה, סטטיסטיקה.

הפקולטה למדעי הטבע: ביולוגיה, גיאולוגיה, מתמטיקה (קיימת אפשרות ללמוד מתמטיקה בצרוף חוג ממדעי הרוח והחברה, קיימת אפשרות להתמחות, אחרי השנה הראשונה, לקראת מדעי המחשב), פיסיקה, כימיה, מדעי הגרעין (אנרגיה גרעינית).

הפקולטה למדעי הטכנולוגיה: הנדסת מכונות, הנדסה כימית, הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תעשיה וניהול, הנדסת חומרים (מטלורגיה).

ההרשמה המאוחרת תיפתח ביום ד', כ"ג אייר תשל"ד — 15.5.74 — ותסתיים:

לחוגים בפקולטה למדעי הרוח והחברה — יום ד', י"ב אב תשל"ד (31 יולי 1974)

למחלקות בפקולטה למדעי הטבע — יום א', י' תמוז תשל"ד (30 יוני 1974)

למחלקות בפקולטה למדעי הטכנולוגיה — יום ו', כ"ד סיון תשל"ד (14 יוני 1974)

מועמד המבקש לממש זכותו לפי חוק החיילים המשוחררים תשל"ד 1973, חייב להמציא אישור על היותו חייל משוחרר במובן החוק הנ"ל.

לקבלת פרטים וטפסי הרשמה נא לפנות בגלויה למדור הרישום, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053, באר־שבע.

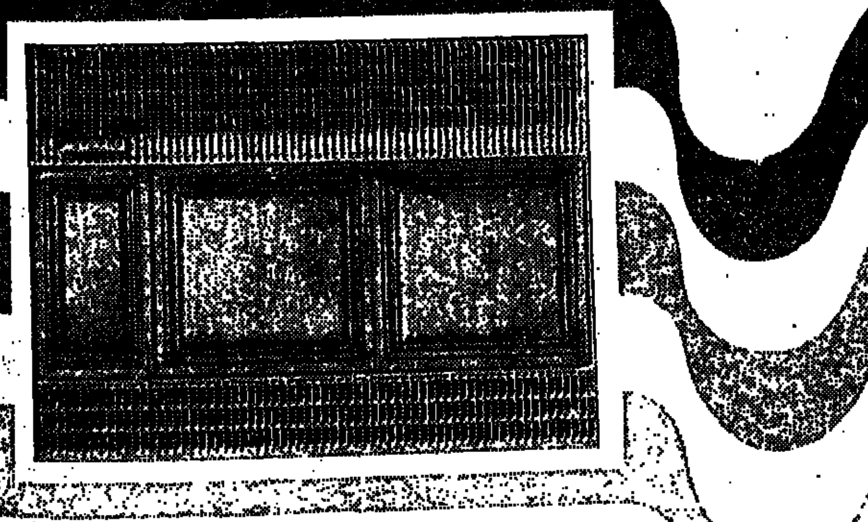

TAPPAN
משב־רוח מאמריקה

עולם חדש של אויר ממוזג, נפתח גם בישראל, עם מערכות "טאפן" המשוכללות. "טאפן"־מושג בינלאומי לתכנון פונקציונלי, איכות בניה גבוהה ויעילות פעולה מירבית, תודות למתקן אוטומטי משוכלל לשני כווני זרימת האויר. מערכות "טאפן" מותאמות לכל מטרה: בתים משותפים, וילות, משרדים, חנויות, מפעלים, אולמות, בניני־צבור וכו'.

מעתה תוכל גם אתה להנות ממזגנים מעולים בביתך ובעסקך, שפעולתם שקטה להפליא......

ותוצאתם: אויר טהור ורענן בכל ימות השנה.

לקבלת יעוץ והדרכה ללא־התחייבות על־ידי צוות מהנדסינו — נא לפנות בכתב או טלפונית לסוכנים הבלעדיים:

אמדיק־אייר בע"מ, רחוב נירים 6, תל־אביב, טלפון 253127

TAPPAN — מזוג אויר היוצר אוירה

במלאי להספקה מידית!

✱ ברשותנו גם מלאי מערכות מרכזיות מתוצרת TAPPAN מ־2 ועד 20 טון.

ספרים חדשים

ימי אוקטובר — ערכו זאב ענר, מורדי נאור — מחיר 14.50

מגש הכסף — נתן אלתרמן — מחיר 24 ל"י

מדינות מסורפות — פרופ' יחזקאל דרור — מחיר 11 ל"י

פילים רקנה — מבחר קטעי חוויי צה"ל שראו אור במחנה — מחיר 16 ל"י

משרד הבטחון — ההוצאה לאור

צעיר יוצא קיבוץ בעל פרופיל טרנזיט
מעוניין בהצעות רציניות
טל. 872313, חולון

גולדבין GOLDBIN

חברה לבנין ולהשקעות בע"מ

בונה בבת־ים
בניני תעשיה ומלאכה למכירה ולהשכרה
בגדלים שונים
800 מ"ר — 150 מ"ר

לבעלי מלטשות יהלומים מוקם אגף מיוחד עם שפע אור טבעי

✱✱✱✱✱

דירות מפוארות וחנויות
באזורים היפים והמרכזיים ביותר בבת־ים

משרד מכירות:
גולדבין בע"מ
בלפור 47 בת־ים טל. 865985

הלוח הכפול · ידיעות אחרונות · הארץ

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.40 ל"י לשורה / יום ו': 3.10 ל"י לשורה

פרקי היום בתנ"ך
• תהלים, מ"ו—מ"ח.

המשנה היומית
• בכורות, ח' (א'—ד').

הדף היומי
• מנחות, צ"ו—צ"ז.

ההלכה היומית
• שבת, שכ"ח (מ"ד—מ"ט).

הדלקת הנרות

	ירושלים	תל־אביב	חיפה
ע"ש	6.42	6.50	6.51
מוצ"ש	7.01	7.00	7.02

תורנות רופאים לפי המקומות

תל־אביב
• ד"ר סגל, בלוך 12, טל' 237450; ד"ר הר־אבן, רח' אשכנזי 6, טל' 418251.
• כפר־אבא: טל' 101, 014331. רופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר, המבקר חולים בבתיהם.

הרצליה
• מד"א, טל' 101, 081508.

קופ"ח עממית אשדוד
• מד"א, טלפון [illegible].

קופ"ח עממית גדרה
• ד"ר חנני, טלפון [illegible].

קופ"ח עממית חדרה
• מד"א, טלפון [illegible].

קופ"ח עממית כפר־סבא
• ד"ר קלאוס, רח' וייצמן 48, טלפון 27252.

קופ"ח עממית נתניה
• מד"א, טלפון 23888.

קופ"ח עממית טבריה
• ד"ר קוברין, טל' 20801.

קופ"ח עממית עפולה
• ד"ר אהרונוביץ, טל' 2300.

קופ"ח עממית גוש־דן
• ר"ג, גבעתיים, בני־ברק, כפר־אתא, טלפון 781111.

קופ"ח עממית חוף השרון
• לפנות לרופא המשפחה.

קופ"ח עממית רחובות
• מד"א, טלפון 051988. אחות תורנית במרפאת ח' סנה, רח' בנימין 23 (בין השעות 10—9 לפנה"צ).

קופ"ח מכבי
• תל־אביב: יום שבת (מ־14.00 עד 7.00 בבוקר למחרת) ד"ר ואטס (כללי), אלנבי 80, 53568; ד"ר אנגל (ילדים), כיכר מלכי ישראל 10, 208021.
• גוש דן: יום שישי — ד"ר גולדשטיין (כללי), רמת־חן, שלם 18, 702088; ד"ר אידלסון (ילדים), ר"ג, הרעל 1 פינת מודיעין, 720880.
• ליל שישי — רופא תורן במגן דוד אדום, ר"ג, הגלגל 12, 781111, מ־7 בערב.
• יום שבת — ד"ר מוטשקין (כללי), רמת־חן, הראל 4, 744304; ד"ר בר (ילדים), ר"ג, דוד 8, 780414.
• מוצ"ש מ־7 בערב — רופא תורן במגן דוד אדום, ר"ג, הגלגל 42, 781111.
• ירושלים: בבוקר יום א' — מד"א, טלפון 101.

תורנויות בתי חולים
• היום: איכילוב, הדסה (פנימית) עד 18.
• שבת: איכילוב.

תורנות בתי מרקחת
• ליל שבת: פרנקל, המלך ג'ורג' 28, טל' 222121; שלום, המלך 78, טל' 240461; יאני, יהודה הלוי 07, טל' 012171.
• שבת: פרנקל, המלך ג'ורג' 28, טל' 238721; צפון, יהודה המכבי 38, טל' 449063.
• מוצ"ש: הנביאים, המלך ג'ורג' 72, טל' 286740; ככר המדינה, ח' באייר 48, טל' 235046; נורדאו, בן־יהודה 188, טל' 242678.

מכל הארץ
• חולון והשרון: ליל שבת — ד"ר ברנקר, הרצליה, סוקולוב 28. שבת — קרמר, הרצליה, סוקולוב 18.
• רמת־גן: ליל שבת — אכוחא, ז'בוטינסקי 41, טל' 731874. שבת — עמית, מודיעין 180, טל' 722064.
• בת־ים: ליל שבת — בלפור, בלפור 90. שבת — נבי בת־ים, הנביאים 8.
• חולון: ליל שבת — אסותא, טרומפלדור 4. שבת — נאות רחל, אילת 80.
• רמלה־לוד: ליל ויום שבת — לוד, לוד, הרצל 28.
• באר־שבע: שבת — רמב"ם.
• אילת: ליל ויום שבת — מיכלין.

בתי־כנסת
• השכה. בבית הכנסת הגדול בת"א, ברח' אלנבי 110 יתפלל הרב הראשי לת"א—יפו, הרה"ג ר' יצחק ידידיה פרנקל שליט"א. [illegible]

וילות ובתים

[illegible]

דירות

[illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

מבצע פרסים ענק
הלוח הכפול
בפרס היומי בסך: 150 ל"י זכה מפרסם מודעה זו
• מינץ 403 סנדר מורל 64, לפנות לטלפון: 30763 — מר יצחק הררי שד' רב חוו 71 חולון.
פרטים מתפרסמים בלוח הכפול ותשתתף בהגרלת הפרסים

דירות בדמי מפתח

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

2-2½ חדרים

[illegible]

1-1½ חדרים

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

חנויות

[illegible]

משרדים

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

מחסנים

[illegible]

אולמות

[illegible]

מגרשים

[illegible]

השקעות

[illegible]

עסקים

[illegible]

הכשרה לעבודה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

בעקבות מבצע הפרסים הענק:

• דרושים: פקיד/ת חשבונות ועוזר/ת עם נסיון. אפשרי משרה חלקית. "מגדל", הרצל 140 ת"א 824131.

• למפעל לקונפקציה בפתח־תקוה דרושים בתנאים טובים: חייטים, תופרות, וגזרנים. טלפון 9210114/5.

• דרושים דחוף שרברבים לעבודה בקבלנות ובשעות פ"י 470654.

• עוזרת + טיפול בילדה 3 פעמים בשבוע טלפון — 761278.

• חרטים, כרסמים, מסגרים ופחחים לעבודה במפעל בתנאים טובים טלפון 479121.

• לאחר זאת גם לזכות בדירה חדשה!

...כי הכל בכל כלול בלוח הכפול!

• מטפלת מנוסה + לינה + עוזרת במשק בית — 767825.

• דרושה פקידה כללית היודעת להדפיס בעברית ליום עבודה שלם. לפנות ברוטשילד 100 ת"א.

• דרושה מזכירה אנגלית/עברית, משרה מלאה, במרכז תל־אביב.

• דרושה מטפלת לתינוקת 7.30—14.00.

• דרוש נער שליח עם אופניים. שעות העבודה 1.30—8.30, טל. 282802.

• דרושים עובדים לנקיון בשעות הערב ולאזור ר"ג.

• לחברת יבוא ושיווק גדולה דרושה מזכירה.

מכוניות למכירה

דארט־וליאנט
האמריקניות של
קרייזלר
הנמכרות ביותר
בארץ

• פונטיאק לה־מנס 1972 + מיזוג אויר, טסט לשנה.

אאודי NSU

AUDI NSU

אופל

• אופל רקורד מודל 68, מצב טוב מאוד. 847148.

• אופל רקורד 1700 אוטומטית 1970.

• אופל קדט 1964 מצב מצוין בשעות היום 417420.

אלפא רומיאו

• אלפא־רומיאו ג'וליה 1968.

ב.מ.וו.

• ב.מ.וו. 1600, 78,000 ק"מ.

דאף

• דאף 1968, במצב טוב.

דה־שבו

• דה־שבו 1964 מיופה, טסט 7 חודשים.

דופין

• למכירה דופין 68 במצב טוב.

הילמן

• הילמן מינקס 60, נהדרת.

פעם
VOLVO
תמיד
VOLVO

וולוו

• וולוו 1971 אוטומטית.

וקסהול

• למכירה וקסהול ויקטור.

טנדרים

• טנדר פיג'ו 404 מצב מצוין.

טריומף

• טריומף 1800 מודל 71.

לארק

• לארק 64 מצב טוב.

מוריס

• מוריס מרינה שנת 1973 — 12,000 ק"מ.

מיני־מיינור

• מיני־מיינור 1001 מנוע 1970, טסט 8 חודשים.

מסחריות

• למכירה פולקסוואגן מסחרית סגורה, מודל 70, במצב מצוין.

מרצדס

• למכירה מרצדס 1972 שנת ייצור.

• מרצדס 220D מודל 1968.

סובארו

• סובארו ג'י.אס.אר. 1972 במצב נהדר.

סוסיתא

• סוסיתא מסחרית 1970.

simca סימקה
מכונית טובה
מבית טוב
בית קרייזלר
מכשירי תנועה

• סימקה 1000 במצב מצוין.

סאאבטווח
SAAB
294897

• סאאב 93, פרטית, 5000 ל"י.

פולקסווגן

• פולקסווגן 1970 במצב מצוין.

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ

● חיפושית 65 מסט ינואר במצב טוב.

● חיפושית 1970 1500 טל.

● פולקסוואגן וריאנט סטיישן 1968

● בהזדמנות מכונית פולקסוואגן 1965 סטיישן מסודרת טלפון 824007

● ליפוזין 1963, וחיפושית 1961 יד ראשונה 11 בחוזה רבנות — 38673

● חיפושית 62 טובה טל. 960224 בחיים, הנביאים 41 עונג.

● חיפושית אוטומטית 1800, 1970, מצב טוב 57.000 ק"מ 440084

● חיפושית 1800, 1970, בעבודה 40.000 בית 248181

● חיפושית 63, מסט 10 מצב טוב. טל. 705138

● חיפושית 62, מנוע 72 + רדיו 808508 ישראל.

● חיפושית 1800, 1972 — 68.500 ק"מ, במצב מצוין טלפון 926277

● חיפושית 1970, 1500, יד ראשונה 70.000 ק"מ. מצב מצוין. 048078

● חיפושית 1200, מודל 62 במצב טוב. טלפון 878480

● פולקסוואגן סטיישן 78, 12,500 ק"מ מחבר אנר — 7821-051

● חיפושית 64, מצויינת — 11.500 ל"י, 782377 אחה"צ.

● חיפושית 1973, 1800 — 20.000 ק"מ + מסט. טלפון 821820

● פולקסוואגן 1972 ק. 70, סוף. 18.000 ק"מ. טלפון — 910170

● פולקסוואגן דבל קבינה, 69, מנוע 78 + מסט לשנה במצב מצויין. 14.000 טלפון 877008 004100 לאלי ומשה.

● דבל קבינה פולקסוואגן 1072 82.000 ק"מ מצב מצויין (לא מגוייס). טלפון — 018102-09 פרט לשבת.

● פולקסוואגן 1200 1963, במצב טוב. לפנות אזר נוה 3, מתחזקות, בשעות אחרי הצהריים.

● במצב נדיר פולקסוואגן קבינה כפולה מודל 70, מנוע חדש, מסט ושיכלולים. לפנות 20 שטמפפר פתח תקוה — משפחת מסט.

● חיפושית 1962, במצב טוב מנוע מחודש + רדיו 8.500 011530

● פולקסוואגן ליפוזין 1800, 60, מסט לשנה, טל. 416785 281001

● חיפושית 1962, מסט לשנה משופצת + צבע + ריפוד. 478180

● פולקסוואגן דבל קבינה 78, במצב מצויין לא היה בצבא. טל. 25024—003

● חיפושית 1067 + מסט לשנה + מנוע מחודש + רדיו, נהדרת. 741808

● פולקסוואגן דבל קבינה 1960 + רדיו וארגז סגור 228416

● פולקסוואגן 71 1600 אוטומטית מצב מצויין 24.000— 766483

● פולקסוואגן דבל קבינה 1971 מצב מצויין 67,000 ק"מ טלפון 473124

● פולקסוואגן 69 ,1800 טל' 765209 — 83808 בעבודה, משה.

● בהזדמנות! חיפושית 60 + רדיו, מסט, צבע טלפון 476710

● למכירה פולקסוואגן סטיישן טמפרית מודל 1970, לפי נוח טכנולוגיה מרעית. בערב טלפון 980281 בימים א'-ה' בין השעות 17.00—8.80

● פולקסוואגן אל.אס. 1808 מנוע 1600 1978 מרופא 478504

● פולקסוואגן 78, 1800 — 60.000 ק"מ שמורה 259808

● פולקסוואגן דבל קבינה 70, בלפור 20 בחיים לוי — 895854

● חיפושית 1969 1500 יד ראשונה במצב מצויין 24.500

● חיפושית פולקסוואגן 1964 מיר ראשונה, כמו חדשה —

● פולקסוואגן 1968 דבל קבינה בשבת. 8.000 865315

● חיפושית 1968 במצב טוב, דרוקר משה.

● פולקסוואגן 1968 מנוע 72 מסט חצי שנה + רדיו — 10,500

● חיפושית 1968 במצב מצויין לפנות בעבודה 228765 מנחם, שבת ואחה"צ.

● חיפושית 71 1300 במצב טוב, מסט, טלפון 24728-08

● חיפושית 61 + שנה מסט + רדיו. טלפון 822787

● למכירה פולקסוואגן דבל קבינה 1960, טלפון 874223 אלברט.

● חיפושית 1200 1968, מסט שנה + רדיו. טל' 440408

● פולקסוואגן סטיישן עד אוטומטית, במצב מצויין, טל' 888476

● חיפושית 64 מנוע 70 מסט לשנה + רדיו בעבודה

פורד

● בהזדמנות פורד אסקורט 69, במצב מצויין. טל' 01950

● פורד אנגליה 68 מסט שנה במצב טוב 285767

● קורטינה סופר 68, תחלכה ב תל-אביב טל.481867

● קורטינה סטיישן 68 שמורה בעבודה 31510 — בבית 741541

● פורד טאונוס 20 1970 במצב טוב 65,000 ק"מ — 952086

● קורטינה סופר 1600 במצב טוב טל. 700011 חוץ משבת.

● למכירה פורד זודיאק 1970 במצב מצויין במחיר חודשי נוחי להתקשר לטלפון 704102

● בהזדמנות פורד טאונוס 12 פרטי 1968 טל' 241006

● בהזדמנות למכירה קורטינה 1968, במצב מצויין. טל. 871017

● מציאה! קורטינה 68 יפהפיה בבית 659006 בעבודה: 820362

● קורטינה איקס אל אוטומטית — 1072 — 40,000 ק"מ. טל. 826041

● אסקורט 1970 מצב אוריגינלי בשבת — בחול 958235 088218

● טאונוס 20, סטיישן 1968 במצב טוב 15,000 — 921651

● אסקורט 4 דלתות מנוע 18 מודל 72 טל. 901402

● טאונוס 20 ט', אוטומטי 1070 — יד ראשונה טל. 16.30 עד 472444

● קורטינה 70 סופר מסט לשנה 472000 אחה"צ.

● בהזדמנות קורטינה סופר 1964 + אוברול + רדיו + מסט 769420

● אסקורט 1900 + מסט + רדיו + אזעקה במצב מצויין טל. 807884

● פורד טרנזיט 1969 דבל ג'נס + אוברול במצב מכני מצויין טל. 758920

● למכירה מכונית פורד אנגליה סטיישן 1966, טל. 764723

● קורטינה סטיישן, 1968, מסט + תוכסות. לפנות: טלפון 057-7830

● מרקורי 69 שמורה + מיזוג אוויר, מסט לשנה, טלפון 942788

● למסירת זכות לאסקורט 1100 טלפון 910178

● אסקורט 70 במצב טוב 4 דלתות 68,000 053-28782

● קוסט 1960 אוטומט במצב טוב, טלפון 740070

● אסקורט 1971, 4 דלתות, 858545 — 18—8.80 10—10.80

● אסקורט 71 יד ראשונה מצויינת 84,000 ק"מ. 724820

● קפרי 70 כמו חדשה, יד ראשונה מעט קילומטרים עם שנה מסט —.20,000 ל"י. פרטים 207528 משה זילברג.

● בהזדמנות קפרי 70 במצב מצויין. טלפון 045450

● פורד קוסט 68 נהדרת במצב מצויין + תוספות. 940407

● קורטינה 68 דלוקס מצב טוב + מסט מלא 012216

● פורד קורטינה "אלי" — 1972, מצב מצויין + רדיו. 057-76276

● אסקורט 4 1970 דלתות + מסט + רדיו — 19,500 916240

● פורד טאונוס איקס. אל. אוטומטית 1072 רדיו ותוספות. יד ראשונה 55 000 ק"מ מצב מצויין. 85500 ל"י טל. 221506, ת"א.

● למכירה פורד קורטינה טל.. סוף 1072, במצב חדיש — 41,000 ק"מ טל. בשעות היום 821548, בערב 840212 ת"א.

● פורד קוסם אוטומטית 61 מסט במצב מצוין טלפון ביום 269106 בערב 940299

● קורטינה 64 סופר. שנת מסט צבע חדש טל' 967026 שבת.

● פורד סטיישן 1064 במצב טוב 852534 16—8

● פורד וויר במצב טוב מנוע חדש 1600 ל"י.

● קורטינ 1200 1964 ליברמן ארלוזורוב 4/7 כפר סבא.

● פורד טאונוס אמ. — 17 68 מצב מצוין חצי מנוע חדש 0500 לירות 881851

● קורטינה סטיישן 69 במצב טוב מסט לשנה 21000 להתקשר בין 878740 — 13—9

● פורד אסקורט מקורי מודל 69 אחרי מסט טלפון 825208 עזרי.

● פורד טרנזיט 1969 בחודש משאה מסט לשנה טל. 758414

● פורד 20 אם. אוטומטית 1968/67 מצב נהדר מחיר אטרקטיבי. 04-720683 ,04-721440 04-717147 ,04-782424 ערב ושבת.

● שוכר קורטינה סופר חצי 19,000 מנוע 72. טלפון 857408

● פורד טרנזיט סוף 78 10,000 ק"מ טל 82888-056

● אסקורט 71, יד שניה 80,000 ק"מ טל. 415248

● מכ'ן 404 1001 אוטומט + רדיו + סיים 65,000 ל"י

● פג'ו 404, 1071, אוטומטית, במצב טוב, בהזדמנות 05505

● מג'ו 404 60 רחלוקס מסט שנה. 230825

● פג'ו 404 60 במצב מצויין בהזדמנות. 12,600 857408

● פג'ו 404 1060, במצב טוב 729657 פרט לשבת.

● פג'ו סטיישן 1071 יד ראשונה. מסט שנה. 708016

● פג'ו 404 אוטומטית 71 יד ראשונה טל. 55014 מ-18 ובשבת.

● בהזדמנות פג'ו 403 1904 מסט + רדיו 9,000 805782

פיאט

● פיאט פרטית מיוחדת מודל 2300 שנת 64 במצב מצויין. 80310

● פיאט 600 — 1966 אחרי אוברול + מסט שמורה — 784460

● פיאט 124 בהזדמנות סטיישל 78. טל. 824042 לי להתקשר מיום ראשון.

● פיאט 600 מודל 1966 + רדיו, מסט שנה, 958207

● פיאט 850 סטיישל שנת 70, מצב מצויין 60.000 ק"מ רדיו, נגון 14.000 ל"י. טל. 440915

● פיאט 124 פריסולת 1970 + מסט במצב טוב 757795

● פיאט 125 נובמבר 1968, במצב מצויין בהזדמנות — 740708

● למכירה פיאט 600 1968 מסט לשנה טל. 787874

● פיאט 500 61 + רדיו, שנת מסט 8.500 טלפון: 700307 אחרי 17.00

● פיאט 850 ביום 1968 9.00 ובשבת 10.00 258558

● פיאט 124 סטיישן 69 במצב מצויין, טל. 705866

● פרלולה + 1070 + רדיו במצב טוב, טל. 785402 740678

● פיאט 128 מודל 71, 69.000 ק"מ, לטלפן בין 8.00—14.00 בערב 680685

● פיאט 600, 1061, מנוע 69, אחרי אוברול מסט אוגוסט 918885

● פיאט 125 שנת 1968 במצב טוב. טלפון 914259

● בהזדמנות פיאט 850 — 1065, במצב מצויין, מסט בנובמבר, שטיינמעץ, החוב גרשום 4 פינת נגבה ר"ג.

● פיאט 1600 66 מסט 9 חודשים בהזדמנות — 055-28405

● פיאט 124 ספורט 1976/4 4000 ק"מ, בהזדמנות — 729278

● בהזדמנות פיאט 600 — 1065 טל. 011118 שמואל, בעבודה.

● למכירה פיאט 600 + מסט וצבע. טלפון 871081 בערב.

● פיאט הספקת מיידית של כל דגמי פיאט 1074 .חחלפת רכב ישן בחדש. פיאט 124 1072 פיאט 124 1078 פיאט 127 פיאט קופה 1078, פיאט 128 קופה 1072 פולקסוואגן 1800 1072 נכות פיאט באבריה ותצוגה 21351-007 ,20001-007

● פיאט 68 600 טלפון 888850 בהזדמנות במצב מצויין.

● פיאט פריסולת מודל 68 רמת-גן, אצ"ל 5, פרקש.

● פיאט 850 ,סטיישל 1960 מצב מצויין, 18,250, טלפון 700675

● למכירה בהזדמנות פיאט 1100, 1950, בהזדמנות + רדיו. 988778

● פיאט 1100 ,1960, מצב מצויין, 608402, בעבודה מלי.

● פיאט 850 ,1970, בעבודה 024581, כניסו בבית 868342

● למכירה פיאט 600 ,1068, 74.000 ק"מ, טל. 859638

● פיאט 1800 ,1978 אוטומטית מסט + רדיו קסטה.

● פיאט 850 ,66 + מסט לשנה + רדיו 908067 אחרי 7.00 בערב.

● פיאט 600 1964 מצויין מסט לשנה 301425

● פיאט 1100 1068 מצויינת. 470179 בשעות 12.00 עד 20.00

● פיאט 1964 600 מסט מצויין 470424

● פיאט 850 1969 + רדיו במצב טוב. 846010 ראשל"צ.

● פיאט 850 קופה 42,000 וי' 1969 10,500 414602 שנת

● פיאט 850 1965 במצב טוב + מסט, נכון, קראוזות 70 תולון.

● פיאט 124 רנד 1970 מצב טוב, טלפון 754708

● פיאט 850 ,68 מסט לשנה 947780

● פיאט 124 אוטומטית 10,000 ק"מ 82,500 1078 227017

● פיאט 850 68 מנוע חדש + מסט במצב מצויין, כל היום. 725671

שונות

● זכות מיידית לאסקורט 1100, 4 דלתות, טל. 856640

● אל. תקנה מכונית לפני שביקרת בסוכנות "מטמשא הרכבה", דרך רוקח 78, — 440378, 452101

● קונים רכב מכל הסוגים במחירים גבוהים ובתשלום מיידי — מגרש "הרכב", דרך רוקח 78 ,452104 440678

● למכירה קראון נגררת לגרירה. תוצרת צלובורג, שנת ייצור 69, במחיר 8,000 ל"י. לפנות: דב לוי, אזור חתעשיה, מתוך החוצה, 900761-3

ציטרואן

● סיטרואן "עמי 8", יד ראשונה, במצב נפלא. טלפון 47,000 042601

● ציטרואן 1001 במצב טוב 1001 ל"י

● ציטרואן ג'י.אס. אוטומטית + רדיו אוגוסט 71 יד ראשונה מצב מצויין 52.000 718101

● בהזדמנות ציטרואן די. אס. 1001 במצב מצויין טל. 011133 בשבת

● ציטרואן 1081 במצב מצויין 4000 ל"י 470559 — 808120

קונטסה

● קונטסה 900, מסט שנה, נגר, יבנה 18, חולון.

● קונטסה 900, 1965, טל' 801680 מ"8.00 אחה"צ, לא בשבת.

● קונטסה 900 11/61 + רדיו, 6.200 במצב טוב — 472081

● קונטסה 1800/8, מסט שנה, 1967, טל' 846071

● קונטסה 1800/4, 68, יד ראשונה, צבע, 8.850 470481

● קונטסה 68 1800 במצב מצויין לנתינת טל. 842819

● קונטסה 66 1800/4 שנת מסט טל' 808074 עמי.

● קונטסה 67/1800 + מסט. טלפון 918144 בשעות הערב, גם בשבת.

● קונטסה 900, 1964/1965 אחרי אוברול וצבע. 411562

● קונטסה 900 במצב מצויין לאחר שפוץ מנוע + רדיו — 51959 — 50650

● קונטסה במצב מצויין — 1800/66 בבית 723205, בעבודה 018447

● קונטסה 900 שנת 64 — טל. 802868, כל יום אחרי 18.

● קונטסה 1800/4 ,60, מסט רדיו, בהזדמנות. טל. 010540

● קונטסה 900 1065 — שנת מסט שמורה יפה טלפון ביום 820509 בערב ובשבת: 720593

● קונטסה 900 ,65, אחרי אוברול, מסט לשנה. 880075

● קונטסה 1800 מודל 1000 מצב טוב בערב 802787

● קונטסה 1808 ,1800/4 + רדיו במצב טוב, 460887

● קונטסה 1066 1800/4 מנוע + 86,000 + רדיו יד ראשונה 788728 614016

רנו בחשבון ראשון!

● רנו 12, 71, מסט לשנה, 50.000 920156 אחה"צ.

● הזדמנות!!! רנו 1074 מכל סוג עם ביקויים חינם. הספקה מיידית רק ברכב ישראלי, סוכנות "רנו" בתל-אביב, בוגרשוב 88, יפו — 820102 (825660)

● בכתמים דנמו רנו 74, בסוכנות תבלגריה, שד' העצמאות 12.

● רנו אל"א. מודל 1000 להתקשר 950187 בערב.

● לצעירים: רנו ספורט קרוזל 1969 גג פתוח 5.000 ,417818 .410521

● רנו 12, 71 במצב טוב בשעות העבודה 267554

● רנו אל"א, מודל 71 — באליוס 90 רמת-גן, סלכה.

● רנו 16 1966 במצב מצויין 84.000 ק"מ טלפון: בית 255804, עבודה 210570

● רנו 16, 1971, 64,000 ק"מ, רדיו, מסט, 25,000 ל"י בין 17.80-10.80 058-28703

● רנו 4 אל מודל 70, במצב מצויין לא חדש 16.500 ל"י. 065-81851 בערב, 058-24574

● בהזדמנות! לרגל נסיעה לחו"ל, רנו 10, 66, במצב מצויין: ברזילי 8, חולון.

● רנו 16 שנת 70, במצב מצויין טל. 451884

● רנו 6, 1978 14.000 ק"מ, במצב מעולה + אביזרים, דרך נסיעה. 68541, פרט לשבתות.

● רנו 10, 1970, יד שניה 100.000 ק"מ. 705951

● רנו 16, 71, מסט ינואר במצב טוב. טל. 06288-058

● רנו 8, 1100, נובמבר 1967 יד ראשונה. 412594

● רנו 8 מודל 1969 במצב טוב והזדמנות 012006

● רנו 8 1900 טל' 241728

● רנו 17 1978 בהזדמנות אפשרי תכף בתשלומים טל' 78162-057

● מכונית רנו 4 למכירה לחלקים. מנוע אחרי אוברול טלפון 605834

● בהזדמנות רנו 16 מ"אם מודל 1078 88,000 ק"מ — 88,000 ל"י 470362

● אופנוע הונדה 15 כוח סוס חדשה בהזדמנות טל' 807

● טילון 50 דגם 74 תוספות טלפון 441450, שלמה.

● אופנוע קואסקי 350 1972 במצב מצויין טלפון 888511

● טריומף 500 ב"מ מודל 65 אפשר לראות ברחוב (סרטו) 7 ת"א.

● ספרינט 67 + סירה סגורה, טלפון 894763 בדעון.

● קטנוע סופר מודל 68 במצב מצויין, טלפון 87771

● וספה 50, שנת 1972, במצב מצויין. טל' 787499

● הונדה 50, 1078, לפנות: עמר נסים, שטמפר 82 פתח תקוה.

● הונדה 850 1970 מצויינת כחדשה, טלפון 70006-057

● וספה ג'ינאל 1965 טלפון: 740800

● טילון במצב מצויין, לפנות 63221 אחרי 2.00 לצבי רחם.

● הונדה ספורט אדומה 1970 2500 ל"י, טלפון 56207

● סופר — 150 — 1969 במצב מצויין, טלפון 600886

● בהזדמנות אופנוע טריומף 1968, 5 כ"ס, אוברול מלא. מסט לשנה, בשעות הערב בבורלי, שד' הרצל 28, רמלה

● טילון 72 במצב טוב מחיר 1.100 786442 רנה.

● טילון מעולה סוס 70 + ארגזים איסלקטריות מתקפלות — 476504

מציעים למכירה

● מערכת סטריאופונית פילוט 100 וואט + טייפ טל. 22868-003

● נונומוביל 61 מנוע אובי רול 1077 טל. 701013 בערב

● טייפ סטריאו 66 במצב מכני מצויין + ריפוד. טלפון 377889

● טייפ טלויזיה 124 מודל 69 מצב מצויין טל. 477110

● משאיות ובמררים דורג' ופורד שונים, מופר טלי — 820510

● אם.ג'י ספורט דו מושבי מודל 1946, במצב חדיש — 470852 20.000

● בהזדמנות ג'יפ 66, טל. בעבודה 821596, — בבית 828004

● למכירה שברולט 57, מנוע גניר אחרי אוברול, לא מסט. 240068, 2000

● למכירה דודג' די 200 מודל 69 טל. 781181 — או 260096

● למכירה קרייזלר 78 עד 5.000 ק"מ לפנות לטלפון: 781604

● דודג' די 500 5 ט' ארגז מודל 72 טל. 061402

● שברולט סיים שנת 1972 מצב מצויין, מסט לשנה — כולל ארגז. 061-5048, בשעות היום.

● בהזדמנות פלקון 1060 — שמור מאד, יד ראשונה טל. 708785

● פלימוט ולינאנט 100 — 1007 גיר רגיל בלפור 84 — בתים, טל. 884058

ביקוש רכב

● מעוניין לקנות פורד אסקורט 78/72, טלפון בבית 011416, בעבודה 60750

● מעוניין בפורד אסקורט 71/72, יד ראשונה, 851804

● מעוניין בוולבו סטיישן — 1074 — 1072 אפשרות לתחלף עם אאורי 100 אל"אם 035-25214 ,035-26087 1072

● דרוש ראם 44 מודל 1967 ומעלה, לפנות טלפון 740249 כל יום מ-17.00

השכרת רכב

● חדש! השכרת מכוניות פורד אסקורט, ר"ג וזבוטינסקי 111 טל' 797882

● לתושבי רכב משאיות חיפה 2 בזמן טל' ...

שרותי רכב

אופנועים וקטנועים

● הונדה 70 125 סמ"ק מצויינת 258005 עם בשבת.

● בהזדמנות הונדה 50 מצוינת החולפת 72 טל. 81049

רוצים לקנות

שידוכים

מספרות

טפטים

ספרים

צילומים

סירות

● סירת מרוץ דגם אילת מנוע מרקורי 100 כ"ס טלפון 446054

● למכירה סירת מרוץ רגב 5 מטר, מנוע 140 כ"ס פנימי, עם טריילר 20,000 ל"י חוף וילת פלשים עבריה כל שבת — גרג.

נופש

● בטלון "חוות הורוק" בנתניה בריכת שחיה, מועדונים, סאונה. מגרשי טניס.

● בית אבות ברמת-גן המקום האידיאלי להורים. בי השגחה רפואית. 781083

טיולים

חיות בית

● גורי זאב + תעודות מגזע טהור תמורה הגונה.

חקלאות

● קניה, מכירה והחלפת טרקטורים טיפשים טלפון 473722-051

● 10 רולירים + 2 מפרקים למאוס 4.7.5 840314 בערב.

● למכירה פרדס 12 דונם באזור נתן, טל. 0020 ערב.

ריקודים

הלוח הכפול נתניה

קבלנים

● מולל בונה נתנית בונה למכירת דירות נהדרות, עם כל השיכלולים בנתניה.

נופש

● מסעדה ופנסיון "שרה" ת"ד 5461, טלפון 0040, כבר העצמאות 7, נתניה.

אשדוד

דירות למכירה

● באשדוד, דירות, דירות 4 חדרים בבתים בני 4 קומות באזור מעולה. "רסקו" אשדוד, רח' סיבוץ נלוות.

וילות ובתים

● באשדוד, מוסגים בודדים מורים.

חנויות

● למכירה בקרבו א' 8 פ"ל 035-28783

בתי מלאכה

● להשכרה 500 מטר באזור התעשייה.

לביאוסטון דרושים מנהל עבודה חשמלאים לתעשיה ובנין עוזרים לחשמלאים הנאים טובים. בטלפון 10 גלאטחים בין 17.00—19.00

דירות למכירה

● בנתניה דירות מפוארות חשוות — 220,000 ל"ר... רק 170,000 ... 4 חדרים

וילות

דירות מרוהטות

הצעות עבודה

חובים

קרקעות

הלוואות

שעונים

חיות בית

מכונות כביסה

בולים ומטבעות

טלויזיה

בית ספר ושיעורים

דודי שמש וחשמל

רהיטים

כלי נגינה

מקררים

תריסים

התעשלות

הנעלה

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

תורנות רופאים לפי המקומות

ירושלים
● ער"ן — עזרה ראשונה נפשית. טלפון 11/0200001.
● תומכת רופאים במקרים דחופים מ-8 בערב עד 7 בבוקר טלפון 101. בחתות מד"א מרפאה ורופא לטיפולים דחופים מ-7 בערב עד לחצות — מיועד לסקרים דחופים בלבד.

תורנויות בתי חולים

● היום: שערי צדק (ילדים, פנימית); הדסה (נשים כירורגיות, עיניים).
● שבת: ביקור חולים (ילדים, נשים); הדסה (פנימית, כירורגית, עיניים).

בתי כנסת

● זמני התפלה בבית הכנסת המרכזי "ישורון" ירושלים. ביום ו' הקרוב י"א אייר ש.ד. (3.5.74) ש"ק פ' "אחו"מ" י"ב אייר תשל"ד — הדלקת הנר: 6.42, תפלת מנחה: 6.05, קבלת שבת 6.20, תפלת שחרית 8.00, לימוד ב"ירושלמי" 11.45, מנחה גדולה 12.45, משנה ברורה 5.00, תפלת מנחה 5.40, הרצאה 6.00, תפלת ערבית במוצ"ש 7.00.
● בחיבוק יוניון סולל, רח' דוד המלך 18, תפילת שחרית בשבת ב-10.00.

דירות

● דירות, חנויות, מגרשים, השקעות, ומנהלת בתים "כיטוו", המלך ג'ורג' 6 (או קרן היסוד 7) ת.ד. 463 ירושלים 02-238097, 02-225800 (בלר"ל).
● דירות 4½, 4½, 2½ בכל העיר. לפנות — 523358.

קבלנים

● 2 דירות 5—4 חדרים, כניסה נפרדת ביתהכרם, חדבאי בניסה מיידית 61554.
● חב' סילוג בע"מ, נותרו רק שתי דירות: 4 חדרים ק.ק. ו-4½ חדרים ק.ג. בבנין חדש בן 7 דירות, בסנהדריה, רחוב הורקניה, גבעת חורים, כניסה באוגוסט. 268376.
● במרכז העיר חדר מרוחק ליחיד + מטבח. טלפון — 02-224741.
● למכירה דירות מפוארות בנות 4 חדרים בקרית־אריה. המכירה לשומרי מסורת. לפנות לכרובי, רח' בורש א', טלפון 225561 בשעות 7—5.
● למכירה דירות מפוארות בנות 4 חדרים עם מיטב חשכלולים, ברחוב פלמ"ח. לפנות ש.י. לאופר קבלנים בע"מ רחוב יפו 83 טלפון 82480.
● הקבלו צאדום חיים, מציע דירות 3 חדרים, ברחוב בילו פינת יורדי הסירה 84227.
● חברת יגאל נאליהו פרמי מציעים: ברחביה — דירת 4 חדרים מפוארת, 4 מרפסות עות 38 פינת מחודלת (בשלבי בניה) על גג ביתהכרם — דירת 5 חדרים, 135 מ"ר ברח' הגיא 10 (דירות מוכנה) בהת' השיירות פינת חיים, 4 חדרים (בשלבי בניה) טלפונים — 223051, 531007, 631703.
● האחים ישראל בע"מ מציעים דירות מפוארות למכירה 4 חדרים + פינת אוכל בזרמיסון רחוב הורקניה. 5 חדרים ברחוב רש"א, 4 חדרים בקרית משה. המשרד בן־יהודה 2 בנין סנכור חדר 215 טל' 221604, 236888, 2014513.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● דירת 3 חדרים בקרית משה שדי חמאירי 5, טלפון 534776 — ביום, 520374 בערב.
● בגבעת מרדכי חדשה 3 פ"א, מיידית נוף + תוספות 02-85078, 180,000.
● 3 חדרים + פ"א + שירותים, קומה ב' מעל חגשר בתחרות 115,000 פינוי עוד 10 חודשים. טל. 265348.
● ביזואליה 3 חדרים ברב קומות נוף מרחוב לנסל + שיפורים 221180 פרט לשבת.
● בגילה 3 חדרים, מ"ג הסקה מרכזית. טל' 286178.
● במרכז, 3 + הול, 100 מ"ר. מחיר 310,000 282080.
● מיורי, דירת 3 חדרים ליד טלון דיפלומט. 282457.
● במרכז ביתהכרם 3 חדרים, הסקה, ארונות קיר, פ"א טל' 526208, 296258.
● דירת 3½ גדולה + הסקה פ"א + טלפון 202026 ביתוגן.
● למכירה: קוטג' מפואר, חדש, 6 חדרים, 3 קומות בביתהכרם, טלפון 60896 לא בשבת.
● 3 חדרים + פ"א + בפ"ש 176,000 ל"י, בסרפרטי. 64150.
● 3 חדרים, יפה + עבודים מתאים לאמ...
● בגבעת מרדכי, חדשה 3 + פ"א, הסקה, פ"א, מעלית. 261181.
● בנכעה הצרפתית 3 חדרים חדשה, הסקה, 160,000 פ"ג 261184.

● 3 חדרים במושבה גרמנית רח' אמציה א'/3 משגחת אס' 13, בשעות הערב.
● שלישיה במרכז ב-100,000, ברחביה ב-140,000, בבית הכרם ב-170,000 וב-185,000, בשעבי ב-165,000, בבית וגן ב-150,000, 3½ בגבעת מרדכי ב-250,000, "המשהח", בן־יהודה 8 לשכה"צ, טלפון 222717.
● בביתהכרם 3 חדרים, ק"ק גבוהה עם גינה, היסום, מתפנה ביולי, בהזדמנות — 164,000 "בתר־בית" 84316.
● בפלמ"ח, 4 חדרים גדולים, 20 מרפסות, מעון שיפוץ, בהזדמנות 265,000 "בתר־בית" 34310.
● במלבית 3½ חדרים, דירת פאר, מעלית, מוכן בתי בית" דצמבר, נוף 500000 ל"י "בתריבית" 31310.
● בהזדמנות 4 חדרים הסקה בנות יעקב טלפון 227300.
● יחוד במחיר הזדמנותי 4 חדרים מסודרת בנות יעקב לדיזגייים 234644.
● דירת בת 3 חדרים רחוב מ"ע ק.ב. טלפון 170251.
● גילה, 3 + פ"א, מרפסה, הסקה, ארונות קיר, 32106.
● בעוזיאל חדשה 4½ + מעלית 270,000, ונמנחאתו 320,000 ל"י 252228 + נוף.
● במקור ברוך 3 חדרים מטופלת + חצר גדולה + הסקה דירתית טלפון — 538518.
● 3 חדרים ליד כרמטינל, 17-0 0825 ובשישי ושבת.
● דירת 3½ חדרים רחוב בראילן 2 טלפון 263002.
● בתלפיות 3 חדרים + הסקה 538222—03, בשעות הערב ובשבת.
● 4 חדרים (אחר קסו) + הסקה, מעלילייבנה 114/26, טלפון 05778 175,000 חורש.
● 3 חדרים במרכז מתאים למשרדים בבוחלל 234029 אחה"צ.
● בקרית מנחם, שלושה יפה בבית 418517 בעבודה — 222211/2.
● מיידי! 3 חדרים מרוהטים קומפלט + פ"א בק. יובל, 10 חדשים 412051.
● לחשכיר — דירה מרוהטת בת 3 חדרים, קרית יובל. 410710.
● דירת 3 חדרים מרוהטים + הסקה בנכעההמבתר — 280008 בערב.
● בגילה — דירה חדשה 4½ + הסקה למשך שנה 02-527070.
● בשכ"ה 3 חדרים בגבעה ריקה טלפון 84701.
● בשכ"ה 3 + ארונות, ב' ארמון הנציב 415337 ובשבת — 30128.
● במרכז 2 חדרים מרוהטים שמואל סלנט 3, טלפון 222516 בין 8.30—9.00.
● מיידית! בגבעה הצרפתית ריקה ק"ג 4 חדרים + הסקה + טלפון 222002 פרט לשבת 050 לחורש.
● כשכ"ה, 3 חדרים ריקה, 80211—705 מאיר מ-9.00—15.00.
● דירת שלושה חדרים מרוהטת וטלפון בית בורר באי בו־מור לפנות 223578 בשעות העבודה.
● 3½ חדרים ריקים בבנין חדש מורה תלפיות טלפון 220617.
● 3 חדרים מרוהטים חלקית בקרית־מנחם 400 ל"י, טל' 530010, 521418.

2-2½ חדרים

● בקרית־אליעזר 2½ חדרים יפים, ארונות קיר + מרפסות סגורות, טל. 284203.
● 2 + פ"א ומרפסת סגורה כמו חדר בקרית שערי רינגיה, טל. 525423.
● 2 חדרים פ"א מרפסת סגורה + הסקה ביתית — 91,000 פינוי מיידי קטמון ח' רוביתו 2/6 (ליד קניון).
● 2 חדרים + משכנתא לזוג צעיר בקרית יובל, ברויל 12/20 (שכוני רונים 28) — אלחלל.
● שלושה + פ"א, ק"א + הסקה שכון חסכון, בית־וגן טלפון 03-410691, 533724.
● דירת 2 חדרים והול, מטבח גדול, 3 כיווני אוויר, טל' 287859.
● לשכיר החלטה!!! בבית ישראל 2 חדרים קומה ב' טל' 289705 אחה"צ.
● דירת 2 חדרים + הסקה, גינה, ברחוב תרל"ש 40, כחו מ-4.30—1.30, טל' 65220 150,000 לירות.
● בעמק ר"א דירת 2½ ק.ג. מרוהטת ומאווררת 269838.
● דירת 2 חדרים נאה ב' קרית מנחם 50 מ"ר 414992 אחה"צ פרט לשבת.
● 2½, בקרית־שמואל, הסקה, ק.ק. גבוהה, 180,000 — 285102.
● 2 חדרים בקרית יובל, ב' רוכוב 3, 90,000 ל"י 410116.
● דחוף! דירת 2 חדרים, בשמואל הנביא — 79,000, טל' 281779 מ-22.00—15.00.

דירות בדמי מפתח

● ברמ"ם 2½ חדרים + הול בהדר טלפון 660079 ב' הרמוניה.
● ברמ"ם דירת חדר במרכז העיר 224777 (סביבה שקטה).
● ברמ"ם, דירה 2 + שירותים נפרדים בנחלת אחים. 282588.
● ברחוב ישעיהו 12 טלפון 80806 .88 מפר.
● דירת חדר מ-15,000 במרכז 25,000 והזדמנויות ב"פרסום אור" בן־יהודה 3.
● חדר מרוהט בכניסה נפרדת מ-250 והזדמנויות ב"פרסום אור" בן־יהודה 3.
● ברמ"ם מרכז 2 חדרים גדולים + הול (מתאים גם למשרד) דירות הרצל 3 רלב"ג.
● דרושה דירה נן ליזה 3 חדרים וטלפון 289703 81045.

דירות בשכר חודשי

● 3 + פ"א, מרפסות ו' טלפון לשנה 1/או יותר ל. 251709.
● דירת סיידי חדר מרוהט בנות שאנן, טל. 716171.
● דירת חדר מרוהטת לזוג נשוי בלבד. 534791 מאחה"צ.
● בשכ"ה למגורים/למשרד 2½ במרכז, ק"ג, הסקה — 201872.
● בשכ"ה דירת 2 ריקה, 400.— בקרית היובל 526008 אחה"צ.
● ברסקו דירת 4½ + ארונות קיר, לשלוש שנים 524873.
● 3, חדשה, ריקה, במעלות העמנת, לרחיים. — 500 ל"י. 00980.
● בשכ"ה, 3½ חדרים מודרנית, בתלפיות עלית. לשנתיים 414310.
● 3½ חדרים מרוהטים קומת קרקע, מטבח כשר ברחביה ליוני—אוגוסט 02-32024.
● בקרית יובל 2 חדרים + הסקה ותוספות. 180,000 טל' 58905.
● 3, חדשה, ריקה, בצומת רחביה, בראילן רפ־תאשכול טלפונים 285378, 827676.
● בתלפיות, דירת 3 חדרים מרוהטת + טלפון — 417037 אחה"צ.
● 4 חדרים בנכעההצרפתית מרוהטת חלקית טלפון 232176 בערב.
● 3 חדרים מרוהטות חלקי 02047 88181/45 אחה"צ.
● בשכ"ה דירת 4 חדרים ב' נבעתהצרפתית טל. 225515, 256260.
● דירת 3½ ריקה, ליינס 15 סבובה דתית 523859 — 225005.
● דירת שלושה חדרים ב' מרכז העיר טלפון 60003 — 225060.

דירות מרוהטות

● בנות יעקב בשכ"ה דירת 3½ חדשה מרוהטת חלקית — 08408.
● 4, מרוהטת בקרבת האוני' ברסיטה עד 15 ביולי. — 525081.
● דירת 3 מרוהטת + הסקה חדפסה בעברית. טלפון 86580 .550.
● 3 מרוהטת מלא, הסקה, טלפון בבית הכרם מולף — מ-16.00 532530.
● 2½, ריהוט מלא, טלפון והסקה, ברחביה 02-00658 — 08-052765.
● 3 חדרים מרוהטת בשכ"ה שכון חסכון, ביתוגן 533511.
● בבית הכרם מרוהטת 3 + הול, הסקה מיידי 02-522162 03-284224.
● 2 חדרים בבוכרים + מטבח ושרותים טל. 89903 — 23086.

חדרים מרוהטים

● במרכז חדר מרוהט כניסה ושרותים נפרדים, בעבודה 522294 מחלב.
● חדר מרוהט בדירת סטודנטיות + טלפון, הסקה 16.00 מ-66807.
● במעלות־צנות, 3 חדרים + פ"א, מרוהטת + טלפון, זו והסקה מרכזיים, טל' 525878.
● חדר מרוהט לפנות טל. 82058.

ביקוש דירות

● מעוניין בדירת 2½ או 3 חדרים בקרית יובל או קרית מנחם, לטלפון חוץ משבת 02-285046.
● מטפלת דרושה ל-3 שעות, ברחוב טשרניחובסקי. טלפון 01808.
● דרושים 2—3 חדרים — בשכ"ה לעסק 256522 עכיקה.
● דרושה לזוג חולנים, דירת 2 מרוהטת ברחביה לרלבי 84123.
● דרושה דירת ג' ניקה 2 חדרים וטלפון לטלפון 269703 81045.

אולמות

● להשכיר אולם תעשייתי 150 מ"ר, באזור התעשייה גבעת שאול, קומה ב' + מעלית תעשייתית, חשמל, מים וטלפון, אפשר להשכיר גם בחלקים של 130 מ"ר, מתאים גם למוסכים להתקשר — 226680.

משרדים

● דירת ארבעה חדרים במרכז העיר להשכרה כמשרד. — טלפון 225951.
● במרכז בשכ"ה 2 חדרי משרד מרוהטים עם הסקה ו' טלפון לפנות 224504.
● ברמ"ם חדר למשרד ב' שמואל הנגיד 27, חנון רחל בודיר מ-16.00.
● דרוש משרד של 2—3½ חדרים באזור דחוף במרכז העיר, קומת קרקע או ראשונה להתקשר 221024.
● בשכ"ה, משרדים 4½ ו-1½ חדרים, במרכז העיר 221801.

חנויות

● חצי חנות במרכז העיר להשכרה, לפנות טל' 225051.
● לעובדי מרינה חלוואות מיידיות!!! טלפונים 225155 228573.
● לחברת בנין דרושה מזכירה עם ידע בחדפסה. 220787 281420.
● בשכ"ה חנות 40 ממ"ר. טל' 527570 בשעות 1.00—9.00 — 19.00—10.00.
● בהזדמנות למחיר החלטה, למכירת חנות במעלות דפנה 50 ממ"ר, לכל מטרה, טלפון 31814.
● מעוניינים לקנות בטווח ומיד שטח משרדים 800 מ"ר עם מחסן צמוד 100 מ"ר שיתא בקומת קרקע נא לפנות ת"ד 1270 ירושלים.
● חנות למסירה במרכז העיר טלפון 281847 להתקשר בשעות 3—5 בצהריים ומ-6 בערב.
● חנות בגבעת מרדכי למכירה מתאימה למכבסה או לכל מטרה 526374.

עסקים

● חנות מכולת להשכרה/למכירה לכל מטרה. טלפון — 88607.
● למכירת דירות פאר 5 חדרים ברחוב הרצוג ודירות בנות 4 חדרים ברחוב יורדי הסירה. לפנות לכרובי, רח' כורש 6, טלפון 225501 בשעות 7—5.
● בהזדמנות מציאה בשכר חודשי במקום מרכזי טלפון 533500.
● ברמ"ם חדר בבן־יהודה + טלפון + רהיטים מתאים לכל מטרה 412782.
● למסירת אטליז ברחביה, ציוד מודרני ביותר, סוג לקוחות רחב, 223001.
● מעוניין בהצעות לסוכנות טלפון 283245 ת"ד 0049 ירושלים.

הכשרה לעבודה

● קורסים לפקידות י.ב.מ. כתכנות, הנהח"ש, תעודות ו' עבודה בסידור בעבודה בתשלומים נוחים. "שרשים" מרדכי בוהלל 10, 232748.

ביקוש עבודה

● אני מקבלת כביתי עבודות הדפסה בעברית. לפנות: 08000.
● מעונינת לטפל בתינוק/ות בבית. טלפון 281850 אבני טור 63.

הצעות עבודה

● דרוש רחוף נגד לביצוע תיקונים בבתי לקוחות — עבודה קבלנית ומתאימה לאדם חמבקש הכנסה נוספת על החכנסה הנוכחות שלו. (אפשרי שיעבור רק אחה"צ) לפנות לטלפון 225507 או 228272.
● דרושים סוכנים/ות לחפצת מוצר טל. 272281 ירושלים.
● דרוש לבוטיק המתמצא באינסטלציה ושיפוצים שונים העבודה בקבלנות לפנות שרתיאל כורש 14 כניסה ה'.
● דרושה מזכירה בחברת לחצי משרה בשעות אחה"צ. — דרושה השכלה תיכונית חיים לת.ד. 2420 ירושלים.
● מזכירה בהנבית דרושה לאקדמון, טל. 4—80253 לצור.
● לחברה קבלנית, לבנין דרוש מנהל חשבונות עצמאי. ל"צ מלוח. לפנות ת.ד. 233 ירושלים.
● עוזרת נקיון והרצעה לשעות בית, ובשול, טלפון 33703 ,30703.
● דרושה אשה לעבודות משק בית עם חפלות 6 שעות כל יום. מ"צין 225830 לפנת"צ.
● מטפלת דרושה ל-4 שעות, ברחוב טשרניחובסקי. טלפון 01808.
● דרושה מטפלת לתינוקת תנאים טובים. למטרניחובסקי 14.00 מ-36370.
● דרושה מטפלת + משק בית בקרית־מנחם. 418380 — תנאים טובים.

● רופא וטרינר או אגרונום לחברת תרופות וטרינריות — הצעות בכתב עם קורות חיים ת.ד. 1002 — לפסגר 1068.
● מטפלת עם עזרת בבית. — 8—1.30 רסקו.
● מזכירה בירושלים, יכולת קשר בעי"ם ובכתב עם לקוחות ידע בניהול כרטסת מלאי. מקום העבודה באזור התעשיה רוממה. משכורת בהתאם לכישורים. לפנות ת.ד. 6717 ירושלים.
● בבית הכרם דרושה אשה לטיפול בשני ילדים וניהול משק בית. המלצות דרושות. תנאים טובים למתאימה טל' 522034.
● לחברת סרטים דרושות: א. כתכנית עברית מעולה רצויה גם ידיעת אנגלית. ב. חניכה למרכזיה קטנה ולעבודת משרד. לטלפן 82070, — 80328.
● דרושה אשה מנוסה לניהול משק בית 6 עד 7 שעות כל יום. אפשרות לינה. לטלפן 417810 בערב.
● דרושים שומרים למשמרות יום ולילה. מדיעין אורחי, מרדכי בוהלל 12, מ-8.00—17.00.
● דרושה עוזרת לחמש שעות ביום, ברמה אשכול טל' — 272750.
● מטפלת + עבודות בית מעיינים. המלצות הכרחיות 220554, 534202.
● למשרד רואה חשבון, דרושה מנה"ח + ידע בעבור דות מזכירות והדפסה. טל' 233018.
● דרוש מוכן מכירות, בעגף חמוו, עם נסיון רצוי + מכונית פרטית. לטלפון 67286.
● לחברת בנין דרושה מזכירה עם ידע בהדפסה. 220787.
● דרושה מטפלת למכונת הנהלת חשבונות רצוי ארד, איסק, עם ידע בהנהלת חשבונות ועם ידע בהדפסה בי מכונת כתיבה ופקידות כללית שעות העבודה 4.00—8.00 נא לפנות לטלפון 5211023.
● דרוש שרטט מכונות או בנין עם 5 שנות נסיון לפחות לתכנון מוצרי אלומיניום. — טלפון 522181/2 4.00—8.00.
● מוסר חינוכי נבוה בירושלים, עם מניות; מחפש: מדריכים/ות חינוכיים/ות בעלי השכלה ונסיון בהדרכה עם נוער מתו"ל. מגורים במקום. מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים להתקשר בשעות 9—12 בבוקר 87548 — 87781.
● למשרד מהנדסים בירושלים דרושה פקידה, שעות העבודה 8—16. 2810512/3.
● לחברת א.ח.ו. בע"מ דרוש מנהל סניף בירושלים, בוגר תיכון לפחות, גיל 24 עד 30, בעל מרץ ורצון לעבודה מעבר לשעות הרגילות, למתאים הכנסה גבוהה ביותר. לראיון טל. 03-252520 עבור "מנהל סניף".
● דרושים/ות מזכירה מנה"ח פקידות, כתבניות, פקיד/ת חשבונות, מוכר/ת שליח/ת, עוזרת ומטפלת ב"פרסום־אור" בן־יהודה 3.
● אסיסטנטית לרופא שיניים חלקית, נסיון לא הכרחי — 31217.
● דרושה חניכה לעבודות משרדיות טלפון 227181 3—8.
● דרושה אשה לשלוש — שש פעמים בשבוע, לעבודות בית, בגבעת הצרפתית למלבן 331004, ואחה"צ 227061.
● דרושה בחורה לטיול עם ילדה בניחובה, 8 שעות אחה"צ 34118.
● דרושה מרכזנית + עבודות משרדיות טלפון 222341.
● דרושה פקידה למפעל תעשייתי, בתלפיות טל. — 60445 65645.
● דרוש מדריך בעל נסיון בהדרכה למוסד ילדים דתיים. דיור. וכלכלה במקום רצוי לזוג, כניסה מיידית — 38430.
● מטפלת דרושה לילד בן שנתיים מ-600 — 2.00 לי טלפון 281024.
● חניכה לעבודה מעולה בפקידות, רצויה ידיעה בהתבנות. 223614.
● לקבלן בנין בירושלים דרוש מנהל עבודה בעל נסיון. לפנות: 222512.
● מטפלת לשניים + עבודות 3 ימים, 80119 דורמן הל"ה 16.
● דרוש/ה מנהל/ת מעולה טלפון 61205—0 בין השעות 7.00 — 16.00 לבקש המספר.
● דרושים סוכנים/נות למכירת מוצר מינימום מוכסח 900 ל"י לחודש, לכתוב פרטים מלאים ותקציר תולדות חיים לת.ד. 2420, ירושלים.
● דרושה עוזרת בית 5—6 פעמים בשבוע. טל. 82782.
● דרוש דפס פולשליים בעל נסיון על מולטיליט. — 224024.
● דרושה מטפלת לתינוקת לחמש שעות, המלצות. טל. 682777.
● דרושים בחורים לאחר שרות צבאי עם ידע בסיסי באלקטרוניקה וחשמל לביצוע התקנות חוץ, רכב קל הכרחי. אחה"צ. 227077.
● לשמחה נעימה, ללא ילדים, דרושה עוזרת צעירה שבוע. 14.00 — 18.00 עובדת אחריות נאה לבית מ-... טלפון ... בין 14.00 — 18.00 או אחרי 7 בערב.

● למשרד פרסום דרושה פקידה מנוסה + כתבנות, אפשרי חצי משרה. 224024.
● דרוש קונדיטור לעבודה קבועה ותנור מתקרם. טל. 120020.
● דרושה אשה לבישול ונקיון מ-10.00 — 2.00 חמישה ימים. 413057 בערב.
● למשרד עורכי דין דרושה מזכירה בעלת נסיון הדפסה מעולה, ידיעת שפות רצויה. משכורת בהתאם לכישורים. לטלפן 221160 — 221177.

מכוניות

● פולקסווגן וריינט סטיישן 1000 ממס לשנה מודל 1071 טל. 85386.
● היפושית 1001 + אוב' רול כללי במצב טוב מיפן בבוקר 238103 אחה"צ 87805.
● טאונוס 17 סטיישן מודל 61 + טסט ורדיו טל. 223017 23/720.
● פורד־טאונוס 20 מ' 1001 רדיו, מים במצב מצויין, 57.000 ק"מ אוטומטי טלפון 02-52536.
● אוריד.ה.יו 1005, טסט לשנה 8.500 ל"י טל. 418000 בערב.
● דמבלר אוטומטית 1004 + רדיו 11.000 לירות. טל. 415010 מ-19.30.
● אופל רקורד 1700 אוטומט. 1072, כולל רדיו וכל החוספות במצב מצוין טל. 02-011404 (פרט לשבת).
● בהזדמנות דאפ 33, 1008 25,000 ק"מ, מצויינת, אוטומטית — 8,400, סנהדריה ח' מורחבת 105/0, לפנות.
● פינ'ו 404, 1000 טסט לשנה. 410118 בעבודה טלפון 20211/288.
● הילמן "אימפ" 1003 במצב מצוין. טלפון 50016 מאיר.
● מכונית פורד מכריק אמריקאית מודל 1071 יד ראשונה, טסט לשנה. להתקשר 221004 ובערב 281753 פרט לשבת.
● למכירת פורד קורטינה בטיישן אוטומטי 78 טלפון 31000.
● פינ'ו 1063 ,408 במצב מצוין, טלפון 84044.
● סימקה 1968 1000 מצב מצוין. 60410 .0.00—17.00.
● פורד אסקורט 65,000 ק"מ 1972 מחיר 22,000 262067.
● אודי 100 אל.אס., 1071 80.000 ק"מ. טלפון 523044.
● דף, 1967, אוטומטית, טסט לשנה מצב מצוין. 522014.
● פורד אנגליה מסחרית, 1060, אחרי שיפוץ כללי. — 523818.
● אסקורט 1071, 4 דלתות, יד ראשונה, טסט, מצב מצוין בעבודה 07858.
● פיאט 500, מודל 1064, טסט 10 חודשים, 4.250 לירות 250002 אחה"צ.
● קונטסה 1800, 1967, אוב' רול. 05001 ובעבודה טלפון 61141/201.
● היפושית 1500 1060 מצוינת + טסט לשנה. + רדיו. 416032.
● מיני מיינור 1962 0000 ל"י. במצב טוב. טל' 050450.
● פיאט 1004 ,600 מנוע 1070 + רדיו + 603576 — 223171/56.
● נ.ס.או. 1200, 1000, טסט לשנה, רדיו. טל. 65835, אבוגנים.
● פינ'ו 404, מודל 1978, אוטומטית, 24,000 ק"מ 524878.
● כרמל 1970 במצב טוב מאד לטלפן 410746 ובעבודה 222371.
● אסקורט 1972, מצב טוב. 49.500 ק"מ. יד ראשונה טל' 532847.
● בהזדמנות פולקסווגן מסחרי 1000 06,000 טסט 1969 טל. 288417 אחה"צ.
● ג'יפ 1060 + קבינה, אחרי אוברול, מצב מצוין, טל. 201026.
● סאאב 1060 מנוע 1978 במצב טוב. 538383, 531621.
● סאאב מסחרית 1060 טל. + טסט לשנה. טל' 411854 אחה.
● רנו דו תיאס 18 אוטומט, מודל 78 6,000 ק"מ. בהזדמנות. טל. 62166 בין השעות 12—13, 10—18.
● פיאט 1068 ,850 טסט במצב מצויין. טלפון 202204.
● אונוס מסחרי 1000, במצב מצוין, טסט ל 0 חודשים, 525318, 225713 בחנות. בית.
● פולקסוואגן דבל קבינה, 1071 טל. 237263, או מקף טורנ"י 82.
● טאונוס 17 סטיישן 1971 במצב מצוין, אוטומטית, — 411663.
● פג'ו 404 180,000, 1963 לפנות ק"מ טלפון 37007.
● פריגנ 4, 1067 + רדיו + טסט 6,700. — 02/287624.
● רנו 10 1978 רדיו, צמיגים חדשים במצב מצויין 17,000 טלפון 533777.
● וקסהול ויקטור 1965 אוטומטית פרסום הזדמנות 529702.
● פינ'ו 404 1000 טסט לשנה טלפון 223278 בערב.
● אופל רקורד ליסט 70 + רדיו + צמיגים חדשים — 283525.
● ראלי עם בירה, מכוסה, 1070 222120 פרט לשבת.
● ב.מ.וו. 1020 2002, 7 אם שנתיים, בטיפוח מאוד, 82,000 לירות. 535393.

● פולקסוואגן 1970 טיפה 1000 טסט בנובמבר רדיו 25,000 ל"י לטלפן 04451.
● ג'יפ 1962 3.500 טסט לשנה טלפון 01185.
● אופל רקורד מסחרית מודל 1973 טלפון 410111.
● פורד טרנזיט 1071, טסט לשנה, מצב מצוין 210450.
● טאונוס 1972 יד ראשונה במצב מצוין, טלפון 87857.
● תיפושית 1200 1971, במצב מצויין לפנות לרחוב נקרוזט 8, מעבות אליהו, או טלפון 05708 בשעות 4—6 אחה"צ.
● 12,500 לירות למחיר הח' לסו' פולקסוואגן ורייאנט (סטיישן) במצב טוב, טסט ו' רדיו. 02-320240.
● פינ'ו 504, 1000 רק 73,000 ק"מ, במצב מצוין, יד ראשונה 280581.
● סימקה 1000, 1008, רדיו, צמיגים במצב מצוין, — 10.00—16.00 520400 פרט לשבת.
● פרינץ 1000 במצב טוב 1000, + רדיו 223585, ב' עבודה.
● פיאט 550, 1008, 80,000 ק"מ, 223711 בבוקר 25180 — אחה"צ.
● פיאט פריטולה 1070 — 50,000 ק"מ, טסט לשנה ו' רדיו 524240 אחרי 10.00 — פרט לשבת.
● פולקסוואגן דבל קבינה — 231503 523520 ק"מ 54,500 בעבודה.
● פורד טאונוס אקסיאל — 1072 קופה, גיר אוטומטי נום אקס. אל. 1072 רגיל 34,000 ל"י, פורד טאו' 82.000 ל"י, טלפונים — 223051 ,581097 ,581795.
● רנו 4, 1970, יד שניה, טסט לשנה 03283.
● אוסטין קמברידג' 1900 מנוע 1071 במצב מצוין — 05040.
● סוסיתא טנדר 1900, מנוע, רפוד, צבע חדש — 62868.
● פורד זודיאק 1063, אוטומטית חזקה, טסט, רדיו ו' תוספות, מיום ראשון 1—8 טלפון 224168 שוקי.
● אופל רקורד 17, שנת 1060, טסט לשנה טלפון — 285536.
● פולקסוואגן דבליקבינה 72 65,000 ק"מ יד־ראשונה — 05645.
● בהזדמנות פיאט 400 64 מנוע וגיר חדשים. 65645.
● למכירה רנו 4 68 אחרי טסט 234505 בערב.
● אופל ספיישל 57 במצב מצוין טסט רדיו 533520.
● פולקסוואגן תיפושית 1500 אוטומט 68 במצב מצוין, טלפון בבית 412116 בעבודה 80211/573 פינסה.
● פולקסוואגן דבל קבינה 1074, 0,000 ק"מ, ופולקסווגן מסחרית 1073, טלפון — 527774.

● בהזדמנות ריהוט לחנות בגדים, איקונים, בית, פרוטלה ועוד. 031000.
● בהזדמנות רהיטי בערב.

אופנועים וקטנועים

● למכרמה 1067 1.75 1000 ל"י. 414111/002 מני.

ביקוש רכב

● מעוניין בפינ'ו 404, או אופל קדט 08, 36817.

מציעים למכירה

● פרידמן אוטומטית במצב מצוין בערב — 84801 חוץ משבת.
● מיטה זוגית גדולה (מאירוס אנגלית) 450 ל"י. 84318.
● בהזדמנות טט 2 ספות סלוניות במצב מצוין. 586883.
● הלק מציוד לחנות מרקת למכירה בהזדמנות. רחוב רמה הנולן 8.
● מכונות חישוב אלקטרוניות מ-475 ל"י רשמ'קול + רדיו אם.אם, איכות משובחת. 075. "מיסדרי", אוסישקין 29, טל' 528005.
● הזדמנויות — רהיטים, ספות, מטבחים, פריג'ידרים, ראשון, שני ורביעי מ-0.00—14.00, דרך חברון 80, בערב 524006.

תורנות רופאים לפי המקומות

חיפה
● רופא תורן בסר"א, טל' 101.

תורנויות בתי חולים

● היום: רמב"ם (כירורגית, תאונות, פנימית, ילדים, נוירולוגית), רוטשילד (נשים).
● שבת: רמב"ם.

תורנות בתי מרקחת

גיל שבת: ארלוזורוב, ק. חיים, בן צבי 59, טל' — 721720.
שבת: אין תורנות.

הודעות

● יריד תכשיטים, אומנויות ומתנות, "מיכל" בלבור 3 (בפומה).

קבלנים

● ח.ה.ב. בע"מ, בונה דירות למכירה בקרית ים. נהריה. עפולה והדרה. מכחר דירות גדול. סטנדרט מעולה. הרצל 20, חיפה. 64263—01.

דירות

● זוג צעיר! כוורנס דירת 2 נתפרה בנוה־שאנן טל. 04-274021, 7001080.
● משרד שטרנברג מציע: למכירה ולהשכרה בש"ח (עם או כלי ריהוט) בכרמל, לסוח, וגבעת וזינאליה ובהדר בכל הגודלים. ייעוץ, הערכות וחוות דעת. משרדנו מרכזית כרמל הנשיא 180, 68503.
● למכירה מנמתאוו מקסים בנות שאנן מוכן לכניסה תוך חודשיים, בדבר פרטים נא לפנות לבייבר ניבחולבר קבלן בנין בע"מ רחוב הנביאים 20, טלפון 067561.
● בנות שאנן דירות רווחה בבניין רב קומות הסקה מרכזית, מעלית, מעונות בלתי צפוי דות עד 40,000 ל"י כלייבר וניבחולבר קבלני בנין בע"מ, רחוב הנביאים 20, טלפון 041071, 067561.
● בכבה, ברח' הרצל, דירות רווחה 4 ו-4½ חדרים, "רסקו" חיפה, רח' הרצל 1, טל. 068161.
● בהזדמנות למכירת דירה בכרמל חדר 75 מ"ר, 007511.

וילות ובתים

● בכרמל בשכ"ח מרוהטת 4½ קומה ותנות פרטית, חם מחתנות כמשרד "שטרנברג הנשיא 180, 88200.
● ביוקנעם ליד חיפה, וילה 3 חדרי שינה, חדר מגורים 3 מטבחים בבנות וילות טל. 08-669418.
● למכירה בגבעת התוחחים, וילות מאר 4 קומות בשלבי בניה, מתקרפים 64—252441.
● במחיר סביר קוטג' ברחוב יפה נוף, נוף, נוף מרחב, פרטים מוחלטת, סלון גדול 3 + 4 חדרי שינה, חדר עבודה 5x5 מ"ר חמסת אלון + חדר הבראה. מרפסה גדולה. משקיפים על הנוף. ל' קנין רציני טלפון 80667.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● דירה ריקה 3½ חדרים בי שכ"ח. שער העליה 24. טלפון 667800 לפנות בליל.
● בסביניה דירה 4 חדרים לטלפן אחרי השעה 7.00 בערב 718161.
● משופצת 3 חדרים + פינת אוכל קריית ים א' 717757.
● למחיר החלטה. דירה 3 חדרים, בנווה־יוסף. טל. 70,000 228845.
● בקרית מוצקין 3 + פ"א + ארונות קיר 80 מ"ר — 711432 110,000.
● בכרמל דירת 3 חדרים גדולה במוזה, כניסה מיידית 170,050 ל"י מפתחות דור ורו תוון 04-258881.
● בתוכה, על הכרמל, בית הנשיא, דירת רווחה 4.3½ חדרים, ברמת ביצוע אקסלוסיבית עם מיטב תשכלולים "רסקו" חיפה, רח' הרצל 1, טל' 068161.
● ברמת־הדר, דירות רווחה מפוארת 4 ו-5 חדרים, בתכנון ובביצוע מעולים, עם מיטב השכלולים המודרניים "רסקו" חיפה, רח' הרצל 1, טל. 068161.
● 4 ריקה, לריבימונות ברמות, כניסה מיידית, 318102.
● בקריתביאליק, (סבינה), דירות/רווחה 4 ו-4½ חדרים עם פינת אוכל, בבית דב קומות 8 (3—12 קומות) ביצוע מעולה, ב"רסקו" חיפה, רח' הרצל 1, טל. 068161 או 710101.
● בכרויות, קרית אליעזר דירותרווחה 3 חדרים בבית דב קומות, מעלית חשמל. ל' "רסקו" חיפה, רח' הרצל 1, טל. 068161 או "דירותיון" קרית מוצקין, טל. 710101.
● ברמת־שאול, דירות רווחה 3, 3½ ו-4½ חדרים, רח' תר' ירגזן 1, טל. 008101.

2-2½ חדרים

● בנחרית דירות 2 חדרים בבנין חתולי ונבנת, 78,000 וכן דירות 4 חדרים ת.ה.ב. הרצל 20 — 04-642598.
● בעפולה דירות 2½ חדרים בבנין חתולי ונבנת, 55.000 וכן דירות 4 חדרים ת.ה.ב. הרצל 20 04-042504.
● בהזדמנות למכירת דירת 2½ חדרים הנושיצוו 28. 068507.
● בכרמל צרפתי דירת חלום סלון גדול, מטבח גדול, 2 חדרי שינה גדולים, מרפסה סגורה נהדרת. 150.000 ל"י למכירה מהירה ביותר! עד ח"פ במאי. דור וגו מתווה. 04-233831.
● 2½ חדרים במרכז חחדש יוספטל 6/09, קרית־אתא.
● ברמת רמז 2 + ארונות קיר, קרוב למכניון. 222901.
● 2 חדרים הול + מטבח מרפסת גדולה + מחסן + גינה, אפשרות בניה, ק. חיים מרכז, חפלונות 25.
● בהזדמנות שני חדרים + חצר גדולה במקום מרכזי ב' חדר, טל' 087472.
● 2½ במקום מרכזי באחוזה + מוסר נפרד, טל' — 251011.

1-1½ חדרים

● דחוף! חייבת להוכר בכרמל דירת חדר גדולה ומרפסת ברחוב הירקון, ק"ב, נוף לים. 244507 258700.
● דירת 1½ ק"א קרית אליעזר, שדרות־רוטשילד 20, יוסף. 606520.

דירות בדמי מפתח

● בדמ"ם בקריתיאתא, הרצל 10, 2 חדרים ומרפסות, טל. 728315 פרט לשבת.
● בכרמל 3 חדרים מסודרת + תיקום + נוף, 86445.
● דירת חדשה במקום מרכזי ושקט בהדר, טל. 862847.

דירות בשכר חודשי

● בכרמל רח' קריטה 4 חדרים ק"ג 282421 — 58708.
● לחשכיר בית בודר 3 חדרים לתקופות 10 חודשים. ב' קרית־ים. 660517.
● בשכ"ח בשכונת נווה 4 בכרמל + הסקה. נם הכל את ארוכה, מתחנות כמשרד שטרנברג הנשיא 180, 88200.
● דירה חדשה, 8 חדרים בנוה־שאנן, להתקשר 962267 באותו.
● למסירת דירת 3 חדרים בקרית שמואל, בעבודה 606607 בערב 628900.
● להשכרה בשכ"ה דירה בת 3 חדרים באחוזה — רחוב חלפי, לפנות בשעות לת.ד. 4013 חיפה.
● דירת 2 חדרים והול ריקה בכרמל לחשכרה מיידית. טל. 01-36230.
● מיידית 3 חדרים בזיואבית בדיונסורט טל. 221250.
● דירה מרוהטת לחיפה ימחר טלפון, לפנות טל. 81207.
● בשכירות דירת 3 חדרים ארבע ב' ו' מדינות, 4 שירורים בחבד עצמאות, לפנות טלפ' 627678.
● 3, חדשה, ריהוט חלקי, סולבר 111/51, יודעאליה.
● בהזדמנות 1½ חדרים בי הדר, בדמי מפתח, טלפון 087472.
● 2 חדרים מרוהטים + פ"א + מטבח בנוה־שאנן, טל' 10,80 מ' 282611.
● לחשכרה: 3 חדרים בקרית אליעזר, כניסה ביולי, טל' 637070.

דירות מרוהטות

● דירת חדר מרוהטת בהדר, טל' 710520.
● דירת 2 חדרים ברחוב גנות כנים פורמת בבניה. "פנות עלשר" כים 010000, 018430.
● 3½ מרוהת רהוט מלא + טלפון: מרכזי בכרמל 310068.
● באחוזה 2—3 חדרים, חוט הממולת משופרים, טלפון 86506.
● דירת 3 חדרים בשכ"ה מרוהטת בקרית־חיים — 728708 אחה"צ.
● בשכ"ח דירת חדר ושרותים מרוהטת, בחצר, טלפון 596340.
● מרכז הכרמל דירת יוקרה אקסקלוסיבית, נוף, טלס. פייר. 1.200 ל"י. באוזרה, טלפון 59432.
● להשכרה 2 חדרים נאולה 51 03—694242 בשעות העבודה.

חדרים מרוהטים

● להשכרה דירת חדר + מטבח במרכזון. טל. 284217.
● חדר נאה בכרמל הדר, כניסה נפרדת, קותהי, אחרי העם 11.

ביקוש דירות

● מעוניינים באוטון לחוח לרכוש דירות ברסיים 2—1 חדרים בכרמל. כנכון בע"ם, סמוכיר — 601730 001508.

מגרשים

● מגרש באזור יוקרה !!! בנאות הכרמל — תשתית פיתוח בסביבת המלון ואדמות ו"פסון" קיסאו במאגל 8000 ל"י, ארנות מכמשיס" ארלוזורב 13, טל. 046519.
● מגרש פרטי מכר לבניה ליד מבעון 51.000 ל"י, טלפון 525258, בשעות היום.

בתי מלאכה

● במפרץ חיפה מבני תעשיה מחסנים ובתי מלאכה 251178.
● מעוניין במבנה 80 מ"ר עם 25 כ"ס במבנית חיפה, לא חייב מקום מרכזי. טל' 0188770.

עסקים

● למכירת דפוס אופסט, ציוד משוכלל וטוניטי, ת.ד. 1011 חיפה.
● למכירה גלרית לתמונות אוריגינליות, תכשיטים מקור דיים ומתנות. לפנות ל"גלרית אמנות ונוי" הרצל 61, רחבת מלון תלפיות.
● להשכרה בשכ"ח 2 חנויות עם מרור חשמל 100 כ"ס, 2 מקררים גדולים, טלפון ומשרדים בגלריה, במרכז מסחרי ק. אליעזר, לפנות ביום א' — ה' בשעות 8—12, טלפון 04-600118.
● דרושים כספים בערבות מוסדות, תנאים מצויינים. נ"צ"ם חיפה: רח' הרצליה 1; טלפונים 585408, 520406 תל־אביב: כפר מלכי ישראל 10, טלפונים — 230040 04-850211/2.
● דרושים כספים בריבית גבוהה ובערבויות הבנקאות "השקעות מכסמים", ארלוזורב 15, טל. 048542.
● ברם"ם מקום בחהר 55 מ"ר מתאים למשרד, סחורה או כל משרה אחרת, טל. 667063.
● לחברה קבלנית עולה דרוש שותף לבגל מות אחד השותפים. נא להתקשר טלפון 723175 או 726011.

ביקוש עבודה

● צעיר בעל טרנזיט מעוניין בעבודה קבועה בחנייה. טל. 04—250008, אחה"צ.
● מוסמך + רכב מסחרי + חרר עבודה + שעות פנויות מעוניין בהצעות. רצוי בשטח עיצוב פנים. 84721.

הצעות עבודה

● דרושה ספרית למספרה ב' כרמל-טלפון מספר 88538.
● דרושה פקידה/כתבנית טלפון בערב 52252.
● למסגרות הגסטימים דרושים מסגרים בעלי נסיון שוף. טלפון בערב 726060.
● דרושה טכנאית שיניים, מרכז הכרמל, רח' בלפור 3.
● דרושה עוזרת לטפלה בי שעות הערב, הכולל שינוי, טל' 81078.
● דרושה פקידה לעבודה משרדית ליום עבודה שלם. יוגב, רח' זבולון 3, טלפון 012577.
● דרושה מטפלת לתאומים בני 1½ משרה מלאה, טל. 241008 — אחרי שבת.
● דרושה עוזרת למשק בית עם ליגת תנאים טובים. מהמלצות. טל' 520185.
● בית ולדים ונוער "רננים" טלפון 03-00000 דרושים בוגרים מיידית. וכן: דרושים מדריכים נוספים. לשעות שיחת המלאכה.
● דרושות בתחנה הוזמנו עבודות, קיצית, וחקלאית, מתאים לכל ערב 07890.

● למשרד רהיט צלמון לנהלת חשבונות. טלפון 68011, 68180 תל־אביב.
● מכנת הוכנות. כגנה ביגעירגת, אזור אם. ... (other fragments)

רהיטים

● במחירים מציאותיים כל סוגי רהיטים במחירים מציאותיים, עתו' כנת מחירים והיכולים בית, 010001.
● בשדי וכ כנה 2 כורסאות ושולחן מלבני אלבר, הבנאים 100 טל' 6000.
● כסה במצב מציינה טלפון — 252623 שעות אחה"צ.
● קונים רהיטים משומשים, עתיקים והיכולי בית. טלפון 282—303 04-241 קונים רהיטים משומשים.
● במחירים מציינים !!! עתיקים, פרסקים, וחיפולים 248723 גם בשבת.

בתי-ספר ושיעורים

● ערבתיה, כימיה, מתמטיקה, פיסיקה, טלפון 524464, אחה"צ.

חיות בית

● למכירה גורים בני חודש מנזע כפר אירי 015120.

טלויזיה

● תיקון כל סוגי טלויזיות בבית הלקוח באחריות מיכל גוי הרצליה 15, 04-52416.
● עד 1000 לירות הנחה תקכל-חשול רת טלויזיות שלך בחנות כטיבכות. רחוב הרצליה 26 1157.

חוגים

● לאישה — מטגיכים טכניים בבית, לחופות תור טלפון 04-221211.

שרותים

● רפד מקבל כל סוגי רהיטים להידוף. טל' 520071.

כלי נגינה

● שוק תקליטים בתחירים מוזלים, אבילאה, הנביאים 6 טלפון 0180000.
● גיטרים אקורדיונים כינורים עד 60 בפים. אבילאה הנביאים 6 טלפון 180003.
● מטיתרים לסבחר גדול חדשים ומחודשים, פטירה וקניה, תיקונים וכיוונים. — אבילאה מטיתרים, ימכרה לוין 3 טלפון 048300.
● מערכת סקו + שולחן + שמית + טלויזית בלאופונקט טלפון 605098.
● למכירה מחרטה שוברלית 102 (עם ציוד) טל' 711203.

מקררים

● למכירה מקרר 11 תצי אופטמטי עם שירות 100 ל"י, טל' 90000.

אופנועים וקטנועים

● ב.ס.א. 1001 עם פירח — 10000 ל"י, טלפון 223300.

ביקוש רכב

● מעוניין בפיאט 124 סטיישן 71—70 טלפון 713018.

מציעים למכירה

● בהזדמנות! מכבר סטראו סוני חידש 2 x 10 ואט — 00000.
● למכונת כתיבה אנגלית חשמלית יבמ. וחברית הרצים — 300014.
● מקלט טרנזיסטור מבוצע מודרני מאי מערכות כסריאו בעשרה תשלומים שווים, ללא ריבית. מטרון — חלוצים 23, טלפון 68000.
● חדר שינה חדש פורמיקה, קומפלט + ארגז + וילונות, מזרון ומנורות קיר — 85576 1,600.
● מכונות כתיבה תשלומים; י.ב.ס. טלפמריות, חרוסים 10 — עבריתי אנגלית, טלפון — 284608.

הלוח הכפול באר-שבע

הודעות

● מודעות ללוח הכפול בי ידיעות אחרונות רחוב התלוץ 60, ק"ב טלפון 78678.

וילות ובתים

● קוטג' מפואר בדימונה סביבה מצויינת שכונה לרופאים 1114/43, מ-8.5 כל יום.
● למכירת בית דו־משפחתי, מינתי + מורש של 2 דונם על יד הכביש הראשי, כניסה מיידית, לפנות טלפון — 057—78012.

דירות למכירה

● בהזדמנות 2 + הול 71 מ"ר ע"י האוניברסיטה טל' 057—93022.
● בעיר למכירה דירת בעיר כו בבית משותף 3 חדרים 80 מ"ר ללא מחוזקים בטל' 057—11400.
● דירת דקוק, 4½ חדרים, סביבה טובה ע"י האוניברסיטה, כניסה מיידית — 057—78012.
● דירת משופרת 3 חדרים במרכז הנגב טלפון — 057—78557 בערב.
● למכירת דירה 3 חדרים ברחוב הנשיאים טל' 71804.
● 4½ חדרים ושל מ"ר עם חימום ושיפורים ריהוט או בלי 77940.
● 3 חדרים פ"ג + ארונות קיר המשחררים 057—71101 בערב.

דירות

● 58 מ"ר בעבודה 057-78713 לאחר העבודה. ושבת הנשיאים 708/28 ב"ש.
● דירות פאר בבנין רב קומות בתחילת בניה עם חכנה צבורה והסקה ויותר תשכלולים לפנות "צמרת באר־שבע" מספ' הוד החשחררות 80, טל' 057—78102.

דירות בשכר חודשי

● 3 חדרים מנוית חדשה טל' בשעות 17.00.
● 3 חדרים לא מרוהטת, נא לפנות לטלפון 057—77648.

עסקים

● למכירת ציכורות חנות + סוכנות ראשית ברחוב קק"ל, פרנסה בשפע, לפנות טלפון 057—78047.

הצעות עבודה

● דרוש כדורונות צעיר דינמי בעל חיבור ובעל רקע מקצועי ויטאי נהיגה לחשבוגי מנהלי במפעל תעשייתי טל' בשעות העבודה בבוקר 057—00000 ...

● לסוכנות "שופט" באר־שבע דרוש מחלק בעל רשיון נהיגה למשאית 057—75533. לא בשבת.

מכוניות

● סטיישן סוסיתא 1978 במצב חדש, רדיו ונגון טלפון 057-78000.
● אופל קדט סטיישן 1060 קדט 60, קדט 1960 057—76044.
● סובארו מיני 78 23,000 ק"מ טלפון 057—77670 057—72600.
● פיאט 850 טבאות 1000 רדיו, טסט על מתכית גבבי בר מצוינת טכנית — 057-72412.
● אפשרים סוכנות פיג'ו כל חודש מסחרית וסידור מנננון לנכים מוסר, שירות 73292.

נרשמו לנשואין

● קלנר שמואל בן צבי רוקח באר שבע בת שבע — בוקובה טרות בת מאיר רוקח טונים באר־שבע.
● איצקוביץ אריה בן טלר רווק באר־שבע באר־שבע — חגר שרה בת שמואל רווקה טונים באר־שבע.
● ענגן נפתלי בן יוסף רווק תלאביב דימונה — אליעז נורית מרים בת יגאל רווקה כפר סבא באר־שבע.
● ברדיבי שלום בן מרדכי רווק מרוקו אופקים — נגרי אסתר בת מאיר רווקה באר־שבע באר־שבע.
● פרוקטר מנחם בן חיים רווק תל־אביב קב' חצרים — וורמן חנה בת חיים רווקה רווקה ארה"ב קב' חצרים.
● יחזקאל אילן בן יגאל רווק דימונה באר־שבע — דומי ברג אנה בת אסיל רווקה רומניה באר־שבע.
● אחרון עזרן בן טאיר רווק באר־שבע באר־שבע — כהן טירזה בת דוד רווקה באר־שבע באר־שבע.
● בוחבוט אברהם בן אלי רווק מרוקו באר־שבע — קרוש ליליאן בת יוסף רווקה מרוקו בת־ים.
● מרקדלי דניאל בן אלי רווק רווק טהרן מושב בית חגי — בוקוצה איבון בת מוסר רווקה מונים באר־שבע.
● דוגן נסים בן יעקב רווק טרוקו באר־שבע — ששון שולמית בת חיים רווקה מרוקו באר־שבע.
● ועקנין יוסף בן דוד רווק מרוקו באר־שבע — אפוין סילבנה בת יצאל רווקה מרוק באר־שבע.
● טרבאי דינשים בן יוסף רווק מרוקו ירוחם — אלגרים אבו כת יוסף רווקה מרוקו באר־שבע.

לשנת הלמודים תשל"ה דרושים לביה"ס היסודי בעין־יהב
1) מורים
2) מורה למוסיקה
3) גננות ועוזרות לגננות
דיור במקום
לפנות בכתב, למזכירות, מושב עין־יהב, ד.נ. ערבה.

להברת במפה בחיפה דרוש/ה מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
עם נסיון, תנאים טובים. לפנות לת.ד. 4496 חיפה
למס' 4799
כתוב קורות חיים ותקשות נסיון.

בעל השכלה טכנית רחבה
נסיון רב בממסגרות, ציוד מכני, דיזלים ומערכות הידראוליות
נסיון של שנתיים בי ניהול בית מלאכה
מעוניין באתגר מתאים
טל. 911473

המשך בארשבע

נרשמו לנישואין

- מרקוביץ רענן בן דוד רווק בארשבע בארשבע — קסתי רחל בת יוסף רווקה כפר-סבא בארשבע.
- פלימין נפתלי בן סעיד, רווק, חולון, בארשבע — נגי איקר דיינה, בת בכייר, רווקה, חולון, בארשבע.
- זילברמן אברים בן יצחק רווק נהריה בארשבע: אוני חורן ריקי (רבינה) בת אייזיק רווקה רוטניה בארשבע.
- מינצר אריה בן בורים, רווק, בארשבע, בארשבע — צרור ניצה בת משה, רווקה סבריה, בארשבע.
- סכליף ויקטור בן יוסף, רווק, בארשבע, בארשבע — רוזנפלד דיאן בת ויקטור, רווקה, חיפה, בארשבע.
- בסמום דוד בן מאיר, רווק, בארשבע, בארשבע — עייש תמר בת מאזו, רווקה, רחובות, בארשבע.
- פינק צבי בן פינס, רווק, פולין, בארשבע — ברונשטיין עצירת מינה בת משה, רווקה, יסי, בארשבע.
- סלם דוד בן שרל, רווק, מונים, רימונה — וויס רבקה שושנה בת בנימין, רווקה, אה"ב, ירושלים.
- פרץ מאיר בן יעקב, רווק, מרוקו, בארשבע — מזאר שרה בת רפאל, גרושה, טינים, בארשבע.
- לוי שילה בן סלומון רווק מרוקו בארשבע: בן שיטרית מרלן בת יצחק רווקה אלג'יריה בארשבע.
- אלפסי מאיר בן לוי רווק מרוקו בארשבע. טרציאנו מרסדס בת דוד רווקה ספרד בארשבע.
- סהיון ציון בן יחיה רווק מרוקו בארשבע: כהן פאני בת מימון רווקה מרוקו בארשבע.
- פרפרה יוסף בן-שמעון רווק הודו בארשבע: רחמיאן אילנה בת בנימין רווקה פרס ירושלים.
- אייגר שאול בן יהושע רווק תל-אביב בארשבע: גנון בלוריה בת חיים רווקה מרוקו ק. גת.
- סיבוני אליהו בן שלמה רווק הודו בארשבע: צרפתי אליזבט בת שמואל רווקה צוליון תל-אביב.
- לוי יוסף בן מרדכי רווק ק. מלאכי, ק. מלאכי: מימון קלודין בת זבולון רווקה סיני בארשבע.
- וינגרט ליבו בן יעקב, גרוש, רומניה, בארשבע — וילנציק רחל בת מילומון, פנויה גרושה, בריה"מ, בארשבע.
- גרשקוביץ יוסף בן שאול רווק בארשבע בארשבע: ביסבול פנינת בת מאיר רווקה מרוקו בארשבע.
- (סועלם) בן ישראל חי בן אהרון רווק בארשבע: חיים צביה בת משה רווקה רחובות, בארשבע.
- סבג חיים בן דוסיי רווק מרוקו בארשבע: מאיר דליה בת חיים רווקה מתיתיהו בארשבע.
- מוסקוביץ בורים בן דוד רווק גרוזיה אשדוד — שימשילאשוילי סוזנה בת סימון רווקה גרוזיה בארשבע.
- ששון שאול בן דוד רווק בצרה בארשבע — גוטמן גילה בת אריה רווקה רחובות בארשבע.
- זווילי נתן בן פנחס רווק לור לור — ישעיהו בתיה בת חביב רווקה בארשבע בארשבע.
- אוחיון מרדכי בן ברוך רווק מרוקו ירוחם — כהן מרסל בת יצחק רווקה מרוקו ירוחם.
- ירדני רפי בן אברהם רווק פרס מושב אשכול — גבאי ג'קלין בת יצחק רווקה מרוקו נתיבות.
- כהן דניאל בן אלי רווק מרוקו הרצליה — חזן שולבית בת סלמון רווקה, מרוקו בארשבע.
- כדרוק גדעון בן רחמים רווק עירק, קב' רביבים — רענן עירית בת זאב רווקה בארשבע קב' רביבים.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרות הבאות הפנויות:

בכרכז המחשבים

מפעיל למחשב 370/168

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; שליטה באנגלית ויכולת קריאת חומר טכני; רצוי נסיון בהפעלת מחשב;
הערה: העבודה הינה במשמרות.
מס' המשרה: מר.מח. ד/107

בפקולטה לפיסיקה

טכנאי בכיר

הכשירויות הדרושות: ידיעת השפה האנגלית; ידע בעבודה מכנית ויכולת עבודה עצמית; רצוי ידע ונסיון בטכנאות ואקום, נפוח זכוכית, חשמלאות פשוטה וכימיה אלמנטרית;
מס' המשרה: פ.ד/108

בלשכת דיקן הסטודנטים

כתבנית דו לשונית

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעת השפה העברית על בוריה כולל הדפסה; ידיעה טובה באנגלית כולל הדפסה;
הערה: המשרה הינה בהיקף של 50%
מס' המשרה: דס. ד/00

בפקולטה לכימיה

טכנאי מעבדה

הגדרת התפקיד: טפול במכשירים אלקטרוניים ואופטיים.
הכשירויות הדרושות: ידע בסיסי באלקטרוניקה, רצוי ידע באופטיקה; יכולת קריאת ספרות טכנית בשפה האנגלית;
מס' המשרה: כ. ד/40

בפקולטה לביולוגיה

לבורנטית

— אחראית למעבדת סטודנטים למיקרוביולוגיה.
הכשירויות הדרושות: בעל/ת תואר שני או שלישי במיקרוביולוגיה או בביולוגיה; תנתן עדיפות לבעל/ת נסיון קודם בעבודות מחקר והדרכת סטודנטים;
מס' המשרה: ב. ד/109

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם מס' המשרה עד יום 17.5.74 אל אגף כח אדם, קרית-הטכניון, חיפה, מיקוד 32,000.

לבית מסחר גדול בתל-אביב

דרושים

★ מחסנאי ראשי

בעל נסיון בנהול, מעקב אחרי תנועות ונהול כרטסת מלאי, נסיון של לא פחות מ-5 שנים בתפקידים בכירים כנ"ל, מוכן לעבודה עצמאית.

ידיעת השפה העברית רצויה.

אתגר לאיש המתאים, תנאים מיוחדים.

★ פקידה

הכשורים: ידע בהנה"ח, רישום מלאי ומעקב אחרי קניות ומכירות. עבוד וריכוז נתונים והגשת דוחות.

הצעות בצרוף קורות חיים ופרטים על נסיון קודם נא להפנות לת.ד. 1736 ת"א, 61000 עבור מס' 148.

זופז/אל-בן Zoppas

דרושים

טכנאי

למכונות כביסה

בחורים

אחרי צבא, ללמוד מקצוע בענף מכונות כביסה.

נא לפנות אישית „אליבן/זופז", מגרשי התערוכה הישנים (בקצה רחוב דיזנגוף) תל-אביב. או טלפונית 440312, 449519 לרפי.

לחברת בטוח ישראלית

דרושה

מזכירה למנהל

הכישורים הדרושים:

- ✱ השכלה תיכונית.
- ✱ ידיעת השפה האנגלית.
- ✱ כתיבה במכונה בעברית ובאנגלית.

על המעוניינות לפנות טל': 51381 ת"א למחלקת המנגנון.

לחברה כללית להשגחה (ישראל) בע"מ

ת"א רח' אלנבי 76 טל' 611064

דרושה

פקידה כללית

למחלקת מלאי

לפנות אישית בשעות 8—15.00

משרד התקשורת

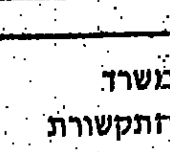

שרותי הדואר

דרוש

מהנדס תעשיה וניהול

מקום העבודה בשרותי הדואר בת"א, התפקיד כולל נסיעות בכל הארץ

פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון 03-221219 או בת.ד. 23005 תל-אביב 61230.

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

המחלקה לכימיה

מודיעה כי קיימות משרות פנויות של

עוזרי הוראה ואסיסטנטים

אשר תעמודנה לרשות תלומדים לתארים גבוהים בשטחי הכימיה הפיזיקלית, הכימיה האורגנית והכימיה האי-אורגנית.

המעוניינים יפנו לקבלת פרטים אל מזכירות המחלקה לכימיה, הקמפוס החדש, בנין ג' חדר 214, טל. 057—70279.

הערה — קבלה כעוזר הוראה או אסיסטנט אינה מהווה קבלה ללימודים, ועל המבקש להתקבל ללימודים לפנות למזכירות לימודי מוסמכים, בית חיאס 2/א' (טל. 057—71241 שלוחה 01).

מכרז מספר 74/8

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב מודיעה על משרות פנויות: —

1. במעבדה לביולוגיה

א. טכנאי לביולוגיה

הכשורים הדרושים:
בוגר בי"ס מקצועי. רצוי בוגר בי"ס להנדסאים או לטכנאים. נסיון של שנתיים-שלוש בעבודה מעשית.
הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

2. במחלקה לפיסיקה

ב. מהנדס בכיר לווקום

הכשורים הדרושים:
בעל תואר אקדמי בהנדסה או בפיסיקה. ידע רב בטכניקת הוקום.
הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

ג. טכנאי לפיסיקה

הכשורים הדרושים:
בוגר בית-ספר מקצועי במגמות מכניקת עדינה / מכשירנות או השכלה מקצועית מקבילה. עדיפות תנתן לבוגר בית-ספר לטכנאים.
הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

3. ביחידת שרותי המחשב

ד. אחראי משק וחשבונות

תאור התפקיד:
אחראי בפני ראש היחידה לעניני מינהל של היחידה כגון: תקציב, הזמנות ציוד, כח-אדם וחשבונות הלקוחות. עוזר לראש היחידה בהכנת תקציב היחידה ובסטטיסטיקה הקשורה לפעילות המחשב.
הכשורים הדרושים:
בוגר תיכון או בית ספר מקצועי, נסיון של שנתיים לפחות בניהול מלאי ותקציב. רצוי ידע במחשבים. מועמד ללא ידע בתחום זה, יעבור קורס ביחידה. ידיעת השפה האנגלית.
הדרגה המוצעת: י"א — י"ג בדרוג האחיד.
למועמדים למשרות הנ"ל הבאים מחוץ לבאר-שבע תנתן עזרה בדיור.

4. במחלקה להנדסת מכונות

ה. כתבנית אנגלית-עברית

הכשורים הדרושים:
השכלה תיכונית. נסיון של שנתיים לפחות בהדפסה עברית ופקידות, וכן ידיעת השפה האנגלית והדפסה.
הדרגה המוצעת: ט' — י' בדרוג האחיד.
כל המשרות הינן מלאות.

5. בפקולטה למדעי הרוח והחברה

ו. מזכירת חוג

(3 משרות) בהיקף של ½ משרה.
הכשורים הדרושים:
בוגרת תיכון. נסיון של 3 שנים בעבודות משרד. שליטה בשפה העברית והאנגלית והדפסה בעברית ובאנגלית.
הדרגה המוצעת: ט' — י"א בדרוג האחיד.
המועמדות שתתקבלנה תועסקנה לתקופה קצובה מראש על פי חוזה מיוחד.
פניות בכתב בצרוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו' 10.5.74, אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ת. ד. 2053, באר-שבע, מיקוד 84120.
נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת.

לחברת „וולה" לתמרוקי שיער בירושלים

דרוש

א. טכנאי

לאחזקת מכונות בביח"ר
בוגר בי"ס מקצועי, רצוי עם נסיון

ב. מזכירה

למשרה מלאה, עם ידיעת הדפסה בעברית רצוי שליטה בשפות אנגלית או גרמנית

המעוניינים יפנו לטלפון 33276/7 ...

לבית מלון בקעת הירח

אילת

דרושים:

1. **מנהל חשבונות ראשי** מנוסה ועצמאי (סוג ד' לפחות). מקום העבודה תל-אביב.
2. **מבקר פנימי** הכישורים הדרושים: נסיון במלונאות, ידיעה בחשבונאות ובביקורת. מקום העבודה אילת.
3. **מנהל חשבונות** סוג ג' לפחות. מקום העבודה אילת.
4. **מנהל הזמנות** הכישורים הדרושים: בעל נסיון בתפקיד מנהל קבלה. מקום העבודה אילת.
5. **מנהל קבלה** הכישורים הדרושים: נסיון בתפקיד מנהל קבלה, או אחראי משמרת. מקום העבודה אילת.
6. **אחראי על הזמנות** מקום העבודה: משרדי המלון בתל-אביב. הכישורים הדרושים: כושר ביטוי בכתב ובע"פ ויכולת ניהול מו"מ עם סוכני ומשרדי נסיעות. ידיעת שפות והשכלה במלונאות.
7. **מזכירה מנוסה** דרוש נסיון במזכירות כללית והדפסה בשפות אלה. מקום העבודה אילת.
8. **פקידת הזמנות** (משרה חלקית) דרושה ידיעת השפות אנגלית וצרפתית והדפסה באנגלית ועברית; וכן התמצאות בפקידות כללית. מקום העבודה אילת.
9. **פקידה מתלמדת** לעבודות משרד ושליחויות. מקום העבודה תל-אביב. נא לטלפן 284739 (03), בשעות 9—1 לפנה"צ.

מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב לת.ד. 26461 תל-אביב, עבור מלון.
סודיות מובטחת

דרוש עוזר למנהל חשבונות

לפנות בכתב עם ציון נסיון קודם אל מפעלי חמצן וארגון בע"מ אזור התעשיה הרצליה

דרוש איש מכירות

להפצת מכשור טכני חדיש במפעלים

✱

התכונות הדרושות:
- בוגר בי"ס מקצועי
- כשרון למכירות
- רכב בטעם תקין

✱

לפנות בכתב עד ת.ד. 296 ת"א

חב' „טלקאר" בע"מ

מחפשת

מרכזנית

עם ידע בהדפסה
שעות העבודה 8—15
נא לפנות טל' 853891 852058

דרושים בארץ ובחו"ל

סוכנים/ות

להפצת תמשושים, „משפחה"
חיפה בלפור 3, טל: 04/645028

דרושים

נציגי מכירות

מכל חלקי הארץ
משכורת גבוהה
רכב צמוד
בעלי שנה רשיון נהיגה
לפנות למרק טלפון 869890

דרושים

לרדיו אבנר חיפה
סוכנות בלאופונקט
דרוש חניך
עם ידיעת השפה הגרמנית או אנגלית לחנות ולמעבדה
רדיו אבנר, הרצל 8, חיפה.

דרושה

פקידה

למפעל אלקטרוני
מזכירות כללית וידע בהדפסה
יום עבודה רצוף.
בר-קיל אלקטרוניקה
טלפון 796184
ת.ד. 2825 רמת-גן.

דרושים

לעבודה במוסך
מכונאים ומסגרים לטרקטורים וציוד כבד
תנאים טובים
טלפון 840381

למכון הנרייטה סאלד

המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות
רח' קולומביה 9, קרית-מנחם, ירושלים 96583 טל. 3-419191

דרושים:

1. **חוקר בכיר** בשדה הפסיכולוגיה של החשיבה
בחצי משרה
דרישות המשרה הן:
א. תואר Ph. D. בפסיכולוגיה
ב. נסיון קודם בשטח הפסיכולוגיה של החשיבה
ג. מקום מגורים — ירושלים
הדרגה בהתאם לכישורים

2. **חוקר בכיר** בתחום חינוך מבוגרים
במשרה מלאה (או בחצי משרה)
דרישות המשרה הן:
א. תואר Ph. D. באחד מהתחומים: פסיכולוגיה חינוכית, פסיכולוגיה חברתית, חינוך
ב. נסיון קודם במחקר
ג. רצויים: חמשרה ונסיון פרגוגי והתמצאות בנושאי חינוך מבוגרים
ד. ישראלי, תושב ירושלים
הדרגה המוצעת: 6—7 בדירוג המח"ר

3. **עובד/ת** למרכז לדוקומנטציה בשטח חינוך מבוגרים
עבודה זמנית לשנה בחצי משרה
דרישות המשרה הן:
א. B.A. באחד ממקצועות מדעי ההתנהגות
ב. ידיעה טובה באנגלית
ג. רצוי נסיון בתחום חינוך מבוגרים
ד. יועדף מועמד בעל הכשרה בספרנות
הדרגה המוצעת: 2—4 בדירוג המח"ר

4. **ספרן —** למרכז למידע על מחקרים במדעי ההתנהגות
משרה מלאה
דרישות המשרה הן:
א. B.A. באחד ממקצועות מדעי ההתנהגות
ב. בוגר בי"ס לספרנות
ג. שליטה בעברית ואנגלית
ד. רצוי נסיון בעבודה ביבליוגרפית
הדרגה המוצעת: 2—4 בדירוג המח"ר

5. **מזכירה—כתבנית** למשרה מלאה
דרישות המשרה הן:
א. שליטה טובה בעברית כולל הדפסה
ב. נסיון קודם במזכירות
ג. תועדף מועמדת השולטת בשפה האנגלית לרמות הדפסה
הדרגה המוצעת: י"א—י"ג בדירוג האחיד

הצעות יש לשלוח לכתובת דלעיל, בציבוף תולדות חיים ומסמכים על נסיון קודם, עד ליום 15.5.74

זופז/אל-בן Zoppas

דרושים

חשמלאים

עדיפות לבעלי רשיון נהיגה.

בחורים

אחרי צבא ללמוד מקצוע.

נא לפנות „אליבן/זופז" רחוב דיזנגוף 262, תל-אביב, טלפון 3-440312. לגברת צפי.

אחים קורנברג בע"מ

דרושים:

✱ **חוטטים** ללוחות חשמל
למפעלנו שבראשון לציון
טלפון 948200 — 821558

✱ **פקידה** ידע בהדפסה
למשרדנו שבתל-אביב
טלפון 837752 — 821558 לציפי

לשירותי כימאויר בשדה תעופה הרצליה

דרושים

1. מכונאי מטוסים הליקופטרים
2. פחחי מטוסים
3. יוצאי צבא עם רקע טכני

להתקשר: טלפון 6—984095

לחברת שלוח בע"מ

המשרד הראשי בתל-אביב

דרושים:

1. **מנהל ענף ביטוח בריאות ותאונה**
תאור התפקיד:
- ● ניהול כללי של הענף
- ● ריכוז ופיתוח מכירות
כישורים:
נסיון של 5 שנים לפחות (רצוי בענף הביטוח בתחומו)
- ● תכנון וניהול מכירות ומו"מ עם גורמי חוץ
- ● תכנון ופקוח ארגוני
- ● הפעלת צוות עובדים
עדיפות תנתן לבעלי השכלה גבוהה.

2. **פקיד אחראי למחלקת חשבונות**
תאור התפקיד:
- ● הכנת דו"חות סטטיסטיים
- ● עריכת חשבונות עם מבטחי משנה
כישורים:
- ● ידע בהנהלת חשבונות
- ● נסיון בעבודות דומות של 3 שנים
עדיפות תנתן לבעלי ידע ונסיון בשטח הביטוח.

3. **כתבנית פוליסות**
מחלקת ביטוח חיים

מועמדים/ות יפנו בכתב יד לת.ד. 4935, ת"א, עבור מנגנון, תוך פרוט תולדות חיים והמלצות.
סודיות מובטחת.

דרושים

חברת מוסדות חינוך ותרבות בנצרת עילית בע"מ
בית-הספר המקיף העברי חשש-שנתי ע"ש משה שרת נצרת עילית
לקראת שנת הלימודים תשל"ה

דרושים מורים

למקצועות הבאים:

- ✱ אנגלית — 3 משרות
- ✱ תנ"ך — 1 משרה
- ✱ גיאוגרפיה — 1 משרה
- ✱ חינוך גופני — 2 משרות (לבנים ולבנות)
- ✱ ביולוגיה וכימיה — 1 משרה
- ✱ מתמטיקה — 2 משרות
- ✱ מהנדס בניין להוראה
- ✱ מהנדס חשמל ואלקטרוניקה להוראה
- ✱ מהנדס מכונות להוראה וריכוז
- ✱ מדריכים מקצועיים להוראת מקצועות המתכת והמכניקה — 2 משרות
- ✱ מורים במקצועות הפקידות והמנהל
- ✱ מורים לחינוך המיוחד: 3 משמרות
- ✱ מורים להוראת העברית לעולים חדשים: 2 משרות
- ✱ מורה למוסיקה ½ משרה (ולניצוח על מקהלת בית-הספר)

מועמדים בעלי כישורים מתאימים (בעלי תואר אקדמאי ובעלי תעודת הוראה) מתבקשים לפנות בכתב להנהלת בית-הספר המקיף העברי ע"ש משה שרת — נצרת עילית או טלפונית לקביעת ראיון 065—55414.

חברה ארצית לבניה

הקימה מפעל משוכלל לבניה מתועשת באזור תל-אביב

ומחפשת

מהנדס בכיר לניהול המפעל

בעל ידע ונסיון הדרוש למשרה זו.
תנאים מיוחדים לאדם המתאים
נא לפנות עם קורות חיים ופרוט נסיון לת.ד. 4870 תל-אביב.

חברה מסחרית ציבורית מחפשת בתל-אביב

פקיד יבוא

הנקי בתהליכי יבוא; תכתובת עסקים באנגלית ועברית, הופלה ימית וכו'. נסיון קודם הכרחי.
כדבר פרטים נוספים נא להתקשר בטלפון 39955, קו פניםי 157 תל-אביב.

לאפקו בע"מ

דרושים

חשמלאים ועוזרים

טלפון במפעל 911482

לסוכנות גדולה לביטוח

בתל-אביב דרושה

כתבנית עברית

מנוסה

שעות העבודה מ-8.00—15.00

תנאים טובים לבעלת המתאימה

לפנות לטלפון 50651 למר קריאל.

למסעדת יוקרה בירושלים

דרוש/ה

✱ טבח/ית מעולה

תנאים טובים

לפנות טלפונית 30078 ירושלים.

למכוניות „הדר" בע"מ

סוכנות ראשית של
AUDI NSU

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג ג' לפחות
נסיון של שנתיים לפחות

✱

נא לפנות אישית בשעות העבודה למר גרוף, דרך פתח-תקוה 72, תל-אביב

אוניברסיטת חיפה

1. **הנדסאי/טכנאי בנין**
התפקיד: תאום ופיקוח על עבודות בניה ואחזקת מבנים.
הכישורים הדרושים: בוגר בי"ס להנדסאים וטכנאים, נסיון של שנתיים לפחות בביצוע או/ו פיקוח על עבודות בניה ואחזקה, ידיעת השפה העברית.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.

2. **טכנאי מכונות**
התפקיד: תאום ופיקוח על עבודות אחזקה של מערכות הסקה, קישור ומיזוג אויר, עריכת נוהלי אחזקה, פקוח ותאום על עבודות אחזקה ופיתוח המבוצעות ע"י קבלנים.
הכישורים הדרושים: בוגר בי"ס להנדסאים וטכנאים במגמת מכונות; נסיון של שלוש שנים בהפעלה ואחזקה של מערכות מים, הסקה ומיזוג אויר; כושר ניהול מו"מ ויכולת הפעלת צוות אחזקה.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.

3. **שרטט/ת בנין**
התפקיד: ביצוע עבודות שרטוט בנין ופרטי נגרות וניהול ארכיון תוכניות.
הכישורים הדרושים: בוגר/ת קורס לשרטוט בנין נסיון של שנתיים לפחות בעבודות שרטוט.

4. **חשמלאי**
התפקיד: ביצוע עבודות אחזקה במתקני מתח גבוה ומתח נמוך; ביצוע התקנות ושינויים במערכת החשמל.
הכישורים הדרושים: חשמלאי מוסמך; נסיון של שלוש שנים בהפעלה ואחזקה של מתקני מתח נמוך וגבוה.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.

דרושה

כתבנית עברית מעולה

דרישות התפקיד:

1. נסיון בהדפסה שנתיים לפחות (דו"חות ותכתובת מגוונת).
2. רצוי ידע בהפעלת מכונת כתיבה חשמלית.
3. דייקנות, אחריות והתמצאות בעבודה.

תנאי העבודה יוקבעו בהתאם לכישורים.
נא לפנות לתאום פגישה:
לחברת מבני תעשיה בע"מ
רחוב קרליבך 29, תל-אביב טל. 283181

לחברת בניה ארצית

דרושים עובדים בעלי נסיון
לתפקידים הבאים:

מהנדסי בצוע

לנהל פרויקטים גדולים במרכז וצפון הארץ.

מנהלי עבודה

כנ"ל

הנדסאי-טכנאי בנין

א. לעבודות תכנון, שרטוט, חשוב כמויות וכו' במשרדי החברה.
ב. לעבודות פקוח וארגון באתרי בניה.

דרוש נסיון בעבודה מעשית של 5 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב ולפרט נסיון ת. ד. 16411 ת"א.
סודיות מובטחת

לפרסום א. אריאלי

דרושה

פקידת קבלה

לעבודה עם צוות צעיר ודינמי

הכשורים הדרושים:

1. הופעה נאה ומצב רוח טוב.
2. הדפסה שוטפת בעברית.
3. הדפסה באנגלית — יתרון.

נא לטלפן מיום א', בין השעות 9—11 לפנה"צ, אל דליה טלפון 259303(03)

לבית הספר החקלאי מקוה-ישראל

דרוש:

מדריך

לענף הטרקטורים

בעל רשיון נהיגה לטכונית ולטרקטורים
— כניסה מיידית לעבודה —
לפנות להנהלת מקוה-ישראל

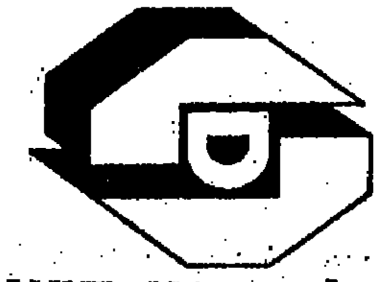

מלון סיני ת"א

רח' טרומפלדור 11—15, טל. 52021

הפתיחה 1.6.74

דרושים לנו:

- ● מזכירה למנהל המלון
- ● עוזר למנהל חשבונות

✱

למסעדת המלון

- ● מלצרים—מלצריות
- ● עוזרי מלצרים COMMIS

✱

למרכזית המלון

- ● מרכזניות

✱

לשירותי המלון

- ● חדרניות
- ● אנשי נקיון — פועלי מטבח

נא לפנות אל המלון לפני מנהל המלון

לחברת בניה ארצית
צעירה ודינמית

דרושים

לרגל הרחבה גדולה
של היקף הפעילות

א. **סגן מנהל**
סניף ירושלים

הכישורים הדרושים: מהנדס, בוגר טכניון, בעל ידע ונסיון בניהול, ביצוע וארגון עבודות בניה. כושר משא ומתן עם נותני עבודה וקבלנים.

ב. 1) **מהנדס ראשי**
לאיזור אשדוד — אשקלון

2) **מהנדס ראשי**
לאיזור באר-שבע

הכישורים הדרושים: מהנדס בעל יכולת בארגון וביצוע אתרי בניה בהיקפים גדולים.

למועמדים המתאימים
אפשרויות התקדמות
וסיפוק רב בעבודה

* סודיות מובטחת *

לפנות לת.ד. 21102 תל-אביב,
עבור „חברת בניה".

א.אי.ל ישראל בע"מ
תעשיות אלקטרוניקה

לבית מלאכה מבני משוכלל
דרושים

טכנאי מכונות
ד' "

(מע/536)

1) בעל נסיון בתכנון כלים, מבלטים ועיבוד שבבי.
2) לתכנון בזיווד אלקטרוני

חרט
* לעבודות מכניקה עדינה
* נסיון 5 שנים

מסגר
* לעבודות זיווד אלקטרוני

כרסם מעולה
מסגרים כלליים

תנאים טובים למתאימים
נא לפנות אישית או טלפונית 787131 או 782141 אל מח' כוח אדם רח' מבצע קדש 48 בני-ברק. 51203

סודיות מובטחת!

לחברת שמירה ושרותים
חולף
דרושים
1. **שומרים**
למשמרות יום ולילה.
2. **עובדות נקיון.**
תנאי שכר טובים.
לפנות אישית למשרד החברה רח' כורש 14 כניסה ג' י—ם בכל שעות היום.
טלפון 227731 ירושלים.

דרושים בעלי מקצוע ומתחילים
יוצאי צבא
בענף המסגרות
העבודה באזור תעשיה חולון, חולות ראשל"צ
טלפונים: קדר, 284261
דנקור, 946604

(3.5.1974) ידיעות אחרונות עמוד 30

דרושים

1. **מנהל משמרת**
* רשיון חשמלאי מוסמך הכרחי
* העבודה במשמרות
* השכר על בסיס חודשי
* תנאי השכר ייקבעו לפי כישורי המועמד.

2. **טכנאי מכונות ו/או בנין**
* העבודה בשטח הכנת מפרטים טכניים.

3. **קבלני משנה**
* העבודה בתחום הרכבת חלונות ודלתות מאלומיניום בבנינים.
* העבודה באיזור הדרום ואיזור ירושלים

4. **טכנאי ייצור**
התפקיד כולל:
* חישוב נורמות ופרמיות
* שיפור שיטות

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון למנהל כח אדם ת.ד. 1682 חיפה

תעשיות מתכת אלגרזליות בע"מ
כורדני ב'. ת.ד. 1682, חיפה

הוועדה לאנרגיה אטומית

במסגרת התארגנות הועדה לאנרגיה אטומית למלוי משימותיה

בתכנית כור הכח דרושים
מועמדים במקצועות הבאים:

* מהנדסי מכונות (כח וחום)
* מהנדסי חשמל ובקרה
* מהנדסי בנין
* מהנדסי חומרים

● על המועמדים להיות בעלי השכלה או נסיון בתחום הגרעין.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 39068 תל-אביב.

סודיות מובטחת

AUSTRIAN AIRLINES

למשרדנו בתל-אביב דרושים
1. פקיד/ת הזמנות
2. פקיד/ת קבלה
3. מרכזנית

הכרחית ידיעת השפות עברית ואנגלית
ידיעת השפה הגרמנית רצויה

נא לפנות לאוסטריאן איירליינס,
רח' נחלת בנימין 52, טל. 53535, תל-אביב

דרושים:
לצה"ל לעבודה בת"א
בעלי הכישורים הבאים: —
א. גברים.
ב. השכלה תיכונית לפחות.
ג. קצין מילואים.
ד. שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית.
ה. שליטה בשפה זרה אחת נוספת לפחות.
ו. מגורים בת"א.
מועמדים העונים לדרישות המשרה יפנו בכתב בפרוט קורות חיים לד"צ 2563.

פז

לפז חברת נפט בע"מ
דרוש
פקיד טכני
במחלקת ההפצה

הכישורים הדרושים:
מעקב על הפעלת צי מיכליות של החברה ושל קבלני הובלה, נסיון במעקב ורשומי תנועת מלאי, רצוי ידע ונסיון בנהול חשבונות.
— נסיון במגע עם אנשי הובלה. יועדף בעל נסיון קודם בנושאי הובלה והפצה או בעל רקע דומה בצה"ל.
— בוגר בית ספר תיכון או השכלה מקבילה
— ידיעת השפה העברית.
מקום העבודה משרדי החברה ב-חיפה. המשכורת תקבע בהתאם לכשורי המועמד.
מועמדים יפנו בכתב לאגף כח-אדם, פז חברת נפט בע"מ, ת.ד. 434, חיפה 31000.

לתשלובת תעשייתית
גדולה ומתפתחת
בירושלים
דרושים

* **מנהלי עבודה**
בעלי ידע ונסיון בהפעלת מכונות
* **מחסנאי פקיד טכני** (מפ"ט)
ידיעת שפות אנגלית וגרמנית חשובה.
אפשרי אדם מבוגר
* **חשמלאי** בעל נסיון תעשייתי
* **מסגר מעולה**
בעל נסיון במכונאות

תנאים טובים למועמדים מתאימים
לפנות בכתב אגף מינהל וכ"א, ת. ד. 3495 ירושלים.

— סודיות מובטחת —

נחום יובל בע"מ
שירותי תיאום ופיקוח

דרושה

מזכירה ראשית

שליטה באנגלית
ועברית כולל הדפסה

לפנות בכתב עם ציון נסיון
רח' פרופסור שור 16, תל-אביב

לחברה גדולה
בענף הבניה
דרוש
איש מכירות
לאזור אשקלון
תנאים טובים לאדם המתאים, עם רכב
נא לפנות בכתב לת. ד. 20100 ת"א
עבור „מכירות — דרום".

למשרד אדריכלים
ומתכנני ערים
דרושים
טכנאים
עם נסיון בביצוע תוכניות עבודה
ותכניות בניין ערים.

להתקשר בשעות 6.00—3.00 אחה"צ
טל. 244303

לחברת בטוח
בתל-אביב

דרושות:
* **כתבניות**
למחלקת פוליסות רכב
* **פקידות**
לקבלת קהל
במחלקת פוליסות רכב
* **נערה לתיוק.**
* **פקידה**
לעבודות משרד כלליות
ידע בסיסי בהנהלת חשבונות

נא לפנות רח' שד' רוטשילד 27
קומה ג' תל-אביב או טלפון 623816

החברה הישראלית
לעבוד נתונים בע"מ
דרושים:
* **נקבניות**
* **פקיד**
בצוע למחשב
(רצוי בעל ידע בהנה"ח)
מקום העבודה רמת גן
פרטים בטלפון 456068

דרוש
מנהל חשבונות
מדופלם או סוג ד'
למשרד שיווק בחיפה

לפנות בכתב לת.ד. 4868
עבור מספר 331 חיפה.

למרכז האות בע"מ
דרוש סוכן
להפצת מוצריו החדשים
בחנויות לצרכי משרד, מתנות, אביזרי יפה וכו'.
פנה בכתב"יד ל: ת. ד. 24026 ת"א
עבור מספר 11.
— סודיות מובטחת —

למושב בית חרות
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
הכשורים: מנהל חשבונות מוסמך, בקיא בתמחיר וקשר עם מחשב.
נא לפנות בכתב אל מושב בית חרות דאר כפר ויתקין לידי החבר אהרון ב, או בטלפון 053-96002, 053-96431 כל יום בשעות 15.00—8.00 לקביעת ראיון.
סודיות מובטחת
יש אפשרות של דיור במקום

למושב היוגב
דרוש עוזר למנהח"ש
רצוי סוג ד'
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב למזכירות המושב, דאר העמק.

חברת בניה ארצית
דרושים לעבודה ברמת גן

1. **עוזר למנהל חשבונות ראשי**
הכישורים הדרושים:
דרגה ד' בהנהח"ש.
שלוש שנות נסיון.

2. **פנסיונר**
שעבד בהנהלת חשבונות
לעבודת עזר בהנה"ש, אפשרי גם עבודה חלקית
מתאימים יפנו אל ת.ד. 1736 עבור מס' 147 ת"א, עם פרוט קורות חיים ודרישות שכר
סודיות מובטחת

דרוש
מלגזן
לעבודה מיידית במחסן נייר.
אזור תל-אביב, בני-ברק
דרוש נסיון קודם
תנאים טובים למועמד המתאים

מועמדים החושבים עצמם מתאימים
יפנו טלפונית 290002

לחברה ארצית לבניה
דרוש(ה)
פקיד(ת) מכירות
בעל(ת) נסיון

מקום העבודה בתל-אביב
השכר לפי הכישורים

נא לפנות בכתב לת. ד. 426 תל-אביב

סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי באיזור ת"א
דרושים
אלחוטני מורס
העבודה מתבצעת במשמרות
(שעות יום ולילה)

● המעוניינים יפנו לת.ד. 33411 ת"א 61330 — עבור פ ולפרט: תולדות חיים בכתב יד, שרות צבאי, השכלה, נסיון קודם, כתובת ומספר טלפון.

M.G.
מ. ג. אלקטרוניקה בע"מ
מפעל עתיר מדע המתמחה במיכשור ומערכות אלקטרוניות בתחום האלק-טרוניקה הרפואית, המוצרים משו קים לבתי-חולים בכל רחבי הארץ

דרושה
● **מזכירה למחלקת שיווק**
הכישורים הדרושים: ידיעה טובה בהדפסה באנגלית, ידיעת השפה העברית רצוי ידע בתהליכי יצוא.
* * *
תנאים טובים למועמדת המתאימה
נא לפנות עם פירוט השכלה ונסיון אל: מ.ג. אלקטרוניקה בע"מ, קרית ויצמן ת.ד. 2011 רחובות טלפון 951751 — סודיות מובטחת

דרושים
לדפוס ידוע
בתל אביב
א) 2 **עוזרים** לאופסט
ב) **סדר יד**
ג) **שליח**
לטלפן 58349

למפעל סריגה
בתל-אביב
דרושים
סורגים מעולים
למכונות סריגה עגולות
לפנות 825112

דרושה
פקידה
עם ידע בהנהלת חשבונות
לפנות טלפון 477215
או 472292

דרושים
צעירים
מאזור חיפה
לעבודות קידוח
ידע במסגרות רצוי
03-924080

מושב בצפון הארץ
מחפש
מנהל חשבונות
מנוסה גם בעניני מאזנים
עדיפות לבעלי נסיון בנהול השכבות במושב או קבוץ.
תנאים טובים, דיור במקום, אפשרי.
המעוניינים יפנו בכתב למגוון שרותים. ככר העצמאות עפולה.

דרושים
אנשי מכירות
בירושלים
למוצר נבחר
אפשרות למשרה מלאה
מינימום מובטח
לא או משרה חלקית
טלפון 02—67612

דרושה דחוף
ספרית
מקצועית
בתנאים טובים
לפנות טלפון 20187
או 21936, טבריה.

למוסד ציבורי
דרושה
כתבנית
הכישורים: ידיעת השפה העברית על בוריה.
רצוי גם ידיעת השפה האנגלית
נא לפנות לת. ד. 665 ירושלים

לחברה קבלנית גדולה
דרושים מיידית
לאתר בניה גדול בחיפה

1. **מנהל עבודה לשלד**
2. **מנהל עבודה לגמר**
3. **הנדסאי/טכנאי —**

עם נסיון של 8 שנים לפחות

לקביעת ראיון לפנות טל. 04—512271
בכל שעות היום

חש
חברה לייעול ושרות
המשרד בע"מ
לשכת שרות מחשב I.B.M 360/25
עם סרטים מגנטיים ודיסקים

לרגל הגדלת הציוד שברשותנו והרחבת פעולותינו
דרושים לנו:

* **מתכנתים**
בעלי נסיון של שנה ב- ASSEMBLER, R. P. G. II
* **מפעילי מחשב**
בעלי נסיון של שנה לפחות,
רצוי במערכת הפעלה DOS
* **פקיד בקורת**
* **נקבניות** לשעות הבקר ואחה"צ.
* **מרכזנית**

בדבר פרטים נא לפנות למשרדנו ת"א, דרך פ"ת 25
טלפון 614886, 615665 בשעות 15—9

דרוש
מנהל מפעל
להקמת מפעל חדש להעשרת פוספטים בנחל צין

כישורים דרושים: מהנדס (רצוי מהנדס מכונות, ייצור)
נסיון בתכנון, ביצוע, וניהול.

מועמדים מתבקשים
לפנות בכתב למנהל הכללי,
ת. ד. 420 באר-שבע.
סודיות מובטחת.

חברת פוספטים בנגב בע"מ

ההסתדרות הציונית העולמית

חטיבת המנגנון
משרה פנויה 8/74

תואר המשרה: **אם בית**

מקום העבודה: קרית מוריה, ירושלים

הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית
נסיון בעבודה עם נוער מחו"ל
ידיעת השפות עברית ואנגלית,
רצויה ידיעה בשפות לועזיות

הדרגה מוצעת: תקבע בהתאם לכישורי המועמד
התאריך האחרון להגשת הצעות: 17.5.74

הצעות מועמדות נא להגיש לחטיבת המנגנון
ת.ד. 92, ירושלים

לחברת שעוני זניט
דרושים
סוכנים להפצת שעונים
1. באזור ירושלים והביפו
2. חיפה והצפון

לפנות טלפון 03-262805 או
לת.ד. 7172 תל-אביב

למשרד אדריכלים בירושלים
דרושים
אדריכלים ושרטטים מנוסים
לקביעת ראיון — טלפון 02-64940

ישראמקס ISRAMEX
חב' ישראמקס בע"מ
נציגויות לציוד מדעי ותעשייתי
טלפונים 5—4—218213
דרושים
לקידום מכירות בנושאי אלקטרו-אופטיקה כולל שרות לליקוחות:
1) מהנדס אלקטרוניקה
2) פיסיקאי בעל רקע באלקטרוניקה
3) הנדסאי אלקטרוניקה
עם נסיון
עבודה מעניינת — אפשרות להתקדמות
כולל השתלמות בחו"ל
בפרטים מלאים נא לפנות בכתב לת. ד. 6014 תל-אביב. — סודיות מובטחת —

דרושים
למפעל מתכת
באיזור התעשיה
דן תל-אביב

1. **מזכירה כללית**
בעלת נסיון וידע בכתבנות, דאר, תיוק וארכיון

2. **פועלים ופועלות ייצור**
לעבודה קלה ואריזת מוצרים

נא לפנות למפעל „שלזינגר את ולדמן", רח' הברזל 29 ת"א, טלפון 472786.

בית החולים שערי צדק
מודיע על משרה פנויה
לעובד/ת סוציאלי/ת
(ממלא מקום)
על המועמד/ת להיות בעל/ת תואר מ.א. בעבודה סוציאלית
רצוי נסיון מקצועי.
המעוניינים מתבקשים להתקשר טלפונית עם היחידה לשירות סוציאלי, בשעות 16.00—8.00, טלפון: 02—221354, 02—232241 לקביעת ראיון

למפעל בירושלים
דרוש
מנהל/ת כח אדם
הכישורים הדרושים:
* נסיון בתפקיד דומה
* השכלה מתאימה
* שליטה בשפות עברית רצוי ערבית
* אישיות חזקה —
* מנהיגות
* נסיון משא ומתן
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב עם פרוט נסיון לת"ד 9108 ירושלים 91080
— סודיות מובטחת —

ידיעות אחרונות

יום ו׳ י״א באייר תשל״ד ★ 3 במאי 1974

גבריאלה אלישע

3 שירים

אינני יכולה להבלע בצפרים.
הבית התפזר בימי סגריר
ועיני הצפרים שואלות מנוחה
בשברי בתים.
כל צפור שואלת בית
ואני יוצאת משערותי
לסגר את החרף.

*

בקשתי לדעת את האדמה
ומים גדולים הפכו בי אבנים
לא ידעתי מה יש בהם.
היו לה כלים אשר לא ידעתי מפני אחרים
במקומות אשר חיינו בהם
ובמקומות אשר נמלטנו מפניהם
בקשתי לדעת את האדמה
ולשנות את המים.
אך לא תפסתי אחת מכל רכבותיה
ומים גדולים המשיכו להפך.

*

אני הייתי חולמת
ואת אולי שטפת רצפה
אך הרצפה פרחה כמו ירק
אשר אבק לא עלה עליו.
ואני אשר הייתי חולמת
השארתי את המים עכורים.
וכל הזכוכים מחו על פני.

אביבה דורון

בחופשה

כמו מכוכב אחר
לא שבים ולא אור
בפנים של חקי
באים
על מנת לחזר.
אורחים לרגע
בבתיהם
זרים
מלבד למחריהם
האחרים.

כאב העיפות האדישה
נוגס באפק הראשון
וכלחן החלום.
לא עוד נערים
ולא שבים.
תצפת אתמול —
שריד
בזוית
העין שהודלקה
בכוכב אחר.

החוצפה שחמדה כוכבים

„חצפתי שחמדה כוכבים בסוסות"
(מול הראי. שלונסקי)

חצפתכם המתרוננת
המתגלגלה על שרשראות הענקים
לסדבר
לרקסים
ולא חזרה אתכם
בשיבתכם המתבוננת.

אולי שבעה במים
אולי אבדה בין הרקלים
אולי עלתה בלהבות.
אולי היא מבקשת
את מי
שלא חזרו אתכם.

„קבלה" לגרשם שלום: הסיכום השלישי

מאת פרופ׳ יוסף דן

Gershom Scholem, Kabbalah, Library of Jewish Knowledge, Edited by G. Wigoder, Keter Publishing House, Jerusalem, 1974, 492 pages.

לפני כעשרים שנה, כאשר התחלתי את לימודי בקבלה באוניברסיטה העברית, סבבה בינינו, התלמידים, חוברת דקה, שדפיה מהוהים, ואשר שקדנו עליה ולמדנו כל מלה שבה. היה זה קונטרס, שכלל את הערך „קבלה" מתוך הכרך התשיעי של האנציקלופדיה יודאיקה, אשר יצאה לאור בגרמנית בשנות השלושים (עמ׳ 630—732). סיכום זה, שגרשם שלום כתבו כנראה ב־1932, כעשר שנים לאחר שהחל בחקר ספרות הקבלה ותולדותיה, היה הנסיון הראשון להקיף את מכלול התופעות הרעיוניות והספרותיות שבתורת הסוד היהודית ולהציגן בתוך ההקשר ההיסטורי של כלל תולדותיה של תרבות ישראל. בשעה שעדיין רווחה הדעה כי הקבלה היא „נטע זר" ו„מורדת אור", שלוחה נידחת בתרבות העברית, שרצוי להתעלם ממנה כדי לא לעורר בעיני הגויים את הרושם כי היהדות נגועה ב„חשכת ימי־הביניים". חיבור זה של ג. שלום היה ראשיתה של מהפכה ביחס אל תורת הסוד בישראל. וכיום, ארבעים שנה ויותר לאחר־מכן, נראות הנחות־היסוד שבגישתו הראשונית של שלום בחינת מובן־מאליו, דבר שלא ייתכן בלעדיו, חלק אורגאני והכרחי במסכת התפתחותה של היהדות — אך דבר זה לא היה קורה אילמלא מחקריו הענפים.

סיכום זה, מישנת 1932, לא היה אלא שלב ראשון בדרכו של שלום לקראת סינתיזה של תורת הקבלה במסגרת תולדות ישראל ותרבותו. הסיכום השני הונח בפני הקורא בשנת 1941, בקובץ הרצאותיו של שלום „זרמים עיקריים במיסטיקה היהודית". בניגוד לקונטרס משנת 1932, הרי הספר משנת 1941 כלל כבר את מלוא תנופתה של תפישתו העקרונית. בפרק־המבוא שבספר תיאר את המיסטיקה היהודית על רקע המיסטיקה הכללית, והבחין הבחנות מדוקדקות בין המיסטיקה היהודית לכללית, עמד על סימניה העקרוניים ועל דרכי־ביטוייה המיוחדים, אותם הסביר על־פי התנאים ההיסטוריים שבהם התפתחה תורת הקבלה. בפרק השני בספר זה הניח את היסוד לחקר ספרות ההיכלות והמרכבה, המיסטיקה היהודית של תקופת התלמוד והגאונים (ופיתח את הדברים כדי ספר שיצא לאור ב־1960, ובמהדורה מתוקנת בשנת 1970), ובפרק השלישי — הניח את היסוד לחקר תורת הסוד של חסידי אשכנז, מן הפרקים המוזנחים ביותר עד אז בחקר מחשבת־ישראל. ואולם עיקרו של הספר היה בפרקיו האמצעיים ובסופו: בניתוח חיבור ספר הזוהר ובקביעה כי ר׳ משה די ליאון הוא מחברו (ניתוח שהורחב ופורט על־ידי י. תשבי במבואו ל„משנת הזוהר", חלק א׳ משנת תש״ט), ובתיאור תורת הזוהר על ענפיה העיקריים. בחלקו השני של הספר תיאר ג. שלום את התפתחות הקבלה לכלל כוח היסטורי משפיע ומעצב בתולדות ישראל בשלושה שלבים — קבלת האר״י בצפת במאה הט״ז, השבתאות (בעקבות מסתו המזהירה משנת תרצ״ז, „מצוה הבאה בעבירה"), והחסידות החדשה, חסידות הבעש״ט. בספר זה ניתנה לראשונה סקירה מקיפה של תולדות הקבלה במסגרת היסטורית ורעיונית מדוקדקת, אך עם זאת כתובה בצורה מעוררת ומסעירה. מאז ועד היום הזה, בשעה שנזקקים קוראים שאינם קוראי עברית לקבלה, פונים הם אל ספר זה. לא מעטים הם ספרי־הסיכום בתולדות המיסטיקה הכללית, שבשעה שבאו לתאר את המיסטיקה היהודית הסתפקו בסיכום דבריו של שלום בספר זה, אשר זכה למהדורות רבות ולתפוצה גדולה.

והנה עתה, שלושים־ושלוש שנים לאחר „זרמים עיקריים", מונח לפנינו סיכומו השלישי של ג. שלום, סיכום מישנתו ומחקריו במשך למעלה מחמישים שנה של עיסוק מקיף ופורה בקבלה ובשלוחותיה. סיכום שבו יכול היה כבר להיעזר במחקרים רבים של עשרות תלמידיו שהלכו בדרכו, ותרמו, איש איש בתחומו המיוחד, להעמקת ההבנה בתולדותיה של פרשה עשירה זו בתרבות ישראל. הספר שלפנינו כולל את תרומתו של שלום ל„אנציקלופדיה יודאיקה" החדשה, שיצאה לאור לפני שנתיים: את הערך „קבלה", שבספר שלפנינו מקיף למעלה מ־200 עמוד; וערכים אחרים, ביניהם מרכזיים וחשובים ביותר, כגון „שבתאות", „זוהר" ו„פרנק והפרנקיזם".

מעט המחזיק את המרובה

אנציקלופדיה זו היא האנציקלופדיה הרביעית שג. שלום טורח בהכנתה ונוטל על עצמו את האחריות לענייני הקבלה שבה, וכותב בעצמו את הערכים העיקריים. קדמו לה האנציקלופדיה יודאיקה בגרמנית, מהדורתה העברית — האנציקלופדיה „אשכול", שפתיחתן לא זכו להגיע לכלל סיום, והאנציקלופדיה העברית, ההולכת ויוצאת לאור, וג. שלום תורם לה בעקביות ובמסירות מפרי ידיעותיו ומחקריו. מעטים הם החוקרים אשר מצאו לנכון להקדיש מאמץ כה גדול ומסירות כה רבה לפירסומים פופולאריים; רבים מעדיפים לעסוק במחקרים מפורטים בלבד, המיועדים לחוקרים ולמומחים. ג. שלום, משעה שהעלה את תורת הקבלה וספרותה על ה„מפה" של מדעי היהדות, חש באחריות הכבדה המוטלת על שכמו, ולא הסירה מעליו אף בשעה שמילויה גזל מזמנו, שעשוי היה להיות קודש לקידומו של המחקר. אם מתבוננים אנו בכתביו הרבים (דומני שהספר שלפנינו הוא ספרו ה־73, מהם 14 בעברית ו־13 בלועזית, להוציא תרגומים, מהדורות מתוקנות, קונטרסים ומחקרים שמספרם מגיע למאות רבות), הרי נראה, שבצד המחקר המסורתי הקפדני, הפילולוגי, הביוגראפי, הביבליוגראפי והעיוני, לא השיב ידו מהבאת עיקרי תפישתו בפני ציבור שאינו קורא עברית, ואינו מצוי במקורותיה של הקבלה. כגון בקובצי מסותיו (רבות מהן הרצאות שנשא בכינוסי חברת „ארנוס"), שראו אור בלשונות שונות, והביאו את דמותה ההיסטורית, האמיתית, של הקבלה בפני ציבור רחוק ולעיתים עויין. תמונה זו של פירסומיו היא פרי רגשות האחריות העמוקים שבו לגבי דמותה של הקבלה בפרט ושל היהדות בכלל, ומאמציו להביא את הדברים בפני כל דורש, יהודי ולא יהודי, חוקר וקורא ומשכיל.

בערך „קבלה", שהוא החלק הראשון בספר, מציג

פרופ׳ גרשם שלום

ג. שלום סיכום מחקריו בשני חלקים: החלק הראשון הוא סקירה היסטורית, והחלק השני — סקירה רעיונית. כל מי שמקורב לתורת הסוד היהודית יכול להעריך את הקשיים העצומים שניצבו על דרכו בשעה שבא לכתוב סיכום זה. דברים שג. שלום עצמו טרח בהם במחקרים המקיפים עשרות, ולפעמים מאות עמודים, ומסתמכים על חיבורים קבליים רבים ומסובכים, באו לידי ביטוי בסיכום זה בשורות ספורות. מעט שקול ומדוד היטב המחזיק את המרובה. בסיכום כזה קיימת סכנה חמורה של גלישה לסיגנון טלגראפי, לסיגנון של „רמז למבין", דברים הדוחים את הקורא. ג. שלום מצליח לשמור על רצף של הרצאה, בסיגנון בהיר וקולח, המושך את לב הקורא, מבלי לוותר על ירידה לעומקם של דברים ומבלי להיגרר לפשטנות ולהעלמת קשיים וסבכים המצויים בכל אתר ואתר. ב־80 עמודים מצליח הוא לתאר את תולדותיה של תורת הסוד בישראל, מספרות ימי הבית השני לענפיה, הספרות החיצונית, האפוקליפטית והמגילות הגנוזות, דרך ספרות ההיכלות והמרכבה וספרות הסוד של תקופת הגאונים, עד התעוררות תורת הסוד באירופה, חסידות אשכנז וראשית הקבלה (בייחוד חשוב פרק זה של ראשית הקבלה, שכן אין הוא נדון ב„זרמים עיקריים", ומצוי הוא בשני חיבורים מפורטים, האחד שיצא בעברית בשנת תש״ח, ושני, רחב ומפורט הרבה יותר, שיצא בברלין בגרמנית בשנת 1962; עיקריו של חיבור אחרון זה מצויים בסדרה של ארבעה ספרים שיצאה לאור בהוצאת „אקדמון", בעקבות הרצאותיו של ג׳ שלום, בשנים תשכ״ב—תשכ״ה), ולאחר־מכן התפתחותה בפרובאנס, בספרד, באיטליה, בתקופת הגירוש, בארצות המזרח, בצפת במאה הט״ז ועד ימינו אלה ממש. למרות עומס החומר הרב, ריבוי המושגים, שמות הספרים, שמות המחברים והתאריכים — נקראים הדברים ברהיטות, ויש בהם כדי לעורר את הקורא לעיון נוסף, באמצעות הביבליוגראפיה המפורטת.

ניתוח מקורות ושילובם

קשיים דומים, אף חמורים יותר, ניצבו בפני שלום בחלק השני של הסקירה — רעיונות־היסוד של הקבלה. היה עליו לסכם, בפרקים בני 10־15 עמודים כל אחד, רעיונות שהקבלה הקדישה להם עשרות ולעיתים אף מאות ספרים; כאשר כל מקובל מתווה לעצמו דרך משלו, שלעיתים היא נוגדת את דרכם של חבריו ולעיתים שונה מהם בגוונים חשובים. בדיוניו בענייני תורת הספירות, הסימבוליקה הקבלית, תורת השמיטות, תורת הרע והסיטרא־אחרא, בעיית הפנתאיזם, תורת הנפש, תורת הגאולה, היחס לתורה, למצוות ולמוסר, תורת הדביקות הקבלית ועוד — הצליח שלום להציג תמונה של הרעיונות העיקריים, מבלי לטשטש הבדלים בגישה בין אישים שונים ובין תקופות שונות, ולתת לקורא לטעום טעמו של מושג לגבי רוחב היריעה של דיוני המקובלים בעניינים אלה, מורכבותם וסבכיהם, ולומר לקורא כמעט בכל שורה — אך אף פעם לא במפורש: איני פותח לך אלא פתח, ומכאן ואילך זיל גמור, פנה למחקרים המפורטים, ומה שחשוב יותר — למקורות עצמם. שכן בתפישתו של שלום אין מקום לספקולאציות מופשטות, שאינן מעוגנות בטכסטים גופם; ניתוח המקורות, צירופם ושילובם לכלל מסכה אחת הוא עיקר־העיקרים של עבודת המחקר, אף בשעה שהמסגרת מחייבת אותו לתת סיכום מופשט, שאין בו מקום רב לציטטות ולניתוחן.

למרות המסגרת הדורשת צימצום, אין שלום יוצר תמונה הרמוניסטית, המטשטשת בעיות, ניגודים וחילוקי־דעות. היא מזכיר קיים שטרם נפתרה: בעיית חלקו של ר׳ יוסף ג׳קטיליה בחיבור ספר הזוהר, והליכות בעניינים הכרוכים בבעיית היחס החיבורי של ספר הזוהר, אל היחס החיבורי של ספר תיקוני הזוהר. אף בנקודה שדעתו שלו מגובשת, אין היא נמנע מלהביא דעה מנוגדת, ולעיתים ללא הכרעה לצד הדעה המקובלת עליו. בדרך זו, על אף הסיכום האנציקלופדי, מקבל הקורא תמונה של עולם רעיוני תוסס הן בתוך הקבלה והן בקרב חוקריה ומפרשיה, ויודע הוא כי רבים הדברים שטרם סוכמו וטעונים מחקר נוסף. בדרך זו הלך שלום גם בערכים המשניים, נוסף לארבעת הערכים הגדולים שנזכרו, שבכללו בספר בבתי קבוצות, „נושאים" (עמ׳ 310־333) ו„אישים" (עמ׳ 453־491).

ספר זה לא נועד להחליף את „זרמים עיקריים", שבו הביע שלום את השקפותיו לגבי מעמדה ההיסטורי של הקבלה בהתנה־מידה רחב ובהעמקה רבה, ובוודאי לא את מחקריו המפורטים בתחומים השונים. אך עתיד הוא לשמש מורה־דרך ענייני וביבליוגראפי לעוסקים בקבלה, וספר קריאה ולימוד עשיר ומעשיר לכל קורא. לא ניתן לנו אלא לקוות כי הטירחה הרבה שהשקיע ג. שלום בספר זה, לא תדחה את פירסום מחקריו שאנו מצפים להם זה מכבר, כגון מחקרו העיקרי על הזוהר, מילון מונחי הזוהר, וכן סיכום החומר העצום שאסף במשך עשרות שנים בתחומי החסידות החדשה, ולהבדיל — בתחום המאגיה והדימונולוגיה היהודית. יש לקוות גם כי מיפעלו הגדול בחקר השבתאות — ספרו „שבתי צבי והתנועה השבתאית בימי חייו" — יזכה להמשך בתולדות השבתאות לאחר מותו של שבתי צבי, פרשה שג. שלום הרבה לדון בה במחקרים פזורים, המבקשים כינוס והשלמה לכלל תמונה שלימה.

סדר־עניינים פגום

אם לגבי הספר עצמו אין לנו אלא לברך על הופעתו, הרי לגבי ההוצאה יש מקום לשבחים רבים, אך גם לבקשות (שכן ללא ספק יזכה הספר למהדורות נוספות, ויש מקום לתקן את הטעון תיקון). להוצאת „כתר" ולעורך הסידרה, ג׳. ויגודר, מגיעים שבחים על צורתו המהודרת של הספר, על ריבוי האילוסטרציות המאלפות, האותיות הבהירות, ובעיקר על כך שלא חסכו מקום וטירחה והוסיפו לספר מילון מושגים, אינדכס עניינים ומושגים מפורט, ואינדכס שמות ספרים, נוסף לביבליוגראפיה המפורטת לגבי כל ערך. למרות שניתן לקרוא בספר ברציפות, מראשיתו ועד סופו, וודאי ירבו אלה שיבקשו להשתמש בו כספר־עזר, לבירור פרטים שונים, ומפתחות אלה יסייעו בידם. אך יש גם כמה דברים הטעונים תיקון: ראשית, העובדה שהספר הוא קובץ ערכים מהאנציקלופדיה יודאיקה הוזכרה בהערה קצרה בעמ׳ 463, הערה שאינה לפני הקורא הניגש אל הספר, והדבר עשוי להטעותו לגבי אופיו של הספר. שנית, הביבליוגראפיה הובאה בצורה אנציקלופדית, שאינה הולמת ספר מסוג זה. ראוי היה להביא את המיבחר הביבליוגראפי ביתר פירוט, תוך סיוע לקורא להגיע מן הקל אל הכבד, מן הסקירות אל הפרטים, וכן רשימות בבחירה של טכסטים עיקריים. דבר זה היה מסייע להפוך את הספר למבוא ללימוד הקבלה, ולא העתקת ערכים אנציקלופדיים בלבד. ושלישית, סדר העניינים בחלקים ב׳ וג׳, ה„נושאים" וה„אישים", הוא הסדר היחיד שניתן לבחור בו מבלי שיהיה בצידו שום נימוק הגיוני: סדר הא״ב האנגלי (להוציא שלושה הנושאים הראשונים). כלום קשה היה להקדים לערך „זוהר" את הערך „ספר הבהיר", הספר הראשון של הקבלה, ולהביא בצד ה„זוהר" את הערכים לגבי שני האישים הקרובים אליו — ר׳ משה די ליאון ור׳ יוסף ג׳יקטיליה? מה קושי היה אילו צורפו לערכים „שבתאות" ו„פרנקיזם" גם הערכים על יתר בני אותה „חבריא קדישא" — נחמיה חיון, חיים מלאך, נתן העזתי, ר׳ העשיל צורף? מדוע צריכים נתן העזתי וחיים מלאך לחצוץ בין הערך על האר״י לבין תלמידו המסור, ר׳ חיים ויטאל? וכלום אי־אפשר היה לצרף את שלושת הערכים על חכמי צפת — ר׳ משה קורדובירו (שנכתב על ידי י. בן־שלמה), האר״י ור׳ חיים ויטאל לכלל חטיבה אחת? ייתכן שיש טעם על דרך הסוד להפריד בין לילית לבין סמאל, ובעיקר לשים את הערך „מגן דוד" ביניהם. ואולם האם לא היה נאות יותר ליצור חטיבה של ערכים שעניינם דימונולוגיה ואמונות עממיות — „דימונולוגיה", „גלגול", „גולם", „סמאל", „לילית", ולהקל על־ידי כך על הקורא ולהציג בפניו רצף רהוט של עניינים, בעיות ואישים?

בקשות אלה — הטירחה שבמילויין מועטה, והתועלת שעשוי הקורא להפיק מהן רבה מאד. ונקווה שיבואו הדברים על תיקונם. אך אף בלא זאת, הביאה ההוצאה בפני הקורא, היהודי והנוכרי, אוצר בלום של חומר חשוב ומעולה. ואין לנו אלא לצפות כי המשך תרומתו של ג. שלום לאנציקלופדיה העברית, כשתגיע לערכים כגון „קבלה" ו„שבתאות", יביאו לפתוח מקצת מדברים אלה גם לקורא העברי.

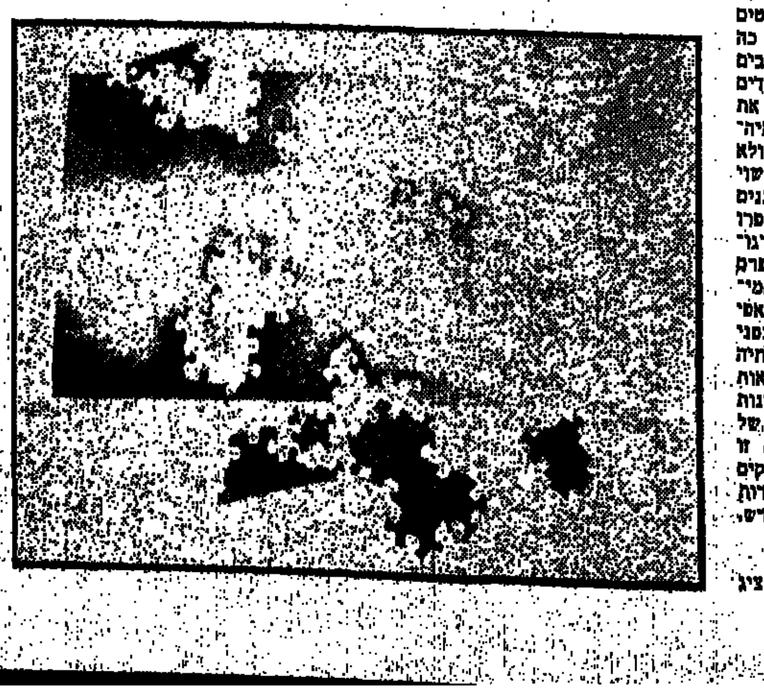

לנורה שולמן: „סינרגיה" (תחריט) (ראה מקורות תערוכות, עמוד 6)

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ

מבצע פרסומי ענק

דירה ★ מכונית

ופרסים אחרים ברבבות לירות

הפרסים יוגרלו בין מפרסמי מודעות מילים בלוח הכפול הלוח הנפוץ ביותר בתקופת המבצע בחודשים מאי, יוני, יולי.

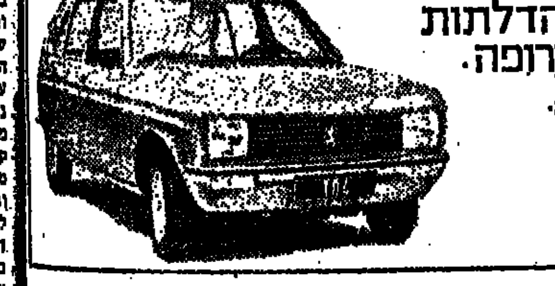

PHILIPS
פיליפס רואים שזה יותר

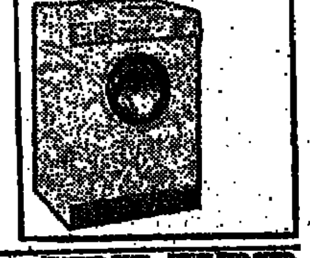

פרס יומי מידי יום תיערך הגרלה בין כל המפרסמים באותו יום. הפרס 150 ל"י במזומן.

פרס שבועי מידי שבוע תיערך הגרלה בין המפרסמים באותו שבוע. הפרס: סוף־שבוע זוגי במלון "בקעת הירח" אילת. כולל טיסה הלוך ושוב וכלכלה מלאה. מלון בקעת הירח אילת

פרס חודשי הפרס יוגרל בין כל המפרסמים באותו חודש. טיסה לרומניה, מתנת "טיולי רמה" בשיתוף עם קרפטי. כולל 15 יום כלכלה מלאה, מסים וסיורים.

„טיולי רמה"

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

חלומו של מר מאסטרס

סיפור מאת ארנונה גדות

תודות להסכם משוט — אם גם בלתי מקובל ביותר — בין כוחות־על מסויימות, זכה מר מאסטרס לכך שעבודתו תיעשה בידי אחרים. והוא עצמו לא יזדקק להניע את ידיו אלא כדי לעשן סיגריה צרפתית שחורה, להגיש אל פיו אוכל ומשקה, להשקות את הפרחים, לסלסל בשפמו, לספור את כספו, לכתוב את זכרונותיו, להסתיר פיהוק, להביע שוויון־נפש וכיוצא באלה פעולות מקובלות ויום־יומיות, שאפילו בני־מזל כמר מאסטרס נאלצים לנקוט בהן כדי לאפשר את מהלכם התקין של חייהם בני־החלוף.

אלא שהזדקקותו זו לתנועות־ידיים מקובלות, ואם להשתמש בהגדרתו הוא — המוניות, היתה לו למר מאסטרס למקור צער ויגון נוקבים, אשר לא הירפו מליבו כל ימי חייו ודיכאו את רוחו עד עפר. למר מאסטרס היה חלום, והעובדה שגם הוא, ככל האדם, נאלץ להניע את ידיו לא פעם ולא פעמיים, אלא פעמים רבות ביום (ואם גם לא כדי להרוויח את לחמו), סתרה לחלוטין את אפשרות התגשמות חלומו, והפכה חלום זה לתעתוע מר.

חלומו הכמוס כגלוי של מר מאסטרס (למר מאסטרס לא היו סודות מלבד סוד קיומו), היה לשבת בכורסתו הנוחה, ואם אפשר הדבר — לא לשבת אפילו, אלא פשוט לצוף על פני אוויר קל ומחומם למשעי, ולא להניע את ידיו, רגליו או עפעפיו. ורק לנשום קצובות ושלוות ולחזות בלי נוע בסרט החיים, החולף על פניו בצבעוניות, בתנופה, מתגלגל הלאה והלאה. לצפות בו בהנאה, באדישות, בשוויון־נפש גמור לגבי כל המתרחש לנגד עיניו וביחוד לגבי הראשית והאחרית של אותו סרט.

הראשית והאחרית היו, כמובן, ראשיתו ואחריתו שלו. ולפיכך אין להתפלא כלל שמר מאסטרס שאף לרכוש תחושה של שוויון־נפש לגבי שתי נקודות מסויימות אלה בסרט החיים, שלולא הן באמת יכול היה לחיות את חייו בשלווה ובנחת, ובעיקר — באחדות מלאה עם הנצח.

אומנם, "סרט החיים", בו יצפה מר מאסטרס אם יצוף בביתו (ובאיזה מקום אחר יותן לו לצוף?), יהיה חדגוני וחסר כל אירועים מרגשים. כי מלבדו נמצאו בבית רק פלונטר הינשוף, דלישס הטבחית, מורטימר הגנן ומרת טרודה, הצופה על כולם. וחייהם היומיומיים של אלה (חיים אחרים לא היו להם) היו שיגרתיים וחסרי שאר־צבע להחריד. אך בעובדה זו לא התחשב מר מאסטרס בשעה שפרש לעצמו שוב ושוב את חלומו.

מר מאסטרס היה, לדעתו, פילוסוף, וכפילוסוף העדיף לכנות את החיים התלומיים בשם "סרט". כן, הם לא היו בלתי־דומים, לדעתו, לסרט נע בבית־תחרושה ענק. תק! מופיעים בלשים ושודדי־דרכים. תק! על פניו חולפות בתולות מבוהלות. תק! אל התמונה נכנסים טקסי־הכתרה וכוסות־רוח. תק! מלחמות־עולם ולחם חם. תק! פרחי־בושם וציפורי גן־עדן. תק! תותחים רועמים וזקנה שלווה. תק! המלך ארתור והמלכה גינבר. תק! תחרות יופי במיניבר מיניאפוליס. תק! שני ליצנים ואשה קטנה. תק! תק! תק! וכן הלאה והלאה והלאה בזרימה בלתי פוסקת.

— מר מאסטרס הלבין מרוב צער, הגה פלונטר בשעה שהתעופף בדאגה מעל ראש אדונו.

— מי שיגיד שהוא קורן מאושר, יהיה לא רק שוטה אלא גם שקרן גמור, רטנה דלישס בשעה שגילגלה את הבצק במיטבח וזרתה בו צימוקים מקומחים.

— מר מאסטרס הזניח את הפרחים שלו, חשב מורטימר בצער והשקה את הפרחים כראוי, לפנות־ערב ובלי הגזמה.

— מר מאסטרס הוא כבר לא מה שהיה פעם, חשבה מרת טרודה בחרדה. מר מאסטרס היה מת.

הציונות בשיאה / ספר חדש על התנועה הציונית ברוסיה

מאת ג. קרסל

התנועה הציונית ברוסיה מראשיתה ועד ימינו, מאת ד"ר יצחק מאור, הוצאת הספריה הציונית על־יד הנהלת ההסתדרות הציונית, תשל"ד, 597 עמ'.

שח לי פעם אבא אחימאיר ז"ל, ספק בהלצה וספק ברצינות: צריך לעלות ולהשתטח על קברו של הצאר האחרון ברוסיה, ניקולאי השני, ולבקש ממנו סליחה ומחילה. שכן בימיו זכינו לציונות, שלא היתה דוגמתה בעולם כולו, וכן ל"השילוח" ולמרכז ספרותי עברי, שאף להם לא היה אח ורע בעולם היהודי.

נעימה זו עוברת כחוט־השני בספר המונח לפנינו והעוסק בתולדות התנועה הציונית ברוסיה. "לייטמוטיב" זה אנו מוצאים כבר בהקדמתו של אלכסנדר עזור ז"ל (נפטר זה מקרוב ואיני יודע אם זכה עוד לראות את הספר): "ההסתדרות הציונית היתה תמיד — פרט להפסקה זמנית קצרה שבין מהפכת פברואר 1917 ומהפכת אוקטובר של הבולשביקים (ואף זאת שמעתי מפיו של אחימאיר: העם הרוסי לא זכה במשך כל שנות ההיסטוריה הארוכה שלו אך לחודשים מספר של חופש מעריצות ומשעבוד — ג.ק.) — בלתי ליגאלית והציונים ידעו מאסרים וגירושים לארץ גזירה גם במישטר של האבטוקראטיה הצארית. אך מעולם לא היתה הציונות ברוסיה מדוכאה, לחוצה ונרדפת כמו במישטר הסובייטי".

הספר שלפנינו הוא מעין המחשה היסטורית לפסוק הנ"ל, שהרי גם מחברנו מדגיש: "זמן קצר נמשך 'האביב הפוליטי' שהביאה עמה מהפכת אוקטובר — שמונה חודשים בלבד נהנתה האוכלוסיה ברוסיה מן החירויות הדמוקראטיות. ולאחר־מכן הושמה בסד של עריצות קשה עוד מן הקודמת" (עמ' 460). יכול אתה להיות מפוכח ושכלתני כאוות נפשך; אולם, את ההתעוררות היהודית־הלאומית־הציונית ברוסיה בימינו אנו, וביחוד בקרב הדור הצעיר, אי אתה יכול להסביר אלא באורח פלא ובצירופים שגורים בעולם היהודי המאמין. אף עתה היתה התעוררות גילוי לציונות בשיא תפארתה, כשם שהיתה ברוסיה מראשית הימים. מאלפת, איפוא, ההרצאה ההיסטורית, הנסמכת על תיעוד רב ועשיר ביותר, על כל הימים האלה אפופי הוד ומרטירולוגיה יהודית.

*

ואף זו: אי אתה יכול לתאר את ציונות רוסיה ללא אבירי הספרות העברית, שהם־הם היו בין מניחי יסודותיה. החל בלילינבלום מזה, והסופר הגדול אחד־העם מזה. אולם כבר לפניהם היה הראש והראשון להרים את דגל שיבת־ציון, העורך העברי הראשון של העתון העברי הראשון "המגיד": דוד גורדון (ביזמתו של ברל כצנלסון ליקט כותב הטורים האלה כתביו של דוד גורדון והוציאם במיבחר לפני שלושים־ושתיים שנה). כל השלבים, החל בראשונים עד להמשך ההסתעפות, מתוארים כאן בהרצאה קריאה ואף מושכת.

המחבר, ד"ר יצחק מאור, חבר קיבוץ אשדות־יעקב (איחוד) והדוקטור הראשון בתנועה הקיבוצית. כבר התמחה בכמה עבודות בתולדות יהדות רוסיה על כל סעיפיה (יצויין ביחוד ספרו החשוב "שאלת היהודים בתנועה הליבראלית והמהפכנית ברוסיה", שיצא לפני עשר שנים). הוא מכיר את הנושא מכל הצדדים והוא יודע יפה את כל הזיקות בין הציונות לכל הסעיפים האחרים. משום כך אין לבוא אליו בטענות על פרקים כלליים שאינם שייכים לכאורה לנושאו (ראה, למשל, הפרקים כ"ב, כ"ג על התנועה הציונית העולמית, הישוב במלחמת העולם הראשונה וגם הפרק על קום המדינה, עמ' 543 ואילך). הדברים מאירים דווקא בהקשרם הגדול, שמהם אתה לומד על דבר שאנו נוטים לשכוח, שידה של יהדות רוסיה בכל החדשים הגדולים של התנועה הציונית העולמית והישוב במשך כל הימים.

אכן, הרצל בעל העין החדה הבחין מייד במיפגשו הראשון עם יהדות רוסיה, בניגוד לכל רעיו במערב שהביטו מלמעלה למטה על "יהודי המזרח", שמיפגש זה היתה לו חוויה גדולה ("בשבילי, אני מודה, היתה הופעתם של יהודים מרוסיה המאורע הגדול ביותר של הקונגרס"). אומנם גם ההתנגדות העזה והחריפה ביותר להרצל קמה מתוך יהדות רוסיה. אחד־העם הוא שעשה ללא־רחם את הרצל, החל בראשית הופעתו. ויפה עשה מחברנו שהביא בשפע דברי התנגדות לאחד־העם על ביקורתו זו של ראשי הציונות הרוסית (יעויין ביחוד בדבריו הנוקבים של צ'לנוב על אחד־העם ללא נקיבת שמו בעמ' 257). ומדרכי הפלא של ההיסטוריה היהודית: דעתו של אחד־העם זהה כמעט לזו של ה"בונד". ואף זו מתהפוכות ההיסטוריה, וצר שמחברנו לא הדגיש זאת, שאחד־העם, הלוחם החריף ביותר בציונות המדינית של הרצל, הוא שנעשה במלחמת־העולם הראשונה המשענה הנאמנה של וייצמן בהשגת התעודה המדינית החשובה ביותר בימים ההם: הצהרת־בלפור.

*

חלק לה, ליהדות רוסיה, לא רק בתנועה הציונית שצמחה שם והקרינה מאורה על התנועה בעולם כולו, אלא גם שנתנה את חלקה הגדול בכל העליות הראשונות בארץ (הראשונה, השניה והשלישית) וכן העניקה לישוב ולתנועה הציונית גם אישיה הבולטים ביותר, הנימנים כאן אחד לאחד: הרי ז'בוטינסקי, אוסישקין, צ'לנוב, וכמובן וייצמן, טרומפלדור ועוד. יפה מאד תיאור חילוקי־הדעות בימי מלחמת־העולם הראשונה בעניין האוריינטציה המדינית לאחר המלחמה, בין אלה שצפו את נצחונה של אנגליה (וייצמן, ז'בוטינסקי) והיו על כן בעקיפין בכפיפה אחת עם רוסיה הצארית בת־בריתה של אנגליה (ומתאר וייצמן ב"מסה ומעש" שלו ליבוטים אלה) לבין הפרו־גרמנים. אף נזקף כוחו של מאור בתיאור הפלגים והפלגות ביהדות רוסיה (ביחוד בתנועות־הפועלים). עתה נראה הדבר כמבוך. לרוב עקר ובכמה בנייני־עד על פילפולי סרק. אולם אז היתה חיוניות לא שכיחה בוויכוחים־לאין־קץ אלה.

ראוי להפוך ולהפוך בספר, שכן מקופלים בו פרקים שראוי לזכרם היטב.

רומנטיקן חם־קר / על מיבחר שירים של נתן זך בעריכת המשורר

מנחם בן

כמה מן המעולים שבשירי נתן זך נעדרים מן המיבחר שלפנינו, שהופיע במיסגרת "ספריית זוטא" של הוצאת הקיבוץ המאוחד. מאחר שמבחר זה נערך בידי המשורר, יש משהו מסקרן ומשומם בהעדר זה. שירים מפוארים כמו "השיר על הזמיר" (מתוך הספר "שירים שונים"), או "את הכאב המתוק" (מתוך הספר "כל החלב והדבש"), או השיר "אני שומע" (שנדפס בשעתו בעתון לספרות "יוכני") לא נדפסו כאן. תחתם הועדפו לצורך המיבחר שירים ניסיוניים ושוליים בפירוש כמו "מתה אשתו של המורה למתימטיקה שלי", או "לא", או "כלבלב הו בי די בם בם".

תמיד נטה נתן זך להיות "לא צפוי" ותמיד נטה להיות "מדינאי של עצמו". ובכן, מילא. גם כך מהווה מיבחר שיריו חתך מרובד של כעשרים שנות כתיבה, שהשפיעה "לאורך ולרוחב" על משוררים ישראליים מרכזיים ושוליים וביטאה טעם חדש ופואטיקה חדשה ושתלטנית. את נתן זך, ששלמה גרודזנסקי כינהו "האינטליגנטי שבין בני דורו", אפשר לזהות יותר מכל עם הנסיון לערוך מיפוי מחודש של השירה העברית ("אלתרמן לא. שטיינברג כן"). בהקשר זה מהווה שירתו כעין חיזוק או הוכחה מדגימה לקונצפציה שלו כמבקר־שירה (גם העובדה שיש במיבחר זה שירים מסויימים ואין בו שירים אחרים היא יותר קפריזה של מבקר־שירה מאשר קפריזה של משורר). זותי שכלתנות העשוייה להיות מוקד־חולשה לשירה זו, מבחינת החיוניות הספונטאנית שלה. אך באותה מידה זהו מקור־סיפוקים לקורא המשכיל, המצליח להתחקות אחר כל מושאי ההתייחסות הפואטיים: כמעט כל אחת משורותיו של זך היא Reference לאסכולה שירית מסויימת, לתפישה ביקורתית ידועה, לפואטיקה זו או אחרת. הדבר פוגע, כאמור, בספונטאניות ובוויטאליות של השירים, אך מעניק לכתיבה זו רמה בלתי־רגילה של מודעות ושל "בקיון".

ריחוק אירוני

מי שקורא את זך בלי להבין את היסוד המתייחס שבו (לשירים אחרים, למשוררים אחרים, לרמות־הגדה שונות) מחמיץ קרוב לוודאי את העיקר. כשזך כותב, למשל: "עבר אותי אז רטט של שמש / אמרתי מלים של שלום / מלים שאמרתי אמש / לא אומר עוד היום" — חייב הקורא הנכון להצטייד באינפורמציה ובנתונים הבאים: א) "רטט של שמש" ו"מלים של שלום" הם צירופים באנאליים ופשטניים; ב) נתן זך יודע את באנאליותם ואת פשטנותם; ג) החרוז "שמש" ו"אמש" הוא חרוז ילדותי, באנאלי ונחות; ד) נתן זך יודע שזהו חרוז ילדותי, באנאלי ונחות; ה) לאה גולדברג דיברה פעם על חוסר־האפשרות לחרוז "שמש" ו"אמש" בלי להישמע באנאלי; ו) נתן זך יודע שזה מה שלאה גולדברג אמרה.

רק אחרי שהביא למצב של מודעות מעולה את הציוד האינפורמטיבי הנ"ל, רשאי הקורא הנכון לגשת לקריאת בית־שיר זה של נתן זך. רק אז יוכל להבין על איזו כוונה רגשית בדיוק עובר כאן המשורר. ככל שמדובר בשורות אלה, הרי דווקא הבאנאליות שלהן היא בשורתן: השורות מדברות על חווייה של התכחשות ושל פיוס ("שמש", "שלום"); הסיכסוך של העבר נעלם ברגע זה, ועתה בשל המשורר לקבל את תמונת העולם בפישוטה המאושר והמרובע: "עבר אותי אז רטט של שמש / אמרתי מלים של שלום". אבל נתן זך איננו מוותר על ריחוק אירוני מתמונת העולם הפשטנית הזאת. ריחוק אירוני זה מושג דווקא בזכות הבאנאליות המוחלטת של "שמש / אמש" ושל הריבועיות הש־בית. הבאנאליות היא כל־כך באנאלית, עד שהיא מאבדת כל אמינות. אבל בה־בעת מבטא שיר זה איזושהו געגוע אמיתי ל"נוף הישן", למשהו שלאה גולדברג הגדירה בשירה "אביב חדש נוסח ישן": "הפתאים מעז פתאום / לחרוז הכל כתמול שלשום". זוהי הבשורה המורכבת והתלת־מימדית של שיר פשוט־מלים זה.

"כתיבה בנוסח"

האירוניה דומינאנטית בשירי זך לא "שירים ראשונים" שלו, ספרו הראשון, ועד "במקום חלום", ספרו האחרון. כבאותה אגדה מפורסמת, גם זך כמו נולד כששיבה לראשו. שיר כגון "ראיתי צפור לבנה בלילה השחור", הבנוי על היתממות לשונית ועל פשטנות מירבית ומכוונת, כמו כשיר שנכתב כעשרים שנה אחריו, "הערב", הפותח בשורות התממות והחוזר טיות: "הערב, הצייר הגדול בצבעים כה עזים / הנוגע: מי ישווה לו ד'", Reference אירונ־י ואמיתי כאחד לשירה רומאנטית ומיושנת.

"הכתיבה בנוסח" של זך (בנוסח הרומאנטי, בנוסח רוברט פרוסט, בנוסח בי די בם בם) היא כמעט תמיד אלגנטית ואינטליגנטית בלי דופי. אף־על־פי־כן נדמה לי כי כמה מן העזים והמרשימים של שיריו הם דווקא אלה, שיש בהם עצמאות סיגנונית ואשר הקישור הסיפרותי שלהם מוסתר עד בלתי־מורגש. שיר כמו "שיר ערבי", החונך את המיבחר, הוא עדות נאמנה לכוחו של זך:

בערב
כשאמרת לי נערתי
לך
ירדתי לרחוב להתהלך
והייתי הולך ומסתבך
מסתבך והולך
והולך והולך ומסתבך

זהו שיר קצר וחזק, המגייס להצגתו האספקטיביות שלו כל אמצעי נתון של שירי. השיר מבוסס, בין השאר, על הקוריוז הדקדוקי העברי, של "הולך ו..." פירושו, כפשוטו, הולך (ולא יושב, שוחה), וכן פירושו בדל או נמשך (הולך ומזקין: הזקנתו נמשכת וכו'). השורות: "והייתי הולך ומסתבך / מסתבך והולך / והולך והולך ומסתבך" — מדגישות הן את ההתהלכות הנמשכת מחמת המצוקה ("כשאמרת לי נערתי / לך / ירדתי לרחוב להתהלך") והן את ההסתבכות הנפשית המעמיקה.

(סוף בעמוד 15)

סיפור ישן ועצוב על הפוליטיקה

מאת פרופ' בן־עמי שרפשטיין

פוליטיקה היא, כמובן, עיסוק הכרחי. אבל לאלה שאינם משתתפים בו הוא נראה לעיתים קרובות עיסוק מוזר. דומני שזה יחסם של רוב הישראלים כרגע. מדוע הפוליטיקה היא עיסוק מוזר? מפני שהצלחה בה נראית כמחייבת פעולתם של אנשים כנים ואידיאליסטים, המצהירים על המטרות שלהם. ואם הם מצליחים לשכנע את שומעיהם ולעורר את אמונם — הם נבחרים על־ידיהם כמנהיגים. אך שוב ושוב נראים האנשים הנבחרים האלה כאילו אין הם עושים מאמץ רציני לממש את הבטחותיהם הפוליטיות. וגם אם הם מנסים לממש אותן, בדרך־כלל נכשלים. לכאורה דומה שמנהיג פוליטי שנבחר בו חייב אך ורק לבצע את המעשים שהבטיח לעשותם. אך לעיתים קרובות נראה הוא כאילו אינו רוצה או אינו מסוגל לבצעם. חגיגיותו המזוהירה דוחה, התלהבותו נחלשת, והוא ומחלכיו נראים כאילו הם שואפים יותר לצבירת כוח מאשר לתיקונים פוליטיים וחברתיים.

האמת העצובה היא, שאפילו הפוליטיקאים הטובים והכנים ביותר הם קורבנות לתנאים הקיימים, ואינם יכולים לרוב לבצע את המדיניות שהבטיחו לקיים אותה. טולסטוי אמר ב"מלחמה ושלום" שאין הגנראלים יכולים באמת לנהל את המלחמות, רש־המלחמות הן כל־כך מסובכות וכל־כך תלויות במקריות, עד כי הן למעשה מתנהלות מעצמן. והגנראל המבין את המצב הזה עשוי להרוויח מהבנתו. טולסטוי הגזים. אך מה שאמר לא היה טיפשי, ובוודאי חל במידת־מה גם על הפוליטיקה.

*

להדגמת הדברים שאני אומר על אי יכולתו של הפוליטיקאי להשיג את מטרתו לעיתים קרובות ועל ניצחון התנאים עליו, ברצוני לספר את סיפורם של שני מלכים. זמן הסיפור הוא בין 1816 ל־1840, ומקום ההתרחשות הוא דרום־אפריקה, בממלכה של שבטי הזולו. גיבור הסיפור הוא המלך הלוחם הגדול של הזולו, שאקא, שעד היום עודנו משרה השראה על הדרום־אפריקאים הזוכרים אותו, ומעורר מחלוקת ביניהם לא פחות מנפוליאון בין הצרפתים. שאקא, מלך הזולו, היה אדם נדיב אך גם אכזרי מאוד. הוא היה אכזרי מטבעו, אולי כתוצאה מהיותו בן בלתי־חוקי ונתון ללעג רב בשנות ילדותו. הוא היה אכזרי גם מתוך שיקול. והוא פיתח שליטה טרוריסטית מאורגנת, כך שהטרור היה נחוץ לעצם קיומו.

שאקא לא שוחח על שום דבר חוץ מאשר על הבקר, שהיה עיקר הנכסים של הזולו, ועל המלחמה. הוא פיתח את הצבא של הזולו ושיפר את נשקם ואת תכסיסיהם. מאה־אלף החיילים שלו היו חמושים בחניתות־דקירה קצרות, סייעו לו להשתלט על כ־300 ראשי שבט אחרים, ועל כחצי מיליון נתינים. מחיר ניצחונות אלה היה בין מיליון לשני מיליוני הרוגים, שהיו קורבנות מלחמה והגירה מאונס. שאקא ניסה לשלול מאלה שכבש אותם את נאמנותם השבטית הישנה, וכדי לשמור על ממלכתו, יצר מידבר מלאכותי גדול סביבה. קבוצות של חייליו סיירו במידבר ולכדו אנשים שהסתובבו בו כאילו היו חוזרי־בר.

שאקא נתן לאכזריותו הצדקה פוליטית באמרו על עמו: "הטרור הוא הדבר היחידי שהם מבינים. יכול אתה לשלוט על הזולו רק על־ידי כך שאתה הורג אותם. מי הם הזולו? הם קטעים של 200 או יותר שבטים בלתי ממושמעים. והייתי צריך לשבור אותם ולעצב אותם מחדש. רק פחד המוות יכול לשמור על אחדותם".

*

שאקא צדק. נתיניו פחדו ממנו פחד־מוות. סופר שנתיניו לא היו מעיזים על הדעת שום התנגדות לרצונו, יותר מאשר עכבר היה מעלה על דעתו התנגדות לפיל. בהליכתו השיגרתית היומיומית סבבו אותו קבוצות אנשי־חרב, שתריסר פעמים ליום היו מפצחים קודקודים ומסובבים צווארים בכל עת שהיה מסמן באצבעו על אדם שרצה במותו. חלק מקורבנותיו היו אלה שחשד בהם כבאויביו או כמתחרים אפשריים. אבל אשמת רובם היתה קטנה ביותר. יתכן שמישהו מביניהם התעטש בזמן לא נכון, ושאחר גרם לצחוקו של שאקא בשעה שהעדיף להיות רציני.

בהזדמנות אחת חזה עד־ראיה אירופי בהריגתם של 60 ילדים, כולם צעירים מגיל 12, לפני ששאקא אפילו הספיק לאכול את ארוחת־הבוקר שלו. כשעשה את סימן־ההמתה באצבעו או בראשו, אפילו אב לא היסס להמית את בנו. קורבנותיו התייחסו על־פי רוב להמתתם בהכנעה. כשהפילו את משרת־ביתו העיקרי וגררו אותו למותו, הוא הודה לשאקא בו בזמן שחילקו אותו לגוויה. אירופי, שצפה בו במשך שתי שנותיו האחרונות, אמר כי למרות שהיו מיפלצות של אכזריות בעולם לפניו, ואף רומא הכירה את הנירון שלה, וההונים את האטילה שלהם — עלה שאקא על כל שליט קודם לו בעריצותו. נאמר שממלכתו היתה הממלכה העריצה המושלמת ביותר, שהיתה אי־פעם בהיסטוריה עד זמנו.

במשך שתי השנים האחרונות של חייו, טבח שאקא, שהיה עצוב וכעוס מחמת מות אמו, כ־60 אלף מבני עמו. אלה שלא הצליחו להוציא דמעות מעיניהם בשעת טקסי־האבל לאמו של שאקא הוכו למוות, אף כי שאקא עצמו התנהג באכזריות לאותה אם. שהוא ערך לזיכרה טקסי־אבל כה אכזריים, הוא גם הפך אכזרי ללא שיקול כלפי הצבא שלו. התוצאה היתה שלושה נסיכים מבית המלוכה הסתערו אותו ודקרו אותו למוות. בשעת גסיסתו, פנה לאחד מרוצחיו ושאל אותו: "מה לא בסדר, בני אבי?"

*

לאחר מותו של שאקא, פנו רוצחיו אל בני חצר־המלכות, ואמרו שהם רצחו את שאקא כדי לאפשר לעם הזולו לחיות בשלום ולהינות מבתיהם ומשפחותיהם, וכדי להביא קץ על המלחמות הארוכות והאינטנסיוויות שלהם.

שם המלך החדש, יורשו של שאקא, היה דינגאנה. דינגאנה הסביר, שאחיו, שאקא, נרצח בגלל התנהגותו הלא־אנושית. העם — כך אמר — נאנק זמן רב מדי תחת עול עריצותו. דינגאנה הבטיח לשלוט במתינות, להחזיר את האושר ולהפסיק את הטבח, ולייסד חוקים הוגנים בהתאם למסורת של השבט. במשך השנה הראשונה של שלטונו התייחסו אליו כאל משחרר.

העם שוחרר מן הטרור הישן, אך הוא לא אהב את דינגאנה, ורבים לא פחדו ממנו. נתיניו, שלא פחדו עוד, התחילו להתנגד לו, ומרד פרץ נגדו. דינגאנה היה יכול לנסות לספק את רצון מתנגדיו — אך, אולי מתוך הבנה ואולי לא, בחר בדרך ההפוכה, וגרם לרציחתם של אויביו ושל מתחריו. הוא החליט שאינו מסוגל להתקיים כמלך אלא אם כן יהפוך לעריץ אכזרי ושרירותי, כדוגמת שאקא. רק אז יראו אותו נתיניו כמלך אמיתי ורק אז יתייחסו אליו ביראת־כבוד. נראה שלא היה קשה מדי לדינגאנה להפוך לאכזרי ושרירותי, וכך, במשך מיספר שנים, הפך המשחרר לנוגש כמעט לא פחות נורא משאקא עצמו. לבסוף, גרמה אלימותו נגד בני חצרו גם לרציחתו.

*

מוסר־ההשכל נראה די מובן. המנהיג עשוי להיות נשלט על־ידי בעיות פוליטיות לא פחות מן האנשים שאותם הוא מנהיג. לעיתים קרובות קל יותר למנהיג להיות לא הוגן, שרירותי ואכזרי מאשר היפוכם. גם מנהיגים יכולים להיות קורבנות. הפוליטיקה היא מקצוע קשה וחסר־רחמים. לעיתים קרובות יש בה משהו טראגי, מציק, ואולי נואש.

תרבות ספרות אמנות

דיוקנה של גלריה

תערוכת האוסף של גלריה דלסון־ריכטר, יפו העתיקה

בתערוכות

מאת שרה בריטברג

שלא כדרכו הקבועה של המדור, אציג הפעם בפני הקורא גלריה ולא תערוכה או אמן. הגלריה היא "דלסון ריכטר", הממוקמת בתוך איזור הגלריות של יפו העתיקה כשושנה בין החוחים. ובאמת, לא כדאי להסיק הרבה מן המיקום. כאן לא מוכרים מזכרות מארץ־ישראל לבורגנות הזעירה האמריקנית. להיפך. מביאים משהו מן האמנות האמריקנית החדישה לישראלים.

הגלריה נפתחה בתערוכה גדולה של אמנות קינטית ממיטב אמני הזרם בעולם. אם אינני טועה, היתה זו הפעם הראשונה שגלריה ישראלית הציגה איכות בינלאומית כמו זו. תערוכות כולה בזרם אחד. רבתה של התערוכה, ובעיקר השמות המאוד מפורסמים שאיכלסה בין כתליה, העידו שמקורות מימון לא חסרים כאן ושחוק הכללי הוא הדיגני, אם כי לא מוחמר.

מן התערוכה הקינטית נשאר רק יעקב אגם — אף הוא עם בינלאומי כשמדובר באמנות קינטית — שלצבדיותו מיקדש גם היום חדר בחדרי הגלריה. בהירה קפדנית של פיסול וליטוגרפיות מכל אגם יוצרת תערוכת־זוטא מסולה יוהר. ולכן גם קירקסית פחות מזו שהציג במוזיאון תל־אביב לפני פחות משנה וקל להבחין בחדר זה שככל שהיצירות של אגם פחות "קינטיות" הן יותר טובות.

עבודות הדפס

האולם המרכזי של הגלריה עשה תפנית מן הקינטיקה לאמנות "פופ". מוצגים הדפסים של אמנים, מהמוכשרים באסכולת ניו־יורק, שכוכבם דרך בשנות ה־60. אפשר לראות כאן מיצירותיהם של ראושנברג, אולדנבורג, ג'ים דאין, אלן דיארכנגלו, פראנק סטלה ורוזנקוויסט. כי שמצוי קצת באמנות הפופ יודע שאלה האמנים שהמציאו את הפופ האמריקני ושהכניסו את הריאליזם החדיש לאמנות לאחר שנים ארוכות של שליטה מוחלטת של המופשט בגילגוליו השונים.

אמנים אלה, שהם ה"אורים והתומים" לכל המתהווה כיום באמנות העולם (שלא בצדק נוטים לדבר על הביקורת החברתית ביצירתם, בעוד שהחידושים הצורניים ביצירות עיה הרבה יותר מרגשים ומהפכניים מן הבחירה ההיררכית שבספק אם היא קיימת בכלל. אינם מיצגים כאן במיטב יצירתם. קלאס אולדנבורג, שהוא אולי הטוב באמני הפופ, יוצא כפופה כאיד, אם המכיר מכירם רק מעבודות־ההדפס המוצגות כאן. ברובם של אמני אסכולת ניו־יורק עסקו בהדפס רק כצד שולי בכלול היצירה, אם כי פיתחו את אמנות ההדפס לרמה מקצועית גבוהה מאוד מתוך עניין מיוחד שהיה להם בהדפס כאמצעי קומוניקציה אופייני לתרבות ההמונים — תרבות ה"פופ". אם יש משהו האחראי לפופולאריות העצומה, שלה זוכים ההדפסים בשנים האחרונות, הם האחראים. את דרכם המיוחדת בטיפול בהדפס ניתן לראות גם ביצירות המוצגות בגלריה.

אמנים "בטוחים"

ג'ים דאין מיוצג בצורה השלמה ביותר על־ידי הדפסים מהסדרה המפורסמת "דיוקן עצמי", בה הוא מצייר חלוק־בית חסר יחיד על פני הנייר כולו וצובע אותו כמו אמן מופשט מן המעלה הראשונה. ההדפסים של ראושנברג גם הם אופייניים מאוד: קוקטייל תמהוני של תצלומי נופים, ערים, תצלום־רנטגן, טיפוגראפיה ורישום, כשהכל נארג יחד בקומפוזיציה מחושבת יפה ובעלת הגיון ציורי משלה אבל לא מנסה להסביר את המיקריות שבאוסף החפצים שהפכו ליצירה אחת.

חדר אחר בגלריה מוקדש לתצלומים. כאן ניתן לראות מיבחר מתצלומיהם של הטובים בצלמים, אשר הוצגו במוזיאון ישראל במסגרת הטריאנלה לצילום. לחובבי הצילום אפשר להחמיץ את האוסף המיוחד של העדויות שבעדויות בצילום העולמי.

למרות כל השבחים, לוקה הגלריה בחסר. חוסר המעורבות שלה באמנות הישראלית נוקף להוביזה. קיים מעין הדרון בירבתי הגלריה שמציג בהסטריטלקציה מרבית אמנים בעלי רמות שונות לחלוטין.

הכל לראות שגלריה עשירה כל־כך עובדת רק על ה"בטוחים" והידועים שבאמנים האמריקניים. "דלסון־ריכטר" קנתה לעצמה את ההילה של גלריה מתקדמת ואוואנגארדית. אך למעשה איננה מעיזה לחרוג צעד אחד ממי שמקובלים בקלאסיקה של האמנות החדשה. יהיה נעים לראות את הגלריה בעלת המשאבים כשהיא הופכת לגורם ממשי ומשפיע על חיי האמנות בארץ ברוח נאמנה לאמנות המיובאת המוצגת בה.

במתכונתה הנוכחית מרווה הגלריה מעט מן הצמא הקבוע הקיים בארץ לעבודות מן האמנות העולמית, ומהנה מאוד בתור שכזו; אך בהחלט איננה ממלאת את כל הציפיות מגלריה רצינית בישראל.

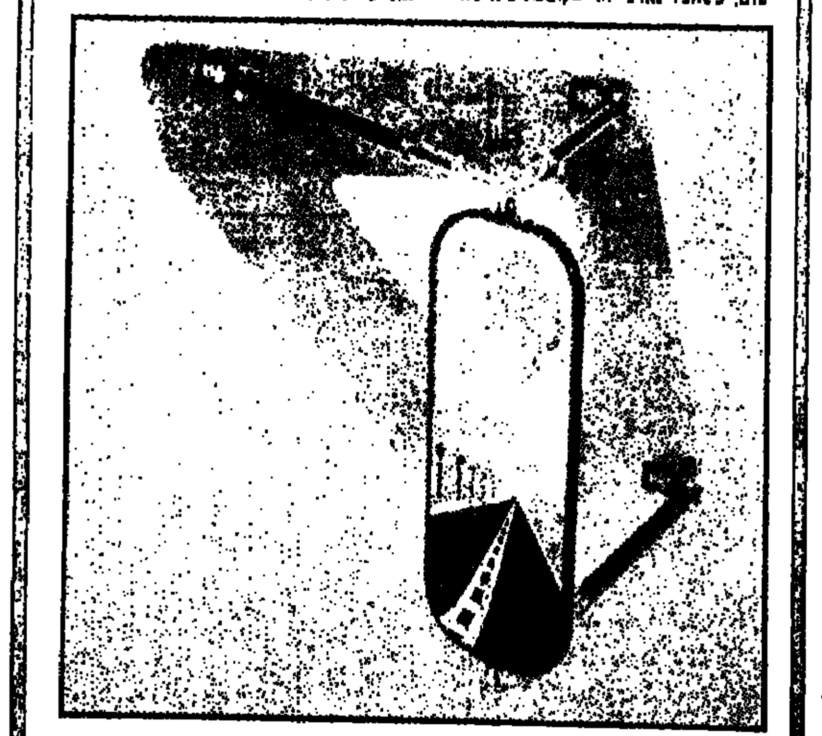

אלן ד'ארקנג'לו: "ינקי 290" (פלדה וזכוכית)

שלוש תערוכות חדשניות בירושלים

מאת מרים טל

בירושלים מוצגות כרגע שלוש תערוכות שונות באופיין, שיש להן עם זאת מכנה משותף: חדשנות קונסטרוקטיבית, ולא הרסנית; חדשנות הנובעת מהתעמקות צורנית, אך גם רוחנית.

לנורה שולמן
משכנות־שאננים, ימין־משה

האמנית, יהודיה מארה"ב, היא האמן הראשון שהוזמן על־ידי קרן ירושלים לשהות בסטודיה במשכנות־שאננים, ולהציג שם. התערוכה נערכת באותו בניין שהוקם לפני למעלה ממאה שנה ביוזמת משה מונטיפיורי, ושקסמו שופץ לא מכבר.

לנורה שולמן, ילידת ניו־יורק, למדה ציור והחריט באופן יסודי וערכה שש תערוכות־יחיד ברחבי ארה"ב.

ציוריה המורכבים נוצרו בעזרת בד דק, צבעי אקריליק, נייר וגראפית. היא קורעת חלקי־בד דקים, ומאידך משתמשת בקולאז'. כל הציורים הם בעלי דומיננטה צהובה חמה (פרט לציור אחד סגנוני יותר). נופים למיניים אלה אינם רק הישג טכני, אלא גם עיצוב סוטי, המוסר, בטכניקות חדשות ואלגנטיות, את אופי המדבר בארץ, את הריחות, הצחיחות ולהט החמה. ההדפסים, בטכניקות שונות ומורכבות, מאוכלסים צורות ועצמים מרחקים, המזכירים לעיתים מאובנים שונים. כאן בולט בעיקר העידון הטכני הקיצוני, אך הצורות מקוריות למדי ומרתקות.

שלושה אמנים בגלריה שוח גילת

אוסבלדו רומברג (מארגנטינה) הוא פסל הדוגל במינימליזם קיצוני. רוב העבודות — מאונכות, מעץ הדולי, תכופות עם אלמנטים מהכתיים הדוליים לא פחות. בסוג זה של אמנות חשוב הביצוע המושלם (כמו למשל אצל שלמה קורן), ודווקא תכונה זאת חסרה לרומברג, והפסלים נשארים "עקרים".

רפי לביא מעניין בחלק של ציוריו יכולת קומפוזיציונית, אך ברוב העבודות שולט הפאראדוכס החרסני. השימוש בחתיכות־עץ קטנות, מרושלות ואעקירות, איננו מוסיף דבר. גם לא הקטעים המודבקים מסוג "הגופים המוכנים".

כדאי מאוד לבקר בתערוכה בגלל רישומיו הגדולים של משה קופפרמן. יצירות אלו מלהיבות, מעמיקות ומגלות אפשרויות חדשות בתחום הרישום על נייר. יש בהן ממש עיצוב מורכב (אם כי ספונטאני) של שטחי ראייה המתגלים למסתכל, בזה אחר זה, אחד מאחורי השני. סוג נסתר אך ממושמע, מערכת קווית נעוה ומקסימה, מאפיינים רישומים אלה, ומעידים על תהליך יצירתי מעניין אצל צייר חשוב זה.

עודד פיינגרש בגלריה אנגל

האמן המעניין, שהפתיע אותנו לפני שנים אחדות בסדרות ה"שדים" הנעורים, ואחרי־כך הציג פעמים מספר רישומים וציורים ברוח "פופ" אך בעלי ניב אישי, מתגלה כעת שוב בשלב החדש של התפתחותו. ה"פופ" המוכרז נעלם כמעט כליל. סדרת הרישומים הנוכחית מעידה קודם־כל על דמיון פורה (ללא סוריאליזם "כשר"); גמדים, הגולים, בני־אדם היתיים אך לא אימתניים, קטעים של מציאות, יצורים דמיוניים ומוורים, לוחות שחמט מתאומיים בפינות צורים, מיזוגי אדם וחיה — כל אלה תוגדלו בקווים דקים, בטוחים ושופעים. הצבע, שממלא תפקיד לוואי, נשאר האוסוני ועמציין.

עולם של מיתולוגיה אישית מאור, עם רמזים לשילוח הטכנולוגיה והרובוטיזציה של האדם, קם ברישומים אלה, שיש בהם גם הומור דק של טריקסטר, גם רמזים ארוטיים (מתונים הפעם), אך בעיקר ערכים פלאסטיים והתמעות רבות.

סופרים יהודים שכתבו ערבית

מאת ששון סומך

שמואל מורה: חיבורי יהודים בלשון הערבית 1863־1973; הוצאת מכון בן־צבי לחקר קהילות ישראל במזרח, יד בן צבי והאוניברסיטה העברית, ירושלים תשל"ד; 221 עמ'.

יהדות המזרח המוסלמי ידעה בימי־הביניים תקופות של זוהר הן בחייה החומריים והקהילתיים והן בחיי הרוח. כל מקום שהתפתחה בו תרבות ערבית משגשגת ושררה בו סובלנות דתית יחסית — שם שיגשגה אף תרבות יהודית, דתית כחילונית, הן בלשון העברית הן בערבית המיוחדת ליהודי המזרח. נפילתה של התרבות הערבית ושקיעתו של המזרח הערבי בבערות ובידוד במשך מאות השנים האחרונות — הביאו עימם ירידה והתרוששות גם בקהילות היהודיות ובתרבותן.

אולם עם התחדשות המגע בין ארצות המזרח המוסלמי לבין המערב, ועם התעוררותה של התרבות הערבית — החל במאה ה־19 — לפעילות מחודשת, לא פסחה ההתחדשות על יהודי הארצות האלה. אל־נכון היו אלה בין חלוצי ההתנערות והמודרניזציה בארצות כגון מצרים, עיראק וסוריה. אולם בשונה מתקופת "תור הזהב" של ימי־הביניים, כאשר תרבותם של היהודים הצטמצמה במידה רבה בתחומים "יהודיים" ונכתבה בעיקרה בלשונות המיוחדות ליהודים — הרי עתה, כלומר בשתי המאות האחרונות, גברה נטייתם של היהודים לתרום להתפתחות הכללית של התרבות, הספרות והעיתונות הערבית. ואין לך דוגמה טובה להמחשת ההתעוררות הזאת מאשר דמותו ופועלו של יעקב צנוע (1839—1922) — יהודי מצרי, תועמלן פוליטי גאוני, שהקדיש את מלוא מרצו וכשרונו למען עצמאותה של מצרים, ובה בעת היה סופר ועיתונאי מובהק. הוא יסד עיתונים שונים ומגוונים, חיבר מחזות סאטיריים וקומדיות ואף הקים בשנות השבעים של המאה הקודמת את התיאטרון המצרי־ערבי הראשון (כיום, אגב, מוקירים המצרים את זכרו של צנוע, וחוקרי תולדות הספרות והדראמה המצריים מכנים אותו אבי התיאטרון והדראמה המצריים).

מאז ימיו של צנוע ועד לחיסולן של הקהילות היהודיות בארצות־ערב, ברבע המאה האחרון הופיעו סופרים, עיתונאים ומחנכים יהודים לרוב, שרישומם ניכר בהתפתחות חיי הרוח והספרות הערביים של המאה הזאת. בין השאר היו יהודי המזרח יותר בקיאים משכניהם המוסלמים בלשונות אירופה, ועשו רבות לתרגום יצירות מלשונות אלה לערבית, וכן לסיגול ז'אנרים ספרותיים מערביים לספרות הערבית.

עמל ובקיאות

ספרו של ד"ר שמואל מורה, "חיבורי יהודים בלשון הערבית", שיצא זה עתה לאור על־ידי מכון בן־צבי, הינו, אפוא, דבר בעיתו. מאחר שהוא בא לסכם פרק של היסטוריה תרבותית, ההולך ומתמוגג לנגד עינינו. הספר הינו, למעשה, מחקר ביבליוגראפי מקיף של ספרים, עיתונים ושאר פירסומים, שנכתבו בערבית או תורגמו ללשון זו בידי יהודים בין השנים 1863—1973.

זהו מיפעל, שהושקעו בו עמל ובקיאות מפליאים. בספרו של ד"ר מורה נרשמו יותר מ־900 ערכים, שכל כה היו מפוזרים בספריות ובארצות שונות. תמצא כאן לא רק שמות ספרים וחיבורים ידועים (כגון אלה של צנוע המצרי או אנואר שאול, סופר עיראקי חשוב, שעלה ארצה באחרונה), אלא אף פירסומים נדירים ביותר, שעין אדם כמעט לא שזפתם מאז ראו אור במאה הקודמת או הנוכחית. יש לשער, שמאות נוספות של שמות סופרים, ספרים וכתבי־עת אבדו מן העולם, או במיקרה הטוב, אין אפשרות לאתרם עתה בשל מצב היחסים בין ישראל ושכנותיה.

הביבליוגראפיה שבספר מחולקת ל־48 מדורים, כגון ספרות יפה, מדיניות, בלשנות, פילוסופיה וכו'; ובסוף הספר ניתנים לנו מפתחות מפורטים, שיש בהם כדי להקל על המעיין והחוקר. מתוך עיון בפרקים הנוגעים לספרות יפה (שירה, סיפורת, דראמה, כתבי־עת ספרותיים) אפשר להסיק, שבמאה הנוכחית הסתמנו שתי תקופות של פריחה ספרותית־ערבית בקרב יהודי המזרח. האחת — בין שתי מלחמות־העולם; והשניה — זו שלא הגיעה למלוא גיבושה ומיצויה — לאחר מלחמת־העולם השניה. יש להזכיר גם, שאחדים מבין יהודי המזרח, שעלו ארצה לאחר קום המדינה ואפילו לפני כן — המשיכו לכתוב בלשון אמם, ואף ערכו עיתונים וכתבי־עת ערביים בארץ. אך הספר שלפנינו מאשר שהיה ידוע על־פי אומדן, דהיינו שרוב הסופרים האלה, שמייד עם עלייתם כתבו ערבית, יצאו בינתיים ממעגל היצירה, ואילו מיעוטם עברו לכתוב עברית.

פרשה מעניינת

ככל ביבליוגראפיה מתוקנת, כוללת גם זו של ד"ר מורה ערכים בעלי חשיבות תוכנית רבה, ולעומתם — ערכים שוליים וקיקיוניים, שחשיבותם הינה ביבליוגראפית גרידא. ברי, שאין זה מתפקידו של עורך ביבליוגראפיה כוללת להעמיד עצמו שופט ולקבוע איזה פריט לכליה ואיזה לאיזכור. ד"ר מורה, שהכשרתו היסודית היא זו של חוקר ומבקר ספרות (הוא משמש מרצה בכיר לספרות ערבית חדשה באוניברסיטה העברית בירושלים) — ויתר ביודעין על איצטלת המבקר והסתפק בתפקיד של ביבליוגראף, ובתבונה נהג כך. אולם יצויין, שידיעתו הנרחבת בספרות הערבית החדשה איפשרה לו במידה לא מבוטלת לחדור למקורות ולמקומות שספק אם הביבליוגראף ה"טכני" היה מגיע אליהם.

יש להעיר, אגב אורחא, שלא רק סופרים שכתבו או תירגמו יהודים בני המזרח נרשמו בספר שלפנינו, אלא מופיעים אף סופרים והוגי־דעות יהודים מן המערב, שכתביהם תורגמו לערבית. כך נוצר מצב, שבחלקים אחדים מהספר מופיעים בחברותא שמות כגון פרויד, ארתור מילר, מרטין בובר, בן־גוריון ואחרים. נראה לנו, שערכים אלה, גם אם חשובים הם למי שבא לעסוק בסוגיית המגע התרבותי היהודי־ערבי בדורותינו, אינם שייכים במהות לנושא העיקרי שלו הוקדשה הביבליוגראפיה הזאת, היינו: תרומתם של יהודים לתרבות הערבית בדורות האחרונים.

אין ספק, עם זאת, שספרו של ד"ר מורה עשוי לתת תנופה לחקרה של פרשה תרבותית מעניינת, שנשתכחה והועם זוהרה בשל המציאות הפוליטית והחברתית שנתהווה בארץ ובאיזור בעשרות השנים האחרונות. יש לקוות, שביבליוגראפיה זו תעורר סופרים וחוקרים לקום ולעסוק באספקטים נרחבים יותר של דמות המזרח באורח מעמיק יותר, מכפי שנעשה עד כה.

מה לראות?

תל־אביב והסביבה

● מוזיאון תל־אביב: איזי ליפשיץ (ביתן הלנה רובינשטיין): תערוכת ציורים, רישומים ותחריטים של א.ן הכהן ביאליס וטיבטס.

● שמריהו (גלריה "יודפת", דיזנגוף 4): תערוכת ציורי השמן של הצייר, שהוצגה לאחרונה במוזיאון ישראל. כמו כן יוצגו עבודות שטרם הוצגו.

● צבי שיר (גלריה "רוזנפלד", דיזנגוף 147): תערוכה רטרוספקטיבית של צייר ותיק, הנערכת לכבוד יובלו ה־75.

● אישקיא (מועדון "צוותא", אבן־גבירול 30): תערוכה יוצאת דופן ומעניינת, החורגת מהמקובל באמנות החדשה. זוהי תצוגתו הראשונה של האמן.

● תערוכה למען נפגעי צה"ל (בית יד־לבנים, ת"א): 12 ציירים מציגים למען קרן המילגות לנפגעי צה"ל. בין המציגים: גר אורלמן, צבי טולקובסקי וצבי תדמור.

● ארנסט רנספאיי (בית ציוני אמריקה): סידרה בת עשרים רישומים־דיו על הנושא "עמוס".

● סרדי קויאט (גלריה דבורה שוקן, חובבי ציון 59): תמונות שמן מן השנים 1971־1973.

● מיליית ניצנבירג (גלריה צ'מרינסקי, גורדון 36): תערוכת ציורי־שמן.

ירושלים

● מוזיאון ישראל: עזרא אוריון: מודלים, רישומים, תצלומים ותוכניות לפרוייקט "עדה סקלים"; א.מ. ליליין: רישומים ותחריטים; יחזקאל שטרייכמן: ציורי־שמן מעולים.

● בית האמנים: ריצ'ארד סמית: הדפסים והכפלות של האמן הבריטי החשוב; שלומית הכרטיים: גראפיקה מודפסת.

● תערוכה גראפיקה (גלריה שק, רח' שק): יצירות מאת טונטרייה, אופק, ליטבינובסקי ועוד.

● יוסי שטרן, צבי ענבל ויצחק ספר (צוותא, רח' המלך ג'ורג' 30): שלושת האמנים ב"טריאו".

● תערוכת אביב (אגודת האמנים והאומנים של הגבעה הצרפתית, רח' בר־כוכבא 16): ציורים, הדפסים ואמנות שימושית מאת תשעה משתתפים, רובם עולים מארצות המערב.

● יוכבד וינפלד (גלריה דבל, עין־כרם): יצירות אוואנגארדיות בתערוכה מעניינת.

● שלומית הברשיים (הגלריה הקטנה, רח' שלמון 27): יצירות גראפיות וצבעי־מים.

חיפה

● מאיר אגמי (גלריה גרפיקה 3, דרך־הים 8): עבודות על נייר.

מהמכבש הדפוס

פרוזה

● תנ"ך לעם, מפוסק ומבואר בידי ד"ר משה א. שנת. כתובים: תהילים, משלי, איוב. הוצאת עם עובד בשיתוף החברה לחקר המקרא והחברה היהודית העולמית לתנ"ך. מנוקד, 899 עמ'.

● לווית בצהרים, רומאן מאת ישעיהו קורן. הוצאת ספרי סימן קריאה, 156 עמ'.

● געזאמלטע דראמעס, מאת אהרן צייטלין. הוצאת י.ל. פרץ 372 עמ' (באידיש).

עיון

● אלי מיזלס, סיפור חייו. מאת תהילה עופר. הוצאת בוסתן, 287 עמ'. המחיר: 19.80 ל"י.

● ילקוט לשון, ניבון יסודי, תיקוני לשון, כתיב, מילונים קצרים ומשחקי לשון, מאת ד"ר ש. הרמתי, הוצאת עמיחי. 208 עמ'.

● 1000 מקומות, לכסיקון גיאוגרפי מאת יעקב אבישי, הוצאת עמיחי, 742 עמ'.

● בעקבי המשיחות, מאת עקיבא גוברין, נערך על־ידי ישראל כהן, 382 עמ'.

● ילדך, מלידה עד התבגרות, המדריך החדיש לאם הצעירה. מאת ד"ר א. סרוכטר־פרי, 327 עמ'.

● שיבת ציון וערב, פרקי עיון ומעשה מאת אליהו אילת. הוצאת דביר, 461 עמ'.

עצרת אברהם שלונסקי

עצרת אברהם שלונסקי, במלאת שנה למותו, תערך ביום חמישי, י"ז באייר תשל"ד (9.5.74), בבית הסופר, תל־אביב, בשעה 8 בערב. בתוכנית: פתיחה — שלמה טנאי. דברים — עזריאל אוכמני, א. ב. יפה, סרוש, אברהם שאנן; קריאה מיצירותיו.

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע דרייב־אין ת"א

קולנוע „דרייב־אין" טל. 477177 מציג:

הצגה ראשונה בשעה 7.00
לכל המשפחה
ג'ון ויין בסרט הראווה הענק

„עולם הקרקס"
"CIRCUS WORLD"

בהשתתפות:
* קלאודיה קרדינלה
* ריטה הייוורת

הצגה שניה בשעה 9.30
בכורה ארצית ממוצ"ש 4.5
סרט המתח עוצר הנשימה

„יום הדמים"
"BLOODY FRIDAY"

הפשע מדבק כמו מגפה, אי־אפשר לבצע פשע מבלי לתת את הדין על כך.
נפוליאון בונפרטה.

במוצאי־שבת בחצות „חקירת בזלצבורג"
"THE SALZBURG CONNECTION"
רב המכר שהפך לסרט ריגול
עם: ברי ניומן * אנה קרינה

סרטי־חצות
קולנוע
פריז
הערב ב־10.00 ו־12.00
ג'ין פונדה — דונלד סטרלנד
נערת הטלפון והבלש
מוצ"ש בחצות
נקודת זבריצקי
במוי: אנטוניוני
עם: רוד טיילור
מוסיקה: הפינק פלויד והאבנים המתגלגלות

מועדון קולנוע
הוד
היום ב־2.30 אחה"צ
סרטו הגדול של פליני
„סטיריקון"
SATYRICON
היום ב־10.00 בלילה
סרט המתח הגדול
„לילה ללא עד"
* ג'ורג' פפארד
* ג'ין סיברג
* ריצ'רד קול
דיזינגוף 101 ת"א

קולנוע **שרון** נתניה
טל. 22569
7 — 9.15
הקומדיה הישראלית בצבעים לכל המשפחה
חכם גמליאל
שבוע 2

סטיב מקווין / דסטין הופמן

פרפר
PAPILLON
לפי רב המכר „פרפר" של הנרי שרייר

„אסתר" תל־אביב	„עצמון" חיפה
4.00—7.00 9.30	4.00—6.30 9.15

בקרוב:

„אורן" באר־שבע	„חן" ירושלים
7.00—9.30	

א. ברמן — טוני בולטיני
גאים להציג מהולנד בזירות

הקרקס
הלאומי ההולנדי
הנפלא
HOLLAND NATIONAL CIRCUS
TONI BOLTINI
100 משתתפים

ממחר, מוצ"ש 4.5 עד יום ה' 9.5 כולל
לשבוע ימים בלבד
בבאר־שבע
מגרש רסקו
מחר מוצ"ש, 2 הצגות, ב־6.45—9.15
ויום יום שתי הצגות ב־4.15—8.15
כרטיסים: משרד „הנאוה", טלפון 78701
ולפני התחלת ההצגות בקופת הקרקס.
לארגונים ולמוסדות כרטיסי הנחה במשרד „הנאוה"

ממוצאי־שבת 11.5 עד 16.5 כולל
לשבוע ימים
הקרקס בחולון
במגרש ברחוב הלוחמים ליד בריכת הנצחון
כרטיסים: כרטיסטרון, היוזם. ביפו: נוטוויץ.
בת"א: משרד רוקוקו.
כרטיסי הנחה למוסדות וארגונים ב„רוקוקו".

ממוצאי־שבת 18.5 עד 23.5 כולל
הקרקס בירושלים
כרטיסים: משרד כהנא ובן־נאים.
בואו בואו אין כמוהו!

בלש ושמו מקוי

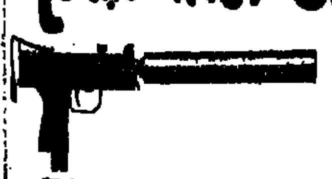

שבוע 2
הצגת בכורה ארצית
בקולנוע „סינמה 1", ת"א
4.30 — 7.15 — 9.30
מסרטי וורנר ברוס. בצבעים

מתוך של
פרנסואה טריפו
הלילה האמריקאי
זוכה בפרס האוסקר לסרט הזר הטוב ביותר 1974
שבוע 3
„אורדן" ת"א
הקולנוע לסרטי איכות
רח' הירקון 61, ת"א

בית־רוטשילד חיפה
הערב בשעה 11.00
„טוב למות בעד עצמנו"
מחזה עם פזמונים
מאת: אילן רונן ובבימויו

בדור לעם, נעם סמל מציג:

יוסי בנאי
בערב שירים ופזמונים
פרצוף של צועני
נהול מוסיקלי: ירון גרשובסקי
נגנים: יוסי לוי: גיטרה, חליל
פפו לוי: בלי הקשה
עמי פרנקל: גיטרה בס
י. גרשובסקי: פסנתר צ'מבלו

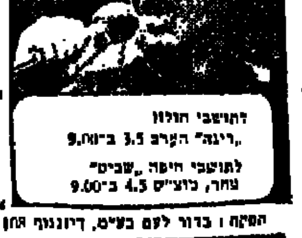

לתושבי חולון
„רינה" הערב 3.5 ב־9.00
לתושבי חיפה „שביט"
מחר, מוצ"ש 4.5 ב־9.00

גדי יגיל / יגאל בשן
בלווי תזמורת בת 7 נגנים

לתושבי תל־אביב יפו אלהמברה
הערב 3.5 ב־9.30
כרטיסים: רוקוקו יפו גוטוויץ ובקופת אלהמברה טל. 823457

ציפי שביט
ציפי בנג־בנג
ציפי שביט בהצגה לילדים
בלוויתזמורת בנצוחו של מ. מוסקוביץ
עריכה: שאול ביבר. במוי: גרב לויתן

פרדס חנה „דקל" יום ב' 6.5 ב־4 אחה"צ
קרית־ים „היכל העשור"
יום ג' 7.5 ב־4 אחה"צ
נתניה „אסתר" 8.5 ב־4 אחה"צ

הפקה: בדור לעם בע"מ, דיזנגוף 101 ת"א, טל. 223174־5 הפצת כרטיסים בת"א רוקוקו טל. 223463

סרטי חצות
בק. „סינמה 1" (ירון)
הלילה 3.5 ב־10.00
„קרב הצוללות הגורלי"
הלילה ב־12.00 (חצות)
„מבצע חץ מקשת"

בית רחל — גדרה
מחר, מוצאי־שבת
הסרט
„יומנה של בתולה"
בשעות: 7.00—9.00

הערב בבתי הקולנוע

תל־אביב־יפו
9.30 — 7.15
אופיר: „חייה ותן למות" (שבוע 6)
אורלי: „איזה מין כומר" (שבוע 5)
אורדן: „הלילה האמריקאי"
אלנבי: „האיש שלנו בוליט" (שבוע 2)
אסתר: „פרפר" (סטיב מקווין) 7, 9.30
בן־יהודה: „חרימי אותי גבוהה" (שבוע 2)
גת: „אונטי" 6.30, 9 (שבוע 2)
גורדון: „בודניק עם רשיון"
דקל: „השגעון המקסים" (שבוע 7)
דרייב־אין: „עולם הקרקס" 7
„יום הדמים" 9.30
הוד: „סינדי וג'ונס"
זהר: „עיני אופרות אהבה" (שבוע 3)
זמיר: „7 נשים ארוטיות"
חן: „חדון — מת"
לימור: „דרך דראן"
מוגרבי: „כך היינו" (שבוע 7)
מקסים: „בסוד התאומות" (שבוע 2)
מתמיד: „אבירי הקרטה"
מרכז: „המוזמנים"
סטודיו: „חכם גמליאל"
סינרמה: „סטודנטיות במלכודת" (שבוע 2)
סינמה 1: „בלש ושמו מקוי" (שבוע 2)
צגת: „האנר הגדולה" 7.15, 9.15
סאר: „אהבת החייב" (שבוע 9)
עדן: „החלום המתוק" 7, 9
שריו: „הבלונדיני המסתורי"

צליל: „אגרופי המחץ" 7, 9.15
צפון: „אין עשן ללא אש" (שבוע 6)
רמת־אביב: „נשיא על הכוונת"
תכלת: „הרולד ומוד"
תל־אביב: „רבי יעקב"
תמר: „החובבת"

חיפה
9.15 — 7
אורדן: „מרד הנעורים"
אורה: „כך היינו"
אורלי: „פים וטילי"
אוריון: „כולה תשוקה"
ארמון: „חייה ותן למות" 6.30, 9
אמפי: „הדוברמנים הנועזים"
בית רוטשילד: „ילדי גן העדן" 8
חן: „בחורה למערבי"
כרמל גנים: „באונדן" 6.45, 9
מוריה: „פרח הקקטוס"
מירון: „הקשר הסיני"
עצמון: „פרפר" 6.30, 9.15
פאר: „דקמרון האסור"
רון: „אהבת החיים"
שביט: „איזה מין עוררת"

ירושלים
9 — 7
אדיסון: „אנם המריבה" 7.15, 9.15
אוריון: „השוטר הצוחק"
אורנע: „אני אוהב את גרושתי" (שבוע 2)
אורגיל: „אין עשן ללא אש" (שבוע 6)
ארנון: „בננות" (שבוע 3)
הבירה: „גרושה בעלת 4 המממדים" (שבוע 4)
חן: „חכם גמליאל" (שבוע 5)
ירושלים: „התמו המכבי"
סמדר: „הערפדים" 6.45, 9

עדן: „נקמתו של מקלוסקי"
רון: „אחרון המאהבים הלוהטים"

ר"ג־גבעתיים
9.30 — 7.15
אורדע: „24 שעות של מתח"
אורלי: „קברט" (שבוע 2)
אואזיס: „הסימפוניה הארוטית"
ארמון: „פים וטילי" (שבוע 2)
גל־אור: „אונט בפארק"
הדר: „חכם גמליאל" (שבוע 5)
לילי: „מי אשם"
רמה: „הרי המזוהם חוזר" (שבוע 2)
רמת־גן: „רבי יעקב" (שבוע 8)
שביט: „צ'ארלי ואריק"

אור יהודה
גולן: „זמנים מודרניים" 7.15
„נוסע עובר בגשם" 9.30

אופקים
כוכב: „כל אגרוף דולר"
בית העם: „ד"ר פייבס" 7.15, 9.30

אשדוד
9.30 — 7.15
אסתר: „הרקולס נגד קרטה"
אשדוד: „צבאו הפרטי של גורדון"
דגון: „המרדף"

אשקלון
9.30 — 7.15
אסתר: „נוה המחר" 6.45, 9

חן: „הרי ראמה הרי קרישנה"
מאור: „יומנה של בתולה"
רחל: „אהבת החיים" (גלנדה ג'קסון)

באר־שבע
קרן: „הלידי שרה בלוז" 6.45, 8

בני־ברק
שבה: „נורית"

בת־ים
9.30 — 7.15
אורנים: „המקצץ"
בת־ים: „3 טובים ואחד נוכלי"
סביון: „רבי יעקב"
עצמאות: „שלום לכמיל"
רמת־יוסף: „מחר אזיל דמעה"

גדרה
בית־רחל: „יומנה של בתולה" 7, 9

הרצליה
דוד: „קברט" 7, 9.15
דגניה: „חבר נשיב לסנטור" 7, 9
תיכל: „הגנב שבא לסעוד" 7, 9
תפארת: „הבלש האמיץ שחורץ" 7, 9

כפר־סבא
הדר: „איש ושמו גמר" 7.15, 9.30
חן: „דקמרון 69" 7, 9.15

חולון
9.30 — 7.15
ארמון: „הינשוף"

מגדל: „איש חצות"
סבוי: „רבי יעקב"
רון: „פרח הכלה"
רינה: „הלידי שרה בלוז"

חדרה
9.15 — 7
גן זהר: „הלילה הנצחי"
חוף: „הבריחה"

נס־ציונה
גת: „הדרקון" 6.30, 8.30

נתיבות
שביט: „הדוברמנים הנועזים" 7.30, 9.30

נתניה
אסתר: „מי רצח את שילה" 7, 9.15
ביל: „זעם השמש" 7, 9
סטודיו: „הגשר על נהר קוואי" 7, 9.30
שרון: „חכם גמליאל" (שבוע 2) 7, 9.15

עפולה
חן: „ברזל נגד איש הפלדה" 6, 8.30
קול־רון: „אונט בפארק" 6.15, 8.45

פרדס־חנה
דקל: „מלכודת למפקד" 7, 9

פתח־תקוה
הדר: „מרדף בערבה" 7, 9.15
אורון: „מלינדה" 8.15

היכל: „בוווקה בגמנסיה" 7, 9.15
שלום: „זר בגמנסיה" 7, 9

ק. אונו
אור־און: הערב ב־9: „ברוס לי איש ה[illegible]"

קרית מלאכי
בידור: „דקמרון מס' 2" 7.15, 9.15
הוד: „הבלונדיני עם הנעל השחורה" 7, 9.15

קרית־שמונה
חרמון: „בשם האבריים" 6.15
שניר: „העין הצבורית" 6.15

ראשל"צ
9 — 6.45
נעמן: „קאט בלו"
ראשון: „בית הזכוכית"
תפארת: „הבלונדיני עם הנעל השחורה" 7, 9.15

רחובות
9.15 — 7
הדר: „המפתח הוא מחר"
בית הפועלים: „אורות הכרך"
חן: „כולה תשוקה"

רמלה
המגדל: „הדוברמנים הנועזים" 7.15, 9.30 (שבוע 2)

רמת השרון
גיל: „האגרוף הסיני" 7, 9

הגר מציגה
יהונתן גפן / דני ליטני

מתחתנים ב„צוותא"
בתכנית
זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל)
גיטרה בס־ישראל בורוכוב, פסנתר־דני פאר
הזמנת הצגות: „הגר" טל. 24 22 27
הערב יום ו' חיפה „בית רוטשילד" ב־9.00
כרטיסים להשיג אצל גרבר
מוצ"ש ת"א צוותא 2 הצגות, ב־8.00 ו־10.30 בערב

צוותא לתרבות מתקדמת

הערב 3.5	ב־9.00 — „מחכים לגודו" — מאת: ס. בקט, תרגום ובימוי: עדנה שביט.
בחצות	אבנר חזקיהו, עודד תאומי ב„ליצן המלך". מאת: מיכאל אוהד, בשלוב קטעים ממחזות מולייר. בימוי: אילן רונן, ליווי מוסיקלי: עורית פת.
שבת 4.5	ב־11.11 בבוקר — סדרה 11:11 — עם: אילונה וינצ'ה־קראוס — פסנתר, דניאל בנימיני — ויולה. חברי החמישיה הישראלית לכלי נשיפה. בתכנית: תכנית מוצרט.
מוצ"ש	ב־8.00 וב־10.30: זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל), יהונתן גפן ודני ליטני מגישים ערב שירים וחברים.
יום ב' 6.5	ב־9.00 — זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל).
יום ג' 7.5	ב־9.00 — זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל).

צוותא — אבן גבירול 30 ת"א טל. 250156—7

להקת מחול בת־שבע
תל־אביב אולם „נחמני" בשעה 8.30

יום ב', 6.5	יום ה', 16.5
יום ג', 7.5	מוצ"ש, 18.5
יום ה', 9.5	יום ב', 20.5
מוצ"ש, 11.5	יום ג', 21.5
יום ב', 13.5	יום ה', 23.5
יום ג', 14.5	מוצ"ש, 25.5

כרטיסים: „כנף" אלנבי 83, יוקי — „לאן" ככר דיזנגוף 14 ובמשרדי הכרטיסים ובערב החופעה בקופה.
עין־חרוד — מאוחד יום ב' 27.5 ב־9.00
פרדס־חנה „דקל" יום ג' 28.5 ב־8.30 (רשת הקונצרטים)
לוד „אורלי" יום ה' 30.5 ב־8.30
נמשכת ההרשמה למנויים
ירושלים — „כהנא", סמואל 2, טלפון 222831.
חיפה — „נובה", נורדוי 32/34, טלפון 665272
תל־אביב — „בת־שבע/בת־דור" אבן־גבירול 30, 263175

בימת צוותא מציגה
„מחכים לגודו"
מאת: ס. בקט תרגום ובימוי: עדנה שביט
בהשתתפות: אלי כהן, שמעון לב־ארי, שי דנון, גל קינר, יצחק וויט
הערב — 3.5 ב־9.00 יום ד' — 8.5 ב־8.30
הזמנת הצגות: טלפון 245262
„גודו" אמיתי — הביצוע הטוב ביותר של המחזה
בועז עברון „ידיעות אחרונות"

פסטיבל העצמאות במסגרת
תערוכת הפרחים הבינ"ל רמ"ג
תוכנית מופעי בידור ברחבת האירועים
מחר, מוצאי־שבת, 4.5.74, בשעה 8.30 בערב
ערב נעילת התערוכה
בהשתתפות האמנים
* טריפונס
* חמישית ה־ג'

בית הצנחן
רמת־גן
מוצאי־שבת 4.5.74
ריקודים והרבה בידור
בתכנית:
צביקה פיק ותזמורתו.
ריקודים לצלילי להקת הכוכבים הכחולים
מוצאי־שבת 11.5.74
דודו דותן
כרטיסים יתקבלו בערבי ההופעות בקופת בית הצנחן, רחוב רוזה, הכניסה בדרך אבא הלל 155 (על פי בריכה).

„האגם"
בפארק תלאומי בר"ג
בהנהלת: ינוש
מזמינכם: הערב ובמוצאי־שבת
לרקוד! ולהתבדר! לצלילי תזמורת
„הקונסולים"
משקאות חריפים!
מחירים עממיים!
ניתן לשכור את האולמות למסיבות וחתונות
טל. 44 77 89

מועדון הצפון
מזמינכם לרקוד ולבלות
במוצ"ש 4.5.74
באולמי רות
ברח' בן־יהודה 84, ת"א (מול קולנוע „בן־יהודה")
עם להקת
„המשכנעים"
ליד המיקרופון
רוני מנדס
בתכנית האמנותית
הזמרת רחל אגת

מועדון המקסים
במוצ"ש 4.5.74
לגילאי 25 +
התזמורת המצויינת
הקונסולים
עם הזמר
דוד רפאל
המלך ג'ורג' 48, ת"א
בנין קולנוע מקסים (בטרקף)

„מכבי" רמת־גן מארחת:
אשפי הרלם
נגד
כוכבי ניו־יורק
NEW-YORK STARS
VS
HARLEM WIZARDS

לחברי גבעת חיים והסביבה	לסטודנטים בחיפה	לתושבי קרית שמונה והסביבה
מחר בכנ"ס, 4.5.74, ביום 8 בערב בנורים הכדורסל של גבעת חיים מאוחד. כרטיסים במכירה מוקדמת אצל איתן חפר, גבעת חיים מאוחד, בין 4.00—6.00	ביום א' 5.5.74 בשעה 8 בערב באולם הכדורסל בקריית הטכניון — 2 כיתתיים נבחרת הטכניון נגד אשפי הרלם וכן אשפי הרלם נגד כוכבי ניו־יורק. כרטיסים בכספר בוגל — באוורה	ביום ב' 6.5.74 ב־8 בערב. בבכון איילת השחר. כרטיסים יוצגו בקבוץ איילת השחר אצל דוד חפר, טרמפולים: 17592 או 4711 וכו' שבעת. קרית שמונה ומיצור

לתושבי תל־אביב היכונו למשחק השנה כוכבי הכדורסל הישראלי נגד כוכבי הרלם
כרטיסים ב„רוקוקו" וביתר המשרדים.
התכנסות קודש לועד למען החייל

הנהלת
קפה־פיאנו „קרטייה"
גאה להציג את הזמרת־פסנתרנית מניו־יורק

JUANITA SMITH

חואניטה סמית
תחופעות ערב ערב
(הנחה לחיילים במדים)
ת"א, שד' שאול המלך 2, להזמנת מקומות מראש טלפון: 259843

חיפה מועדון בימת הבידור התיאטרון הקל
בהנהלת אלי אבזאלי
רח' יוסף 47 טלפון 012519, 600000
2 הופעות אחרונות
הערב יום ששי ומחר מוצ"ש
* סילבן ויאר — בהופעת פרידה (רק ביום ששי)
* VENDRYES & PARTNER — צמד אילוזיוניסטים נפלא מהולנד
* LES CARRAIBES — בריקודי לימבו מהאיים הקריביים
* לורי דוידסון — חשפנית מצויינת ממרוקו
* עמי שביט — זמר ישראלי מצליח

בגן־„הוואי" כל ליל ומוצאי שבת
תזמורת הוואי
ליד המיקרופון הזמר ז'ק בורג
מחירים עממיים

ב„חאן" הירושלמי

היום יום ו' 3.5 בשעה 3.00 אחה"צ	סימפוני חאן לילדים „פליפר והפירטים"
ובשעות 21.00, 23.00	„הקונפורמיסט"
מחר מוצ"ש 4.5 * בשעה 6 ושש דקות בערב	ערבית מוסיקלית בשיתוף עם „צוותא" ת"א סדרה 11 11 **סדרה 6:6** מנהל מוסיקלי ומנחה. נעם שריף תכנית מוצרט
ב־9.30 בערב *	„מוסיקת נשמה יהודית" עם: גיורא פיידמן — קלרנית JEWISH SOUL MUSIC with GIORA FEIDMAN
ב־12.00 בלילה	מועדון „מתח בחצות" „החתול בעל 9 הזנבות"
יום א' 5.5 וביום ב' 6.5 * ב־8.30 בערב	תיאטרון החאן מציג: „אידיליה משפחתית"
יום ג' 7.5 ב־8.30 בערב	„מחכים לגודו" טרגיקומדיה בשתי מערכות מאת: סמואל בקט
יום ד' 8.5 * ב־9.00 בערב	ערב פולקלור לתיירים עם: „עובל"
יום ה' 9.5 * ב־8.30 בערב	תיאטרון החאן מציג: „אידיליה משפחתית"
יום ו' 10.5 בשעות: 10, 12, 14	לרגל ל"ג בעומר 3 הצגות: ההרפתקאה הגיאוגרפית לילדים ולנוער „נוסע הקסמים"

* הנחה לחיילים, סטודנטים ומוסדות לפי אישורים בקופת החאן.

בעלו במילואים
לילית נגר / זאק כהן / בוריס סבירנסקי
כתב וביים: יואל זילברג

הערב 3.3	גבעתיים „שביט"	9.00
מוצ"ש 4.5	יפו „אלהמברה"	7.30—9.30
יום ב' 6.5	בית שאן „ירדן"	9.00
יום ג' 7.5	תל־אביב „בית החייל"	8.30

כרטיסים לאן אצל „יוקי", ככר דיזנגוף 14 טלפון 222445 תל־אביב
מפיקים: גורן היצחקי טל 222753

תיאטרון השמש
שירי תיאודורקים
לאור יוני וחבורת תיאודוראקים

חדש! תקליט שירי תיאודורקיס בעברית! בהופעות!

כפר־סבא „עמל"	הערב 3.5	ב־9.00
תל־אביב „בית חמורת"	מחר 4.5	ב־9.00
הרצליה „דוד"	יום ו' 10.5	ב־9.00
תל־אביב „בית החייל"	מוצ"ש 11.5	ב־8.30

לווי: התזמורת המקורית של תיאודורקיס
כרטיסים ב„הדרן" טלפון 248703 — וביתר המשרדים ובערב ההופעה בקופה טלפון 238368
כרטיסי הנחה לסטודנטים ולקבוצות מאורגנות במשרד „הדרן". תיאטרון השמש, טלפון 228265
ניהול והפקת הצגות: „כורי" הפקות, טלפון 456113, ת"א

להקת „כוורת"
סיפורי פוגי

חיפה „שביט"	הערב 3.5	ב־9.30
תל־אביב „אהל"	מוצ"ש 4.5	ב־9.30
יפו „אלהמברה"	יום ב' 6.5	ב־9.00
יפו „אלהמברה"	יום ג' 7.5	ב־9.00
ראשון־לציון „תפארת"	יום ה' 9.5	ב־9.15

כרטיסים: „רוקוקו" דיזנגוף 58 וביתר המשרדים

קיט חופש ונופש על שפת הים בסביבה טבעית פראית מקסימה, למדרגלות צוק ראש הנקרה.

קוטג'ים נוחים. שרותים צמודים
מטבח צרפתי כשר.
מועדון לילה ממוזג.
ברכת שחיה.
מתקני ספורט.
קולנוע פתוח.

מגרש משחקים לילדים.
40 דונם דשאים ומשטחי ירק.
חדר משחקים.
סוסי רכיבה.
מופעי בידור.

הצעה מתוקה לזוגות בירח דבש
במחיר מיוחד

להזמנת מקומות פנה לכפר או בסוכנויות.

כפר הנופש הבינלאומי ראש הנקרה
ת.ד. 350 נהריה. טל. 04-968595, 968155

פרסום תובל

— גזור ושמור —

המרכז לטלויזיה לימודית
מגיש:
תוכניות מיוחדות
השבוע: י"ג באייר — י"ח באייר (5.5—10.5)

באטיק על בד
בחיה עוזיאל מלמדת הדפסה על בד בשיטת הבאטיק
יום ראשון, י"ג אייר, 5.5, שעה 16.00

שח־מט, שעור מס' 28
יום ראשון, י"ג אייר, 5.5, שעה 16.15

ביני לבינך — מחיצות עדתיות
דיון בבעיה: „האם יש אפליה עדתית בישראל ?"
הצופים מוזמנים להשתתף במשדר תוך מתן תשובות על השאלות לפי הוראות המנחה. פרטים נוספים ונוסח השאלון במודעה נפרדת.
יום ראשון, י"ג אייר, 5.5, שעה 16.35

הורמונים
פרק בביולוגיה למתכוננים לבחינות הבגרות ולכל שוחרי מדע־החיים.
יום שני, י"ד באייר, 6.5, שעה 16.40

האיזמרגד של הקיסר
דני וגיל במסע בלתי־רגיל אל רומא של הקיסרים. תוכנית באמנות.
יום שני, י"ד באייר, 6.5, שעה 17.03

לפגוש את הורינו
מן הסדרה „יעוץ והכוון". הורים וילדים נפגשים כדי לדון יחד עם בעיותיהם.
יום שלישי, ט"ו אייר, 7.5, שעה 16.00

איי הים הדרומי
מן הסדרה „עמים וארצות"
יום שלישי, ט"ו אייר, 7.5, שעה 16.38

בחצר הפלפלים
סדרה חדשה לגיל הרך ולכל בעלי נפש צעירה
יום רביעי, ט"ז אייר, 8.5, שעה 16.00
יום ששי, י"ח אייר, 10.5, שעה 16.00

המפתח
סיפור כנה ורגיש על ערב אחד עצוב בחייו של „ילד־מפתח"
יום רביעי, ט"ז אייר, 8.5, שעה 16.33

מתח חילופין
פרק בתורת החשמל במסגרת הפינה הטכנולוגית
יום רביעי, ט"ז אייר, 8.5, שעה 17.00

ל"ג בעומר
תוכנית לחג עם גיל אלדמע ועזריה אלון
יום חמישי, י"ז אייר, 9.5, שעה 16.37
יום שישי, י"ח אייר, 10.5, שעה 16.30

טלנוער
המגזין לבני הנעורים
יום חמישי, י"ז אייר, 9.5, שעה 17.00

— גזור ושמור —

רשות השידור

מני פאר
בהקלטה פומבית

"ממני מני"

ביום ראשון, 5.5.74, בשעה 20.30 באולם „בית הסתדרות המורים" רחוב בן־סרוק א, תל־אביב

בהשתתפות:—
* העיתונאי שלמה נקדימון — מאחורי הקלעים של המטבח הפוליטי
* גב' דליה ניר — מי ומה ב„שומרי משקל"
* בחלק האמנותי
* יואל שר
* שמעון ישראלי ותזמורתו
* שלישיית אדלר — מפוחית פה.
* מפיק ועורך: מני פאר
* כרטיסים: „הדרן", אבן־גבירול 90, תל־אביב.

אורח, שלם את אגרת הרדיו והטלויזיה.

תקליט פסטיבל הזמר והפזמון תשל"ד

מקום ראשון: שלמה ארצי ולהקת גבי תפוח
מקום שני: אילנית
מקום שלישי: יגאל בשן
ושאר שירי הפסטיבל
* כל הבצועים המקוריים
תקליט הד־ארצי ורשות השידור

התיאטרון יגלנציג:

אילי גורליצקי
תמי ספיבק
דידי לוקוב

אולי תשאלי לאלוהות־בקר?

ת"א „בת דור" הערב 3.5 ב־12, 9.30

ירושלים בית העם מוצ"ש 4.5 ב־9.00
קרית גת „עשור" יום ב' 6.5 ב־9.00
תל־אביב „בת דור" יום ג' 7.5 ב־9.00
טבריה קולנוע „חן" יום ד' 8.5 ב־9.00
כרטיסים במשרדים. טל. בת דור 263178

תערוכת הפרחים הבינלאומית
פסטיבל פרחים ואמנים · הפארק הלאומי · רמת גן · 25.4-4.5.74
יופי שצריך לראותו...

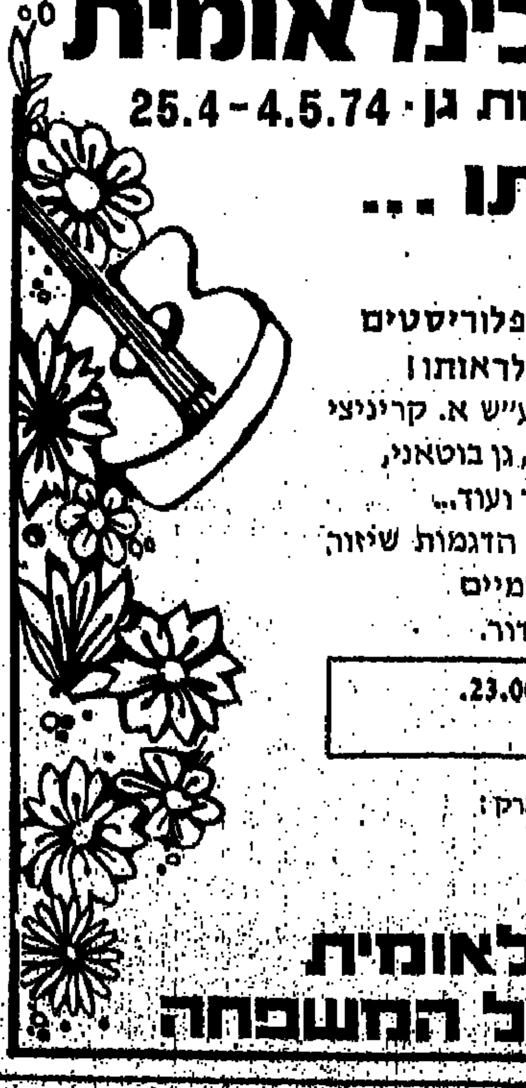

מאות אלפי פרחים, שזורים בידי טובי הפלוריסטים
מישראל ומהעולם - זהו יופי שצריך לראותו!
ישראל ועוד 22 מדינות מציגות בפארק הלאומי ע"ש א. קריניצי
ברמת־גן מאות אלפי פרחים, צמחייה טרופית, גן בוטאני,
צמחייה בתרבות מים, אקווריום ענק ועוד ועוד...
ברחבת האירועים יתקיימו בתקופת התערוכה הדגמות שיזור
פרחים אמנותי בידי פלוריסטים בינלאומיים
וישראליים, מופעי אמנים והופעות בידור.

התערוכה פתוחה מדי יום מ־10.00 עד 23.00.
בימי ששי מ־10.00 עד 15.00.

תחבורה באוטובוסים של „דן" עד לפתח הפארק:
מתל־אביב — 30, 35, מרמת גן — 67.

תערוכת הפרחים הבינלאומית
התערוכה בה מבקרים עם כל המשפחה

מפגש הכלניות
הערב יום שישי 3.5
פתיחה חגיגית עם
גבי שושן
ותזמורתו
תזמורת הכלניות
במוצאי־שבת 4.5
תכנית אמנותית
תזמורת הכלניות
בימי שלישי
ריקודים לצלילי
תזמורת הכלניות
רחוב שונצינו 4,
מקביל לרח' המסגר ת"א

מועדון 77
פתוח
ערב ערב
עם
ריקי מנור
יעקב נגר
עורכים
מסיבות בר־מצוה,
בריתות, חתונות
ושמחות אחרות
עד 200 איש
להתקשר לפנה"צ 246990
תא. בן יהודה 77
טל. 230000

אלף לילה ולילה

תיאטרוני ישראל

הבימה — התיאטרון הלאומי
שלום שלום ואין שלום
תל־אביב האולם הגדול מוצ"ש 4.5 ב־8.30
יום א' 5.5 ב־8.30
הבעל הנצחי
תל־אביב, האולם הקטן מוצ"ש 4.5 ב־9.00

התיאטרון הקאמרי
נעורי ורדה'לה
מוצ"ש 4.5 תל־אביב
הצגת תיאטרון חיפה
הצילו
יום א' 5.5 תל־אביב
יום ב' 6.5 תל־אביב
השחף
יום ג' 7.5 תל־אביב

התיאטרון העירוני חיפה
הצילו
מחר מוצ"ש 4.5 חיפה
יום א' 5.5 תל־אביב
סיקבסטר 72
מחר מוצ"ש 4.5 בית
יום ב' 6.5 חיפה — תיאטרון

פרסום בכין

התיאטרון הלאומי הבימה — הבימרתף
יום אחד לפני...
מאת מוטי בהרב ובבימויו
משתתפים: אורח בר־אור, יאיר רובין (קויה), מנחם עיני, יוסי וירז'נסקי, שלם קינן
הערב, יום ו', 3.5 ב־9.30 • מוצאי־שבת, 4.5 ב־9.00
טלפון הקופה בתל־אביב 283742

בימות בתיאטרון
בתאטרון
ת"א מנדלי 7 טל. 230030

המלחמה האחרונה (שם זמני)
בהשתתפות: טוביה צפיר, גליה ישי, דני מסינג.
הערב, 3.5 2 הצגות ב־9.30 ובחצות
מחר, 2 הצגות ב־8.30 — 10.30

מסע הקסמים
הצגה לילדים
מחר, שבת, 4.5, ב־11.00 לפנה"צ
כרטיסים ב„יוקי" (לאו) ובמשרדים ויפני ההצגה בכוערון טלפון 234139 לבאורגנים טלפון 246246/7 לפני־הצהריים

הבלט הקלסי
הערב 3.5 אולם יד למגינים יגור 9.00 בערב
יום ראשון, 5.5.74, המרכז הקהילתי מצפה רמון 8.30 בערב
יום שלישי 7.5 מוזיאון תל־אביב 8.30 בערב
יום חמישי, 9.5 אולם „עצמאות" בת־ים
יום שלישי, 14.5 אולם „ניצן" קרית־ים 8.30

רות עוזיאל
פרפסיכולוגית
מגדת עתידות בקפה וחגורה
דור חמישי למגלי עתידות ממוצא בירואי
עוזרת בפתרון בעיות מכל סוג שהוא

הבעת תודה
מצבי הנפשי היה בשפל המדרגה, בעיותי העיקו עלי כאבן שאין לה הופכין. כמעט לא ידעתי אנא אפנה. המליצו בפני על הגב' עוזיאל אשר העניקה לי טיפולים מיוחדים. היום אני מברכת על הרגע. אני כאדם שנולד מחדש. אור הופיע לפתע בחיי וכל זאת הודות לטיפולה של גב' עוזיאל.
א. ציון

הזמנות תור רק בטלפון 828706 תל־אביב

Lee עושה אנשים יפים.

תיאטרון ליך מציג:
גבי עמרני
בקומדיה המצליחה של אלי שגיא
בני הדוקטור
תל־אביב „אהל" הערב 3.5 ב־9.00
קרית־חיים „היובל" מוצ"ש 4.5 ב־9.15
יבניאל „מקהל" יום א' 5.5 ב־8.30
תל־אביב „בית החייל" יום ב' 6.5 ב־8.30
הפקת יוקי (לאו) 222445

תיאטרון סף מציג
זאב רווח
בתפקיד
פאפא ליאון
הרצליה „דורי" הערב יום ו' 3.5 ב־9.00
תל־אביב „בית החייל" מחר מוצ"ש 4.5 ב־8.45
חיפה ת. עירוני יום א' 5.5 ב־9.00
פתח־תקוה „שלום" יום ג' 7.5 ב־9.00

אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת תל־אביב
מועדון בר־מינן
היום החל משעה 21.00 ריקודים לצלילי תזמורת
* עונות השנה
בתוכנית האמנותית:
דני גרנות ותזמורתו בתוכניתו החדשה
באודיטוריום בר־שירה יוקרן בשעות 22.00, 24.00
סרט מעולה
מחר מוצ"ש 4.5 בשעה 21.00 במועדון בר־מינן
ריקודים לצלילי תקליטיה עשירה
*
באודיטוריום בר־שירה יוקרן בשעה 21.00
סרט מעולה
* חיכונו לפתיחת בית־תה במועדון בר־מינן.
*
הכניסה עם תעודת סטודנט בלבד

הועד למען החייל תל־אביב—יפו
בית החייל ע"ש יוסף ברץ
רחוב וייצמן 60, תל־אביב

תכנית השבוע בתיאטרון
מוצ"ש 4.5.74 — „פאפא ליאון" — תיאטרון סדן, שעה 20.45
שני, 6.5.74 — „בני הדוקטור" — תיאטרון לילך, שעה 20.30
שלישי, 7.5.74 — „בעלי במילואים" — תיאטרון חזון, שעה 20.30
חמישי, 9.5.74 — „פאפא ליאון" — תיאטרון סדן, שעה 20.30
מוצ"ש, 11.5.74 — „שירי תיאודורקיס" — שעה 20.30

תכנית השבוע בדיסקוטק
(בין השעות 21.00—24.00)
בתכנית הקבועה: מוסיקת רקע, מוסיקה לריקודים, בר.
מוצ"ש, 4.5.74, מוצ"ש, 11.5.74
מחיר הכרטיס: 5.— ל"י כולל משקה ראשון
בימי חול: יפתח הדיסקוטק לפי הזמנה.

נשף ריקודים יתקיים ב„אולמי תחביב"
רחוב אבן־גבירול 68, תל־אביב
במוצאי שבתות 4.5.74, 11.5.74
החל משעה 8.00 בערב
עם תזמורת חיל האוויר
בניצוחו של רס"ן ארוך טייץ
בתכנית האמנותית:
הזמרת החיילת מלי למבז

תערוכת הצייר חיים פריבר
תפתח ביום ה', 9.5.74, בשעה 5.00 אחה"צ בפואייה התיאטרון בבית החייל, תל־אביב, רחוב ויצמן 60.
שעות הבקור בימי חול: 17.00 — 19.00
התערוכה תנעל ביום ה', 23.5.1974.

מסעדת הדייגים
נחל אלכסנדר — מכמורת
בימי שישי ושבת 3-4.5.74
משעה 10 בערב ועד אור הבוקר

הפתעה!!! לראשונה בנחל אלכסנדר
פיאנו בר — עם מטעמי דגים ובשר.
בהנחלת **שייקה — „מתי"** בע"מ חולון.
עם: * אביבה חד — כוכבת הזמר * דני לאווט — חיקויים ומערכונים * מלכה דביר — זמרת * איציק אייש — בשירים ים תיכוניים * לאון ורדימון — בדרן עם 200 ק"ג של צחוק.
שימו לב!!! המקום ניתן להשכרה: לשמחות, בר־מצוות, בריתות גם בשעות הצהריים וכו'... עם מאכלים לפי הזמנתכם * אווירה אינטימית * מוסיקת רקע * שייט בנחל.

מועדון לילה
חצות פלוס
רחוב הרצל 15 נתניה
ביום שישי 3.5.74
ערב בידור וזמר
* ששי קשת
* צחי נוי
חקיין ובדרן
* ליווי מוסיקלי להקת הקשתות
משקה וכיבוד
מוגש לשולחנות
הכניסה לזוגות בלבד.

נתן גלבוע מציג
שמעון דז'יגן
בתכנית חדשה!
מאמע אחה צוחק...
בימוי: שמואל עצמון
תל־אביב „נחמני" מחר מוצ"ש 4.5 ב־7.00—9.15
חיפה „אורה" הערב 3.5 ב־9.00
כפר־סבא „עמל" יום ב' 6.5 ב־8.30
בת־ים „בת־ים" יום ג' 7.5 ב־9.00

ב"ה
לסטודנטים דתיים
ערב בידור
במוצ"ש 4.5 משעה 8.30
באולם **בני ברית**
בתכנית:
ששי שקת
הזמר חדרום אמריקאי
ג'רי אוון
מרגלית צנעני
ריקודים לצלילי תזמורת
הויקטורינים
נא לדייק

דני פלג מציג:
ערב שירי
בובי לויד
להקת ג'או
ת"א „בית ליסין" הערב 3.5, 2 הצגות ב־9.30, 11.30
תל־אביב „בת־דור" מחר מוצ"ש 4.5 ב־9.00
כרטיסים „הדרן" ויתר המשרדים. הזמנת הצגות טלפון

קולנוע לימור
ת"א, אבן גבירול 30
הערב
בשעות 9.30—11.30
הסרט
„דו קרב הענקים"
עם:
* דין מרטין
* רוברט מיטצ'ם

ירח דבש נפלא בנהריה ובאילת
בהנחות גדולות
רק באמצעות
און ארוח ונופש בע"מ
חיפה, הרצל 22
תל־אביב, ריינס 4
אלנבי 113

יד יצחק בן־צבי
ירושלים
לתשומת לב הציבור
מודעת
„השבוע ביד יצחק בן־צבי"
תופיע מעתה בעתוני יום א' בשבוע

מועדון „דרייב־אין"
מציג הלילה בשעה 10.00
הסרט
„הרפתקאה בפוסידון"
* ג'ין הקמן
* שלי ווינטרס
* ארנסט בורגניין.

עתידך בידך!! יעוץ לעתיד!
לפי כף יד וכתב יד (גרפולוגיה) • בנישואין • עסקים • בריאות • גילוי כשרונות • הכוונה מקצועית.
אורדון יצחק, דרך בן־צבי 16, יפו (ליד אלהמברה) טלפון 886992
בשעות 1—10, 4—8. ביום שישי 2—10

חאן הדקל
מסעדה בלקנית
כביש לוד — אור יהודה
הננו שמחים להודיע ללקוחותינו הנכבדים, כי קבלנו טלפון ומספרו
75 64 80
ונבקשכם לרשום אותו לפניכם.
בתודה ולהתראות

מועדון קולנוע „בן־יהודה"
תל־אביב
הערב יום ו' 3.5
בשעות 9.30 וב־12.00 (חצות)
„הנשרים משטו עם שחר"
סרטו הגדול של אליעזר בלין
עם: * ריצ'ארד ג'ונסון
* ברונה אינפורד
מומלץ גם לאוהבי הסרט

דוד נהג,
לא ראיתי את אבא שלי השריונאי
כבר שלש שבועות.
תן לו פרס אליו!
דני

הסינמטק הישראלי
בית עובד העיריה, רח' פומבדיתא 4
שבוע סרטי מלחמה
4/5 ב־18.30: הקרבינייארים — ז'אן לוק גודאר (דובר צרפתית, תרגום לאנגלית)
ב־21.00: אדם בקרב — פרנצ'סקו רוסי
6/5 ב־16.30: הגנבעל ברוקס — מייקל וינר
ב־18.30: אדם בקרב — פרנצ'סקו רוסי
ב־21.00: שבילי תהילה — סטנלי קובריק.
7/5 ב־18.30: חור בלבנה — אורי זוהר, אברהם הפנר
ב־20.00: דיון על הסרט „לאן נעלם דניאל וקס" בליווי קטעים מהסרט והקרנת סרטיו הקצרים של אברהם הפנר „המלט ג'וניור", „לאט יותר".
8/5 ב־16.30: במלכודת המוות — פיטר קולינסון
ב־18.30: אדם בקרב — פרנצ'סקו רוסי
ב־21.00: הקרבינייארים — ז'אן לוק גודאר (דובר צרפתית, תרגום לאנגלית)
9/5 ב־18.30: הבלדה לחייל — גרגורי צ'וכראי
ב־21.00: טירת בעתנים — סידני פולק
10/5 ב־14.30: או, איזו מלחמה נפלאה — ריצ'ארד אטנבורו (יוקרן במוזיאון ת"א)
טל. משרד: 284425 טל. הקופה: 239865

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים / המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ה ללימודי „מוסמך" ותעודה

הרשמת מועמדים לשנת הלימודים תשל"ה ללימודים לקראת התואר „מוסמך" וללימודי תעודה תסתיים ביום ו', י"ג באלול תשל"ד (30.8.74) פרט לתחומי הלימוד לידם יצויין תאריך שונה.

מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי"ס

הפקולטה למדעי החברה
בתחום: החוג לפסיכולוגיה
סיום הרשמה 23.5.74

הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע
ביה"ס למדע שימושי וטכנולוגיה
המרכז להוראת המדעים

הפקולטה לחקלאות

הפקולטה למשפטים
המכון לקרימינולוגיה

ביה"ס לספרנות —
סיום הרשמה 30.6.74

ביה"ס לעבודה סוציאלית

המרכז להכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים —
סיום הרשמה 31.10.74

הפקולטה לרפואה
מדעי הרפואה הבסיסיים
נוירוביולוגיה
בריאות הציבור
תעודה באופתלמולוגיה

ביה"ס לרוקחות

מועמדים לפקולטות: מדעי הטבע, מדעי הרפואה, רוקחות, ספרנות ועבודה סוציאלית — חייבים לפנות לפקולטה לייעוץ מוקדם לקבלת טפסי הרשמה.

המועמדים ימציאו גליונות ציונים למזכירות הפקולטה אליה הם מבקשים להתקבל (מועמדים לפקולטה למדעי החברה־מתבקשים להמציא את גליונות הציונים ב־3 העתקים).

המעוניינים יירשמו במשרד לקבלת תלמידים. טפסי הרשמה וה„מדריך לתלמיד החדש" ניתן לרכוש תמורת 3 ל"י (ע"י פניה אישית או בכתב) ב„אקדמון", גבעת רם, ירושלים 91999, ת.ד. 41, ירושלים.

ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלחו הטפסים והמדריך; חיילים בשירות חובה יקבלו את הטפסים והמדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית.

בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה בחו"ל יירשמו במשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים. בוגרי האוניברסיטה העברית בירושלים המבקשים להמשיך לימודיהם באותה הפקולטה, יירשמו במזכירויות הפקולטות.

מועמדים מגוייסים שחל עליהם „חוק החייל המשוחרר"

מועמדים שהתקבלו בתשל"ד, מחזור א' ומפאת גיוסם נבצר מהם ללמוד בשנה זאת, קבלתם תקפה לשנת הלימודים תשל"ה באותו תחום לימודים אליו התקבלו — בתנאי שיפנו בכתב במועד ההרשמה למשרד לקבלת תלמידים, בבקשה למימוש קבלתם לתשל"ה.

מועמדים שלא יפנו במועד — קבלתם לתשל"ה אינה מובטחת.

המעוניינים להתקבל על־סמך חוק החייל המשוחרר חייבים לצרף לבקשתם אישור משלטונות הצבא לזכאותם במסגרת חוק זה.

קורסים מזורזים

למבוגרים ● לנוער ● קורסי בוקר/ערב

הנהלת חשבונות

בהדרכת רואי חשבון מוסמכים ● מבחני גמר בבית הספר ● סוגים: 1 + 2, 2, 3
קורס ערב חדש 8.5 ● בוקר חדש: 15.5

נקוב בשיטת IBM

● כולל קורס חינם בכתבנות ●
● קורס מזורז כ־6 שבועות נפתח ביום חמישי ●

פקידות ומזכירות

קורספונדנציה ● כתבנות ● חשבונאות
קורס ערב חדש ב־9.5 ● בוקר חדש 14.5

כתיבה במכונה

קורס מזורז בשיטה עיוורת ב־12 שעות

★ אחריות להצלחתך בבחינות ★

שירותל

תל־אביב, אלנבי 140 (התחנה המרכזית), טל. 724335
תל־אביב, רחוב דיזנגוף 82 (ליד ככר דיזנגוף)
ירושלים, מרדכי בן־הלל 10 (ס. בן־יהודה), טל. 232748
רמת־גן, רח' ז'בוטינסקי 54 (מול רמה), טל. 724335

אנגלית

קורס אוניברסיטאי בכתב

בעריכת ד"ר נ' ברקוב

הקורס מיועד לבוגרי בתי־ספר תיכוניים המתעדים להמשיך בלימודיהם באוניברסיטה.

25% הנחה לנרשמים החודש לרגל פתיחת הקורס

פרטים והרשמה: מישלב, ויצמן 53 ת"א, ת.ד. 373

אוניברסיטת חיפה — בית הספר לחינוך של התנועה הקבוצית

לימודי חינוך

אורנים

שנת השתלמות במקורות ישראל

בשנת תשל"ה תתקיים באורנים שנת השתלמות במקורות ישראל.
הלימודים יערכו בדרך של שעורים וסמינרים שיינתנו ע"י סגל ההוראה שבסמינר ועל־ידי מרצים מאוניברסיטאות.

נושאי הלימודים:

א. **המקרא, הגותו ומפרשיו:** (פרקים נבחרים בתנ"ך; השקפת העולם המקראית).

ב. **תלמוד ומדרשי חז"ל:** (מבוא לתלמוד ולמדרש; הסיפור במדרש; סוגיות בתלמוד).

ג. **הלכה ומנהג** (הקודיפיקציה של ההלכה: חגי ישראל, מקורותיהם ומנהגיהם).

ד. **תולדות א"י וישובה ותולדות עם ישראל:** (פרקים נבחרים בתולדות א"י בימי המקרא והתלמוד וזיקת העם לארצו; פרקים בתולדות יהדות ספרד ואשכנז).

ה. **הגות יהודית:** (פרקים נבחרים בפילוסופיה יהודית, בקבלה ובחסידות; אמונות ודעות).

ו. **חינוך לזהות יהודית**

הקורס מיועד בעיקרו למורים היוצאים מעבודתם לשנת השתלמות, ולשליחים ואנשי חינוך בתנועות הנוער בארץ ובגולה. יתקבלו גם מספר מצומצם של תלמידים שאינם פעילים כעת בשטחים אלה, אבל קרובים אליהם בהתעניינותם ומעוניינים בשנת לימודים מרוכזת מסוג זה.

תשומת הלב תוקדש בקורס לדרכי ההוראה של הנושאים וכן לבעיות העולות במיפגש של צעירים עם מקורות ישראל.

בעניין ההרשמה לקורס יש לפנות למזכירות הפדגוגית באורנים, דואר קרית־טבעון, טלפון: 932143, 931142.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב באר־שבע

מודיעה על

פתיחת ההרשמה

ללימודים לקראת תארים מתקדמים

לשנת הלימודים תשל"ה

בפקולטה למדעי הטבע:

במחלקות: ביולוגיה (פיזיולוגיה של צמחים; פיזיולוגיה של יונקים; גנטיקה וציטוגנטיקה; ביולוגיה מולקולרית; ביוכימיה).
מתמטיקה
פיסיקה
כימיה (פיזיקלית, אורגנית ואי אורגנית)
גאולוגיה
מדעי הגרעין (אנרגיה גרעינית).

בפקולטה למדעי הטכנולוגיה:

במחלקות: הנדסת מכונות
הנדסת חשמל
הנדסת כימית
הנדסת תעשיה וניהול
הנדסת חומרים

הערות: 1. קבלת התואר M.Sc. מותנית עדיין באישור למתן תואר שני ע"י הפקולטות למדעי הטבע והטכנולוגיה באוניברסיטת בן־גוריון בנגב ע"י המועצה להשכלה גבוהה.
2. באוניברסיטת בן־גוריון קיימת אפשרות להשתלם לקראת תואר שלישי (Ph.D) במחלקות כנ"ל, כפוף לאמור בהערה 1.

לקבלת פרטים נוספים וטפסי הרשמה נא לפנות אל המזכירות ללימודי מוסמכים ותלמידי מחקר, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053, טלפון 057-71241, או אישית לחדר 2/א בבית היאס, באר־שבע.

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למדעי הרוח

מודיעה

טקס חלוקת תעודות בוגרים (ב"א)

יתקיים ביום ג' בסיון תשל"ד (28.5.1974).
על המקום והזמן תישלחנה הודעות לבוגרים.
סטודנטים אשר סיימו לימודיהם וטרם קיבלו הודעה על זכאותם להשתתף בטקס הבוגרים, מתבקשים לפנות מיד למזכירות לעניני תלמידים, בנין מאפיק חדר 102.

חיל הים

פנימיה למכונאות ימית

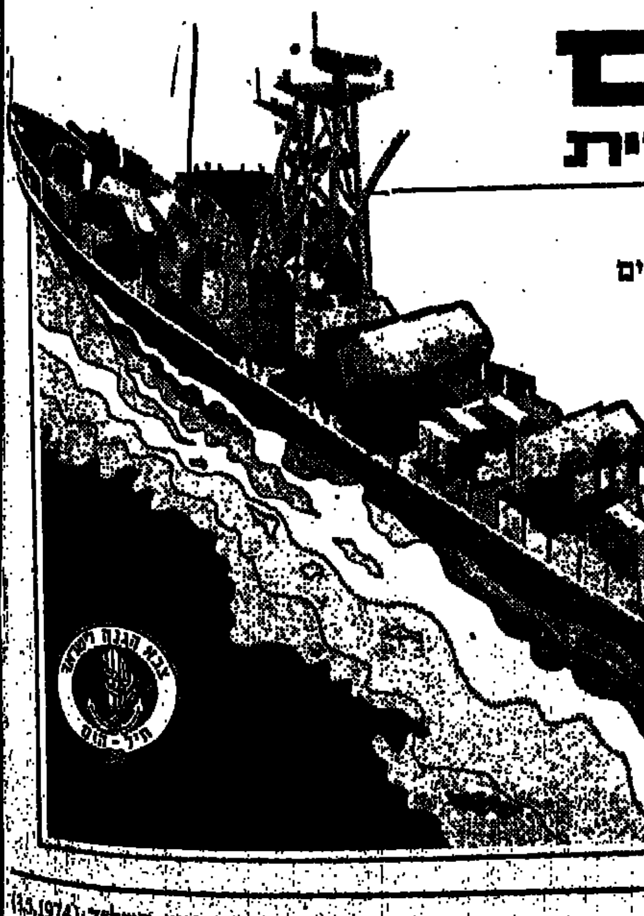

„הכשרה" קדם צבאית

חיל־הים פותח פנימיה למכונאות ימית עבור נערים העומדים להתגייס לשירות חובה בצה"ל.

בפנימיה ילמדו הנערים את מקצוע המכונאות הימית ויעסקו במסגרת שירותם בחיל־הים. לאחר מכן יוכלו להצטרף במקצוע זה לצי הסוחר.
הקורסים כוללים אימונים ולימודים עיוניים וימשיכו כ־10 חודשים.
המסיימים בהצלחה יגויסו לשרות סדיר בחיל־הים.

- מתקבלים נערים בגיל 16½—17½ בעלי השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.
- החניכים בקורס לא ידרשו לשלם כל תשלום ויקבלו בעת הקורס מגורים, מדים, מזון והטבות שונות (שק"מ, ונסיעות).
- החניכים בקורס יקבלו דמי כיס בסך —.65 ל"י.
- למשוחררי חיל־הים אשר סיימו קורס זה ניתנת עדיפות בקבלתם לעבודה ולקורסים של צי הסוחר.
- תמורת הקורס יהיה על החניכים להתחייב לשנת קבע

פרטים והרשמה בלשכות הגיוס האזוריות.
המעוניינים לקבל פרטים בכתב יפנו אל דאר צבאי 1074.

האגודה לקידום תרבות

התיאטרון לילדים ולנוער

„תעלולי סקאפן"

מאת: מולייר
תרגום: נתן אלתרמן
במוי: יוסף מילוא
תפאורה ותלבושות: אלי סיני
תאורה: יחיאל אורגל

משתתפים (לפי הא"ב): מוסקו אלקלעי, עזריאל אשרוב, רפי טיילור, גדי וגיל, דליה כהן, יואל מקוב, משה נתן, מלי סיטו, חנה ריבר ודוד שליט.

3.5.74	חיפה תיאטרון חיפה	10.30
5.5.74	ירושלים תיאטרון י"ם	10.00
6.5.74	ירושלים תיאטרון י"ם	10.00
7.5.74	ירושלים תיאטרון י"ם	10.00
8.5.74	ירושלים תיאטרון י"ם	10.00
9.5.74	ערד מרכז קהילתי	10.00

„בת המלך"

5.5.74	ערד מרכז קהילתי	11.00
7.5.74	גבעתיים „שביט"	11.00
8.5.74	נתניה „שרון"	10.00
9.5.74	חיפה תיאט. חיפה	10, 11.45
10.5.74	חיפה תיאט. חיפה	10.00

„עולם הפנטומימה"

5.5.74	שדרות ביה"ס שקמים	9.30
5.5.74	שדרות ביה"ס נעוז	11.30
7.5.74	מוסד ניצנים	9.30
7.5.74	אופקים מרכז הנוער	12.30
9.5.74	שפיר אבן שמואל	9.30
9.5.74	עוזה בית הגדי	12.00

„מי אתה מסייה מולייר"?

3.5.74	יפו מרכז להכשרה מקצועית	9.00
5.5.74	רמת גן ביה"ס „ניצנים"	8.30
	ר"ג פרדס רח' אמנון ותמר	10.30
6.5.74	באר יעקב מוסד יוהנה ז'בוטינסקי	9.00
7.5.74	נתיבות מרכז קהילתי	10.00, 11.30

„מנפלאותיה של לאה"

5.5	שדרות ביה"ס עץ חיים	9.30
5.5.74	שדרות הרא"ה	11.00
7.5.74	שפיר אבן שמואל	9.30
7.5.74	עוזה בית הגדי	12.30
9.5.74	עוזה מעגלים	9.30
9.5.74	מרחבים גילת	11.30

עיריות, מועצות מקומיות וקיבוצים המעוניינים בהצגות ובמופעי צוות לקייטנות בחודשי הקיץ — נא להתקשר בכתב למשרד התיאטרון.

משרד החינוך והתרבות, רח' צבי ברוק 1 תל אביב, טל. 51409

האם יש לך טעם בלבוש?

האם את מתעניינת באופנה?

האם את מוכנה ללמוד ציור ותכנון אופנה בביתך ובזמנך הפנוי?

המרכז לאופנה בשיתוף עם המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב יבחנו בביתך את כשרונך והתאמתך למקצוע ציור ותיכנון אופנה.

לכבוד — תלוש
המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב, ת.ד. 28124 ת"א, למח' 99
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון למקצוע ציור ותכנון אופנה.
שם .... כתובת .... גיל ....

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב

למד חינם לתעודת בגרות!

בתכנית המיוחדת G.C.E.

* 4 מקצועות בלבד
* אין חובת בחינה במתימטיקה
* הלימודים בתכתובת

שכר הלימוד ימומן ע"י משרד החינוך והתרבות.
לזכאים במסגרת החוק לחיילים משוחררים תשל"ד — 1973
לקבלת חוברת הסברה נא לפנות למשרדי WOLSEY HALL OXFORD, רחוב בר־כוכבא 28, תל־אביב, טלפון 247295 ת.ד. 11030 ת"א עבור „גבריאלי"

„ביני לבינך – מחיצות עדתיות?"

המרכז לטלוויזיה לימודית

מביא במסגרת הסדרה: „דעתי — דעתך" דיון בין תלמידי כיתה י"ב על הבעיה:

האם קיים בישראל פער עדתי?

הצופים מוזמנים להשתתף במשדר באופן פעיל:
א) גזור ושמור את השאלות המופיעות בידיעה זו. על שאלות אלה יסוב הדיון בעת המשדר.
ב) לקראת השידור הצטייד בכלי־כתיבה, נייר וכ"שאלות.
ג) תוך כדי מישדר ענה על השאלות לפי ההוראות המנחה.
ד) כתוב על גבי נייר את התשובות שניתנו ע"י צוות המתדיינים באולפן.
ה) לאחר המישדר השתמש בשאלות ובתשובות כדי להמשיך בחוג חבריך או משפחתך.

השאלות:

שאלה 1: האם הבדלים במוצא עדתי משמעותיים בקשירת יחסים חברתיים לצעירים בגילכם?

1. ההבדלים אינם משמעותיים אך הפער הולך וקטן.
2. ההבדלים העדתיים כשלעצמם אינם משמעותיים, אולם סייגים חברתיים ודעות קדומות מקשים על קיום יחסים הדוקים.
3. בתקופת הלימודים בבית הספר אין קושי להתחבר אבל כשמתבגרים מתגלים הבדלים המונעים קשרים חברתיים.
4. קיימים פערים עמוקים בגישה לעניינים יסודיים ולכן קשה מאוד לקיים קשרים עדתיים.

שאלה 2: האם תחושת המציאות הישראלית אחידה ומשותפת לבני העדות השונות?

1. התחושה ביסודה שווה: בני העדות השונות המתחנכים בארץ שותפים לתחושת המציאות הישראלית.
2. החוויה המרכזית שלנו היא התחדשות הקיום הלאומי בארץ ובכך אין הבדל בין העדות השונות.
3. החוויה המרכזית בארץ היא: „לבנות ולהיבנות בה". הכל משותפים לבניה. אבל לא כולם „נבנים" במידה שווה.
4. התחושה שונה אצל בני העדות השונות עקב אורח חיים, דרכי חשיבה ומסורות נבדלות.

שאלה 3: מקובל על הכל הצורך במיזוג גלויות. מה מהותו של המיזוג הרצוי לך?

1. דרושה לנו חברה טכנולוגית על־עדתית מבלי לוותר על הרמה בתהליך המיזוג.
2. יש לבנות חברה על בסיס התרבויות השונות אבל להימנע מסכנת הלבנטיניות.
3. תיתכן מיזוגה בין חברה מערבית וקיום אורחות חיים עדתיים.
4. יש לטפח ולשמור על ייחודן התרבותי של העדות השונות גם אם לא נהיה חברה מערבית מובהקת.

מועד השידור: יום א', י"ג אייר, 5.5, שעה 10.35
יום ג', כ"ב אייר, 14.5, שעה 10.35
יום ו', כ"ה אייר, 17.5, שעה 10.10, 12.10

„ביני לבינך — מחיצות עדתיות?"

— גזור ושמור —

הופיעה חוברת שמינית בכרך ד'

מדע לנוער המתבגר — **לדעת**

ובה נושאים מעניינים

כמו: אבני ירח, משבר האנרגיה, הבדלים בין טילים, מדוע מלבין השיער, איך פועלת מכונת התפירה, פינת תחי שלנו ויתר המדורים הקבועים.

שי לכל הזדמנות מנוי על „לדעת"

מחיר חוברת בודדת 1.25 ל"י. דמי מנוי לכרך ד' (10 חוברות) 10 ל"י.

יוצא לאור על־ידי:
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 33.

חוברות בודדות ניתן להשיג בקיוסקים ובדוכנים למכירת עיתונים.

גזור ושלח

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ת"ד 801
ירושלים 91 000
אבקש לחתום על „לדעת" כרך
א ב ג ד
(סמן בעיגול סביב המשבצת המתאימה).
מחיר כל כרך 10 ל"י, ניתן לרכוש אוגדן לכריכת הכרכים א'־ב' ביחד.
מחיר כל אוגרן 1.50 ל"י.
מצ"ב .... ל"י (בשיק או בהמחאת דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.
השם ....
כתובת .... מיקוד ....

המכון הישראלי לקולנוע

הוציא גיליון מיוחד 1 של כתב העת

קולנוע 74

דו־ירחון לקולנוע וטלוויזיה

יוצרי קולנוע על סרטי מלחמה ושלום ישעיהו ניר: הרהורים על הטלוויזיה בזמן המלחמה / פייר פאולו פאזוליני: הקולנוע הפיוטי / סיפור ותסריט נחל חינשופים / ראיון עם מיכאל קאקויאניס / ראיון עם נסים דיין / אלברט קליין: הנושא היהודי בקולנוע הסובייטי / נתן גרוס: הסרט הישראלי 1948—53 / סקירה על כל הפסטיבלים לקולנוע / ועוד.

בגיליון 128 עמודים ותמונות רבות
מחיר החוברת: —.8 ל"י
להשיג בקיוסקים ובחנויות הספרים. הפצה: אטלס
דמי מינוי לשנה (6 חוברות): 40 ל"י
לסטודנטים, תלמידים וחיילים: 35 ל"י
בעניני החתימה והזמנת חוברות נא לפנות:
המכון הישראלי לקולנוע, רח' ליסקי 10, תל־אביב
טלפונים: 453185, 457750

יהושע אורנשטיין, הוצאת „יבנה" ת"א
רח' רמב"ם 26, טל. 611856; אלנבי 80, טל. 623098

ספרים חדשים:

חיי היהודים במזרח אירופה בדורות האחרונים

מאת פרופ' צבי שרפשטיין

תיאור חיי החומר וחיי הרוח של המרכז היהודי הגדול, שהיה במשך דורות מרכז רוחני גדול, שם נבטה לראשונה התנועה הציונית ונפתחה התנועה שיצאה לסלול לפני העם את הדרך לציון. הספר מלווה תמונות.

חגי ישראל

מדריך למחנכת בגיל הרך

מאת ד"ר נחמה ניר־יניב

ספר הדרכה למחנכת, כיצד להקנות לילדים בגיל הרך יסודות של מסורת תרבותית־לאומית, לטפח את חגי ישראל ולהחדיר אותם בלב הילד.

אני ואתה

ספר לגיל הרך

מאת ניצה נפתלי, גליה רבינוביץ

ציורים: איה שמואלי

ספר לילדים בגילים 1—4 ומטרתו ניתן ביטוי מילולי על־ידי הילד לאירועים, רגשות ומחשבות. מיועד לגננות, למטפלות ולאם. ספר חדש מסדרת „תמונות מספרות".

אנו החיות

סיפורים מאת שבתי קפלן

סיפורים ואגדות אשר חפשות הפועלות בחם חן חיות „המייצגות" את האנשים ומשמשות „אספקלריה" לחייהם.
הספר מנוקד ומלווה איורים מעשי ידי אריה גלור.

תעלומה בביתה

סיפורים מהווי בית־הספר

מאת זאב ורדי

צרור סיפורים מרתקים ופרשות מסעירות, אשר גיבוריהם הם נערים ונערות תלמידי כי"ט בישראל — בימינו.

הארנב העליז

שלגיה ושבעת הגמדים

מאת וולט דיסני, עברית: שולמית לפיד

2 ספרים נוספים מסידרת הספרים המצויירים בשלל צבעים, לפי סרטי וולט דיסני. נדפס בהידור רב בתבנית אלבומית.

יוגי הדב

מאת אנה ברברה, עברית: לאה שני.

ספר חדש מסידרת הספרים המצויירים בשלל צבעים, בתמכונת סידרת ספרי וולט דיסני, נדפס בתבנית אלבומית.

להשיג אצל כל מוכרי הספרים בארץ

חדש!

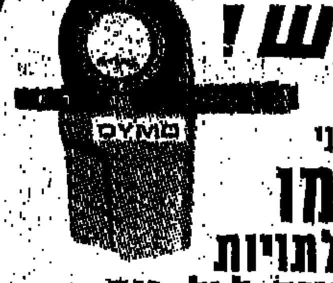

המיני

דיימו

מכשיר לתויות
סימון שווה לכל כיס
לרכישה אצל ספקי דיימו
ובחנויות מובחרות למכשירי כתיבה

מפיצים:
INTRADCO אינטרדקו

בגדי ילדים מעודפי ייצוא

מוצעים למכירה עודפי ייצוא

1. חולצות כותנה לילדים בגילים 2–4, שרוול ארוך ושרוול קצר.
2. בגדי תינוקות בד מגבת לתינוקות עד גיל שנתיים.

המעוניינים לראות דוגמאות מתבקשים להתקשר לטלפון: 03-622571, לבקש את רחל.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה היקרה ביותר או כל הצעה שהיא.

אסקר בע״מ

מפעלי צבעים אספלטים ותעשיות כימיות
ת.ד. 16, חיפה

מודיע לציבור לקוחותיו שהחל מהיום, 3.5.74, שעה 13.00, יהיה מספר הטלפון החדש בבית החרושת:

04-912161

המספר 04-713261 נשאר ללא שינוי

משרד התקשורת
מודיע כי

ביום ששי, י״א אייר, תשל״ד, 3.5.74, בשעה 13.00 אחה״צ

יוחלפו 300 מספרי טלפון בעכו

החילופים הם תוצאה מפיתוח מרכזת הטלפונים בעיר ויאפשר מתן שרות טלפוני טוב יותר לתושבי עכו.

המנויים הנוגעים בדבר קיבלו הודעה ישירה וכן מיכסה של 50 שיחות חינם שנועדה לאפשר להם להודיע את דבר השינוי לכל הבאים איתם בקשרי טלפון.

איך לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות?

החוברת „איך לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות?" מיועדת לכל צעיר ומבוגר המעוניין להשלים את השכלתו התיכונית.

החוברת כוללת:

* תקנות משרד החינוך והתרבות. * תוכנית לימודים בכל המקצועות.
* שאלוני בחינות מהמועד האחרון. * פרטים על אפשרויות הלימוד בקורסי ערב או בכתב לקראת הבחינות המוקדמות והבגרות.

לקבלת החוברת חינם צלצל 739193 ת״א או 669041 חיפה או מלא ושלח את התלוש במעטפה סגורה.

לכבוד לשכת הייעוץ לנבחנים אקסטרניים
ת.ד. 28125 תל-אביב, למס׳ 6

אבקשכם לשלוח אלי חינם את החוברת „איך לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות?"

שם: .... כתובת: ....
השכלה: .... גיל: ...... טל.: ......
סמן ב־X במשבצת המתאימה: לומד ☐ טרם לומד ☐
מעוניין ללמוד: בקורס בוקר ☐
בקורס ערב ☐ בכתב ☐
בגיודה ואתה חייל מילואים משוחרר ושירתת 75 יום סמן X במשבצת ☐

מודיעו המסורים אחראים להצלחתך
בקורסים המזורזים של **שרותי**

למבוגרים ● לנוער ● קורסי בוקר / ערב / נפתחים ב־8.5.74

הנהלת חשבונות	ניקוב בשיטת I.B.M.	פקידות ומזכירות	כתיבה במכונה
בהדרכת רואי חשבון מוסמכים ● מבחני גמר בבית הספר ● סוגים: 1, 1+2, 2, 3.	● כולל קורס חינם בכתבנות ● קורס מזורז ב־6 שבועות מכונות מדגם חדיש.	קורספונדנציה ● כתבנות ● חשבונאות ● בנקאות ● ארכיב ● טלפוניסטיות.	קורס מזורז בשיטה עיוורת ב־12 שעות לימוד אינדיבידואלי פרקטיקה חינם.

* אחריות לחצלחתך בבחינות *

תל־אביב אלנבי 140 (התחנה המרכזית) טל. 724335 ירושלים מרדכי בן־הלל 10 (פנת בן־יהודה) טל. ...
תל־אביב רח׳ דיזנגוף 82 (ליד כיכר דיזנגוף) רמת־גן רח׳ ז׳בוטינסקי 54 (מול רמה) טל. ...

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה לרישום ולקבלה
מודיעה על

המשך רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל״ה

במרכז ללימודים אורבניים ואזוריים ללמודי המשך לבעלי תואר ראשון בפאקולטה למדעי החברה.

המרכז מקיים שלוש מסגרות לימודים:
א. לימודי תעודה לאחר תואר ראשון.
ב. תכנית לימודים לקראת התואר „מוסמך למדעי החברה" (מלמ״ח).
ג. תכנית למודי מלמ״ח משותפת עם חוגים אחרים.

הרישום יסתיים ביום חמישי, 29.8.1974.
טופסי רישום ניתן לקבל אישית או בפניה באמצעות גלויה למשרד הרישום, בניין מכסיקו בקרית האוניברסיטה ברמת־אביב.
שעות הקבלה:
בימים א׳–ה׳, בשעות 08.00–14.00, בימי ד׳ גם בשעות 15.00–17.00, טלפון 411191.

מדרשת שדה־בוקר

מכרז לניהול:

א. צרכניה
ב. דוכן מכירה לתיירים ומבקרים

(מזכרות, משקאות וכדומה).

מוזמנות בזה הצעות לניהול שתי היחידות הנ״ל במדרשת שדה־בוקר.
א) צרכניה — משרתת כ־200 תושבים קבועים, ו־400 תלמידים.
ב) הדוכן — ישרת מבקרים ותיירים, קבוצות ובודדים המגיעים למדרשה, לקברו של בן־גוריון ז״ל או לביקורים באיזור.
תתקבלנה גם הצעות לניהול הצרכניה לבדה, אולם לא תתקבלנה הצעות לניהול הדוכן לבדו.
תתכן אפשרות מגורים במקום.
בדבר פרטים:
נא לפנות להנהלת מדרשת שדה־בוקר, עד 16.5.74

סגנון חדיש המותאם לאקלים הארץ

אפל

ייצור פיאות לגבר

לפי שיטה אמריקאית

ניקוי, צביעה, תיקון וחידוש פיאות.
מחירי פרסומת עד סוף מאי — יעוץ חינם!

שדרות קרן קיימת 11, תל־אביב, טל. **243847**
שעות קבלה 1–9, 4–7

סודיות מובטחת

גברות ובנות נחמדות!
המצב עתה דורש לימוד לחסכון חיום יותר מבכל ומן
הספר החדש

„יסודות הגזרה והתפירה"

של המורה בתית זלן

הוא בא עתה לעזרתכן, בלי הוצאות גדולות ומאמץ רב. הספר מביא תועלת, דרוש לכל משפחה בכל תקופה של זמן ואופנה. נסו.

הספר ניתן להשיג אצל המפיץ: „יסוד" רח׳ מזא״ה 16 תל־אביב ובחנויות הספרים ברחבי הארץ.

זה עתה הופיע

נסיעה בארץ ישראל

והרהורים על

אהבתו הנכזבת של אלוהים

מאת פנחס שדה

סיפורו של מסע במרחב ובזמן בארץ ישראל. ... מאיר פנחס שדה בהארה חדשה את הארץ ... ואת חיי אישיה הגדולים כדויד ושמשון, ... וישו. במרכז הספר עומד הפרק הגדול של ... האיש שחזונו הביא את הישראלים לארץ ... השאלה הגורלית: מה היתה משמעותו של ... חזון מיסטי, לבין המתרחש כיום בארץ.

אפלטון

שלוש שיחות על ידידות ואהבה

בתרגומו של י. ג. ליבס

ספר זה כולל שלושה דיאלוגים שנושאם ... הוא ידידות ואהבה: ליסיס, המשתה ופידרוס. שלוש שיחות אלה קיימת התיחסות פנימית ... והמשכיות מובהקת. כשמחבקן נותן ... לשאלות שבשלב הקודם נשארו ללא פתרון, ... ומעמיק את הדיון במלוא כוחה של הגותו ... ספר זה הופיע בכריכה רכה והוא שני ... אחרי הספר „משפטו ומותו של סוקרטס".

הוצאת שוקן / ירושלים ותל־אביב

המכון מודיע על פתיחת הקורסים הבאים:

* נושאים נבחרים בגרפיקה
* קריאת שרטוט
* קרור ומיזוג אויר
* השתלמות בניהול אחזקה
* טרנזיסטורים
* טלוויזיה.
* השתלמות בצילום

לחייל מילואים משוחרר עפ״י החוק — לימודי חינם.

פרטים והרשמה:
תל־אביב: כל יום בין השעות 08.00 ועד ... בערב, וביום ו׳ עד השעה 13.00.
רחוב בוגרשוב 66, טל׳ 225690, 225795
שד׳ דוד המלך 39, טלפון 267436, ...
ירושלים: רח׳ יפו 68 (בית סולכור) טל׳ ...
חיפה: רח׳ הנביאים 20, טל׳ 664671, ...

משרד העבודה — המכון להשתלמות מקצועית משולבת — אורט ישראל

דרוש!

מעוניינים לרכוש

מלגזה משומשת

כושר הרמה 2,5 טון
מנוע דיזל, גלגלים פניאומטיים
משנת ייצור 1970 והלאה,
בכושר עבודה ומצב מכני ...

תרכובות ברום בע״מ, טלפון ...
בשעות העבודה, או ת.ד. 180 באר־שבע.

למפעל גדול בירושלים

דרושים

חשב/ת משכורות
נסיון קודם של שנה לפחות בהכנת משכורות. בשיטה ממוכנת. דייקנות וסדר בעבודה, ידיעת השפה העברית הכרחית, ידיעה בסיסית בהנהלת חשבונות.

פקיד/ה למחלקת פרמיות
דייקנות וסדר בעבודה, נסיון קודם יתרון. אפשרי גם „נסיונר".

מנהל/ת חשבונות
סוג ד׳ לפחות. נסיון קודם של לפחות 5 שנים, דייקנות בעבודה, ידיעת שפה לועזית הכרחית.

מחסנאי
נסיון בעבודות מחסנאות, ידיעת שפה לועזית הכרחית, בחור יוצא צבא רציני המוכן להשקיע מאמץ בעבודה.

מזכירה בלשכת המנכ״ל
נסיון קודם בניהול משרד ובעבודה עצמאית שליטה בהדפסה עברית אנגלית ו/או גרמנית.

פקיד קניות
רצוי רקע בנושא מכסטיל ויכולת מינהלית. כושר לניהול משא ומתן, ידיעת השפות עברית ואנגלית, ידיעת השפה הגרמנית יתרון. לעבודה ידרש רכב.

*

מועמדים רציניים מתבקשים לפנות לת. ד. 2160 עבור כס׳ 550 בצירוף קורות חיים מפורטים.

למוסד להשכלה בתל אביב

דרושה

פקידה

(עוזרת למזכירה)

שעות אחר־הצהריים שעות העבודה מ־4 עד 7 בערב.
הכישורים: השכלה תיכונית מלאה, הדפסה עברית, עד גיל 25.
לפנות בכתב לת.ד. 33379 ת״א עבור מס. 50

תדיראן

למפעל המיקרואלקטרוניקה
דרושים:

1. **טכנולוג היברידים**
(מהנדס או מרען)
לפיתוח ויישום טכנולוגיות שכבות עבות ודקות.
אחראי על קו ייצור קטן לדגמים.
דרוש כימאי, מטלורג או פיסיקאי חומרים או מהנדס אלקטרוניקה עם נסיון בחומרים ותהליכים.
השתלמות בארץ ובחו״ל.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.

2. **מכשירן**
לעבודה מגוונת במיכשור אלקטרומכני.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למח׳ כח־אדם לת. ד. 648, תל־אביב בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

סודיות מובטחת

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה כי עומדת להתפנות משרת

מהנדס מנהל הפיתוח והבינוי

מכרז מס׳ — 142/74

תפקיד: 1. תכנון הפיתוח והבינוי בהתאם לצרכי האוניברסיטה. 2. ניהול התכנון, התאום ופיקוח על ביצוע כל עבודות פיתוח ובינוי. 3. עריכת ופרסום מכרזים לתכנון ולביצוע עבודות פיתוח ובינוי של האוניברסיטה. 4. ניהול ביקורת חשבונות מתכננים, קבלנים וספקים. 5. ניהול והפעלת מחלקת פיתוח ובינוי.
דרישות התפקיד: 1. השכלה אקדמאית בהנדסה ... 2. נסיון הנדסי של 10 שנים לפחות ונסיון 5 שנים לפחות בניהול או פיקוח ותאום על עבודות בניה ופיתוח בהיקף רחב וגדול. ... ידע ונסיון בתהליכי תמחיר, תיקצוב בביקורת חשבונות קבלנים וספקים לעבודות פיתוח ובניה. ... נסיון רחב בניהול מו״מ עם נציגי מוסדות, מתכננים, קבלנים, ספקים וכו׳. 5. כושר ארגון ונסיון בניהול צוות עובדים. 6. ידיעת השפה העברית על בוריה ושליטה מלאה בשפה האנגלית.
משכורת — בהתאם לכישורי המועמד.
המעוניינים לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים ותעודות ממליצים עד תאריך 20.5.74 אל: מחלקת כח־אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, ... 91000 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה 142/74".

NCR

דרוש
לאגף הטכני בת״א

מחסנאי טכני

לנפוק כלים וחלפים
ובעל ידיעה מספקת בקריאה ובכתיבה של מונחים באנגלית

* עבודה יציבה
* תנאים טובים

נא לפנות בכתב״ד בציון קורות חיים
לי. א. מיטווך ובניו בע״מ
ת.ד. 1089 ת״א 61000
עבור מס׳ משרה 46–9

לחברה קבלנית ציבורית גדולה בת״א

דרושה מרכזנית

לעבודה במשמרת שניה
שעות העבודה 12.30–18.00
על המעוניינות לפנות לטלפון 58221 ת״א למדור כח אדם.

טכנולוגיה מדעית בע״מ

דרוש/ה

עוזר/ת למנהל חשבונות

הכישורים: סוג ג׳ או ד׳, נסיון בעבודה מעל שנתיים (נסיון בהכנת משכורות — יתרון).
5 ימי עבודה בשבוע
8.00 עד 17.15
תנאים בהתאם לכישורים
המעוניינים יפנו טלפונית 930261 אל מר שפירא או בכתב אל ת.ד. 330, הרצליה ב׳.

למוסד מחקר ופיתוח בסביבות חיפה

דרושים לעבודה רבת אתגר ועניין

* **מהנדס כימיה** — לעבודות פיתוח וניסויים בחומרים
* **מהנדס כימיה** — לעבודות פיתוח בקורוזיה ואלקטרו־כימיה
* **מהנדס כימיה** — לעבודות פיתוח בשטח הטכנולוגיה של חומרים פלסטיים בעל נסיון של 2–5 שנים בשטח הפלסטיקה.
* **מטלורג בכיר** — לעבודות מחקר ופיתוח במטלורגיה פיסיקלית ומכנית של סגסוגות ברזליות ואל־ברזליות.
* **מהנדס מטלורגיה** — בעל נסיון של מספר שנים במטלורגיית תהליכים (ריתוך ועיצוב)
* **מהנדס מכונות** — בעל נסיון בתכנון מכני
* **הנדסאי כימיה** — עם נסיון בשטח הפלסטיקה
* **טכנאי / הנדסאי** — לפיתוח ובדיקות מטלורגיות במעבדה בעלת מיכשור מתקדם
* **טכנאי** — בעל נסיון לעבודה במעבדה לבדיקות לא הרסניות (אולטרא־סוני רנטגן)
* **טכנאי כימיה** — בעל מספר שנות נסיון בפיתוח
* **מבלטן** — בוגר בי״ס מקצועי ובעל מספר שנות נסיון
* **מפעיל לציוד כבישה** — בעל השכלה של 8 שנות לימוד; בגיל 10–30
* **פועל** — לעבודה בציפויים אלקטרו־כימיים, רצוי בעל נסיון.

● המעוניינים יפנו לת.ד. 9757, חיפה 31096 (עבור „פ") ויציינו קורות חיים, השכלה ונסיון מקצועי קודם.

— סודיות מובטחת —

מ.כ. מור־כרמי

לחברת מ.כ. מור–כרמי בע״מ
דרושים

מהנדס אלקטרוניקה
טכנאי אלקטרוניקה
לתפקידי אחזקה של מערכת דיגיטלית
מגיה/ה לעברית
ידיעה מושלמת בעברית, ידיעה גם באנגלית — יתרון
כתבניות בעברית עם נסיון
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא להתקשר לשם קביעת ראיון טל. 623266/7/8 תל־אביב.
סודיות מובטחת

למפעל תעשיתי גדול

דרושים

מרכיבים

לחלונות ודלתות אלומיניום בבנינים
באיזור המרכז

נא לפנות טל. 285780 ת״א

אוניברסיטת חיפה

בית ספר לחינוך
לימודי חינוך של התנועה הקיבוצית
אורנים

דרוש לבורנט - טכנאי

למעבדת סטודנטים לפיזיקה

רצוי בעל נסיון.
לפנות: למזכירות החטיבה האקדמית אורנים דואר קרית טבעון, או טלפונית 931142.

מפעלי מלט פורטלנד ישראליים

„נשר" בע״מ

למשרדנו בתל־אביב דרושות

1. **מזכירה**
— ידיעת עברית ואנגלית כולל הדפסה.
2. **מזכירה**
— ידיעת עברית על בוריה עם נסיון בהדפסת טבלאות ומאזנים.

לפנות בכתב לת.ד. 29835 תל־אביב

דרוש זוג
לעבודות חצרנות ומטבח
דיור במקום הבריח
בדבר פרטים להתקשר לטלפון ...

דרוש מיד
נהג
למשאית דיזל חמישה
להתקשר טל. 237820 תל־אביב, בין השעות ...
שבת כל היום

דרושים

מועמדים/מועמדות לעבודה בשרטוט חשמל

*

תנאי קבלה: 10 שנות לימוד לפחות
אין צורך בהכשרה מקצועית קודמת
המועמדים יוכשרו על ידינו בקורס מיוחד
נא לפנות אישית אל:

קונסטנטין אדלר ונשות׳ בע״מ
תל־אביב, דרך פתח־תקוה 37 טל. 613769 613402

מוסד למחקר ופתוח באזור חיפה
מחפש

* **מתמטיקאים/כלכלנים/סטטיסטיקאים**
לעבודה בעיבוד נתונים מינהלי ומדעי במרכז חישוב גדול.
המועמדים ישתתפו, במידת הצורך, בקורס תכנות בסיסי (משרה מס׳ 6)

* **תכנות**
רצוי בוגר קורס לעיבוד נתונים ומיכון בעל נסיון בעיבוד נתונים הרצת תכניות במחשב, הכרחי ידע בפורטרן. (משרה מס׳ 25).

● המעוניינים יפרטו קורות חיים, השכלה ונסיון מקצועי קודם. לפנות לת.ד. 9757, חיפה 31096 ולציין את מספר המשרה

— סודיות מובטחת —

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע״מ

לסניפנו העומד להפתח

בחדרה

דרושה

כתבנית

עברית/אנגלית

* ידיעת השפה העברית על בוריה
* ידיעה טובה של השפה האנגלית

בדבר פרטים נא לפנות טל׳ 04-523213 או אישית לרח׳ הבנקים 3 חיפה.

ההנהלה המרכזית: רח׳ לינקולן 18, ת״א

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.40 ל״י לעולה / יום ו׳: 3.10 ל״י

לחברה ארצית גדולה לשיווק מוצרי תצרוכת

דרוש מנהל סניף

לאיזור חיפה והצפון

הכישורים: בעל נסיון של 5 שנים לפחות בניהול ובמסחר. גיל: מעל 30. תנאים מצוינים לאיש המתאים. עבודה עצמאית עם אתגר.

לפנות בכתב יד ולציין קורות חיים מלאים לת.ד. 24081, תל-אביב.
סודיות מובטחת

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

למפעלנו באזור רמלה

דרושים:

* **חמ"מ** בעל שלב 12—9 לעבודות יצור וביקורת.
* **ממ"ם** בעל שלב 10—9 לעבודות יצור.
* **חשמלאי תעשיה/אחזקה** בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון של שנתיים לפחות.
* **טכנאי מכונות** בעל רקע תעופתי.

• מועמדים מתאימים, מתבקשים לפנות אישית או בכתב אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל-תעופה ע"ש בן-גוריון.

למוסד ממלכתי

לעבודה זמנית ברחבי העולם

דרושים:

* יוצאי יחידות קרביות בתפקידי פקוד.
* בעלי השכלה של 11 שנות למוד לפחות.
* בעלי כושר גופני מעולה.

• המעוניינים מתבקשים לפנות אישית ביום שני או שלישי, 6-7 במאי 1974, בין השעות 14.00—17.00 לת"א, רח' זכריה 16, ליד קולנוע פאר (אוטובוסים 5, 4, 1) ולהצטייד בפנקס מילואים או בכתב לת. ד. 17224 ת"א מיקוד 61170.

לאפריקה ישראל להשקעות בע"מ

דרוש

מפקח בניה בכיר

לעבודות תיאום ופיקוח על פרויקט בניה בטבריה

הכישורים הדרושים:
1. פיקוח על בנינים
2. תיאום של המערכות השונות בבנין
3. ניהול יומני עבודה
4. חישוב כמויות
5. ביקורת ועריכת חשבונות עם קבלנים

מועמדים בעלי נסיון מתאים יפנו לת. ד. 29280 תל-אביב
סודיות מובטחת

תדיראן

לחטיבת התקשורת בפתח-תקוה
דרושים:

1. מהנדסי אלקטרוניקה — לעבודה בצוותי פיתוח של מערכות וציוד לתקשורת ספרתית וכן לפיתוח מערכת ציוד נושא. בוגרי טכניון עם נסיון של שנתיים לפחות.
2. מהנדס אמינות — מהנדס אלקטרוניקה עם התמחות בהנדסת אמינות של ציוד אלקטרוני. ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
3. מהנדס רכיבים — הכנת מפרטים לרכיבים אלקטרוניים, בחינת רכיבים חדשים, הכנסת סטנדרטיזציה של רכיבים בפרויקטים שונים.
4. כלכלן — לעבודה בהכנת התקציב השנתי, בבדיקות כדאיות ובנושאי בקרה שונים. רצוי בעל ידע תעשייתי.
5. הנדסאי אלקטרוניקה — לעבודה בצוותי פיתוח של ציוד תקשורת אנלוגית וספרתית.
6. כתב טכני בכיר — טכנאי אלקטרוניקה עם ידיעה יסודית באנגלית ובעברית ובעל נסיון בכתיבה טכנית.
7. עורך מעגלי היבריד — המרת סכמות אלקטרוניות בפריסת מעגל הבריד, היתוך רוביליט, ריכוז נתונים לתיקי ייצור. בעל השכלה תיכונית עם נסיון עקיף באלקטרוניקה (מעגלים מודפסים, רכיבים וכו'), ידיעת אנגלית.
8. פקידה כתבנית — ידיעת כתבנות עברית ואנגלית. השכלה תיכונית.

נא לכתוב לת. ד. 500 פתח-תקוה בציון פרטים אישיים, השכלה ונסיון מקצועי.
למזכירות המפעל ברח' הסיבים 18 — פתח-תקוה (ליד מחסני סופרגז)
— סודיות מובטחת —

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

למפעלנו באזור ראשל"צ

דרושים:

* **טכנאי חשמל** רצוי בעל רקע תעופתי בחשמל.
* **טכנאי אלקטרוניקה/אלקטרונאי** בעל נסיון של שנתיים בעבודות יצור ואחזקה של ציוד אלקטרוני.
* **מכונאי אחזקה** בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכונות/מתכת.
* **מכונאי מזוג אויר** בוגר בי"ס מקצועי לעבודות אחזקה.

• מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית או בכתב אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל-התעופה ע"ש בן-גוריון.

למפעל גדול ברמת גן
דרוש
עוזר למנהל כספים

הכישורים: בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתפקיד דומה, גיל מעל 30.
למועמד המתאים מובטחת עבודה מעניינת ואפשרות התקדמות.
לפנות בכתב יד ולציין קורות חיים מלאים לת.ד. 24081, ת"א.
סודיות מובטחת

דרוש/ה טבח/ית

במוסד חינוכי דתי
דיור במקום
לפנות להודיות דואר נע גליל תחתון
טלפון 067—20791

סיכאי
דרוש לעבודה לתחנת סיכה חדשה ביפו
להתקשר שישי, שבת 879493

דרוש
נער שליח
פרטים בטלפון 613299

דרושה
נקבנית י.ב.מ.
בעלת נסיון למשרד בתל-אביב
לחצי יום אחה"צ.
על המעוניינות לפנות טל. 251263

דרושה
כתבנית עברית

עם ידע באנגלית
שעות העבודה 8.30—16.00
נא לפנות טלפון 475151
איסטרוניקס
רח' רוואניס 11 תל ברוך

למשרד גדול של רואי חשבון
דרושים
בוחנים

תנאים טובים ואפשרויות קידום
בפרטים מלאים על נסיון והכשרה נא לפנות לת.ד. 452 ת"א.

אמקור EDDERS
מזוג אויר בע"מ

דרושים
1. יוצאי חיל אויר במגמות מכונאות ואלקטרוניקה.
2. מסגר מעולה

לפנות: אמקור מזוג אויר בע"מ טלפון 228166 תל-אביב.

למשרד גדול של רואי חשבון
דרוש
פקיד אחראי

לניהול תיקיה
תנאים טובים
לפנות טלפון 611174 ת"א

מורה לאופנות תפירה

בעלת נסיון דרושה
בהודיות
כפר נוער דתי
לפנות הודיות, דואר נע גליל תחתון
טלפון 067—20791

סהר
חברה לביטוח בע"מ
דרושות

1. **נסחית/בודקת** פוליסות אלמנטרי
בכל הענפים בעלת נסיון של שלש שנים לפחות.
2. **כתבנית** פוליסות אלמנטרי

אם הנך מעוניינת בעבודה מעניינת בחברת צוות צעיר ודינמי, אנא פני למר דיין טלפון 54311 ונזמינך לשיחה אישית.

למפעלי בלו בנד תלמה בחיפה
דרוש
מהנדס להנדסת ייצור

הכישורים הדרושים:
בעל נסיון בעבודה מעשית
ידיעת השפה העברית על בוריה — הכרחית.
ידיעת השפה האנגלית — רצויה.
הצעות בכתב יש להפנות לת.ד. 707 חיפה למחלקת המנגנון.

בלו-בנד תלמה

MICROELECTRONICS LTD.
מיקרואלקטרוניקס בע"מ
מפעל לרכיבים אלקטרוניים
למפעלנו באזור התעשיה של חולון
דרושים

אנשים חרוצים ובעלי יוזמה המעוניינים לבנות עצמם יחד עם המפעל
בנושאים הבאים:

* **מהנדס אלקטרוניקה/הנדסאי אלקטרוניקה בכיר** לניהול המעבדה האלקטרונית של המפעל העוסקת בבקרה במיקרוגלים בשטח ה-V.H.F. — U.H.F., כיול ואחזקה של מכשירי בדיקה אלקטרוניים במפעל.
* **טכנאי אלקטרוניקה** למעבדת אלקטרוניקה.
* **מהנדס אלקטרוניקה / מכונות** המעוניין להתמחות בשטח של עיבוד זכוכית עבור המוצרים האלקטרוניים של המפעל.
* **מהנדס חומרים/קרמיקה / מכונות** לריכוז נושא עיבוד הקרמיקה במפעל.
* **מהנדס מכונות** בעל נסיון בעיבוד פח, ציפוי פח ומבלטים לריכוז הנושא במפעל.
* **מבלטנים** בעלי נסיון
* **מסגרים מעולים, מסגרי כלים ומסגרי אחזקה.**
* **מחסנאי טכני מנוסה.**
* **איש אחזקת מבנים** "בעל ידי זהב", כעוזר מנהל המשק.

המעוניינים יפנו בכתב או טלפונית למחלקת כח-אדם טל' 851186/7/8 או לרחוב הפטיש 4 אזור התעשיה חולון (ע"י טמפו).

אינג'ינר ורשבסקי אכברט
הנדסת בנין בע"מ
דרושים למשרדנו בירושלים ובת"א
שרטטי קונסטרוקציות

בעלי נסיון של 3 שנים לפחות.
לפנות לטלפון ירושלים 67043—02,
תל-אביב 441816

אלטק בע"מ — ייצור מעגלים מודפסים — פתח-תקוה
דרוש/ה
מבקר/ת איכות למעגלים מודפסים

יועדפו תושבי האיזור, בעלי נסיון בביקורת איכות.
באזור כישורים נא לפנות אל ת.ד. 159, פתח-תקוה, או לטלפון מס. 03-908635

"תעשיות גולן בע"מ"
מיסודה של התעשיה האוירית לישראל בע"מ

למפעלנו בדרום רמת הגולן דרושים
עובדים בעלי משפחה

במקצועות:
* ברסמים
* מסגרים
* חרטים
* מבקרי איכות

אצלנו תמצא:
* מגורים למשפחתך באזור כפרי.
* בתים בודדים עם שטח אדמה הצופה מול פני הכנרת.
* תנאי שכר בהתאם לכישורך.
* עבודה במפעל חדיש וממוזג אויר.
* חינוך ברמה נאותה לילדך.
* הקלות במס הכנסה.
* הלואה נוחה לרכישת ציוד ביתי.

המעוניינים יפנו בכתב בציון קורות חיים אל: תעשיות גולן בע"מ, מרכז כפרי בני יהודה רמת הגולן, ויוזמנו לראיונות אישיים בת"א או בחיפה.

טלרד

תעשיות אלקטרוניקה ואלקטרומכניקה בע"מ
לעבודה באגף הפיתוח במפעלנו
דרושים

1. מהנדס אלקטרוניקה בכיר לניהול צוות, לפיתוח מערכות וציוד תקשורת אנאלוגיות וסיפרתיות.
2. מהנדס אלקטרוניקה מנוסה לניהול צוות הנדסי להכנסה לייצור של מערכות תקשורת ומיתוג מתוחכמות.
3. מהנדס תעשיה או ייצור בעל נסיון באלקטרוניקה ומנהל עסקים לתפקידי תכנון ובקרה (מעקב) של משימות פיתוח וייצור — ארגון ופיקוח על שירותי עזר.
4. עורך מעגלים מודפסים שרטט או טכנאי אלקטרוניקה בעל נסיון בעריכת מעגלים מודפסים.
5. מסגרים למעבדה ובית-מלאכה מכני.

מנהל חשבונות — בוגר קורס להנהלת חשבונות סוג ג'—ד' עם נסיון קודם בהנהח"ש.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למח' כח-אדם "טלרד", ת.ד. 50 לוד מיקוד 71100.

חברות בנות: ציתור-חולון, קרן אלקטרוניקה - אשקלון

חברה בינלאומית להנדסה ולמסחר
מחפשת
מנהל

למשרדה בתל-אביב
הכישורים הדרושים:
— מהנדס (רצוי מהנדס מכונות)
— ידיעת עברית ואנגלית (רצוי גם גרמנית)
נא לפנות בכתב-יד, בצירוף תולדות חיים לת.ד. 16091 תל-אביב.
— סודיות מובטחת —

הכנסת
מזכירות הכנסת
מודיעה בזה על משרות פנויות במשמר הכנסת
(מכרז מס' 17)

תואר המשרה: **שומרים**

הדירוג: לפי המקובל במשמר הכנסת
תיאור התפקיד: שומר ביחידת משמר הכנסת
דרישות המשרה: השכלה יסודית וכושר גופני מעולה (גובה לפחות 175 ס"מ); ותק בטחוני (אחרי שרות בצה"ל או במשטרת ישראל).
הערה: באים בחשבון רק מועמדים הגרים בירושלים (או מתחייבים לעבור לגור בירושלים תוך ששה חדשים). עדיפות תינתן למשוחררי צה"ל מיחידות קרביות או בעלי נסיון משטרתי.
הצעת המועמדים אשר להגיש באמצעות הדואר עד יום ששי, י"ז אייר תשל"ד (17.5.74) ע"ג טופס טרף 1081 ("בקשה למשרה פנויה") הניתן להשיג בכל בית-דואר בארץ, אל: מחלקת כח-אדם, הכנסת, ירושלים.

דרוש מיד
(או תוך 3 חודשים)
במפעל תעשייתי גדול באשקלון
מכונאי ראשי

הכישורים: השכלה מקצועית ונסיון מקצועי של 5 שנים לפחות.
הכרחי כי המועמד יגור באשקלון או סביבתה הקרובה.
התנאים: בהתאם לכישורים.
סודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב לת.ד. 33157 ת"א עבור מס. 823.

למפעלנו בדרום הארץ
דרוש:
הנדסאי/טכנאי ייצור

לריכוז נושאי הנדסת הייצור במפעל אם אתה: בעל ידע ונסיון של 8 שנים לפחות בנושאי תפ"י, או"ש ו-מערכות דיווח.
תושב באר-שבע או הסביבה ועונה לדרישות הנ"ל ומעוניין בתפקיד המהווה אתגר בחברה צעירה ודינמית בתנאי עבודה ההולמים את כישוריך.
פנה בכתב יד לת.ד. 2026 תל-אביב עבור מס. 2025
— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית גדולה
דרושים צעירים לעבודה
(אחרי שרות צבאי)
1. עוזר למנהל חשבונות סוג ד', נסיון של שנתיים לפחות.
2. מפעילה למכונת הנהלת חשבונות בעלת נסיון בהפעלת מכונה להנהלת חשבונות.

שעות העבודה 8.00 — 16.00
נא לפנות בציון נסיון, ניהולות עבודה קודמים וביקורות מבריחות לבר צעיר, ת. ד. 3195 תל-אביב.

דרושים
1. **פועל למחסן רהיטים**
2. **עוזר למרכיב**

לפנות „רהיטי הזורע", אילת 22, ת"א
לבר בורים לפנה"צ

תדיראן

למפעל האלקטרוניקה בחולון
דרושים:

1. **טכנאי / הנדסאי אלקטרוניקה** לעבודות פיתוח והנדסה מתקדמות בתחום תדירות גבוהה וקשר ספרתי. נסיון קודם של 3—5 שנים באחד מתחומים אלה.
2. **טכנאי אחזקה וכיול ציוד מדידה** לתיקון מכשירי מדידה אלקטרוניים ומערכות מחשבים ובקרה ספרתית.
3. **הנדסאי אלקטרוניקה,** בעל נסיון של 5 שנים בנושא. שליטה בעברית ובאנגלית.
4. **מונטז'ר** למונטז' של מעגלים מודפסים ושכלולות. עם שנת נסיון.
5. **עובדות להרכבה אלקטרונית.** לעבודה מ־07.00—16.30, 5 ימי עבודה בשבוע, ההכשרה תנתן במקום. הסעות לחולון, בת-ים, ראשל"צ, לוד, רמלה, יבנה ואשדוד. תנאים סוציאליים טובים.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב למחלקת כח-אדם ת. ד. 648 תל-אביב בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.
סודיות מובטחת.

לצה"ל דרושים

לעבודה באזור המרכז
* פקידה כתבנית
* טכנאי ייצור
* מעמד חומרים

• מוכר פרטים נא לפנות ליד.צ. 90 בציון פרטים אישיים.

לחברה לעמילות מכס דרושות
למשרה מלאה
פקידות כתבניות

משפה העברית, לאחר שרות צבאי; ידיעת השפה האנגלית רצויה.
לפנות: תל-אביב, טלפון 611136

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.40 ל"י לחלקה / יום ו': 3.10 ל"י

בית-המדרש הממלכתי
למורים ולגננות
באר-שבע

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה
בית-המדרש הממלכתי למורים ולגננות
באר-שבע

דרושים מורים

א. מדריכים פדגוגיים
בעלי תואר ראשון לפחות
ב. מורים
בעלי תואר שני לפחות שילמדו את המקצועות: לשון עברית, ידיעת הארץ, ספרות ילדים, מתמטיקה, פסיכולוגיה, טבע, חינוך מיוחד.
ג. מורים למקצועות:
ציור, מלאכה וריתמיקה — בעלי השכלה להוראה.
ד. מהנדס טקסטיל
(להוראה במגמה למלאכה)
הצעות בכתב בצירוף מסמכים נא להפנות לת"ד 65, באר-שבע

דלק

למשרד „דלק" בבאר-שבע
דרוש

מנהל חשבונות

עם נסיון מקצועי של 4—5 שנים
על המועמד להיות תושב באר-שבע ובעל רשיון נהיגה לרכב
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת כח אדם בצרוף קורות חיים, לפי הכתובת: „דלק" בע"מ, מח' כח אדם ת. ד. 1831, תל-אביב 61000

מכרז על משרה פנויה מס' 8/74

לבנק ישראל בתל-אביב
דרוש

מנהל למדור ארגון ושיטות

הכשירויות הדרושות:
1. תואר ב.א. רצוי בתחום מדעי החברה.
2. בוגר קורס בוחני ארגון ושיטות ו/או בעל נסיון רב בתחום זה (רצוי גם בוגר קורס נתוח מערכות וקורסים מקצועיים נוספים).
3. ידע ונסיון בעבוד נתונים אוטומטי.
4. כושר לניהול צוות עובדים.
5. כושר לניתוח וניתוח ברמה מקצועית גבוהה.
6. שליטה מלאה בלשון העברית.
7. ידיעה טובה בלשון האנגלית.

המעוניינים יפנו ליחידת כח אדם, בנק ישראל ת.ד. 780 ירושלים, מיקוד 91000 לשם קבלת שאלון אישי אותו יש להחזיר עד יום 15.5.74. נא לציין את מס' המכרז בגוף הבקשה.

לקיבוץ משאבי שדה דרוש
מורה מחנך לכתה ח'
לשנת הלימודים תשל"ה
נא לפנות טלפונית 057—77032/3 או בכתב
ביה"ס משאבי שדה ד.נ. חלוצה

דרושים לחברה הנדסית בחיפה
1. מהנדס אזרחי
2. הנדסאי בנין
לעבודות תיאום, פיקוח, בדיקת כמויות במגרש העמק
לפנות בכתב לת. ד. 5259 חיפה
עבור מספר 47

למפעל תעשייתי בצפון הארץ
דרוש

ראש מחלקת מינהל וכספים

תיאור: ניהול מערכת הכספים של המפעל וניהול אדמיניסטרטיבי.
הכישורים: רואה חשבון מוסמך בעל ניסיון בתעשיה.
נא לפנות לת. ד. 44519 חיפה עבור מס' 15 (מיקוד 31040).

דרושות פקידות

לעבודה במשרה מלאה
לאחר 11 שנות לימוד לפחות
המעוניינות מתבקשות לפנות בכתב לת. ד. 4210 (א) בצירוף פרטים אישיים

למשרד של חברה תעשיתית

דרושה נערה

למרכזיה ועבודות שרות
העבודה היא בתל-אביב
נא לפנות בכתב, בציון פרטים ונסיון קודם לת.ד. 16284 תל-אביב, עבור „נערה למרכזיה"

למפעל תעשיתי
בירושלים
דרושים
1. כלכלן
בוגר מנהל עסקים או מהנדס תעשיה ונהול
כאחראי על נושאי תקציב, תמחיר ובקרה מפעלית.
2. מהנדס מכונות
לטפול בנושאים רבי היקף ואתגר,
פתרון בעיות הנדסיות הקשורות בהפעלת ציוד מורכב.
3. טכנאי מכונות או חשמל
לפקוח הנדסי וטכנולוגי הקשור בהפעלת מערכת קוי ייצור מורכבים.
4. טכנאי
לתאום מעקב ופקוח על פרויקט גדול בהקמה.
נדרשים בעלי נסיון תעשיתי קודם.
העבודה מעניינת ורבת אתגרים.
תנאים הולמים מובטחים למועמדים המתאימים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למח' כח-אדם לת. ד. 33384 תל-אביב.
סודיות מובטחת

לבנק למשכנתאות
דרוש

מנהל חשבונות

לתפקיד עוזר למנהל החשבונות הראשי
הכישורים:
* מנהל חשבונות דרג ד'
* נסיון מעל לשלוש שנים
נא לפנות בכתב בציון תולדות חיים לת. ד. 29600 תל-אביב

למפעל תעשייתי בשטח האלקטרוניקה
דרוש

מנהל מחלקת קניות בארץ

מהות התפקיד:
ניהול מו"מ עם ספקים וניהול מערכת הקניות של המפעל בארץ.
דרוש נסיון של 5 שנים לפחות בתפקיד דומה.
לפנות בכתב לת. ד. 729 ת"א עבור מס' 92.

אסיא

ל„אסיא"
מעבדות כימיות בע"מ
דרושים
1. טכנאי כימיה
בוגרי קורס מתאים לעבודה במתקנים כימיים. העבודה בשלוש משמרות.
2. עובדים להפעלת מתקנים כימיים
יועדפו בעלי נסיון קודם — העבודה בשלוש משמרות. דרושה ידיעה בקריאת באותיות לטיניות.
3. עוזר רוקח או בעל השכלה
ו/או בעל נסיון דומה לעבודה במחלקת ייצור פרמצבטי.
4. מכונאים
בעלי הכשרה מתאימה, למחלקת האחזקה של המפעל.
נא לפנות טלפונית 915021, או בכתב בצירוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת. ד. 1423 תל-אביב אל מנהל המנגנון.

תדיראן

למפעל „יזרום" בירושלים
דרושים
אנשי אחזקה
בעלי נסיון במסגרות מיכנית
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לקביעת ראיון נא לפנות:
איזור התעשיה רוממה ירושלים
או טלפונית 02—526131.
סודיות מובטחת

תדיראן

לתדיראן דרושים:
כלכלן
לאסוף ארגון ופרסום נתונים עדכניים בנושאים:
שינויי מדדים, שיעורי מטבעות, מועדי אספקה, מכסים, מסים, חומרי גלם ונתוח כדאיות.
רצוי כלכלן עם רקע טכני.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למח' כח-אדם, ת.ד. 648, תל-אביב בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.
סודיות מובטחת

דרושים:
1. חשמלאי תעשיה
עם רשיון למתח גבוה
2. מהנדס מטלורג
בעל נסיון ביציקה
אזור העבודה חדרה—נתניה
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת .ד. 316 חדרה

קרן קימת לישראל
מודיעה על המשרות הפנויות הבאות:
1. תואר סוג המשרה:
עוזר למנהל אגף הכספים
תיאור התפקיד: עזרה למנהל אגף הכספים בבדיקה, ובמעקב בענייני חברות, מקורות, חקירה וניתוח עניינים שבתחום טיפולו של אגף והעלאת הצעות בדבר דרכי הביצוע, ועריכת מכתבים, תזכירים ודוחות בענייני...
דרישות המשרה: השכלה על-תיכונית, רצוי כלה אקדמאית; נסיון בריכוז ובעריכת נתונים סטטיסטיים והנהלת חשבונות; כושר הבעה ובע"פ בשפה העברית ובשפה האנגלית, מגורים בירושלים.
דרגת השכר בהתאם לכישורים.
2. תואר סוג המשרה:
עוזר ראשי למינהל
תיאור התפקיד: איסוף, ריכוז ועריכה של נתוני עבודה, שכר ותנאים סוציאליים של עובדים ... חים לחו"ל; עריכת נוהלים ותדריכים; ריכוז ... מויות עובדים; איסוף וריכוז ועריכה של ... סטטיסטיים בענייני כוח אדם; ריכוז וטיפול ב... לציוד ובינוי.
דרישות המשרה: השכלה על תיכונית, רצויה ... כלה אקדמאית; נסיון בעבודה מינהלית; ידיעת השפה האנגלית על בוריה; כושר הבעה בכתב ובע"פ; מגורים בירושלים.
דרגת השכר בהתאם לכישורים.
3. תואר סוג המשרה:
מנהל חשבונות
תיאור התפקיד: ניהול, בדיקה ורישום של חשבונות של חברות, ספקים, יחידות הקרן שונות; עריכת פקודות לרישום התאמה ו... עריכת דוחות כספיים וסטטיסטיים שונים.
דרישות המשרה: השכלה תיכונית, ידיעה בהנהלת חשבונות; מקום מגורים בירושלים.
דרגת השכר בהתאם לכישורים.
4. תואר סוג המשרה:
בוחן במדור ספרי הנכסים של הקרן
תיאור התפקיד: רישום בספרי הנכסים של הקרן ובספרי מעקב שונים; ליקוט נתונים שונים מספרי הנכסים והיומנים; עידכון ... נוסחי הרישום מספרי האחוזה.
דרישות המשרה: השכלה תיכונית, ידיעה בעבודה פקידותית. מקום מגורים בירושלים.
דרגת השכר בהתאם לכישורים.
5. תואר סוג המשרה:
מזכירה וכתבנית
בשפה העברית ובשפה האנגלית
דרישות המשרה: השכלה תיכונית; ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעת השפה האנגלית; ... בהדפסה במכונת כתיבה בעברית ובלועזית; ... בעבודה מזכירות.
דרגת השכר בהתאם לכישורים.
על המעוניינים הממלאים אחר דרישות אחת המשרות הנ"ל לפנות בכתב, בצירוף תולדות ... עד לתאריך 12 במאי 1974, אל אגף האדם ... ציה, הקרן הקימת לישראל, ת"ד 283 ירושלים ולציין על המעטפה „מכרז למשרה..."

למפעל תעשייתי מתחום בחיפה
דרושים
מהנדס מכונות
נסיון של 5—8 שנים בתכנון ובצוע פרויקטים אלקטרו-מכניים.
ידיעת אנגלית יתרון
מהנדס מכונות מתחיל
ידיעת אנגלית יתרון
נא לפנות בכתב בציון הפרטים המקובלים לת. ד. 4353 חיפה עבור מספר 590 (מיקוד 31040)

ליחידת מחשב של בנק בתל-אביב
דרושות
נקבניות
במשרה חלקית או מלאה
אנו מעוניינים לקלוט להכשרה גם ללא נסיון קודם
המעוניינות תגשנה מועמדותן לת.ד. 7005 עבור מס' 22

למפעל חדש בענף היציקה
דרושים
יוצקים, תנורן, דופסים
עובד/ת מעבדה מטלורגית
על המעוניינים לפנות בכתב לת.ד. 316 חדרה

מלונות דן
למלון אכדיה
דרוש/ה מנהל/ת הזמנות
רצוי בוגרי תדמור
לפנות טלפונית 938555 אל מנהל המנגנון

לחברה בענף הטקסטיל
דרוש/ה
פקיד/ה
למחלקת הנהלת חשבונות
להתקשר לקביעת ראיון טלפון 55879, 623757 ת"א לאורי או ...

מסגרי אחזקה
למפעל בתל-אביב
תנאים טובים
לטלפן 478121

דרוש סורג
למכונות שטוחות
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות „אירים", רחוב בצלאל 27, רמת-גן ליד בריכת גלי-גיל).

למשרד עורכי-דין
דרושה
מזכירה כתבנית
בעלת נסיון
שעות העבודה 8—16
להתקשר 237080, 240337 ת"א

דרושים
רפדים ונערים ללמוד מקצוע
שרוני רשות' בע"מ
טל. 235615

דרושות
נשים או נערות
לעבודה בתפירה או בשולחן
„מיה", תל-אביב
קבוץ גלויות 73
טל. 826741

כרסומנים
למפעל בתל-אביב
תנאים טובים
לטלפן 478121

חרטים
למפעל בתל-אביב
תנאים טובים
לטלפן 478121

לחברת טקסטיל בת-א
דרושים
1. מנהל סניף
2. מוכר מנוסה
לפנות עם פרוט נסיון והמלצות לת.ד. 29632 ת"א, טלפון 57951 מ-8 עד 1.00

מסגרי כלים
למפעל בתל-אביב
תנאים טובים
לטלפן 478121

דרוש
מהנדס כבישים
מנוסה בתכנון באזור תל-אביב
טלפון 734193
בשעות העבודה
סודיות מובטחת

מסגרים רתכים
למפעל בתל-אביב
תנאים טובים
לטלפן 478121

קימיקלים ופוספטים בנגב
במחלקת הנדסת תעשיה
מחלקה צעירה ודינמית
במפעלנו דרושים:
1. טכנאי ייצור
2. מודדי זמן
לתכנסת נורמות ופרמיות
בעלי נסיון של שנה לפחות יפנו לקביעת ראיון אישי למחלקת כח אדם של מפעלנו, לפי הכתובת ת.ד. 1426 חיפה 31000, או טלפונית 04—721381.

פז

לפז חברת נפט בע"מ
דרושים במפעלי התעשיה באתר המתקנים במפרץ חיפה:

פקיד תנועת מלאי
הכשורים הדרושים:
— ידע ונסיון בהנה"ח.
— נסיון בתנועת מלאי, דיווחים וחישוב כמויות. רצוי נסיון בתפקידים דומים של לפחות 3 שנים.
— ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת השפה האנגלית.
— השכלה תיכונית.

מפעילים
מהות התפקיד:
ביצוע עבודות שונות בהפעלת מערכות ייצור, מתקנים וציוד.
הכשורים הדרושים:
— ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת השפה האנגלית.
— הבנת הוראות בכתב ובעל פה.
— נסיון בדיווח ומעקב של לפחות 2 שנים.
— רצוי נסיון קודם בהפעלת מתקנים.
— השכלה של 10 שנות לימוד לפחות, רצויה השכלה מקצועית.

המשכורת תקבע בהתאם לכישורי המועמדים
מועמדים יפנו בכתב לאגף כח-אדם,
פז חברת נפט בע"מ ת.ד. 434 חיפה, 31000

דרוש
מנהל בית אריזה
עם פרישתו של מר עתניאל נימן מנהל בית האריזה שלנו לגמלאות מבקש פריתז אגודה שיתופית לשיווק פרי הדר בע"מ
מנהל בית אריזה שלה ברחובות
לפרטים לפנות בכתב עם קורות חיים ועם כישורים להגיש עד ליום 20.5.74 לפי הכתובת פריתז אגודה שיתופית לשווק פרי הדר בע"מ ליד תחנת הרכבת רחובות.
סודיות מובטחת

למפעל מתכת
דרושים:
1. מנהל חשבונות
2. מסגר-רתך חרט וכרסם
לפנות טל. 824591

TIMNA תמנע

למכרות נחושת תמנע בע"מ
דרושים
מנהלי חשבונות
סוג 1—2 — בעלי נסיון של שנתיים לפחות בהנהלת חשבונות.
המועמדים יפנו לראיון אישי במשרדי החברה בת"א הקריה, רח' ט' (מול קול ישראל) בין השעות 1400—0800.

א. אילין תעשיות
מפיצי אלפא רומיאו בישראל
המוסך המרכזי
דרושים
* מכונאי רכב (עצמאיים)
* עוזרים למכונאים
* רוחץ מכוניות
השכר יקבע בהתאם לנתונים ולכישורים.
מעוניינים יפנו לטלפון 35321, 35325 לדני, מנהל המוסך

WANTED
ASSISTANT to MANAGING DIRECTOR of American Company,
REQUIREMENTS COMMAND OF ENGLISH & HEBREW, DEGREE IN ACCOUNTING (C.P.A. PREFERRED)
BUSINESS ADMINISTRATION ECONOMICS OR LAW.
EXCELLENT OPPORTUNITY FOR DYNAMIC, AMBITIOUS PERSON, hand written applications in both Languages detailing training, experience & salary requirements to P.O.Box 3226 Tel Aviv for No. 1574.

רומנטיקן חם-קר

(פרק מסעיף 12)
(עמודה קצרה מודפסת באותיות זעירות — בלתי קריאה בחלקה)

„תוכן" ו„צורה"

...
אני רומנטיקן בר כאיל,
כשאני עם עצמי, אני רומנטיקן רב כאיל,
כשאני עם אחרים, אני רומנטיקן בר כאיל.

דרושה
מזכירה
בעלת נסיון קודם
בכל עבודות מזכירות —
נהול משרד וצוות עובדים
★
יום עבודה רצוף 8.00—16.00
לא ילקחו בחשבון פניות ליום עבודה מקוצר.
לפנות בכתב יד תוך ציון פרטים אישיים ונסיון קודם.
קצנשטיין, אדלר ושות' בע"מ
תל-אביב, דרך פתח-תקוה 37 טל. 623769, 633401

לניהול משרד הנדסי פרטי
דרוש
מהנדס אזרחי
בעל נסיון בתאום ופקוח, תכנון הנדסה אזרחית, בעל כושר ניהול טוים
ידיעת השפה האנגלית רצויה
נא לפנות לת.ד. 1852, חיפה
— סודיות מובטחת —

לחברת ייבוא ציוד לבנין בת"א
דרושה מזכירה
שליטה מוחלטת באנגלית ובעברית
תנאים טובים
למעומדת מתאימה
לפנות: 269633, 261640

אתה בעל משפחה? זה עשוי לעניין אותך

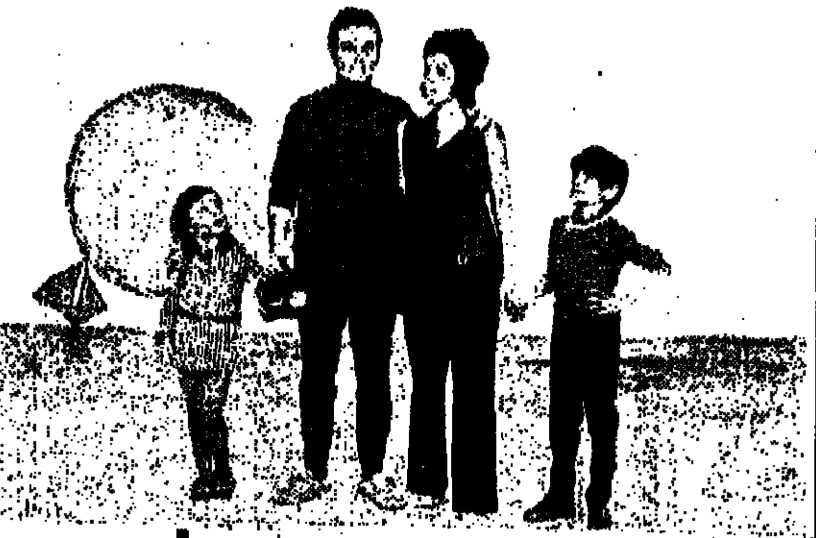

תמנע מציעה לך:

א. לימוד מקצוע הכריה והפעלה ציוד מכרות מכני כבד משוכלל.
ב. משכורת התחלתית של כ-1280 ל"י ברוטו (גם בתקופת ההכשרה).
ג. דיור של 3 חדרים (לאחר תקופה של 3—4 חודשים) תמורת — 50 ל"י לחודש.
ד. טיסה הלוך וחזור אחת ל-3 שבועות (עד להעברת משפחתך לאילת).
ה. כעובד משמרות תעבוד 5 ימים בשבוע (שבועיים מתוך שלושה).
ו. תנאים סוציאליים, תנאים סוציאליים גבוהים והטבות שונות.

לפרטים: המעומדים יפנו אישית למחלקה משרדי החברה בת"א — הקריה רח' ט' מס' 2 (מול קול ישראל) טל. — 255451 בכל יום ד' בין השעות 09.00—11.00 בבוקר, 16.00—18.00 אחה"צ. או לנתי כח-אדם בתמנע וכן ליועצי התעסוקה ברחבי הארץ. יש להביא פנקס מלואים, תעודה שחרור ותעודת זהות.

בוא לתמנע
לעתיד טוב יותר, לך ולמשפחתך

לשכת הפרסום הממשלתית